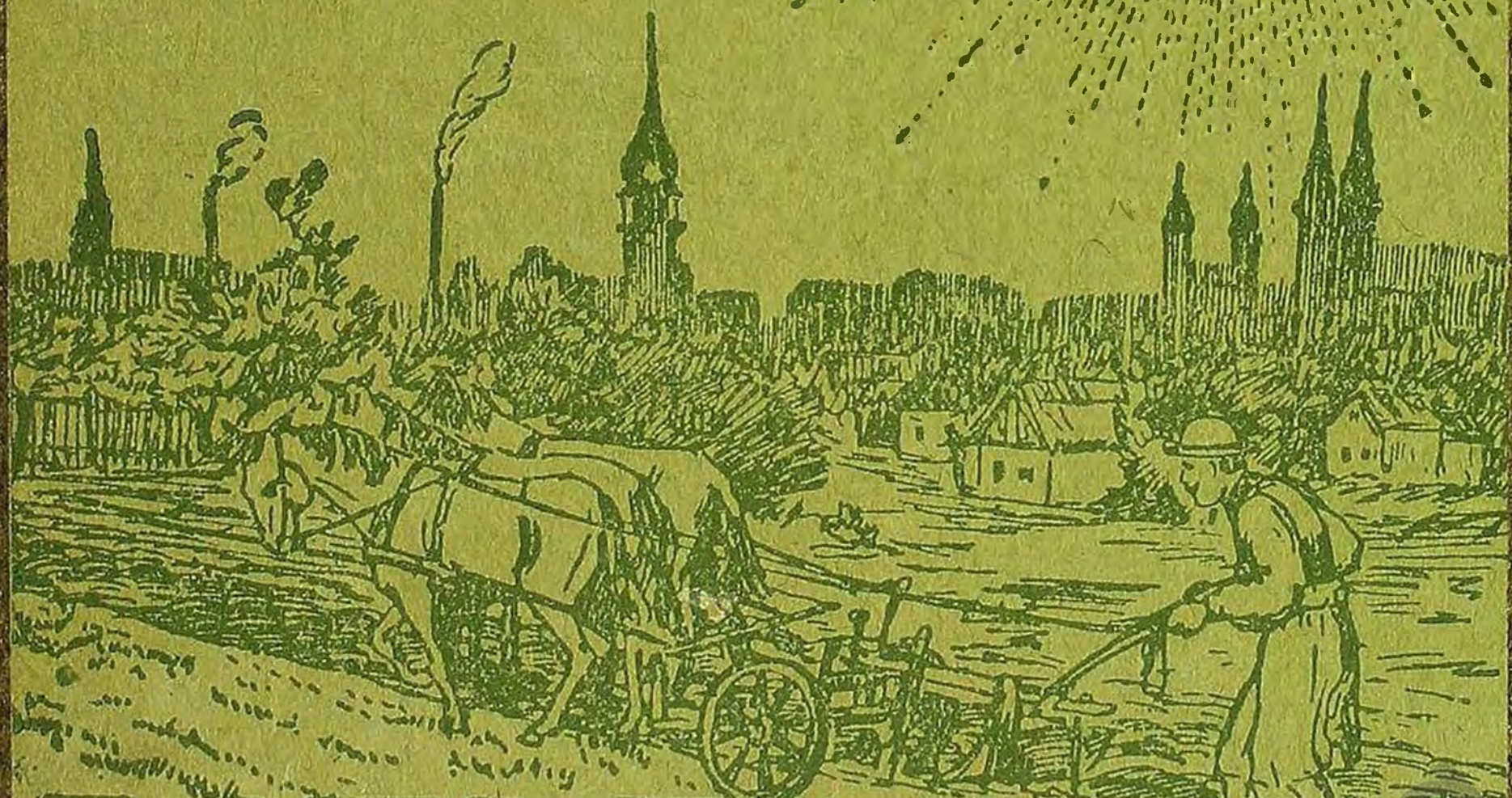

SUBOTIČKA

DANIČA

KALENDAR

ZA 1933. GOD.

zkvh.org.rs

SUBOTIČKA

DANIČA

KALENDAR

1933.

ZP

GOD

Izvadak iz nove poštanske tarife u Jugoslaviji.

Predmet	Za Jugoslaviju		Za inozemstvo		Predmet	Za Jugoslaviju		Za inozemstvo	
	Taksa		Najveća težina	Taksa		Taksa		Najveća težina	
	D.	p.		D.		p.	D.		p.
1. Pisma.			1 kgr.						
a) U mjesnom prometu:									
do 20 grama	1	—							
preko 20 grama kao									
b) u međumjesnom prometu:									
do 20 grama	1	50							
od 20 gr. do 50 gr.	2	—							
50 " 250	3	50							
250 " 500	5	—							
500 " 1000	10	—							
c) U međunarodnom saobraćaju:									
do 20 grama				3	—				
preko 20 gr. za svakih daljnjih 20 gr. ili dio ove težine				1	50				
2. Dopisnice.									
Otvorene	—	75		1	50				
Za Italiju				1	25				
Zatvorene	1	50		3	—				
3. Tiskanice.			2 kgr.						
Za svaki 50 grama ili dio ove težine	—	25		—	50				
4 Robni uzorci.			500 gr.						
Za svaki 50 grama ili dio ove težine	—	25		—	50				
Najmanja taksa	—	50		1	—				
5. Preporučene pošiljke.									
Osim takse po tež. prema prirodi sadrž. pošiljke još za preporuč. rukovanje:									
a) u mjesnom prometu	2	—							
b) u međumjesnom "	3	—							
c) u međunarodnom "				4	—				
6. Paketi.			20 kgr.						
a) Po težini:				Za takse paketa za inozemstvo raspitaj na pošti.					
do 1 kgr.	3	—			20 kgr.				
od 1 " 5 "	8	—							
" 5 " 10 "	20	—							
" 10 " 15 "	30	—							
" 15 " 20 "	40	—							
b) Po vrijednosti:									
do 100 D.	1	—						20 kgr.	20 kgr.
od 100 " 500 "	2	—							
" 500 " 1000 "	5	—							
" 1000 " 5000 "	10	—							
preko 500 D. za svaki 1000 D. ili dio ove vrijednosti još po	1	—							
7. Novčane uputnice.									
a) Unutrašnji saobraćaj:									
do 50 D.	2	—							
od 50 " 100 "	3	—							
" 100 " 300 "	4	—							
" 300 " 500 "	5	—							
" 500 " 1000 "	6	—							
" 1000 " 2000 "	8	—							
" 2000 " 3000 "	9	—							
" 3000 " 4000 "	10	—							
" 4000 " 5000 "	12	—							
b) Međunarodni saobraćaj:									
od 1 do 100 D.							3	—	
" 100 " 200 "							3	50	
" 200 " 300 "							4	—	
" 300 " 400 "							4	50	
" 400 " 500 "									
preko 500 D. za svaki 100 D. ili dio ovog iznosa.							—	50	
Kolika se svota može slati u koju državu pitaj na pošti.									
8. Čekovni promet.									
Do 500 D.	—	50							
Preko 500 "	1	—							
9. Brzjav.									
Obični brzjav: za jednu riječ	—	60							
Najmanja taksa	6	—							
Hitni brzjav, trostruka taksa	1	80							
Najmanja taksa	18	—							
Taksa za telegrafsku priznanicu	2	—							
" " blanketu	—	50							

Za takse brzjava za inozemstvo raspitaj na pošti.

50. GODINA.

50. GODINA.

SUBOTIČKA DANICA

ILI

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

(SA SLIKAMA)

ZA PROSTU GODINU

1933.

Blasko Rajić
Je Pr...

Za uredništvo i izdavače odgovara: BLASKO RAJIĆ Subotica, Beogradski put 52.

PREJASNA
KRALJEVSKA KUĆA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE.

Njegovo Veličanstvo kralj

ALEKSANDAR I. KARADORĐEVIĆ

rođen 17. prosinca god. 1888. na Cetinju. Na prijesto stupio 16. kolovoza 1921. Oženio se dne 8. lipnja 1922. sa Njezinim Veličanstvom kraljicom

MARIJOM

rumunjskom princezom rođena 9. siječnja god. 1899. u Goti.

Djeca njihova

Njegovo Visočanstvo

PETAR

prijestolonasljednik kraljevine Jugoslavije, rođen u Beogradu 6-og rujna god. 1923.

Njegovo Visočanstvo kraljević
TOMISLAV

rođen u Beogradu 19. siječnja 1928.

Njegovo Visočanstvo kraljević
ANDREJ

rođen na Bledu 29. lipnja 1929.

Njegovo Visočanstvo princ
ĐORĐE

brat kraljev, rođen 8. rujna 1887. na Cetinju.

Njezino Visočanstvo kneginja
JELENA

sestra kraljeva, rođ. 4. studenoga 1884. na Rijeci, vjenčana 9. rujna 1911. sa knezom Ivanom Konstantinovićem.

Stric Njeg. Veličanstva kralja, Njegovo Visočanstvo knez

Arsenije Karadorđević,

rođen 15. travnja 1859. u Temišvaru.

Sin njegov Njegovo Visočanstvo knez

Pavle Karadorđević.

rođen 29. travnja 1893. u Petrogradu, vjenčan 22. listopada 1923. sa grčkom kneginjom

Olgom

rođena 29. svibnja 1903. u Tatoju.

KRŠĆANSKA GODINA 1933. JEST PROSTA GODINA.

Zvijezda vladarica ove godine jest SATURN.

I. ČETIRI GODIŠNJA DOBA.

Proljeće počinje ove godine 21. ožujka u 2 s. 43 m. izjutra. Toga je dana noć jednako duga kao i dan.

Ljeto počinje 21. lipnja u 10 s. 12 m. na večer. Ovo je najdulji dan i najkraća noć.

Jesen počinje 23. rujna u 1 s. 1 m. poslije podne. Noć i dan jednako su dugi.

Zima počinje 22. prosinca u 7 s. 58 m. u jutro. Ovo je najdulja noć i najkraći dan u godini.

II. GODOVNI RAČUNI.

Zlatni broj mjesečnoga kruga	14
Mjesec kazatelj (Epakta)	III.
Sunčani kolobar	10
Rimske daće (Indikcije)	1
Nedjeljno slovo po Gregoriju	A
Nedjeljno slovo po Juliju	B

III. POMIČNE SVETKOVINE.

1. Po rimskom kalendaru:

Sedamdesetnica	12. veljače
Pepelnica	1. ožujka
Uskrs	16. travnja
Spasovo	25. svibnja
Duhovi	4. lipnja
Tijelovo	15. lipnja
Srce Isusovo	23. lipnja
I. nedjelja Adventa	3. prosinca

2. Po grčkom kalendaru:

Triodij	23. siječnja
Mesopust	6. veljače
Uskrs	3. travnja
Spasovdan	12. svibnja
Duhovi	22. svibnja

IV. POSTOVI.

Treća zapovijed crkvena nalaže nam post dvije vrsti i to: **nemrs i post.**

1. **Nemrs** sastoji se u tom, da svaki kršćanin počam od 7 god. do smrti ne jede mesa od živine vruće krvi. Mašću zaprigati jela slobodno je u svako doba. Takav se nemrs obdržava svakog petka preko godine.

2. **Post** je određen samo za odrasle od 21 g. do 60 i obdržava se tako, da se može jesti triput na dan a samo jedared do sitosti. Ako je u ove dane po dopustu Crkve slobodno mesa jesti, ipak ostaje **post bez nemrsa.** Ovakav je post bez nemrsa **olakšan post.** Tako se obdržavaju svi dani u Korizmi osim petka. U oči Svi Svetih, kod Kvatrih posta srijeda i subota.

3. **Strogi post** sadržaje i nemrs i post; i taki su strogi postovi: petkovi u korizmi i u Kvatrih, čista srijeda, u oči Duhova, Velike Gospojine i Božića.

Ako na petak pada zapovijedna svetkovina ne ima ni nemrsa ni posta.

V. KVATERNI POSTOVI.

Proljetni: 8., 10. i 11. ožujka; **ljetni:** 7., 9. i 10. srpnja; **jesenski:** 20., 22. i 23. rujna; **zimski:** 20., 22., i 23. prosinca.

VI. POMRČINE 1933.

1. **Prva prstenasta pomrčina sunca** biti će 24. veljače, počima u 10 sati i 56 m. prije podne a svršava u 4 sata i 37 m. poslije podne. Vidjet će se u južnoj polovini Južne Amerike, na jugu Atlanskog oceana, u Africi, Maloj Aziji, Arabiji, Perziji i na zapadu Indijskog oceana.

2. **Druga prstenasta pomrčina sunca** biti će 21. kolovoza, počinje u 3 sata i 52 m. izjutra, a svršava 9 sati 45 m. prije podne. Vidjet će se u Evropi, osim Engleske, južnozapadne Francuske i Španjolske; u sjeveroistočnoj Africi, u Aziji, na Indijskom oceanu, u Australiji.

VII. VELIKI BLAGDANI i NORME.

Glazba i plesanje zabranjeno je i po državnom zakonu u zadnja tri dana Velikoga tjedna, na prvi dan Uskrsa i Duhova, na Tijelovo, Badnjak i Božić. Vjerna pak djeca katoličke Crkve uzdržavaju se od toga još i u ozbiljno vrijeme adventa i u pokorničko vrijeme korizme te u kvatrene dane.

Kazališne predstave zabranjene su na iste dane osim na Tijelovo.

Norme: Božić, Uskrs, Duhovi, Tijelovo, Velika Gospa, Svi Sveti.

Državni praznici: 24. svibnja; 28. lipnja; 1. i 17. prosinca.

VIII. SVETKOVANJE NEDJELJE I BLAGDANA.

1. Prema propisima kat. Crkve treba da svaki katolik, koji je navršio 7 god. **pribiva sv. Misi** i to cijeloj; inače griješi ako ga ne ispriča važan razlog.

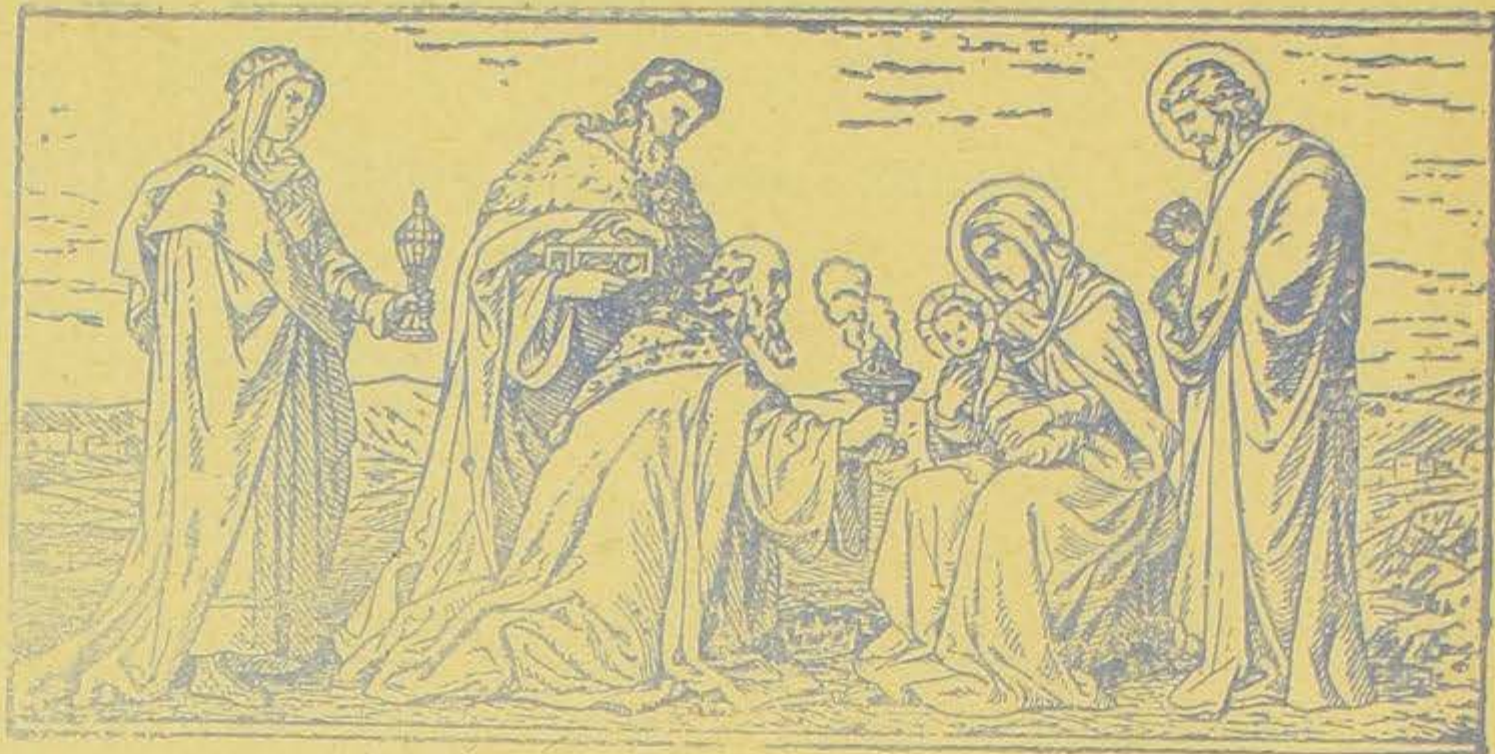
2. **Ne smiju se obavljati težački poslovi** ni bučne rasprave kao ni sajmovi.

3. **Treba slušati kršć. nauk** i vjersku pouku. Na to su i pod teški grijeh obvezani osobito oni, koji ne znadu ni temeljnih istina katoličke vjere

Siječanj

BROJI 31 DAN

Januar

Tri Kralja donesoše Isusu zlata, tamjana i mirhe.

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
1. tjed. Kad se navršilo 8 dana. Lk. 2, 21.		
Nedjelj.	1 Nova Godina	19 Ned. Otaca.
Poned.	2 Ime Isusovo	20 Ignatije †
Utorak	3 Genoveva d. ☾	21 Julijana. †
Srijeda	4 Tito b.	22 Anastazija †
Četvrt.	5 Telesfor p.	23 10 mučenika †
Petak	6 Tri Kralja	24 Naveč. Rođ. †
Subota	7 Lucijan m.	25 Rođ. Kristovo
2. tjed. Kad bi Isusu 12 godina. Lk. 2, 42—52.		
Nedjelj.	8 1. po B. Sv. Obitelj	26 Zbor Bogor.
Poned.	9 Marcelin b.	27 Stjepan Prv.
Utorak	10 Pavao Pust. pr.	28 2000 mučenika
Srijeda	11 Higin p. ☿	29 Mladenci
Četvrt.	12 Ernest op.	30 Anisije
Petak	13 Bogomir b. †	31 Melanija
Subota	14 Radovan b.	1 Novo ljeto
3. tjed. Gozba u Kani. Iv. 2, 1—11.		
Nedjelj.	15 2. po B. Mavro op.	2 N. pr. Prosv.
Poned.	16 Marcel p.	3 Malahija
Utorak	17 Antun Pust. pr.	4 70 učenika
Srijeda	18 Stol sv. Petra u R.	5 Naveč. Bogoj. †
Četvrt.	19 Marije m. ☾	6 Bogojavljenje
Petak	20 Fabijan i Seb. m. †	7 Zbor Iv. Krst.
Subota	21 Janja d. m.	8 Georgij i El.
4. tjed. Isus liječi gubavca. Mt. 8, 1—13.		
Nedjelj.	22 3. po B. Vincenc. m.	9 N. po Prosv.
Poned.	23 Zaruke bl. D. Marije	10 Gregorij Nis.
Utorak	24 Timotej b.	11 Teodozije
Srijeda	25 Obraćenje sv. Pavla	12 Tatjana
Četvrt.	26 Polikarpo bm. ●	13 Emil
Petak	27 Ivan Zlatousti b. †	14 Oci Sin. i R.
Subota	28 Margarita d.	15 Pavao i Od. B.
5. tjed. Bura na jezeru. Mt. 8, 23—27.		
Nedjelj.	29 4. po B. Franj. S.	16 2. po Bog.
Poned.	30 Martina dm.	17 Antonije Vel.
Utorak	31 Petar Nolasko pr.	18 Atanazije

SIJEČANJ

posvećen je Pres. Imenu Isusovom.

SUNCE

ulazi 20. u 12 s. 52 m. u jutro u znak Vodenjaka. Dan poraste za 1 s. i 1 min. t. j. od 8 s. 26 m. na 9 s. 27 minuta.

Izlazi	Zalazi
1. 7 s. 42 m.	4 s. 26 m.
10. 7 s. 40 m.	4 s. 36 m.
17. 7 s. 37 m.	4 s. 42 m.
24. 7 s. 33 m.	4 s. 52 m.
31. 7 s. 23 m.	5 s. 4 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Prvak 3. u 5 s. 24 m. poslije podne.
- ☿ Uštap 11. u 9 s. 36 min. navečer.
- ☽ Trećak 19. u 12 s. 20 min. u noći.
- Mlađ 26. u 7 s. 15 min. izjutra.

VRIJEME

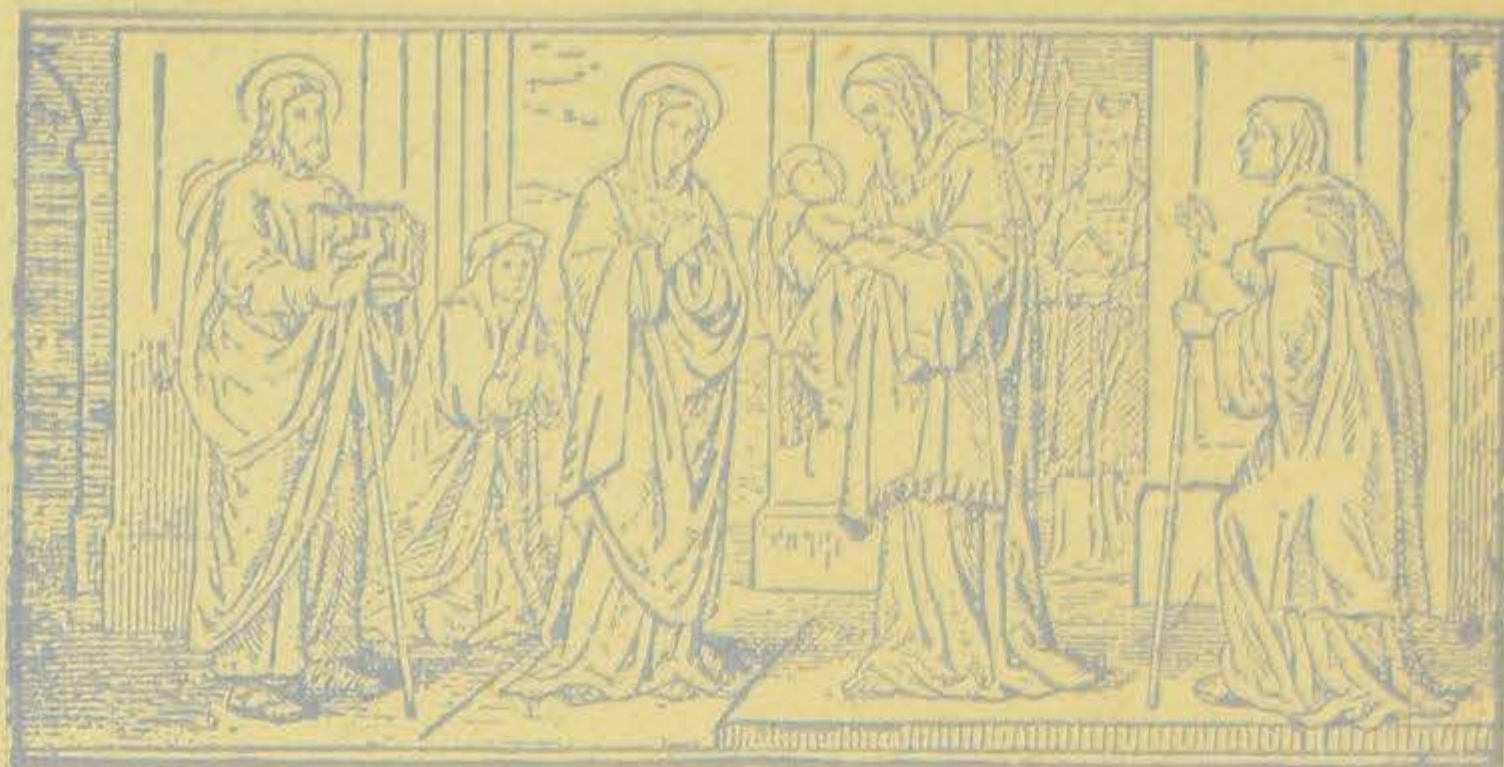
Od 1.—3. tmurno, umjerenog hladno; 4—6. jaka kiša; 7.—10. umjerena studen; 11. jaka kiša; 23. do konca vjetar, snijeg magla.

U siječnju vode: Vino nam ode!

Veljača

BROJI 28 DANA

Februar

Isuse, Marijo, Josipe pomozite nas!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Srijeda	1 Ignatije bm.	19 Makarij
Četvrt.	2 Svijećnica ☾	20 Jeftinij
Petak	3 Blaž bm. †	21 Maksim
Subota	4 Andrija Korz. pr.	22 Timotej
6. tjed. Sijač. Mt. 13, 24–30.		
Nedjelj.	5 5. po B. Jaga	23 Mitr. i F. Triod.
Poned.	6 Doroteja dm.	24 Ksenija
Utorak	7 Vranka	25 Grigorij B.
Srijeda	8 Ivan Mat. pr.	26 Ksenofon
Četvrt.	9 Ćiril Aleks. b.	27 Ivan Zlatousti
Petak	10 Skolastika d. ☽ †	28 Efrem
Subota	11 Ukaz Gospe Lurd.	29 Ignacij
7. tjed. Radnici u vinogradu. Mt. 20, 1–16.		
Nedjelj.	12 Sedamdesetnica	30 Bl. sin. Tri Sv.
Poned.	13 Stjepan op.	31 Kir. i Jovan
Utorak	14 Valentin m.	1 Trifon
Srijeda	15 Klaudije Kol. pr.	2 Sretenije
Četvrt.	16 Julijana dm.	3 Simeon
Petak	17 Donat m. ☽ †	4 Izidor
Subota	18 Simeon bm.	5 Agatija
8. tjed. Sijač. Lk. 8, 4–15.		
Nedjelj.	19 Šezdesetnica	6 Mesopust
Poned.	20 Eleuter bm.	7 Partenije
Utorak	21 Eleonora	8 Teodor
Srijeda	22 Stol. sv. Petra u A.	9 Nikifor
Četvrt.	23 Petar Damj. b.	10 Haralampij
Petak	24 Matija ap. ☽ †	11 Vlasij
Subota	25 Viktorin	12 Meletije
9. tjed. Isus liječi slijepca. Lk. 18, 31–43.		
Nedjelj.	26 Poklade	13 Siropust
Poned.	27 Leander	14 Auksencij †
Utorak	28 Roman op.	15 Onezim †

VELJAČA

posvećen je Svetoj Obitelji.

SUNCE

ulazi 19. u 3 s. 16 min. u znak Riba. Dan poraste za 1 s. 28 m. t. j. od 9 s. 30 m. na 10 s. 58 m.

Izlazi Zalazi

2.7 s. 22 m.	5 s. 7 m.
7.7 s. 16 m.	5 s. 14 m.
14.7 s. 7 m.	5 s. 24 m.
21.6 s. 56 m.	5 s. 33 m.
28.6 s. 43 m.	5 s. 44 m.

MJESEČEVE MIJENE

☾ Prvak 2. u 2 s. 16 m. poslije podne.
☽ Uštap 10. u 2 s. 1 m poslije podne.
☾ Trećak 17. u 3 s. 8 m. poslije podne.
☽ Mlađ 24. u 1 s. 41 m. poslije podne.

VRIJEME

Od 1.–6. magla, vjetar; 8. vedro i hladno; 9.–12. kiša i snijeg; 13.–16. vedro i hladno; 18. kiša, snijeg; 19.–20. studen vjetar; 22.–26. vedro s vrlo hladnim noćima.

Sveti Matija
Led razbija;
Kad ga nema,
On ga sprema.

Ožujak

BROJI 31 DAN

Mart

Zaručnice Bogorodičin moli se za nas!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Srijeda	1 <i>Pepelnica</i> †	16 Pamfil †
Četvrt.	2 Simplicij pr †	17 Teodor †
Petak	3 Kunigunda †	18 Lav p. †
Subota	4 Kazimir pr. ☾ †	19 Arhija †
10. tjed. Davao kuša Isusa. Mt. 4, 1–11		
Nedjelj.	5 Čista. Miroslav	20 1 Posta. S. i Ag.
Poned.	6 Perpet. i Felic. m. †	21 Timotej †
Utorak	7 Toma Akvinski pr. †	22 Petari A. Zad. †
Srijeda	8 Ivan od Boga Kv. †	23 Polikarp †
Četvrt.	9 Franciska R. ud. †	24 Naš. gl. Iv. Kr. †
Petak	10 40 mučenika Kv. †	25 Tarazij †
Subota	11 Eulogije m. Kv †	26 Porfirij †
11. tjed. Preobraženje Isusovo. Mt. 17, 1–9.		
Nedjelj.	12 Pačista. Grgur. ☽ †	27 2. Pos. Prokop. †
Poned.	13 Rosina d. †	28 Vasilij †
Utorak	14 Matilda ud. †	1 Evdoksija †
Srijeda	15 Longin m. †	2 Teodot †
Četvrt.	16 Cirijak m. †	3 Evtropij †
Petak	17 Patricije b. †	4 Gerasim †
Subota	18 Ćiril Jer b. ☾ †	5 Konon †
12. tjed. Isus izgoni đavla. Lk. 11, 14–28.		
Nedjelj.	19 Bezimena. Sv. Josip	6 3. Posta. 42. m
Poned.	20 Niceta b. †	7 Vasilij †
Utorak	21 Benedikt op. †	8 Teofilakt †
Srijeda	22 Oktavijan m. †	9 40 muč. †
Četvrt.	23 Oton b. †	10 Kodrat †
Petak	24 Gabrijel ark. †	11 Sofronij †
Subota	25 Blagovijest †	12 Grigorij †
13. tjed. Isus nahrani 5.000 ljudi. Iv. 6, 1–15.		
Nedjelj.	26 Sredoposna. ☉	13 4. Posta. Nikif.
Poned.	27 Ivan Damascenski †	14 Benedikt †
Utorak	28 Ivan Kapistran pr. †	15 Agapij †
Srijeda	29 Eustazij m. †	16 Savin †
Četvrt.	30 Viktor m. †	17 Aleksij †
Petak	31 Balbina dm. †	18 Kiril Al. †

OŽUJAK

posvećen je sv. Josipu.

SUNCE

ulazi 21. u 2 s. 43 m. izjutra u znak Ovna i počinje proljeće. Dan poraste za 1 s. 45 m.

Izlazi Zalazi

6.6 s. 30 m. 5 s. 55 m.
13.6 s. 18 m. 6 s. 3 m.
20.6 s. 2 m. 6 s. 14 m.
27.5 s. 49 m. 6 s. 22 m.

MJESEČEVE MIJENE

☾ Prvak 4. u 11 s. 23 m. prije podne.
☽ Uštap 12. u 3 s. 43 m. izjutra.
☾ Trećak 18. u 10. s. 5 m. uvečer.
● Mlađ 26. u 4 s. 20 m. izjutra.

VRIJEME

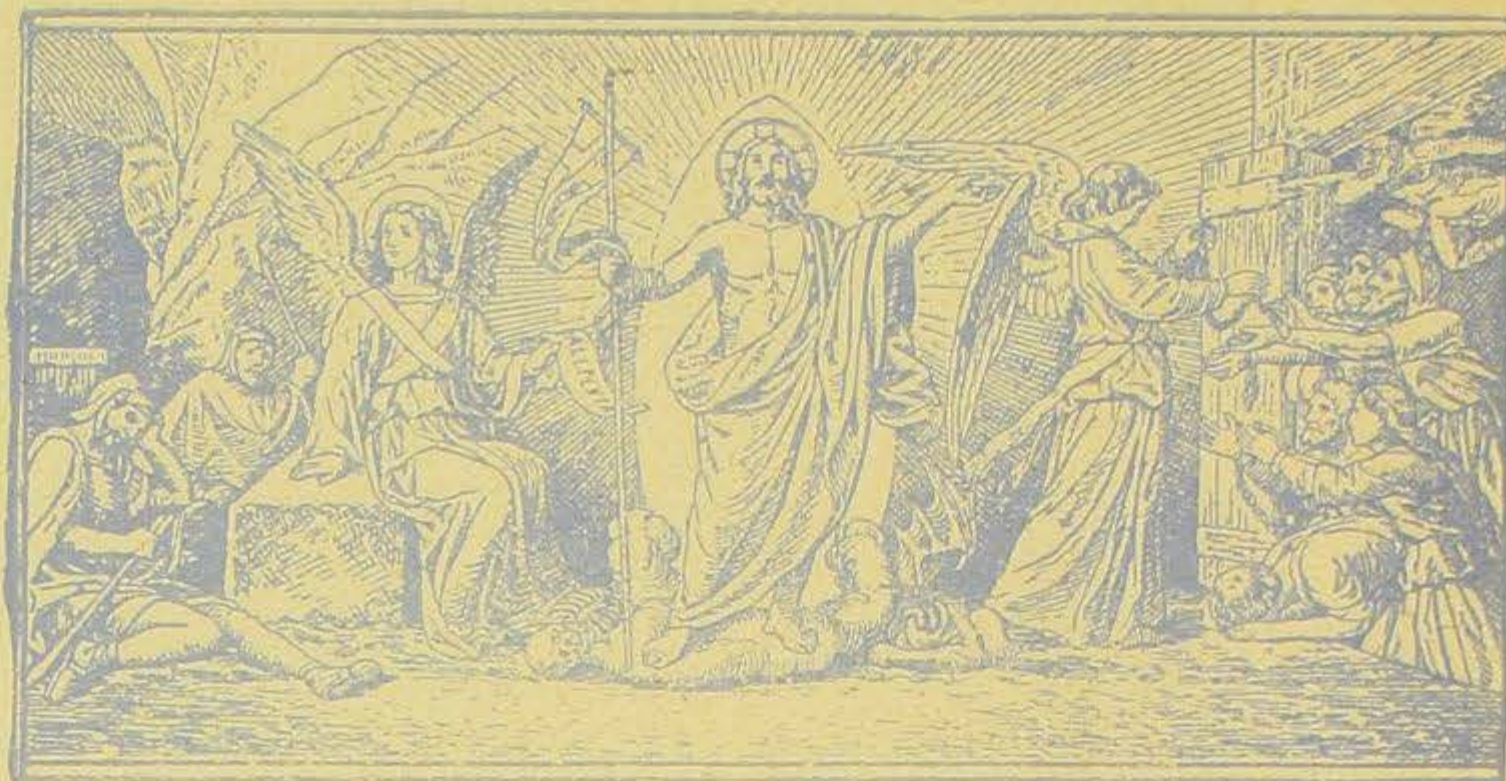
Od 1.–6. hladno, vjetrovito; 8.–17. suho hladno; 19. vjetar, kiša, snijeg; 20.–23. kiša studeno; 26.–31. hladna jutro.

Bolje da te majka bije, Neg ožujsko sunce grije.

Travanj

BROJI 30 DANA

April

Nema ga tu, On uskrsnu.

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Subota	1 Hugo b.	19 Hrizant
14. tjed. Židovi hoće da kamenuju Isusa. Iv. 8, 46–59.		
Nedjelj.	2 Gluha. Franjo P.	20 5 posta. O. s. S.
Poned.	3 Rikard b. ☾ †	21 Jakov †
Utorak	4 Izidor b. †	22 Vasilije †
Srijeda	5 Vinko Fer. pr. †	23 Nikon †
Četvrt.	6 Siksto p. †	24 Zaharija †
Petak	7 7 Žalosti M. B. †	25 Blagovijest
Subota	8 Dionizij b. †	26 Zbor Ar. Gabr.
15. tjed. Isus ulazi u Jeruzalem. Mt. 21, 1–9.		
Nedjelj.	9 Cvjetna. Marija K.	27 Cvjetnica Matr.
Poned.	10 Mehtilda d. ☽ †	28 Ilarion †
Utorak	11 Leon p. †	29 Marko i Kir. †
Srijeda	12 Julije p. †	30 Ivan Lj. †
Četvrt.	13 Vel. Četvrtak †	31 Vel. Četvrt. †
Petak	14 Vel. Petak †	1 Vel. Petak †
Subota	15 Vel. Subota †	2 Vel. Subota
16. tjed. Uskrsnuće Isusovo. Mk. 16, 1–7.		
Nedjelj.	16 USKRS	3 USKRS
Poned.	17 Usk. poned. ☽	4 Usk. poned.
Utorak	18 Apolonij m. †	5 Usk. utorak
Srijeda	19 Krescencij m. †	6 Evtihij
Četvrt.	20 Sulpicije m. †	7 Gregorij
Petak	21 Anselmo b. †	8 Irodion
Subota	22 Soter i Kajo m. †	9 Eupsihij
17. tjed. Isus ulazi kroz zatvorena vrata. Iv. 20, 19–31.		
Nedjelj.	23 Bijela. Adalbert	10 N. Tomina. Ter.
Poned.	24 Đurđevo ☽	11 Antipa
Utorak	25 Marko ev.	12 Vasilij
Srijeda	26 Kleto p.	13 Artemon
Četvrt.	27 Petar Kanizije pr. †	14 Martin
Petak	28 Pavao od Križa pr. †	15 Aristarrk
Subota	29 Petar m.	16 Agapija
18. tjed. Dobri Pastir. Iv. 10, 11–16.		
Nedjelj.	30 2. po Uskr. Katar. S.	17 N. Zen. Mir. S.

TRAVANJ

posvećen je štovanju sv. 5 Rana Isusovi.

SUNCE

ulazi 20. u 2 s. 19 m. poslije podne u znak Bika. Dan poraste za 1 s i 39 m.

Izlazi Zalazi

3.5 s. 36 m.	6 s. 32 m.
10.5 s. 22 m.	6 s. 42 m.
17.5 s. 10 m.	6 s. 49 m.
24.4 s. 59 m.	7 s.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Prvak 3. u 6 s. 56 m. izjutra.
- ☽ Uštap 10. u 2 s. 38 m. posl. podne
- ☾ Trećak 17. u 5 s. 17 m. izjutra.
- ☾ Mlađ 24. u 7 s. 38 m. navečer.

VRIJEME

Od 1.–6. hladno; 7. lijepo; 8. vjeter, pljusak; 9.–11. lijepo; 16. nevrijeme, kiša; 19. lijepo, zatim nevrijeme s grmljavihom do 23; do 25. nestalno; do konca hladno.

Vedri li se travanj noću, škodi vinu ko i voću.

Svibanj

BROJI 31 DAN

M a j

Gospe svibanjska moli se za nas!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Poned.	1 Filip i Jakov ap.	18 Ivan dek.
Utorak	2 Atanazije b. ☾	19 Pafnucij
Srijeda	3 Zašt. Sv. Josipa	20 Teodor T.
Četvrt.	4 Florijan m.	21 Januarij
Petak	5 Pijo V. papa †	22 Teodor S.
Subota	6 Ivan pr. vr. lat.	23 Georgij V.
19. tjed. Još malo pa ćete me opet vidjeti. Iv. 16, 16–22.		
Nedjelj.	7 3. po Us. Stanislav	24 N. O. ras. Sava
Poned.	8 Miholjice	25 Marko
Utorak	9 Grgur Naz. b. ☽	26 Vasilij V.
Srijeda	10 Antonin b.	27 Simeon S.
Četvrt.	11 Franjo Hier. p.	28 Jazon i Sost.
Petak	12 Pankracij m. †	29 Muč. Kizič.
Subota	13 Servacij m.	30 Jakov Z.
20. tjed. Idem k Onomu, koji me poslao. Iv. 16, 5–14.		
Nedjelj.	14 4. po Us. Bonif. m.	1 N. o Sam. Jer.
Poned.	15 Ivan d. I. S. pr.	2 Atanasij
Utorak	16 Ivan Nepomuk m. ☾	3 Teodozij
Srijeda	17 Paskal pr.	4 Pelagija
Četvrt.	18 Venacij m.	5 Irena
Petak	19 Petar Cel. pr. †	6 Job
Subota	20 Bernardin pr.	7 Poj. sv. Kr.
21. tjed. Štograd zaištete u ime moje. Iv. 23–30.		
Nedjelj.	21 5. po Us. Feliks	8 N. o slijep. Jov.
Poned.	22 Julija d. } prosni dani	9 Pr. m. sv. Nik.
Utorak	23 Željko bm. }	10 Simeon Zil.
Srijeda	24 Urban p. } ☾	11 Mokij
Četvrt.	25 Spasovo	12 Voznesenije
Petak	26 Filip Neri pr. †	13 Gilkerija
Subota	27 Beda Č. pr.	14 Izidor
22. tjed. Kad dođe Tješitelj. Iv. 15, 26–16.		
Nedjelj.	28 6. po Us. Augustin	15 N. Ot. nik. sab.
Poned.	29 Marija Pazzi d.	16 Teodor osv.
Utorak	30 Ferdinand kr.	17 Andronik
Srijeda	31 Marija djel. mil.	18 Teodot

SVIBANJ

posvećen je Majci Božjoj.

SUNCE

ulazi 21. u 1 s 56 m. poslije podne u znak Bližanaca. Dan poraste za 1 s. 15 m.

Izlazi

Zalazi

1.4 s 48 m.	7 s. 6 m.
8.4 s. 37 m.	7 s. 16 m.
15.4 s 28 m.	7 s. 24 m.
22.4 s 22 m.	7 s. 31 m.
29.4 s. 14 m.	7 s. 40 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Prvak 2. u 11 s. 39 m. u noći.
- ☽ Uštap 9. u 11 s. 4 m. u noći.
- ☾ Trećak 16. u 1 s. 50 m. posl. podne.
- ☾ Mlač 24. u 11 s. 7 m. prije podne.

VRIJEME

Od 1.–2. hladno, vjetar; 4–15. lijepo vrijeme s nešto kiše; 24. mraz; 27. lijepo; 28.–29. hladno, kiša; 30.–31. kiša, snijeg. Kad u svibnju mnogo [sijeva, Zemljodjelac neka pjeva.

Lipanj

BROJI 30 DANA

Juni

Presv. Srce Isusovo štiti obitelji naše.

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Četvrt.	1 Pamfil m.	19 Patricij
Petak	2 Erazmo bm.	20 Talalej
Subota	3 Klotilda kr.	21 Konstantin
23. tjed. Tko mene ljubi, riječi će moje držati. Iv. 14, 23-31.		
Nedjelj.	4 DUHOVI	22 Šoš. Duha Sv.
Poned.	5 Duhov. poned.	23 Duh. ponedj
Utorak	6 Norbert b.	24 Simeon prep.
Srijeda	7 Robert op. Kv. †	25 Naš. gl. sv. Iv.
Četvrt.	8 Medardo b. ☺	26 Karpo
Petak	9 Primo i Felic. Kv. †	27 Haledij
Subota	10 Margarita kr. Kv. †	28 Nikita
24. tjed. Dana mi je sva vlast. Mt. 18-10.		
Nedjelj.	11 Presv. Trojstvo	29 N. Svih Sv.
Poned.	12 Ivan Fak. pr.	30 Isakij †
Utorak	13 Antun Pad. pr.	31 Jermej †
Srijeda	14 Bazilije b.	1 Justin †
Četvrt.	15 TIJELOVO ☺	2 Nikefor †
Petak	16 Ivan Regis pr. †	3 Lukilijan †
Subota	17 Adolf b.	4 Mitrofan
25. tjed. Kraljevska gozba. Lk. 14, 16-24.		
Nedjelj.	18 2. po Duh. Efrem	5 2. po Duh.
Poned.	19 Julijana d.	6 Visarijon i S. †
Utorak	20 Silverij p.	7 Teodot ank. †
Srijeda	21 Alojzije pr.	8 Teodor Str. †
Četvrt.	22 Pavlin b.	9 Kiril Al. †
Petak	23 Srce Isusovo ☺ †	10 Timotej †
Subota	24 Rođ. Iv. Krst.	11 Barnaba
26. tjed. Izgubljena ovca. Lk. 15, 1-10.		
Nedjelj.	25 3. po Duh. Vilim	12 3. po D. O. i P.
Poned.	26 Ivan i Pavao m.	13 Akilina i Tr. †
Utorak	27 Ladislav pr.	14 Elizej †
Srijeda	28 Irenej b.	15 Amos †
Četvrt.	29 Petar i Pavao	16 Tihon †
Petak	30 Spomen sv. Pavla †	17 Manuil †

LIPANJ

posvećen je Presv. Srcu Isusovom.

SUNCE

ulazi 21. u 10 s. 12 m. navečer u znak Raka i počinje ljeto. Dan poraste za 18 minuta, a od 21. do konca smanji se za 4 minuta.

Izlazi

Zalazi

3 4. s. 13 m.	7 s. 43 m.
12. 4. s. 8 m.	7 s. 52 m.
19 4 s 8 m.	7 s. 55 m.
24. 4. s. 9 m.	7 s. 56 m.
29. 4 s. 11 m.	7 s 56 m.

MJESEČEVE MIJENE

☾ Prvak 1. u 12 s. 53 m. noću.
 ☺ Uštap 8. u 6 s. 5 m. izjutra.
 ☾ Trećak 15. u 12 s. 26 m. u noći.
 ● Mlađ 23. u 2 s. 22 m. izjutra.

VRIJEME

2. lijepo; 3. jaka kiša; 4-5. oporo; 9. lijepo; 11-14. hladno, navečer toplije; 15. kiša; 19. mraz; 21-23. lijepo; 24. jaka kiša; 25. vrlo hladno, do konca kišovito.
 Hladan juni Sve pokunji.

Srpanj

BROJI 31 DAN

Julij

Gospe škapularska moli se za nas!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Subota	1 Presv. krv Isusova	18 Leontije
27. tjed. Petrov ribolov. Lk. 5. 1-11.		
Nedjelj.	2 4. po D. Poh. B. D.	19 4. po D. Jud. a.
Poned.	3 Heliod b.	20 Metodij †
Utorak	4 Udalrik b.	21 Julijan †
Srijeda	5 Ćiril i Metod	22 Kiril i Metod.
Četvrt.	6 Izaija pr.	23 Agripa †
Petak	7 Vilibald b. ☉ †	24 Rožd. Iv. Krst.
Subota	8 Elizabeta kr.	25 Febronij
28. tjed. Ako ne budete pravedniji . . . Mt. 5, 20 - 24.		
Nedjelj.	9 5. po D. Brcko b.	26 5 po D. David
Poned.	10 Amalija d.	27 Samsom †
Utorak	11 Pijo I. p.	28 Kir. i Ivan †
Srijeda	12 Ivan Gv. pr.	29 Petar i Pavao
Četvrt.	13 Margareta d.	30 Zbor 12 ap.
Petak	14 Bonaventura b. ☾ †	1 Kuzma i Dam.
Subota	15 Vladimir kr.	2 Haljina Bogor.
29. tjed. Isus nahrani 4.000 ljudi. Mk. 8, 1-9.		
Nedjelj.	16 6 po D. Gospa Šk.	3 6 po D. Jakin
Poned.	17 Aleksij pr.	4 Andrija
Utorak	18 Miroslav pr.	5 Atanazij
Srijeda	19 Vinko Paul	6 Sisoj
Četvrt.	20 Ilija pr.	7 Toma
Petak	21 Danijel pr. †	8 Prokopij
Subota	22 Marija Magdal. ☉	9 Pankracij
30. tjed. Lažni proroci. Mt. 7, 15-21.		
Nedjelj.	23 7. po D. Apolinar	10 7. po D. Ant.
Poned.	24 Kristina d.	11 Eufem
Utorak	25 Jakov ap.	12 Proklo
Srijeda	26 Ana m. bl. Dj. M.	13 Zbor ark. Gabr.
Četvrt.	27 Pantaleon m.	14 Akila
Petak	28 Nazarije i Inoc. m. †	15 Vladimir
Subota	29 Marta d.	16 Antinogen
31. tjed. Nepravedni upravitelj. Lk. 16, 1-9.		
Nedjelj.	30 8 po D. A. i S. ☾	17 8. po D. Mart.
Poned.	31 Ignacije Lojolski pr	18 Emilij

SRPANJ

posvećen je štovanju predragocjene Krvi Isusove.

SUNCE

ulazi 23. u 9 s. 6 m. prije podne u znak Lava. Dan se smanji za 56 m.

Izlazi Zalazi

3.4s.14m.	7 s. 54 m.
10.4s.29m.	7 s. 49 m.
17.4s.27m.	7 s. 44 m.
24.4s.35m.	7 s. 37 m.
31.4s.41m.	7 s. 29 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Uštap 7. u 12. s. 51. m. noću.
- ☾ Trećak 14. u 1. s. 24 m. posl. podne.
- ☾ Mlađ 22. u 5 s. 3 m. posl. podne.
- ☾ Prvak 30. u 5 s. 44 m. izjutra.

VRIJEME

Od 1.-3. studeno, led; 4. vruće; 6 vrlo hladno; 7.-18. lijepo; 19.-21. kiša; 23.-31 lijepo, vruće.

Jul močvaran
Svačemu je kvaran.

Kolovoz

BROJI 31 DAN

August

Velika Gospe molí se za nas!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Utorak	1 Petar u okovima	19 Makrina
Srijeda	2 Porciunkula	20 Ilija pr.
Četvrt.	3 Augustin b. zagr.	21 Simeon
Petak	4 Dominik pr. †	22 Magdalena
Subota	5 Snijež. Gospa ☽	23 Trofim i Teof.
32. tjed. Isus plače nad Jeruzalemom. Lk. 19, 41–47.		
Nedjelj.	6 9. po D. P. Krist.	24 9. po D. Boris
Poned.	7 Kajetan p.	25 Ana
Utorak	8 Cirijak m.	26 Ermolaj
Srijeda	9 Ivan Vianej pr.	27 Pantalejmon
Četvrt.	10 Lovrinac m.	28 Prohor
Petak	11 Suzana dm. †	29 Kalanik
Subota	12 Klara d.	30 Sila
33. tjed. Farizej i carinik. Lk. 18, 9–14.		
Nedjelj.	13 10. po D. H. i K. ☾	31 10 po D. Jev.
Poned.	14 Euzebije p. †	1 Pr. sv. Kv. †
Utorak	15 Velika Gospa	2 Pren. sv. Stj. †
Srijeda	16 Joakim. Rok pr.	3 Izakij i dr. †
Četvrt.	17 Hijacint pr.	4 7 djet. ef. †
Petak	18 Jelena kr. †	5 Evsigenij †
Subota	19 Ljudevit b.	6 Preobraženje
34. tjed. Isus liječi gluhonijemog. Mk. 7, 31–37.		
Nedjelj.	20 11. po D. Bernar.	7 11. po D. Dom.
Poned.	21 Franciska Š. ud. ☽	8 Emilijan Kiz. †
Utorak	22 Simforijan m.	9 Matija ap. †
Srijeda	23 Filip Ben. p.	10 Lavrentij †
Četvrt.	24 <i>Bartol ap.</i>	11 Euplo †
Petak	25 Ljudevit kr. †	12 Fokije †
Subota	26 Zefirin p.	13 Maksim i Od.
35. tjed. Milosrdni Samaritanac. Lk. 10, 23–37.		
Nedjelj.	27 12 po D. Josip K.	14 12 po D. Mih.
Poned.	28 Augustin b. ☽	15 Uspenije Bog.
Utorak	29 Glavosjek Iv. Kr.	16 Diomid
Srijeda	30 Ruža lim. d.	17 Miron
Četvrt.	31 Rajmund N. p.	18 Flor i Lauro

KOLOVOZ

posvećen je prečistom Srcu Marijinu.

SUNCE

ulazi 23. u 3. s. 53 m. poslije podne u znak Djevice. Dan se smanji za 1 s. 33. m.

Izlazi Zalazi

2.4 s. 44 m.	7 s. 26 m.
7.4 s. 58 m.	7 s. 21 m.
14.4 s. 58 m.	7 s. 9 m.
21.5 s. 6 m.	7 s.
28.5 s. 15 m.	6 s. 46 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☽ Uštap 5. u 8 s. 32 m. navečer.
- ☾ Trećak 13. u 4 s. 49. m. izjutra.
- ☾ Mlađ 21. u 6 s. 48 m. izjutra.
- ☾ Prvak 28. u 11 s. 13 m. prije pod.

VRIJEME

Od 1.–6. lijepo; 8. jaka kiša; 9.–11. tmurno; 13. lijepo; 15.–17. studena kiša; 18.–25. lijepo vruće; 26.–28. dnevno grmljavina i jaka kiša; 30. do 31. kiša.

Ako august žeže, žeže i vino.

Rujan

BROJI 30 DANA

Septembar

— Anđele čuvaru, čuvaj i brani nas!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Petak	1 Egidije op. †	19 Andrija
Subota	2 Stjepan kr.	20 Samujlo
36. tjed. Isus liječi 10 gubavaca. Lk. 17, 11–19.		
Nedjelj.	3 13. po D. Milojka	21 13. po D. Tad.
Poned.	4 Rozalija d. ☿	22 Agatonik
Utorak	5 Lovro Just. b.	23 Lup
Srijeda	6 Zaharija p.	24 Eutih
Četvrt.	7 Marko Križ. m.	25 Bartol
Petak	8 Mala Gospa †	26 Adrijan
Subota	9 Petar Klaver pr.	27 Pimen
37. tjed. Nitko ne može služiti dvojici gosp. Mt. 6, 24–33.		
Nedjelj.	10 14. po D. Nikola T.	28 14. po D. Aug.
Poned.	11 Prolo i Hijac m. ☾	29 Usjek Iv. Kr †
Utorak	12 <i>Ime Marijino</i>	30 Aleksander
Srijeda	13 Amat b.	31 Polož. boj. B.
Četvrt.	14 <i>Uzv. sv. Križa</i>	1 Nač ljeta Sim.
Petak	15 <i>Žalosna Gospa</i> †	2 Mamant
Subota	16 Ludmila d.	3 Antim
38. tjed. Mladić iz Naima. Lk. 7, 11–16.		
Nedjelj.	17 15. po D. R. sv. F.	4 15. po D. Vav.
Poned.	18 Josip Kup.	5 Zaharija od Pr.
Utorak	19 Januarij m. ●	6 Eudok
Srijeda	20 Eustahij m. Kv. †	7 Sozont Predv.
Četvrt.	21 <i>Matej ap.</i>	8 Rožd. Bogor.
Petak	22 Mauricije m. Kv. †	9 Joakim i Ana
Subota	23 Tekla d. Kv. †	10 Minodora
39. tjed. Isus liječi čovjeka s vodenom bolešću. Lk. 14, 1–11.		
Nedjelj.	24 16. po D. M. Ot. suž.	11 16. po D. Teod.
Poned.	25 Kleofa m.	12 Od. r. i Avton
Utorak	26 Kanadski muč. ☾	13 Kormel
Srijeda	27 Kuzma i Damjan	14 Uzv. sv. Kr. †
Četvrt.	28 Venceslav kr.	15 Nikita
Petak	29 <i>Mihael Ark.</i> †	16 Eufemija
Subota	30 Jeronim p.	17 Solija

RUJAN

posvećen je štovanju
Anđela čuvara.

SUNCE

ulazi 23. u 1 s. 1 m. po-
slije podne u znak Te-
zulje i počinje jesen.
Dan se smanji za 1-s.
40 minuta.

Izlazi Zalazi

4.5 s. 24 m.	6 s. 32 m.
11.5 s. 31 m.	6 s. 22 m.
18.5 s. 43 m.	6 s. 19 m.
25.5 s. 50 m.	5 s. 53 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☿ Uštap 4. u 6 s.
4 m. izjutra.
- ☾ Trećak 11. u 10
s. 30 m. u noći.
- Mlađ 19. u 7 s.
20 m. navečer.
- ☾ Prvak 26. u 4. s.
36. m. posli. pod.

VRIJEME

Od 1.—4. vruće, jako
nevljeme; 5.—9 lijepo;
10—17 malo kiše; 18—25.
vjetar, kiša snijeg; 26. li-
jepo vruće; 28.—30. kiša

Rujanski hlad
Gotov jad.

Listopad

BROJI 31 DAN

Oktobar

Kraljice svele Krunice molli se za nas!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
40. tjed. Najveća zapovijed. Mt. 22, 34—46.		
Nedjelj. 1	17. po D. Remig.	18 17. po D. Eum
Poned	2 <i>Andeli čuvari</i>	19 Trofim
Utorak	3 Mala Terezija d. ☽	20 Eustrahij
Srijeda	4 Franjo As. p.	21 Kodrat
Četvrt.	5 Placid m.	22 Foka
Petak	6 Bruno pr. †	23 Zač. Iv. Kr.
Subota	7 <i>Sv Krunica</i>	24 Tekla
41. tjed. Isus liječi uzetoga. Mt. 9, 1—8.		
Nedjelj. 8	18. po D. Brigita	25 18. po D. Eur.
Poned.	9 Dionizij b.	26 Smrt Iv. ap.
Utorak	10 Franjo Borg. p.	27 Kalistral
Srijeda	11 Nikasije bm. ☾	28 Hariton
Četvrt.	12 Maksimilijan b.	29 Kirijak
Petak	13 Slavoljub kr. †	30 Grigorij
Subota	14 Kalisto papa	1 Pokr. Bog.
42. tjed. Kraljevska gozba Mt. 22, 1—14.		
Nedjelj. 15	19. po D. Terezija	2 19. po D. Kipr.
Poned.	16 Hedviga kr.	3 Dionizij
Utorak	17 Margareta Alakok	4 Jerotej
Srijeda	18 <i>Luka ev.</i>	5 Havitima
Četvrt.	19 Petar Alk. pr. ☽	6 Toma ap.
Petak	20 Ivan Kanc. pr. †	7 Sergij
Subota	21 Ursula dm.	8 Pelagija
43. tjed. Bolesni sin kraljeva čovjeka. Iv. 4, 46—53		
Nedjelj. 22	20. po D. Kord.	9 20. po D. Jak.
Poned.	23 Ignacije b.	10 Eulampij
Utorak	24 Rafael Ark.	11 Filip d.
Srijeda	25 Krizanto i Dar m. ☾	12 Prohor i Tar.
Četvrt.	26 Demetrije m.	13 Karpo i Pap.
Petak	27 Sabina m. †	14 Nazarij
Subota	28 <i>Šimun i Juda ap.</i>	15 Lukijan
44. tjed. Kraljev obračun. Mt. 18, 23—35		
Nedjelj. 29	21. po D. Isus Kralj.	16 21. po D. Lon.
Poned.	30 Alfonzo Rodr. pr.	17 Ozeja
Utorak	31 Vuk b. †	18 <i>Luka ev.</i>

LISTOPAD

posvećen je Kraljici svele Krunice.

SUNCE

ulazi 23. u 9 s. 48 m. navečer u znak Štipavca Dan se skрати za 1 s. 43 minuta.

Izlazi Zalazi

2 5 s. 59 m.	5 s. 40 m
9 6 s. 7 m.	5 s. 26 m.
16 6 s. 18 m.	5 s. 12 m.
23 6 s. 28 m.	5 s. m.
30 6 s. 37 m.	4 s. 50 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☽ Uštap 3. u 6 s. 8 m. navečer.
- ☾ Trećak 11. u 5. s. 46 m. posl. pod.
- ☽ Mlađ 19. u 6 s. 45 m. izjutra.
- ☾ Prvak 25. u 11 s. 21 m. u noći.

VRIJEME

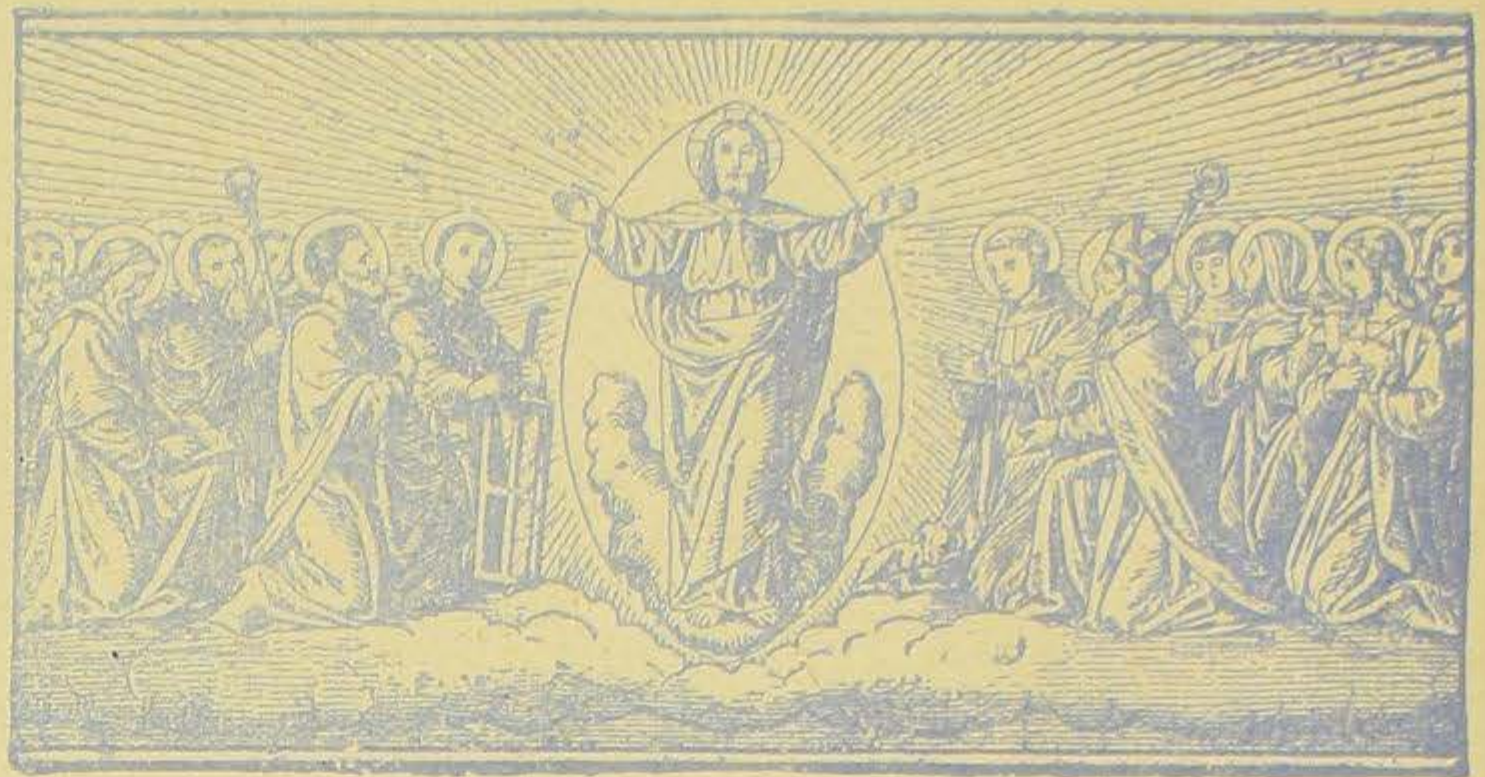
1. 2—3 vedro, ali studeno; 4.—5. lijepo; 7. jaka kiša s vjetrom; 15. vjatar, kiša; 16. bura sa snijegom; 14—25. jaka kiša sa snijegom; 29. lijepo; 30. tmurno, studeno.

Luki kišica, Petru pšenica.

Studeni

BROJI 30 DANA

Novembar

Svi sveti i svetice Božje molite se za nas!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Srijeda	1 Svi Sveti	19 Joel i Mar.
Četvrt.	2 Mrtvi dan ☾	20 Artemij
Petak	3 Hubert b. †	21 Ilarion
Subota	4 Karlo Bor. b.	22 Averkij
45. tjed. Porez Mt. 22, 15—21.		
Nedjelj.	5 22. po D. Mirko	23 22. po D. Jak.
Poned.	6 Leonard pr.	24 Areta
Utorak	7 Engelbert b.	25 Markijan
Srijeda	8 Bogdan pr.	26 Dimitrije
Četvrt.	9 Teodor m.	27 Nestor
Petak	10 Andrija Av. pr. ☾ †	28 Petka
Subota	11 Martin b.	29 Anastazije
46. tjed. Kći Jairova, Mt. 18—26.		
Nedjelj.	12 23. po D. Martin	30 23. po D. Zim.
Poned.	13 Stanislav K. pr.	31 Stahij
Utorak	14 Jozafat m.	1 Kozma i Dam.
Srijeda	15 Leopold pr.	2 Akidin
Četvrt.	16 Ivan Trog b.	3 Akepsinij
Petak	17 Grgur Č. b. ● †	4 Joanikij
Subota	18 Odo pr.	5 Galaktion
47. tjed. Gorušično zrno. Mt. 13, 31—35		
Nedjelj.	19 24. po D. Elizabeta	6 24. po D. Pav.
Poned.	20 Felik V. pr.	7 Jer. i Lazar
Utorak	21 <i>Prikazanje bl. D.</i>	8 Zbor Mih. A.
Srijeda	22 Cecilija dm.	9 Onizifor
Četvrt.	23 Klement papa	10 Erasto
Petak	24 Ivan od Kr. pr. ☾ †	11 Mino
Subota	25 Katarina dm.	12 Jozafat m.
48. tjed. Isus naviješta propast Jeruzalema. Mt. 24, 15—35.		
Nedjelj.	26 25. po D. Ivan B.	13 25. po D. I. Zl.
Poned.	27 Virgilije b.	14 Filip
Utorak	28 Sosten pr.	15 Gurij Poč. p. †
Srijeda	29 Saturnin b.	16 Matej ev. †
Četvrt.	30 <i>Andrija ap.</i>	17 Gregorij †

STUDENI

sjeća nas groznih muka, što ih trpe duše u čistilištu.

SUNCE

ulazi 22. u 6 s. 54 m. navečer u znak Strijelca
Dan se smanji za 1 s 16 minuta.

Izlazi

Zalazi

1.6 s. 40 m.	4 s. 47 m.
6 6 s. 46 m.	4 s. 41 m.
13.6 s. 57 m.	4 s. 32 m.
20 7 s. 8 m.	4 s. 24 m.
27.7 s. 16 m.	4 s. 18 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Uštap 2. u 8 s. 59 m. prije pod.
- ☾ Trećak 10. u 1 s. 18 m. posl. pod.
- Mlađ. 17. u 5 s. 24 m. posl. pod.
- ☾ Prvak 24. u 8 s. 38 m. prije pod.

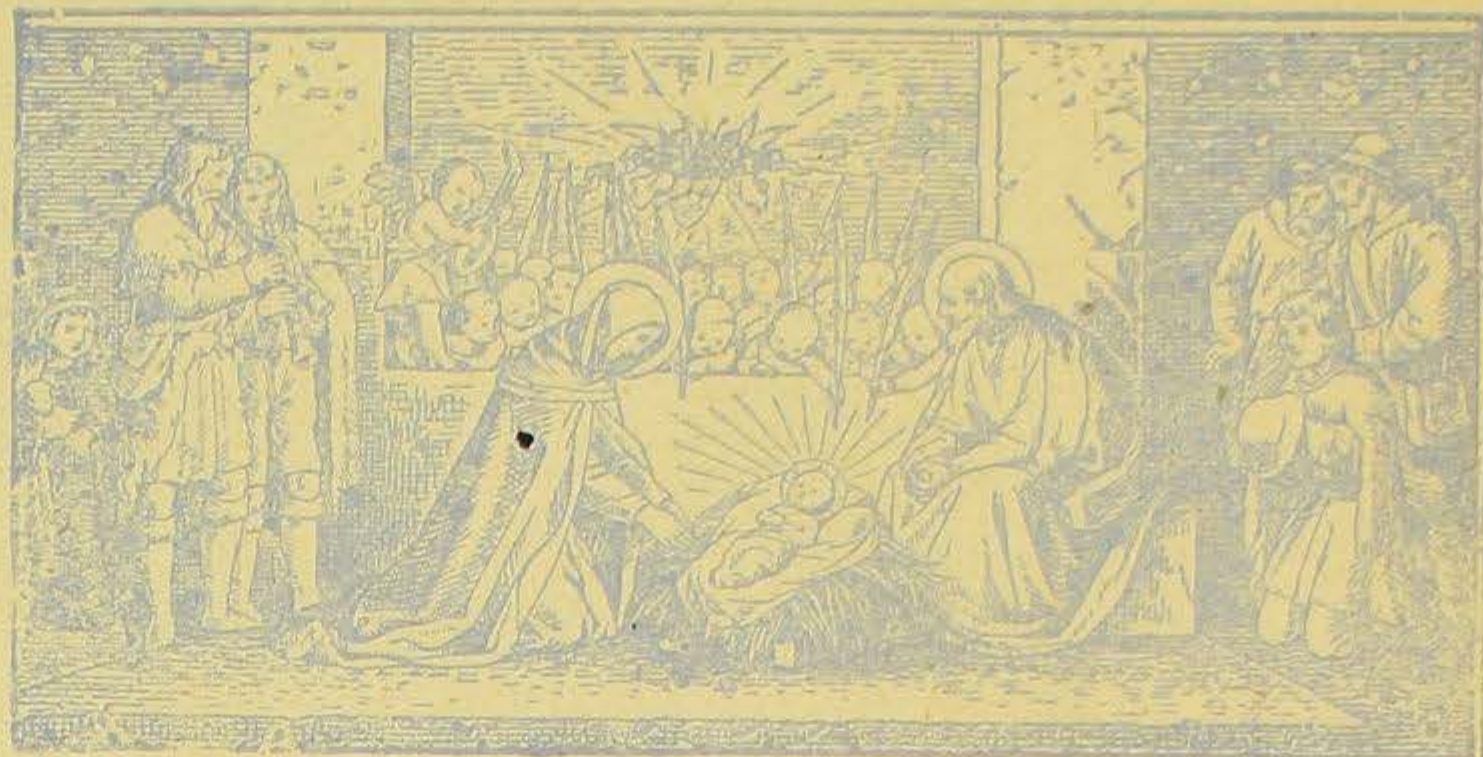
VRIJEME

Od 1.—4. studen, kiša; 16. snijeg po noći; 17.—20. kiša; 21.—30. lijepo kao ljeti.
Teška zima, Težak snop.

Prosinac

BROJI 31 DAN

Decembar

Rodi Marija Isusa, Spasitelja svijeta. (Božić).

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Petak	1 Eligij b. †	18 Platon †
Subota	2 Bibijana dm. ☾	19 Abdija
49. tjed. Sudnji dan. Lk 21, 25–33		
Nedjelj.	3 1. Adv. Franjo Ks.	20 26. po D. Gre
Poned.	4 Barbara dm.	21 Uvod Bogor.
Utorak	5 Saba op.	22 Filimon †
Srijeda	6 Nikola b.	23 Amfilohij †
Četvrt	7 Ambrozije b.	24 Katarina †
Petak	8 Bezgrješno Zač.	25 Kliment †
Subota	9 Leokadija dm.	26 Alipij
50. tjed. Ivan šalje učenike k Isusu. Mt. 11, 2–10.		
Nedjelj.	10 2 Adv. Pr. k. L. ☾	27 27. po D. Jak
Poned.	11 Damas papa	28 Stefan i Ilim †
Utorak	12 Maksecij m.	29 Paramon †
Srijeda	13 Lucija dm.	30 Andrija ap. †
Četvrt.	14 Spiridion m.	1 Naum †
Petak	15 Irenej m. †	2 Avakum †
Subota	16 Adelhajda ud.	3 Sofronij
51. tjed. Poslanstvo k Ivanu Iv. 1, 19–28		
Nedjelj.	17 3 Adv. Materice ☾	4 28. po D. Bar
Poned.	18 Oč. por. B. D. M.	5 Sava osv. †
Utorak	19 Vadimir p.	6 Nikola
Srijeda	20 Amon m. Kv. †	7 Ambrozij †
Četvrt.	21 Toma Ap.	8 Patapij †
Petak	22 Zenon m. Kv. †	9 Bezgr. Z. B.
Subota	23 Viktorija d Kv ☾ †	10 Mino
52. tjed. Ivan propovijeda u pustinji Lk 3, 1–6.		
Nedjelj.	24 4. Adv. Oci Bad.	11 N. Praot. Dan.
Poned.	25 BOŽIĆ	12 Spiridion †
Utorak	26 Stjepan pm.	13 Eustahij i dr. †
Srijeda	27 Ivan ap.	14 Tirs i Leukij †
Četvrt.	28 Mladenci	15 Eleuterij i P. †
Petak	29 Toma bm. †	16 Agej †
Subota	30 David kr.	17 Danijel
53. tjed. Simeonovo proročanstvo. Lk. 21, 33–40.		
Nedjelj.	31 N. po Bož. Silvestar	18 N. Otaca Sev

PROSINAC

posvećen je Malom Isusu.

SUNCE

ulazi 22. u 7 s. 58 m. izjutra u znak Kozoroga i počinje zima. Dan se smanji za 19 m. od 21. do konca poraste za 4 m.

Izlazi Zalazi

4.7 s. 24 m.	4 s. 17 m.
11.7 s. 31 m.	4 s. 15 m.
18.7 s. 36 m.	4 s. 17 m.
25.7 s. 40 m.	4 s. 21 m.
31.7 s. 41 m.	4 s. 25 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Uštap 2. u 2 s. 31 m. izjutra.
- ☾ Trećak 10. u 7 s 24 m izjutra.
- ☾ Mlađ 17. u 3 s. 53 m izjutra
- ☾ Prvak 23. u 9 s. 9 m navečer.

VRIJEME

2. snijeg; 3.–8. nestalno; 10. studen, u noći velik snijeg; 11.–12. jaka studen; 13.–14. blago i sniježno; 16.–31. vedro, malo snijega, vrlo hladno.

Crn Božić, Bijeli Uskrs.

SCHICHTOV

RADION

pere sam

i-brže

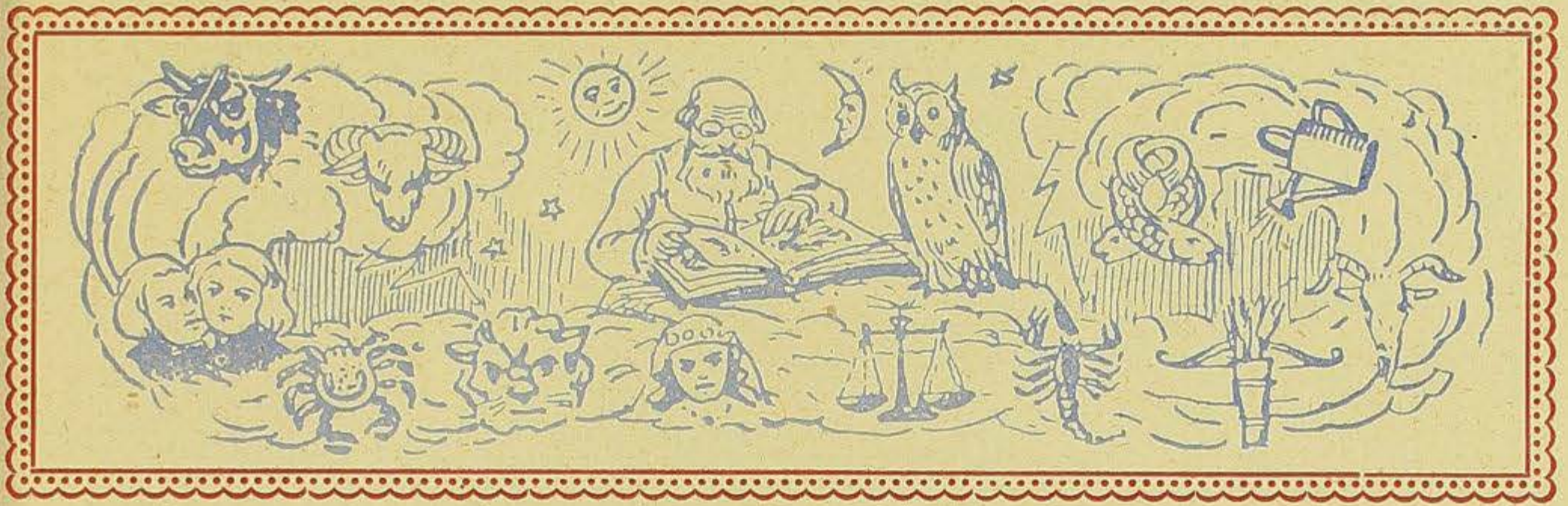
i-
bjelje

i jednostavno
kao A-B-C

a RASTOPI
Radion u hladnoj
vodi

b KUHAJ
rublje u rastopini
20-30 minuta

c ISPLAHNI
rublje najprije u toploj,
zatim u hladnoj vodi

STOGODIŠNJI GATALAC ZA GODINU 1933.

Davno su ti, Rode moj premili,
Smrt i propast zlotvori spremili,
Da te nema, da se nezna za te,
Da ti slova na grobu pozlate.
Ti preživih bure i oluje,
Tvoje duše neuguše suše,
Tvoga srca ne otrca krvca
Tvog života neugasi zlota.
Sve te štete neumoriše te.
Znaš li, ko ti bio zaklonica?
Znaš li, ko ti dušu napojio,
Čuv'o svježost i srca i lica?
Znaš li ko te štiti od strjelica?
Bog, kojem si vazda se molio.

Da se moliš, da s' uzdaš u Boga
Učila te i tvoja „Danica“.
Evo tomu već **pedeset ljeta**,
Kako j' ona ugledala svijeta
I s tobom bje ko rođena Nane
I u dobre i u loše dane;
Puna dobra svaka joj stranica.

E, za ovo pedeset godina
Šta se svega na svijetu ne zbiva!
Pale krune sa kraljevskih glava,
A novima zablistala slava,
Narodi se u krvi daviše,
Sebe dali mnogi: ko dā više?!
Tu na zemlji sreću mnogi traži
Raj zemaljski u tjelesnih draži,

Nađe kugu i crnu i bijelu:
Slom, u jelu, tijelu i odijelu.
A ti Rode, slušaj svoje vođe
Što ti dobro i čine i hoće
Pa ti svijetske nenaškode zloće;
Nek **kraljestvo Božje** dušam dođe

Novo ljeto počima ti, eto,
Devetnajststo trideset i treće;
Ko god hoće, svakom nosi sreće.
Nije sreća kuća, njiva veća;
Nije sreća snažne ruke, pleća;
Nije sreća zlata puna vreća.
Prava sreća i jedina svima
Jeste ona gor' na nebesima.
Svako znanje i svako gatanje
Budućnosti „tačno pogađanje“,
Zemaljski bi život da udesi.
A zemaljski **s** onim je u vezi.
Za to ljudi od iskona teže
Da pogode: šta nebesa kriju.
Sunce grije s neba ko i prije,
Odzgor pada i kiše i grada;
Za budućnost pita čovjek zvijezde
Što se gore gnijezde, nebom jezde.
Stari adet evo tjeram i ja,
Ne mislite da je „varanija“.
Ovog ljeta zvijezda **Saturn** vlada
U prividnom nebom znaku lava.
Saturn jeste ime krivog boga,

Od pogana negda smišljenoga
 A lav ti je kralju sviju zvjeri.
 Saturn, grčki Kronos, to je vrijeme,
 Ono vazda rađa djecu: dane
 Al ih odmah proguta, stamane.
 I za vječnost nijedno ne meće
 Jer uz sebe druga vječna neće
 Baš ko oni ljudski roditelji
 Što u ludoj za životom želji:
 Da bi sebi život udesili,
 Djecu preče, proti Božjoj sili.
 Silu lava, okrutnost Saturna
 Nosi biljeg ta godina burna.
 Hladna, duga, mrazovita zima
 U suhome ljetu odraz ima.

*

Proljeće je rano, toplo, suho
 Jer se zimus sjeverac izduvo
 Rano će se ukazati suša
 Rano cvjetat i voće i ruža.
 S radnjom brzo, niko nek ne kasne
 Bašće kasne, malo nose hasne.
Ljeto biva bez kiše i rose.
 Al nek ljudi blagoslov isprose
 Pa neće bit ni strada ni glada
 Jer ne Saturn, nego naš Bog vlada.
 Izvori će mnogi presahnuti
 Plitak bunar odmah se zamuti.
Jesen ide topla; sva se smije
 Na rukama rujno voće zrije
 Izmed njega neće virit zmije,
 Al će gmilit crvi, gusjenice
 Što će slabom gosi uselit se.
 Od što nesta ptica pjevačiča
 Daj pa štrcaj „čine“ iz mašine.
Zima neće rano zaletiti
 S prva neće mnogo snijega biti
 Al će poslije dobro „stisnut zube“
 Sklizaniji lopte da ustupe
 Snijegovi će češće iščezavat

Pokrivalo tanko žitu davat.

Pšenica će osrednji rod dati
 Slabo sjeme . . . otkud rod bogati?
Kukuruz će rano podgoriti
 Kopaj, pluži, pa 'š ga nasporiti.
Ječam sitan na slamčici kratkoj
 Nebit tražen u Čehoslovačkoj.
Zobove će upropastit suša
 Nek ih goso rano sijat kuša.
 Bit će **vina**, ako l' slaba zima
 Ne naškodi dolnjim pupovima.
 Sa **voćem**, o, moćemo se hvalit,
 Dođu l' dani zgodno poredani.
 No **šljiva** će spadat od žestine
 A **jabuci**, **kruški** bolje s time.
Kajsija će ponet osobito.

Trešnje, rane, sve će lomit grane
Višnja? I to, ko da si je pito!

Eto, rekoh, što iskustvom stekoh.
 Na rastanku čuj još evo ovu:
Glad i **mora** nejde odozgora.
 Glada rađa: mržnja, lijenost, svađa;
 Mora, kuga i sva bijeda druga
 Sve će doći to po ljudskoj zloći.
 Sve to biva od mnogoga piva,
 Alkohola i srca ohola;
 Blud, bezboštvo, življenje raskošno
 Tjera ljude, pa s' na život zgade,
 Potroše ga, da ništ' ne ostade;
 On ga baca, ko kost oglabanu
 Ognju vječnom u paklenu jamu.
 A sve zato, što on neće zakon,
 Koji kroji put stvorenju svakom.
 Neće zakon, taj uzrok života
 Već on prti kroz rušenja smrti,
 Dok ga huda propast ne proguta.

Ti ne budi u takoj zabludi,
 Neg' zapamti što sad ostavljam ti:
 „**Ko red čuva, zakon, iznad svega,**
Red će, zakon, sačuvati njega.“

zkv.h. org.rs

POGLAVARSTVO CRKVE KATOLIČKE

Vrhovni poglavar Crkve, namjesnik Kristov:

SV. OTAC PAPA PIJO XI.

vlada od 6. veljače 1922.

Kardinal **EUGEN PACCELLI** drž. tajnik SV. OCA PAPE.

Zastupnik Sv. Oca Pape u našoj državi:

Dr. **HERMENEGILDO PELLEGRINETTI**,
nadbiskup, ima sjedište svoje u Beogradu.

EPISKOPAT U NAŠOJ DRŽAVI:

Hrvatski metropolita i predsjednik biskupskih konferencija:

Dr. **ANTUN BAUER**,
nadbiskup zagrebački.

Sarajevski nadbiskup:
Beogradski nadbiskup:
Barski nadbiskup:
Umirovljeni nadbiskup:
Đakovački biskup:
Senjski biskup:
Krčki biskup:
Križevački biskup:
Splitski biskup:
Sibenički biskup:
Hvarski biskup:
Dubrovački biskup:
Kotorski biskup:
Mostarski biskup:
Banjalučki biskup:
Subotički biskup:
Velikobečkerečki biskup:
Ljubljanski biskup:
Mariborski biskup:
Skopljanski biskup:
Pom. biskup zagreb.:
Pom. biskup zagreb.:
Pom. biskup maribor.:
Vojni vikar:

Dr. **Ivan Ev. Šarić.**
O. **Rafael Rodić.**
Dr. **Nikola Dobrečić.**
Dr. **Antun Jeglič.**
Dr. **Antun Akšamović.**
Dr. **Ivan Starčević.**
Dr. **Josip Srebrnić.**
Dr. **Dionizije Njaradi.**
Dr. **Klement Bonefačić.**
Dr. **Fra Jerolim Mileta.**
Msgr. **Miho Pušić.**
Dr. **Josip Carević.**
Dr. **Franjo Uccellini.**
O. **Alojzije Mišić.**
O. **Josip Garić.**
Msgr. Lajčo Budanović.
O. **Rafael Rodić.**
Dr. **Josip Rožman.**
Dr. **Andrija Karlin.**
Dr. **Ivan Fr. Gnidovec.**
Dr. **Dominik Premuš.**
Dr. **Franjo Salis-Sevis.**
Dr. **Iv. Josip Tomazić.**
Msgr. **Ferdo Rožić.**

„DANICI.“

Već pedeset ljeta „Danice“ o draga,
Kako nama blistaš kano biser sjajni,
Pokazuješ pute kojim treba ići
I učiš nas nauk dostojni i trajni.

Prije pola vijeka kad je ljuta borba
Sa dušmanom kletim na vrhuncu bila
Kao melem blagi za sve boli, jade,
Poslala te nama bunjevačka vila.

Ohrabrila sva si mladenačka srca
Smalaksana redom usred ljuta boja,
Kliknula im kad si gromovitim glasom:
„Nebojte se, braćo, pobjeda je moja!“

Okrepljena snagom, napunjena nadom
Skupila se četa poput ljutih lava,
Spremna za svoj narod podnet žrtvu svaku
I život svoj dati za njegova prava.

Kao što si onda u najvećoj bijedi
Svojim slatkim riječma okrepe nam dala
Šajku roda moga tako i sad čuvaš
Na njezinom putu usred ljutih vala.

Govoriš nam nježno, „Danice“ o mila,
Bunjevački jezik da čuvamo krasni,
Da branimo čvrsto vjeru svoju svetu,
Da budemo spremni mrijeti za krsi časni.

Svi te zato vole, svi te štiju, diče,
U te stavlja nadu naša mila Nana,
Jerbo vidi sretna, dok nas čuvaš, braniš,
Da propasti neće bunjevačka grana.

Među nama ostaj jošte dugo ljeta,
Ljubav svoju nikad ti nama ne krati,
Jer treba te naša omladina zlatna,
Trebaju te puno Bunjevci-Hrvati.

Još ti jednom ključem iz dna srca moga:
„Na svemu ti sada topla budi hvala
Što si rodu momu kroz toliko ljeta
Zadovoljstvo, mira i utjehe dala!“

Uz to molbu ovu, oj „Danice“ primi:
„U srca nam ulij više snage, volje,
Toplija nas ljubav i sloga nek spoji,
Pa uz pomoć Božju sve će biti bolje!“

Pogled na prošlih 50 godina.

Kalendar „*Subotička Danica*“ postiže svoju 50-godišnjicu; 50 ljeta je služila svoj narod poukom; tješila ga je duhovnim uživanjem; i vodila ga po svojim smjernicama. Ona je svjedočanstvo našeg rodoljublja, naše borbe i naše istrajnosti.

U njoj se odrazuje žarka ljubav, kojom smo mi zagrlili sve što je bilo bunjevačko, šokačko, slavensko. U njoj smo kao u riznicu poslagali naše narodno blago, pjesmice i rečenice, naše slovo i narodnu dušu.

Danica je ležala 50 godina na stolovima bunjevačkih i šokačkih kuća. U njezinom sadržaju je vidio starješina svoj rod a dijete je čulo milozvučnu pjesmicu svoje Nane.

Po *Danici* smo zagrlili svoj narod; kad smo ju kupili, svoje smo rodoljublje očitovali; a kad smo ju čitali, poljubili smo svoj maleni narod.

Ova ćut više ne odjekuje kod mlađeg naraštaja ovo rodoljublje gine i umire.

U *Danici* nalazimo tri dobe našeg narodnog života. Isprva je služila: Svaki narod neka dobije prosvjetu na svojem jeziku! A mi i sa ovim malim okvirom prosvjete bili smo zadovoljni. Što nam je škola dala, ova mala bunjevačko-šokačka tiskanica bacila je i na ovo malo narodnoga svijetla. I to se smatralo za uspjeh — za vrijeme Antunovićevo­vog rada.

U pedesetgodišnjoj borbi isticale su se dvije misli: prvo: opstanak jezika i uzdržavanje privrednog stanja, a drugo nastojanje: da se sačuva za temelj zdravog narodnog života moralni pravac po katolicizmu. Bunjevcu i Šokcu zasjale su oči, kad je čuo ove dvije smjernice: Budi pravi Bunjevac i Šokac! Budi dobar kršćanin-katolik; i to: spojeno i nerazdvojeno. A ovaj pravac se nalazi na svakom listu pedesetgodišnje *Danice*.

Neven je katkad zastupao i odvojen pravac borbe pa je gubio svojih čitalaca. *Naše Novine* su pokušale, da katoličku svijest šire bez narodne karakteristike — i propale su. A *Danica* je nastojala, da ove dvije misli spoji — i uzdržala se.

Uzdržala se i za vrijeme političke borbe *Kola Mladeži* a i u doba narodnog ujedinjenja.

Ono malo narodnog štiva u prosto­j ikavštini, što je imalo više vrijednosti od prolaznih izvještaja ili se naknadno pokupilo iz svagdanjih novina, poslagalo se u *Danici*. Ovo malo smo mi smatrali svojim, štovali i sačuvali za vrijeme, kada nas je Božja providnost poslije onake krvave borbe sačuvala i svijesne ujedinila k slavenskoj braći.

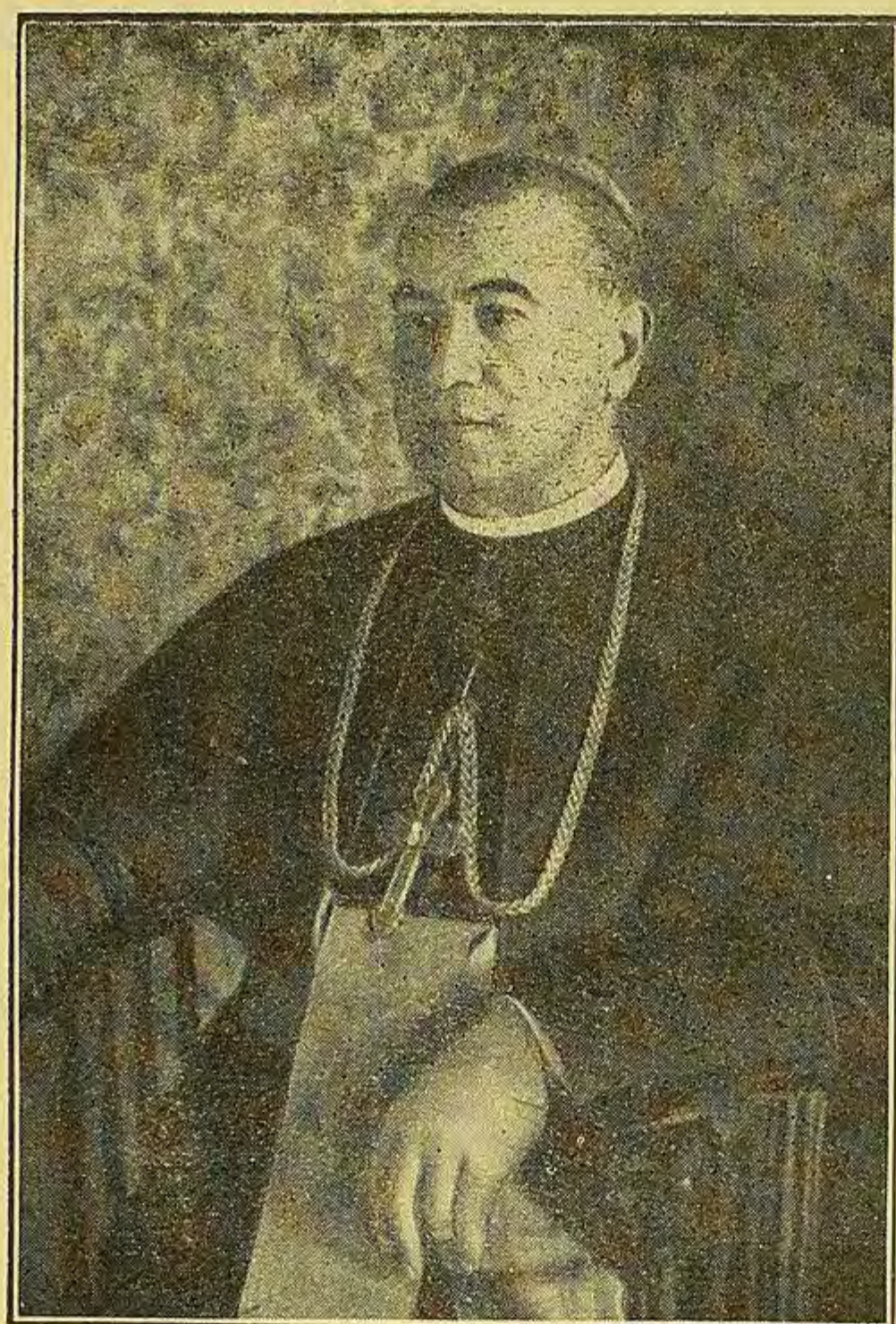
Danica i nadalje ostaje nosilica narodne misli i kršćanskog naziranja svijeta i nadalje ćemo u njoj čitati dvije po novim vremenima udešene smjernice:

Budi svijestan Hrvat! Budi kršćanin-katolik!

Uredništvo.

Roden 27. ožujka 1873. u Bajmaku.

Upravlja Bačkom biskupijom od 10. veljače 1923.

PREUZVIŠENI GOSPODINE!

Prigodom šezdesetgodišnjice
Vašeg rođenja i desetgodišnjice
natpastirskoga Vam rada, pri-
mite najsrdačnije čestitke, naj-
iskrenije dobre želje i najsmjer-
nije poklone, od Vaših odanih

vjernika

BUNJEVACA i ŠOKACA.

Soli Deo honor.

zknj.org.rs

Kolo igra...

Spívaó Nikola Kujundžić.

Kolo igra, tamburica svira,
Pisma ječi, ne da noći mira;
Svud se čuje, svud se šorom znade,
Da Bunjevac dušu ne izdade!
Veseli se – svaki mu se divi –
Nek se znade, da Bunjevac živi!

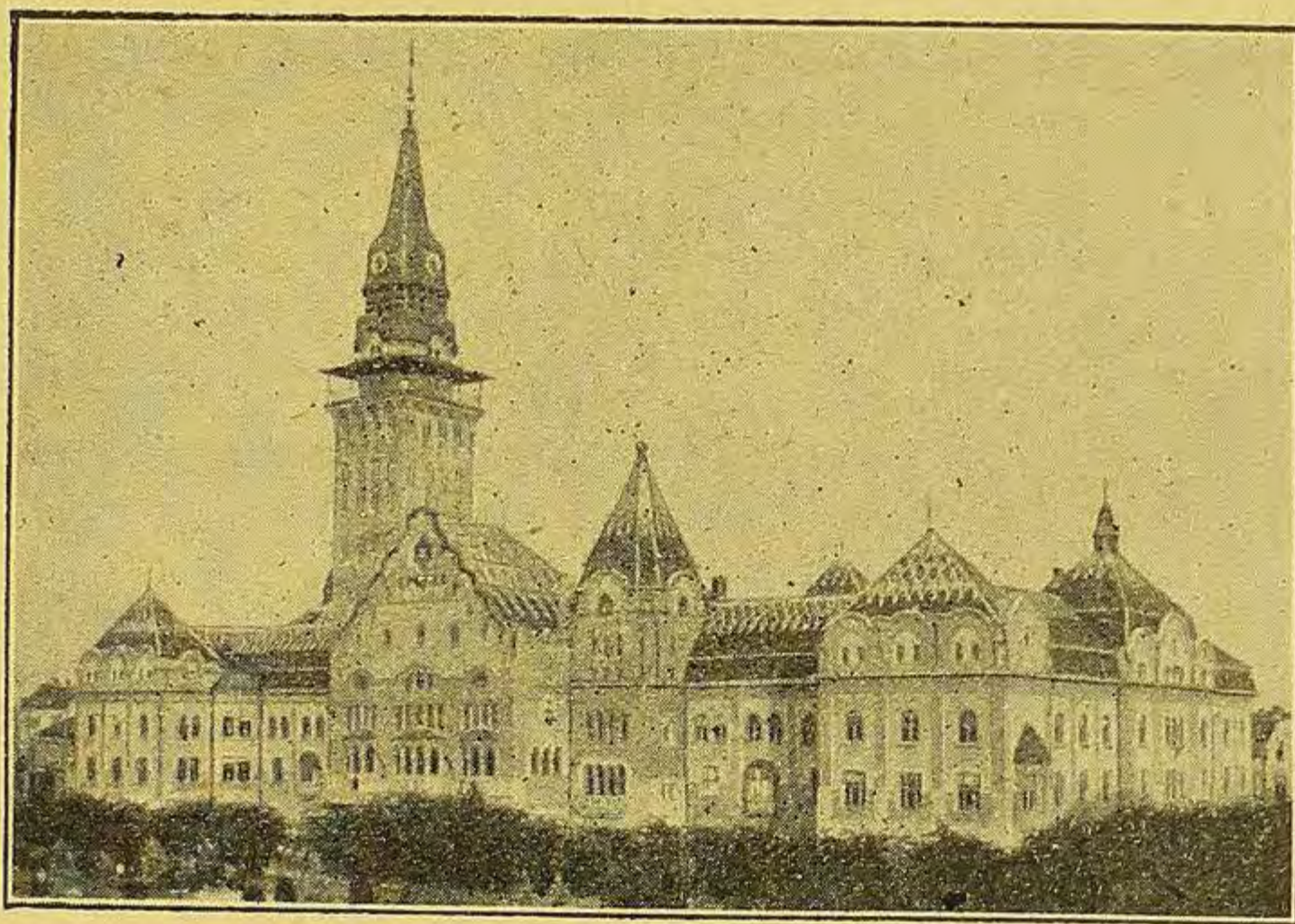
Nije majka rodila junaka,
Ko što j' sinak divnih Bunjevaka;
Nit će majka roditi junaka,
Ko Bunjevca, taka veseljaka.
Kolo vodi – svaki mu se divi –
Nek se znade, da Bunjevac živi!

Ni divojke ne biše u Nane,
Ko što j' ćerka bunjevačke grane;
Svilu nosi, a zlatom se krasí,
Crne oči, crni su joj vlasí.
Kolo igra – svaki joj se divi –
Nek se znade, da Bunjevac živi!

Ori pismo, tambur tamburice,
Nek se čuju daleko ti žice;
Nek se gori a i doli znade,
Da Bunjevac dušu ne izdade!
„Prelo“ kupi – svaki mu se divi –
Nek se znade, da Bunjevac živi!

Subotica za 50 godina.

Kad je ova naša „Danica“ prvi put ugledala svijetlo Božje, kad ju je pok. pop Pajo Kujundžić počeo izdavati, nije onda naša Subotica izgledala kao danas. Od god. 1884 pa evo do godine 1933. vrlo se promijenilo lice zemlje, pa tako i našega grada.

Gradska kuća u Subotici.

Zanimat će naše čitaoce, šta se sve za to vrijeme gradilo na općinski teret. Kao najveća i najmonumentalnija građevina ističe se *Gradska kuća*, općina ili magistrat, kako ju već tko naziva. Početa je graditi 1908. a dovršena 1910. godine. A kao najstarija zgrada, građena za ovo pedeset godina, jeste: *Okružni sud*, kojem je temeljni kamen postavljen g. 1889. a završena gradnja g. 1891.

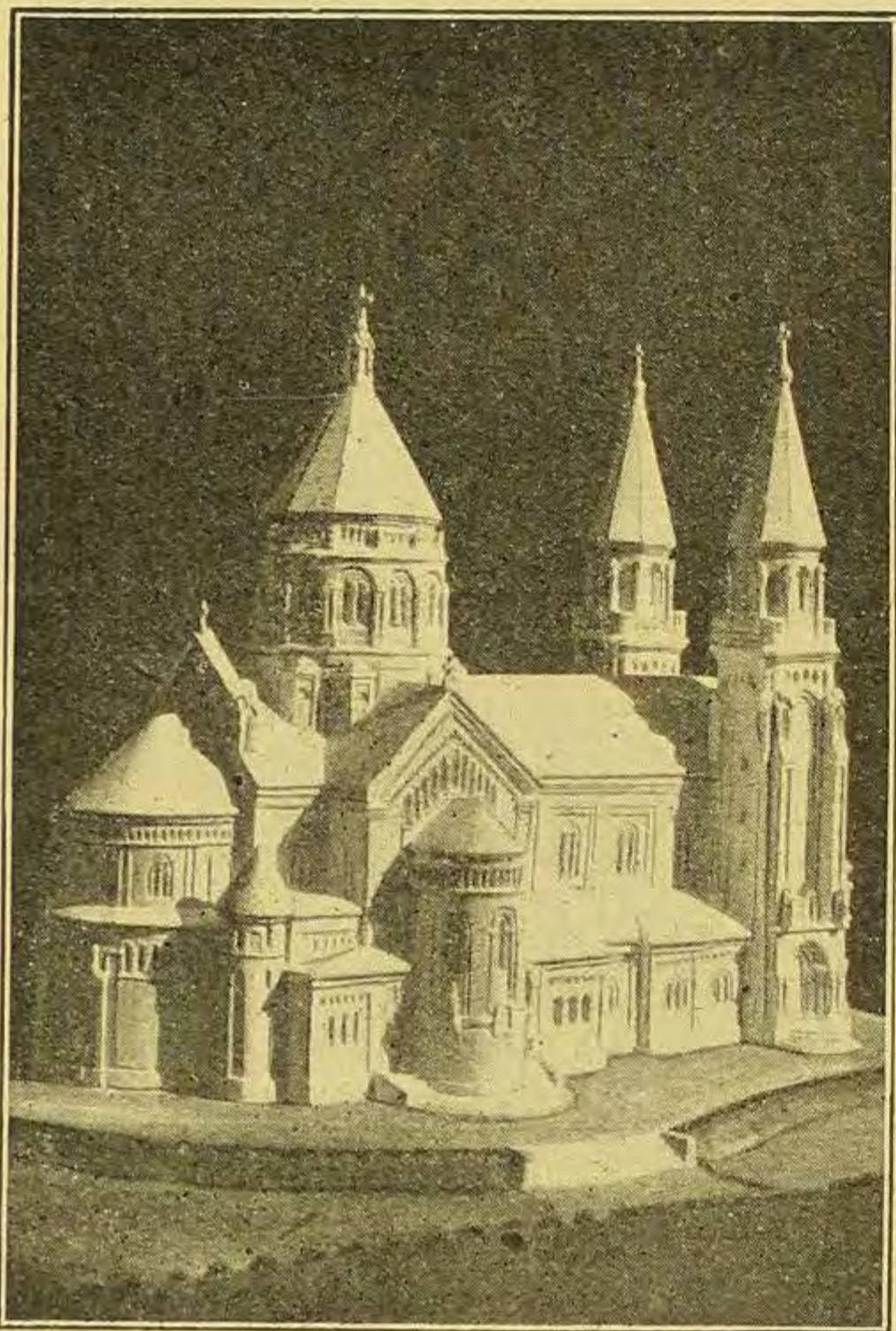
Nadalje ističu se sa svojim lijepim gotskim stilom *crkve sv. Roka* i *sv. Đurđa*. Vrlo je lijepa građevina i *Direkcija državnih željeznica*, a mnogo ne zaostaje za njom ni *Muška gimnazija* a ni *Pravni fakultet*.

Vrlo lijepo izgleda i obnovljena *crkva otaca franjevac*, kojoj je samo srednji dio ostao stari, a ovo je drugo sve iznova građeno.

Od vjerskih građevina zidane su još nove crkve i plebanije na Tavankutu i Žedniku i plebanija kod sv. Roka. Odmah nakon rata sagrađena je i provizorna crkvica na Bikovu. A u najnovije

vrijeme sagrađena je vrlo lijepa crkva na Sebešiću (Mala Bosna), kao i dvije privremene crkvice na Palićkom putu i na starom vašarištu, dok se sad gradi crkva na *Kalvariji*, koja kad bude potpuno gotova, bit će jedna od najljepših crkvi u Subotici.

Od školskih zgrada moramo još napomenuti: *Žensku gimnaziju* sa centralnom osnovnom školom, *Trgovačku akademiju* i *Gradansku školu*, ovakovih lijepih i prostranih školskih zgrada nema ni sam Beograd, a ni Zagreb. Osim ovih škola, za ovo pedeset

Ovako će izgledati crkva na Kalvariji kad bude potpuno izgrađena.

godina sagrađene su u samom gradu još vrlo lijepe škole kod crkve sv. Roka i sv. Đurđa i takozvana „Golubova“ škola, dok je po sašašima podignuto preko šezdeset školskih zgrada. — A u varoši, sagrađeno je još i nekoliko zabavišta.

Za ovo vrijeme zidana je i vrlo lijepa Gradska javna bolnica, Uboški dom, Kolijevka i dvije-tri vojničke kasarne većeg obima.

Ugodno se dojmilje i *Glavni ulaz* na Paliću kao i *Kursalon*, na Paliću su osim toga sagrađena i dva velika hotela. U to je vrijeme sagrađena i gradska najamna palača. Dok u najnovije vrijeme sagrađenje, a dijelom se još gradi, kompleks zgrada za *Glavnu carinarnicu*. Osim toga rijesi i par umjetničkih spomenika naše javne trgove i parkove.

Još nam je napomenuti i kolski most, zapravo prelaz preko željezničke pruge na majšanskoj kapiji, što je za stanovnike iz toga dijela grada od vrlo velike važnosti.

Interesantno je još zabilježiti, da sve do 70-ih godina i glavne ulice našega grada nisu bile kaldrmisane, što je uvelike i sprečavalo napredak i razvitak varoši. — Godine 1878. 29. travnja metnut je prvi kamen za kaldrmu pred kućom Đure Manojlovića u današnjoj Kralja Aleksandra ulici, a što je od toga doba u tom učinjeno, poznato nam je svima.

Ovo je u kratkim potezima građevna djelatnost grada Subotice za prošlih pedeset godina, na koje možemo ponosno gledati jer nam služi samo na čast i diku.

I. P.

BUNJEVCI DAJTE SVEĆENIKA!

Bolan je to vapaj Crkve u biskupiji bačkoj. Na zadnjoj konsultorskoj sjednici bačke biskupije primljena su samo tri bunjevačka mladića u svećenički podmladak, jer ih se više ni javilo nije. Mnoga bunjevačka i šokačka sela su bez svećenika svoje krvi. Tuđinac se muči i kini, ali je vrlo teško, ne pozna naš narod, ne zna običaje, teško govori, nijesu mu poznate mane i poroci naši, što je od vrlo velike štete za našu svetu vjeru i narod naš. Osim toga cijeli gradski predjeli, cio niz salaša stoje bez crkve, bez svećenika.

Bezvjerstvo, pokvarenost širi se po gradovima i selima. Na ulicama se šepire nečedne nošnje, a u katoličke obitelji ulaze bez-

Muška gimnazija u Subotici.

božne knjige i novine. Kamo ćeš, rode bunjevački, ako budeš i dalje kročio tim putem?

Koja žalost! Svećenik je daleko, svećenik je rijedak . . . I tako se živi bez svećenika, pa i umire se bez njega.

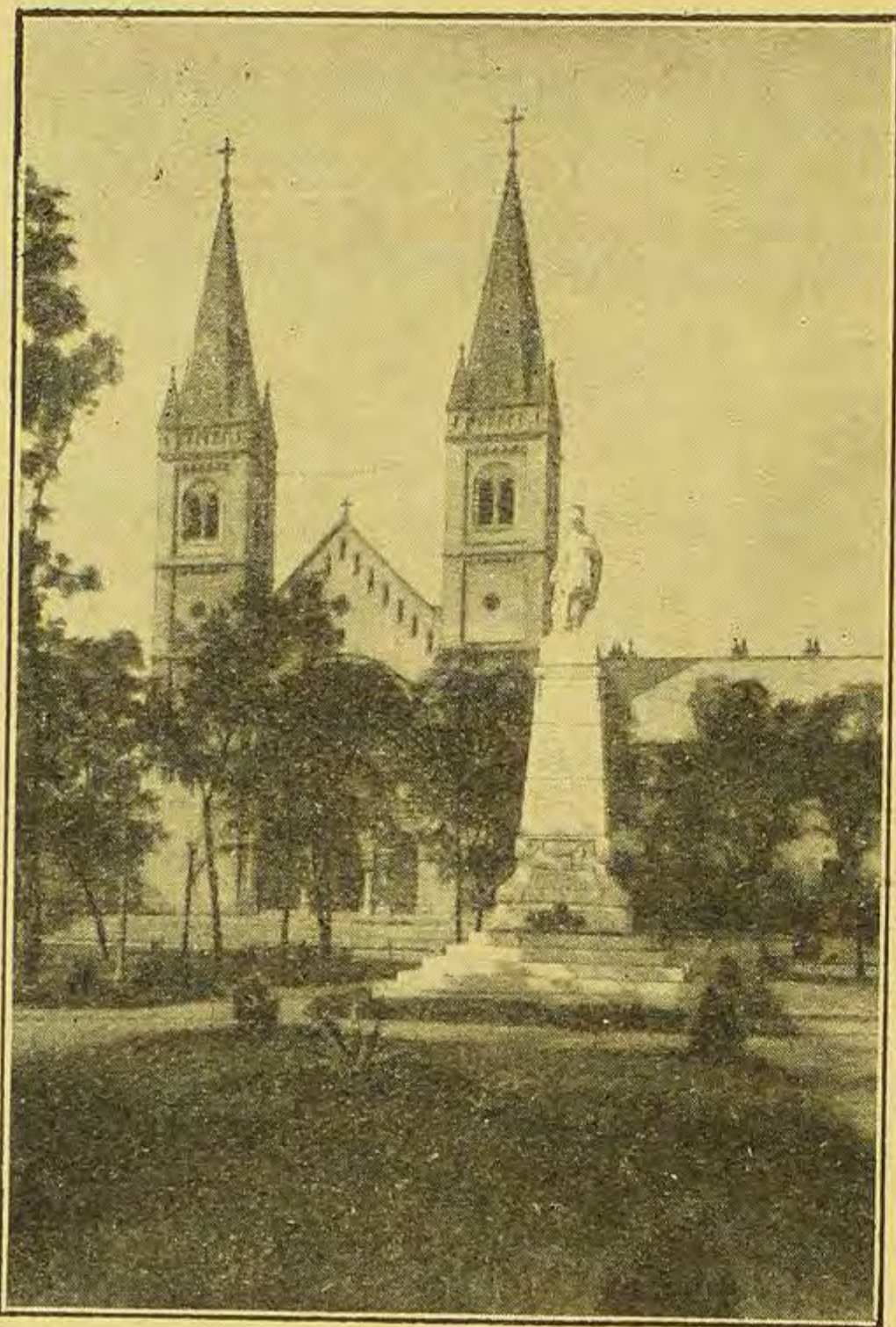
A ipak: zar možemo biti bez svećenika?

Sjetite se velikih dana svoga života, velikih događaja u vašoj obitelji: krštenja, prve sv. Pričesti, vjenčanja, posljednje utjehe — svagdje je nuždan svećenik.

Svećenik je čovjek, koji nema obitelji, a koji pripada svim obiteljima; koji blagosivlje kolijevku, bračnu postelju i mrtvački lijes, koga uzljube već malena djeca; koji je po svome zvanju tješitelj svake bijede duše i tijela.

Lijepo je rekao sveti župnik od Arsa: „Ostavite jednu župu dvadeset godina bez svećenika i obožavat će životinje . . .“ barem zlatno tele.

Bunjevački i šokački mladiću!
Jesi li težio za slavnim životom? . . . Misli na najveću slavu:
Kristu služiti!

Obnovljena franjevačka crkva i spomenik
sv. Florijana u Subotici.

Jesi li zaželio život pun zasluga? . . . Što je zaslužnije od ovoga: Spasavati duše!

Želiš li tješiti, blagosivljati, opraštati, odgajati srca, služiti siromasima . . . raditi, da Krist zavlada, i trpjeti i kraljevati s Kristom?

Živiš li . . . želiš li, doći: „Ja sam!“ Ovaj je poziv moguće upravljen tebi. Razmišljaš li o njem?

Bunjevački i šokački roditelji!

Jeste li ikada pomišljali na ovu dužnost? Vi toliko dugujete Crkvi. Mislite li, da ćete joj se odužiti s nešto milostinje? Doista ne! Ona od vas traži i vojničku dužnost. Dati milostinju, dobro je: dati djecu još bolje.

Jeste li pomislili, na tu čast: vaš sin, sluga Božji! vaš sin, služi na oltaru! vaš sin, dijeli Hljev nebeski! Od malena ga tako odhranjajte da to zaista i postane. I. P.

Najveća sreća.

Najveća sreća je — bogatstvo, rekne prosjak, koji ništa svoga nije imao.

Najveća sreća je zdravlje, kaže bogataš, koji je uvijek boležljiv.

Najveća sreća je pobjeda, reče general, koga su nakon poraza poslali u mirovinu.

Najveća sreća je sloboda, izjavi zatvoreni kažnjenik.

Najveća sreća je tiho mjestance u toploj sobi, tvrdi bezkućnik.

Najveća sreća je naša ljubav, šaputahu vjerenici prije vjenčanja.

Najveća sreća je — neimati muža, tužno će supruga, kad joj se muž pijan vratio kući.

Najveća sreća mora da je ženidba, uzdahne ostarjela djevojka, koja nije mogla naći muža.

Najveća sreća je moje dijete, usklikne mati i privine dijete na grudi svoje, i poljubi ga, svoju pravu i čistu sreću.

Najveća sreća je — sjediniti se s Bogom, rekne bogoljubna duša, i pogleda prema nebu, gdje je Bog, njezino sve.

Danica zvijezda roda moğa.

Bilo je to ravno prije 50 godina, kada nam je prvi put zasjala naša divna zvijezda Danica. Od godine 1884. pa sve do današnjega dana svijetli nam ona i pokazuje put.

Ako hoćemo, da vidimo, u čemu stoji vrijednost i ljepota naše Danice, pregledajmo ukratko ono žalosno po nas doba, da vidimo, u kakvim se prilikama pojavila, šta je sve proživjela i kako je bila primljena.

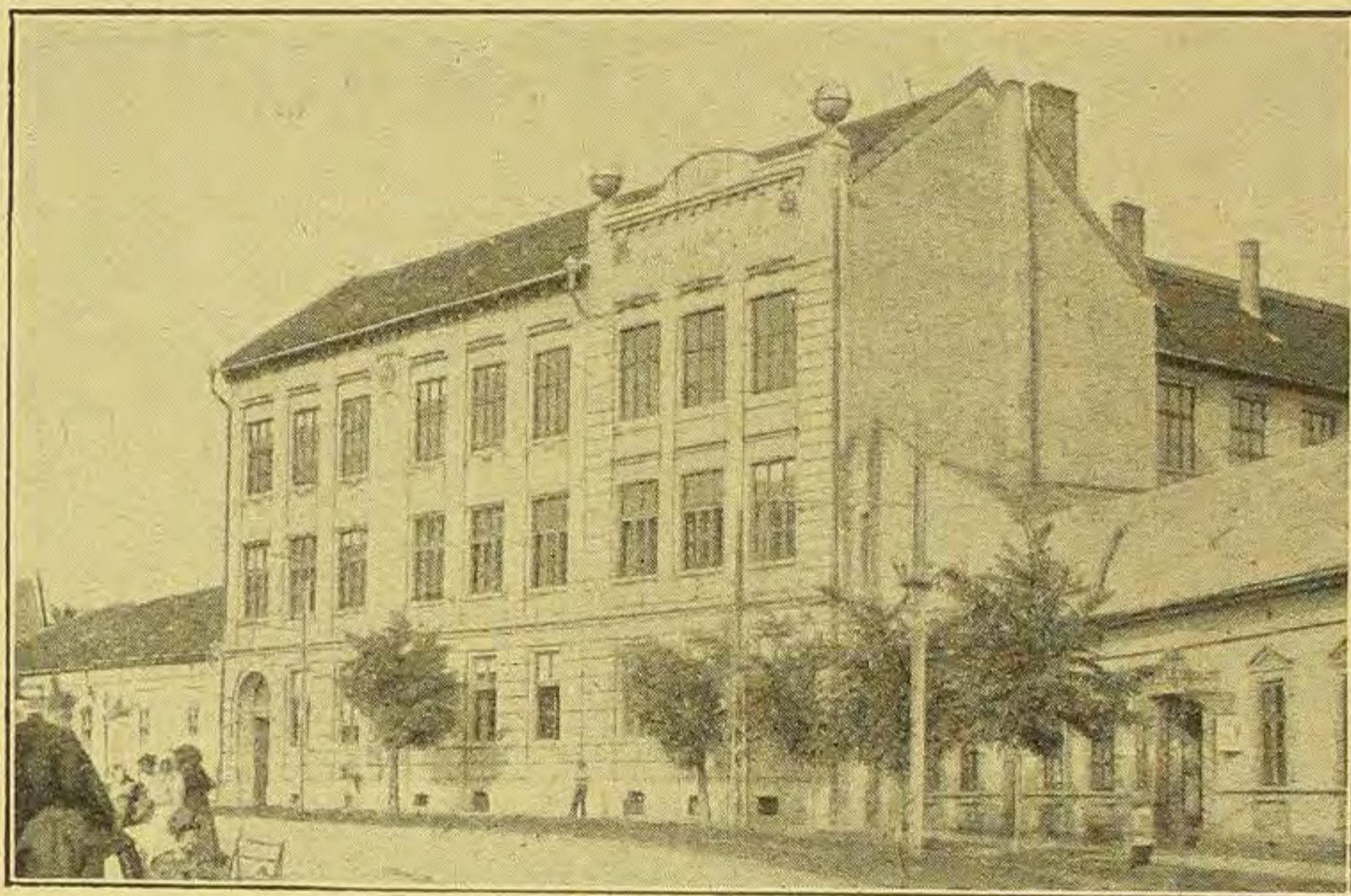
Trgovačka akademija u Subotici.

Godina 1883. bila je za sve Bunjevce od goleme važnosti. Te je naime godine mađarska vlada odredila općinske izbore, na kojima su pobijedili naši bunjevački rodoljubi Ivana Mukića. Tu, u ovoj borbi pokazalo se šta sve sloga može! Ovaj uspjeh probudio je Bunjevce i Šokce i u drugim našim mjestima i oni se digoše na obranu svojih prirodnih prava. — No to nije bilo sve! Iza ove političke borbe — gdje su nam protivnici doživjeli poraz — prenaša se boj na drugo polje — prosvjetno. Ova borba bila je mnogo žešća

i po nas mnogo opasnija; gotovo bih se usudio reći sudbonosna, jer da je potrajala još neko vrijeme, možda nam ni traga ne bi bilo, a to su protivnici s veseljem naglasivali, jer gotovo nijesu imali na tom polju protivnika. Nekoliko naših rodoljuba sa šakom naroda uza se, protiv mađarske vlade, koja im je svuda i uvijek stajala za petama, i na svaki njihov korak primjenjivala svoje oštre paragrafe.

I ako je mađarska vlada zakonom zajamčila manjinama slobodu obuke na narodnom jeziku, ipak se to nije sprovodilo, a niti se dozvoljavalo da se sprovodi. Zakonom zajamčena prava nismo tražiti! Zato su sada nadošla ukidanje bunjevačkih i šokačkih škola.

Pa kakve su škole tada imali Bunjevci i Šokci? U tom baš i leži sva nesreća! Imali su tek nekoliko osnovnih škola, pa i to da

Građanska škola u Subotici.

se ukine? To je baš tako, kao da čovjeku presiječeš žilu kucavicu i kažeš: „Eto sad živi“.

Ali ova ukidanja, i ako su se izvršivala jednim potezom vlasti, ipak nijesu bila tako jednostavno odobravana od Bunjevaca. Kao u drugim svojim pravima pazili su i ovdje na svoje. I kad bi se ovako protuzakonito protiv njih nastupilo, mirnim putem tražili bi zadovoljštinu; no zadovoljštine ne bijaše. Riječi „zadovoljština i pravo“ upotrebljavali su samo u govoru ali u stvarnosti nijesu uživali.

Uza sve nevolje, koje su ih stizale u životu, zasjalo im jako svijetlo, ponosna naša Danica. Zanimljivo je svakako, što su joj naši rodoljubi dali ovo ime. Danicu su već 1835. god. počeli izdavati Hrvati u Zagrebu za vrijeme ilirskog pokreta. Danicu ilirsku po-

krenuo je Ljudevit Gaj sa svojim Ilirima, a „Subotičku Danicu“ pop Pajo Kujundžić uz pripomoć drugih rodoljuba.

No, najzanimljivije je to, što Daničini pokretači nijesu bili u Subotici, metropoli bunjevačkoj, nego izvan nje. Pop Pajo i Ilija Kujundžić bili su još kapelani, prvi u Bikiću, a drugi u Dušnoku; drugi pak rodoljubi teško su se mogli na tako šta odlučiti. Na izdavanje Danice mogla se dati jaka volja mladog kapelana — vatrene rodoljuba — kao što je bio pop Pajo.

Da se malo obazremo i na naslov kalendara.

Nijesu se naši rodoljubi zadovoljili samo naslovom „Danica“, nego metnuše još sprijeda „Subotička“. Htjeli su time okupiti oko svoga novog kalendara sve Bunjevce i Šokce. Što je za domovinske Hrvate Zagreb, to je za bunjevačke Hrvate Subotica. Ta iz Subotice dolazio bi svaki pokret za nacionalnu slobodu Bunjevaca i Šokaca. Subotica je naša metropola, koju svaki Bunjevac i Sokac rado ima, zato joj i pjeva Miroljub Evetović:

*„Subotico bijela
Naša kruno slavna,
Bunjevačkog roda
Diko starodavna“.*

Izdavanje toga prvog našeg kalendara stajalo je mnogo truda i žrtava naše rodoljube, kojima je osim inače malenog broja smetalo i to, što ih nije bilo baš mnogo ljudi od pera. — Svaki je početak težak, pa tako bijaše i ovdje, ali sve zapreke svladala bi jaka volja pop Pajina. Prva „Danica“ štampana je u Subotici u štampariji Prčićevoj za godinu 1884. Oh, kako su negdje naši rodoljubi s očima punim suza radosnica čekali — poput Gaja i njegovih drugova — prve listove „Danice“. Čekali su sigurno nape, da vide plod svoga pera i uma, plod golemoga truda, što su ga oko izdavanja uložili.

Ali kraj ovolike radosti sigurno nijesu bili bez brige. Iza svladanih poteškoća, sa zebnjom u srcu, pomišljali su kako će je Bunjevci i Šokci primiti.

Pravni fakultet u Subotici.

Brzo se je „Danica“ rasprodala, jer je bila od srca srcu pisana. Gospodin Bog blagoslovio je hvalevrijedno djelo naših rodoljuba, te je „Danica“ urodila dobrim plodom. Oko nje se sad okupili svi Bunjevci i Šokci. Sigurno je tada golema radost obuzela i časnog starinu biskupa Ivana Antunovića, koji je sve svoje sile uložio za svoj mili bunjevačko-šokački rod, kada je vidio, da osim njega ima još Bunjevaca i Šokaca, koji ljube svoj rod. Veselilo ga je, što mu je uspjelo upaliti mlade ljude žarkim rodoljubljem. Rado-

vao se osnutku „Subotičke Danice“, te ga zato i nalazimo među njenim prvim suradnicima.

Osim Antunovića, uhvatiše se u kolo oko „Danice“ svi naši mladi i vatreni rodoljubi. Njihov „Generalni zbor“ nije bilo ništa drugo do li skup mladih prijatelja, čija zadaća bijaše uređivati „Danicu“ i „Neven“.

„Danica“ je napredovala, ali njezinom napretku smetale su mnoge i mnoge poteškoće, a možda najviše političke vlasti.

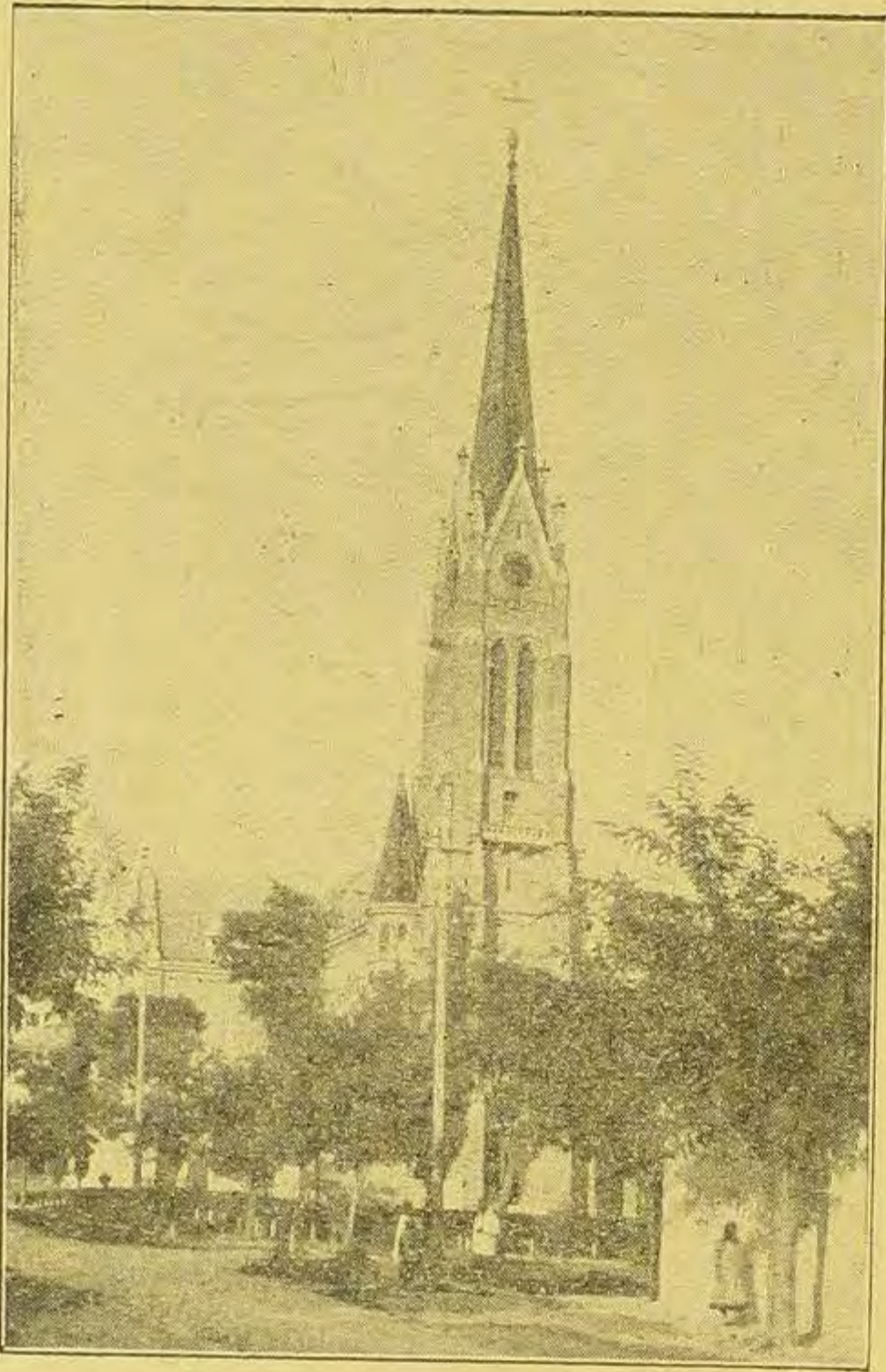
„Danica“ je izlazila sve do svjetskog rata, kada se za kratko vrijeme skloni, da se kasnije opet pojavi mnogo ljepša i sjajnija. Iza rata ukaza se opet napaćenom rodu blago svjetlo naše „Danice“ da pokaže rodu put kojim ima dalje da prosljedi.

A sada, Bunjevci i Šokci, spomenimo se naših velikana,

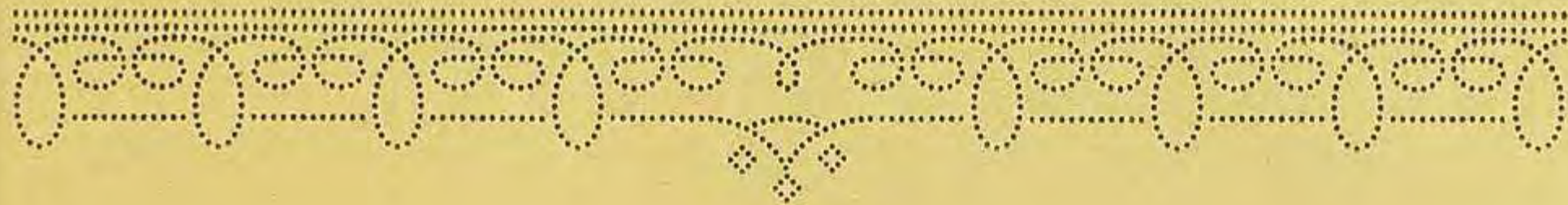
koji su žrtvovali za bunjevačku stvar svoje duševne i tjelesne sile, pa i onih, koji su je materijalno pomagali. Ugledajmo se u njih! Budimo složni! Neka nam ne bude teško kad trebamo i mi štogod doprinijeti! Čuvajmo našu Danicu, širimo je među drugima jer ona nije samo bunjevačko-šokački, nego i katolički kalendar. Ideali, koje ona zastupa nikad ne izbleđuju; oni su uvijek svježiji, uvijek dosta jaki, da vode narod k sigurnoj pobjedi i vječnom spasu. Neka nam bude na ponos „Danica“ naša, neka cvate, neka raste — crescat, floreat!

Danico, zvijezdo roda moga, svijetli nam, ne zalazi nam!

A. K.

Crkva sv. Đurđa u Subotici.

DRUŽBA OD „NAŠE GOSPE“.

Ubrajamo u katoličke i slavenske tekovine i novoosnovanu Družbu časnih Sestara od „Naše Gospe“.

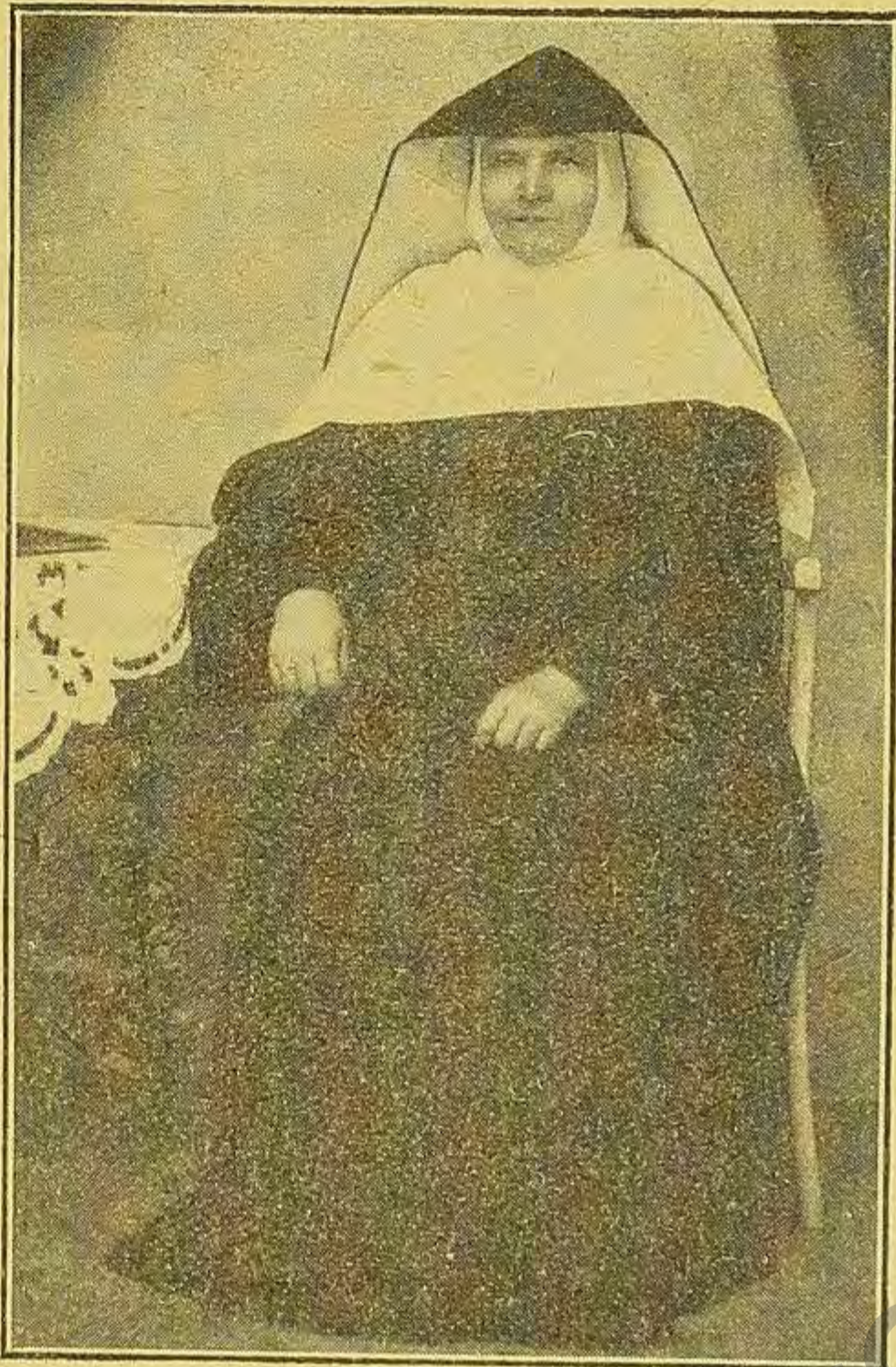
Po nazorima i naporima sv. Augustina, da se očuva i proširi čista kršćanska nauka, sastavio je sv. Petar Furir u 17. stoljeću u Francuskoj društvo od učiteljica, koje su voljne bile položiti i tri redovnička zavjeta o siromaštvu, čistoći, i poslušnosti, a pokraj sveg redovničkog života primile su se i učiteljske dužnosti, da će čestito i pobožno odhranjivati omladinu prostog naroda.

Ova uzvišena zamisao, da će spojiti strogi redovnički život sa učiteljskom revnošću mnoge je djevojke oduševila, pa se ova Družba učiteljica brzo raširila. Iz Francuske dođe u Bavarsku a iz Münchena dođe u Čehoslovačku, a god. 1860. dođu četiri sestre učiteljice od „Naše Gospe“ u Kaljaču pa su osnovale za Kalačko-Bačku biskupiju novu neovisnu Maticu.

Odovud se širila ova Družba i po Bačkoj a 1918. god. je imala već 43 samostana, od kojih je većina, 23 kuće, bila u Bačkoj.

Pošto se upravljanje iz Kaloče pokazalo nemogućim, duhovna oblast u Subotici tražila je od Rima da se ovdašnje kuće odvoje od Kalačke Matice

i osnuje se nova posve neovisna Matica za Bačku u Subotici.

Č. s. Marija Roza Kopunović

predstojnica subotičkog samostana i članica Upravnog odbora.

Sveti Otac je došao ovoj opravdanoj želji u susret, te je svojom odlukom od 23. okt. 1930. god. izrekao, da se od bačkih kuća ima osnovati nova Družba, koja će se zvati: „Družba siromašnih bačkih sestara učiteljica od Naše Gospe“.

Časne sestre su se pohvalno podvrgle rimskoj odluci, te su 1-og siječnja 1931. godine u Baču i formalno osnovale novu „Družbu“.

Svoj prvi vanredni kaptol su održale u Baču na Duhove 1931. god. gdje su odlučile, da će Družbom tri godine upravljati Upravni Odbor od 6 lica na čelu sa časnom sestrom *M. Rozom Kopunović*. U odboru se nalazi i druga Bunjevka č. s. *Marija Agneza Prčić*.

Kandidatkinje č. ss. od „Naše Gospe“ sa svojom učiteljicom č. s. *M. Benicijom Milovanović* prigodom svečanog oblačenja god. 1932.

Pošto je Družbi cilj uzgajati djecu u duhu i kršćanskom i nacionalnom, Družba se prilagodila životu i duhu naše kraljevine; omladina se slavenski odgaja i već ima 12 učenica pripravnica, koje učiteljske škole svršavaju u Zagrebu.

U 20 općina po Bačkoj imaju svoje samostane; u samoj Subotici vode 15 razreda osnovne i građanske škole sa 800 djevojčica.

Način uzgajanja kod časnih sestara je prvoklasan, djevojčice se osim nauka za kršćanski život priuče i čestitom i učtivom vladanju i odlično svršavaju propisane nauke. Tako roditelji rado daju svoju žensku mladež u samostanske škole i po varoših i po selih.

Zato se može pravom uračunati osnivanje Družbe od „Naše Gospe“ u prosvjetne tekovine i za Crkvu i za narod.

ČITAJ PA SE MISLI.

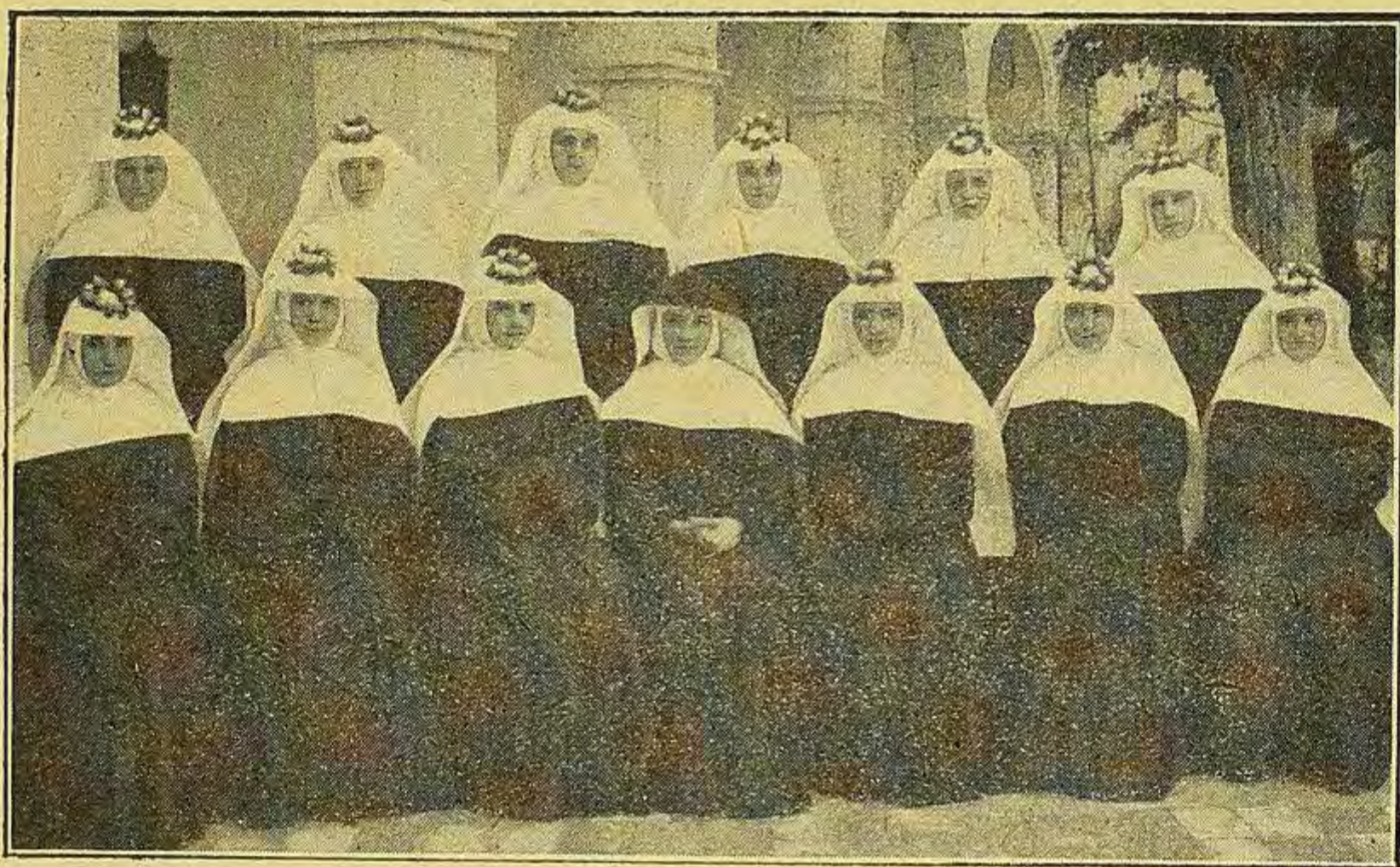
Rodoljublje, stani, pa se misli o dvjema brojkama, koje ću ti ovdje napisati.

U Subotici se spori svijet 28 na 1000. To govore matice rođenja.

U Subotici se nalazi 4500 takvih lica, koja imaju nesređeni brak. To je redarstvo ustanovilo prije 2—3 godine.

Tu stani, brate, upači prstom u čelo pa se misli, kakva je to nesreća!

Ovaj članak pišemo osobito za ženske, njima smo ga u prvom redu namijenili, al se odnosi to i na muškarce, koji su glava

Novakinje č. ss. od „Naše Gospe“ sa svojom učiteljicom č. s. M. Benicijom Milovanović prigodom polaganja prvih zavjeta god. 1932.

porodice, temelj opstanka njezinog. Namijenili smo ovu žalobnu pjesmu po noti: „Kćerku kara, snahi prigovara“.

28 na 1000. Najmanji broj što se može zamisliti kod normalnog broja rođenja jest 30 na 1000. U Subotici je još manje!

Ovaj strašan grijeh proti prirode, proti Boga i duše zahvatio je i naš narod. Dolazi od zapada. Francuska propada. U Baranji će se za kratak vijek izmijeniti stanovništvo. Jedno će izginuti, drugo će se naseliti. Valovi ovoga grijeha doprli su i do nas.

Do sada je bio tajan, a sada je prevladao u porodicama. Ako se dijete porodi, otac zapsiva, svekrova grdi, jetrova se ruga, a mater se stidi, što je ona taka nesrećna.

To se zlo već raširilo, jer se narod zaboravio svog Boga, kome će jednoć računa davati. Rodoljube, misli se, narod će tvoj propasti.

4500 takvih osoba ima, čiji je porodični život ne sređen. Svaki od nas vidi i čuje: ovdje je djevojka nastradala, ondje snaha osta-

vila, ona je uskočila, ovaj se je rastao. Taki se glasovi čuju svaki dan. Muškarci su poslije rata postali nervozni, dali su se na piće, na nemarnost, psovka i svadnja je u obitelji na dnevnom redu. Hara muž, ne boji se Boga. Mlada ženska razmažena odmah se nalazi uvrijeđena, lako se rastaje, još se lakše sastaje; gazi zakletvu, grdi sakramenat, ne priznaje šestu zapovijed. Ne će da trpi, ne će da podnosi. Boga se ne boji. Evo kud vodi pomanjkanje vjere. Porodični život nam se rastrovao. Bez čistog porodičnog života, ne ima narodnog opstanka.

28 i 4500. Evo su dvije brojke. — Ovo zlo nije samo u Subotici, već i u drugim bunjevačkim i šokačkim mjestima. — Rodoljube, stani i zaplači. Tvoj bunjevačko-šokački rod hrli u propast. Izginut će.

O Majko ave!

Cvatući svibanj čarima svojim
 Klanja se smjerno pred likom Tvojim
 I stavlja vijenac oko Tve glave
 Da Tebe slavi,
 Da Tebe hvali
 I slavuj mali
 I cvjetak plavi
 O Majko ave!

Jutarnje sunce zrakama svojim
 Klanja se blago pred likom Tvojim,
 Blistava rosa sa svježe trave
 Divno se sjaji
 Ko suza čista
 I Tebi blista
 I Tebi paji
 O Majko ave!

O Majko draga, pred likom Tvojim
 Ponizno eto i ja tu stojim,
 Ali ja nemam ljubice plave
 Da lik Tvoj krasí
 Već samo bijedno
 Srdašce jedno,
 Uzmi ga, spasi
 O Majko ave!

A. K.

Prvi općinari subotički.

Subotica sve do godine 1743. nije imala svoju samostalnu građansku upravu, nego je potpadala pod upravu vojne krajine.

Godine 1743. 7. svibnja dobije Subotica privilegije trgovišta, skoro sa pravima slobodnog kraljevskog grada. Mjesto dosadašnje vojničke uprave, dobila je svoju građansku upravu, koja će se sastojati iz jednog načelnika (suca) 12 senatora (magistrat) i 60 biranih općinara (zakletnika). Kao senatori tako i općinari biraju se doživotno. Svake godine 24. travnja o Đurđevu imaju se popuniti slučajno upražnjena mjesta senatora i općinara, dočim se načelnik svake godine ima birati iz redova senatora.

Evo imenika prve subotičke građanske uprave.

Načelnik:

Vojnić Stipan.

Senatori:

Baćin-Baćić Mihovil,
Bukvić Ilija,
Jaramazović Josip,
Kopunović Josip,
Križanović Grgur,
Mačković Ivan,
Mukić Petar,
Pavlišan Andrija,

Ženska gimnazija i centralna osnovna škola u Subotici.

Perčić Mihovil,
Skenderović Marko,
Vidaković Grgur,
Vojnić Ivan.

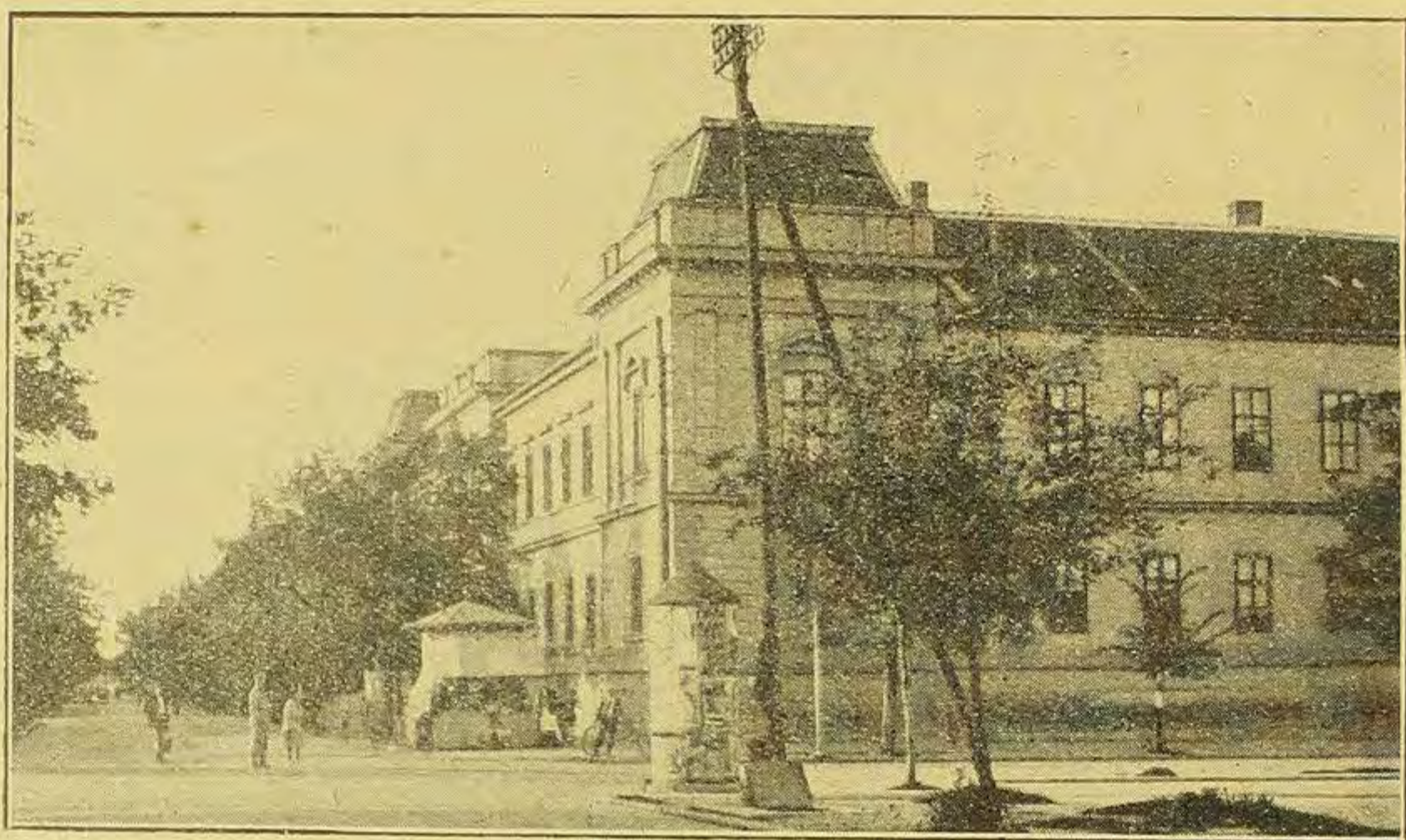
Bilježnik:

Petar Jozić.

Općinari:

Bačin-Bačić Josip,
 Baić Babijan,
 Baić Josip,
 Baić Vide,
 Bibić Đuro,
 Brnić-Milodanović Nikola,
 Budimčević Stipan,
 Bukvić Luka,
 Buljovčić Antun,
 Crnković Ilija,
 Cvijanov Bartol,

Pejić Lovro,
 Poljaković Ilija,
 Puzić Đuro,
 Rajčić Franjo,
 Sapundžić Josip,
 Sarić-Lukendić Petar,
 Stantić Tadija,
 Stipić Albo,
 Suknović Jakov,
 Šimokov Josip,
 Temunov Josip,
 Tonković Albo,

Okružni sud u Subotici.

Cvijanov Ivan,
 Cvijanov Tome,
 Čović Martin,
 Frančišković Ivan,
 Gršić Ivan,
 Jakočević Bartol,
 Kaić Nikola,
 Kopunović Bartol,
 Malagurski Marijan,
 Pejić Đuro,

Tumbas Šimun,
 Vidaković Stipan,
 Vojnić Grgur,
 Vojnić Luka,
 Vuković Naco,
 Vuković Jeremija,
 Vujević Marko,
 Vujević Mihovil.

Fizik (liječnik):

Lenard Stipan.

Načelnik ima plaću 100 forinti i ne plaća desetinu, a senatori po 70 forinti i oprošteni su od ukonačivanja vojske.

Kako se vidi iz gornjeg imenika, osim liječnika sve sami Bunjevci. Dakle nepobitna je činjenica, da su u ono doba katolici Bunjevci bili u Subotici najbrojniji, najzaslužniji i najviđeniji stanovnici, jer inače ne bi dobili svu općinsku upravu u svoje ruke.

NAJVEĆI POREZOVNICI GOD. 1759. U SUBOTICI.

U staro doba — prije sto-stopedeset godina — novac je bio velik gospodar, na stotine se nije baš tako lako brojilo i računalo. Deset forinti je u ono doba veća svota bila nego sada hiljadu dinara.

Zanimati će naše čitatelje ako donesemo imenik porezovnika koji su od 20 pa na više forinti poreza „zemljarine“ plaćali.

Do 250 forinti su plaćali:

Vojnić Stipan,
Vojnić Luka (prvi).

Do 190 forinti su plaćali:

Rudić Tome,
Vojnić Luka (drugi).

Do 150 forinti je plaćao:

Perčić Nikola.

Do 140 forinti je plaćao:

Perčić Jakov.

Do 110 forinti je plaćao:

Baić Franjo.

Do 100 forinti su plaćali:

Bačić Ilija,
Skenderović Marko.

Do 90 forinti su plaćali:

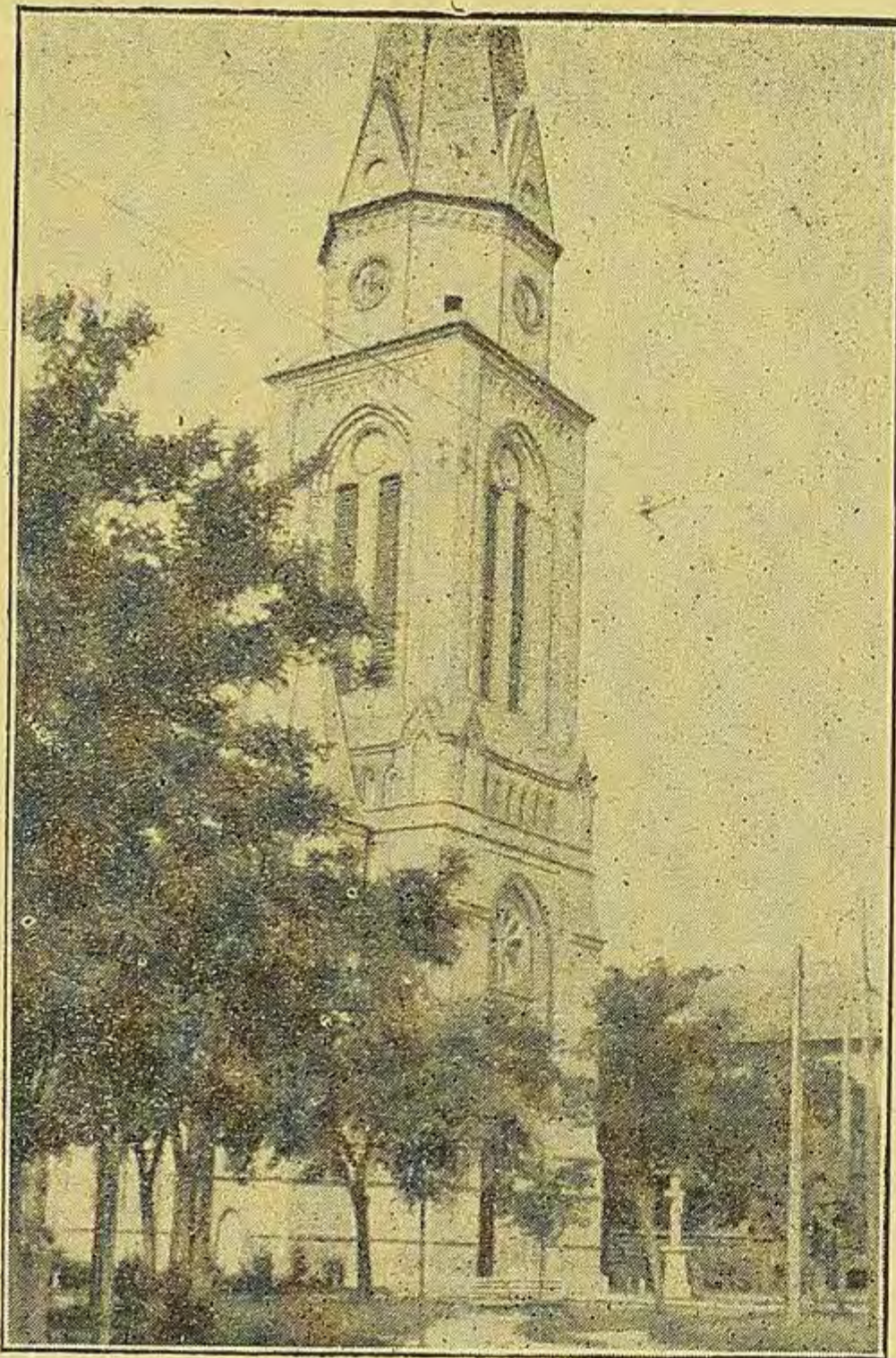
Aradski Petar Glišin,
Brnić-Milodanović Nikola,
Crnković Ilija,
Skenderović Marijan.

Do 80 forinti su plaćali:

Kaić Đuro,
Kopunović Đuro,
Kuzmanov Tome,
Perčić Babijan,
Skenderović Pavle,
Vojnić Purčar Šimun.

Do 70 forinti su plaćali:

Baić Franjo,
Čović Josip,

Crkva sv. Roka u Subotici.

Dulić Milak,
Jaramazović Matiša,
Kopilović Pavle,
Križanović Stipan,
Mukić Petar,
Mačković Ivan,
Poljaković Ilija,
Stantić Tadija,
Tumbas Gajo.

Do 60 forinti su plaćali:

Antunović Ivan,

Gabrić Mihovil,
 Kopunović Josip,
 Kuntić Ivan,
 Kujundžić Antun,
 Kujundžić Vidak,
 Pejić Albo,
 Stipić Josip,
 Sučić Andrija,
 Vojnić Lovro,
 Vojnić Purčar Marko,
 Vukmanov Josip,
 Vuković Jeremija,
 Vuković Marko,
 Vuković Josip.

Do 50 forinti su plaćali:

Bukvić Šimun,
 Blažević Ivan,
 Bačić Josip,
 Cvijanov Tome,
 Čović Andrija,
 Frančišković Đuro,
 Gabrić Bono,
 Jurić Ivan,
 Jaramazović Josip,
 Katančić Ivan,
 Lulić Nikola,
 Makarev Jovan,
 Mamužić Nikola,
 Palković Nikola,
 Pandžić Šimun,
 Stipić Albo,
 Šarčević Nikola,
 Tešić Antun,
 Temunov Marko,
 Vojnić Pavle,
 Vidaković Jakov,
 Kovač Tomaš,
 Vermeš Mihajlo.

Do 40 forinti su plaćali:

Budimčević Grgur,
 Buljovčić Josip
 Cvijin Antun,
 Dželatov Mihovil,
 Dželatov Ivan,
 Evetović Martin,
 Frančišković Stipan,

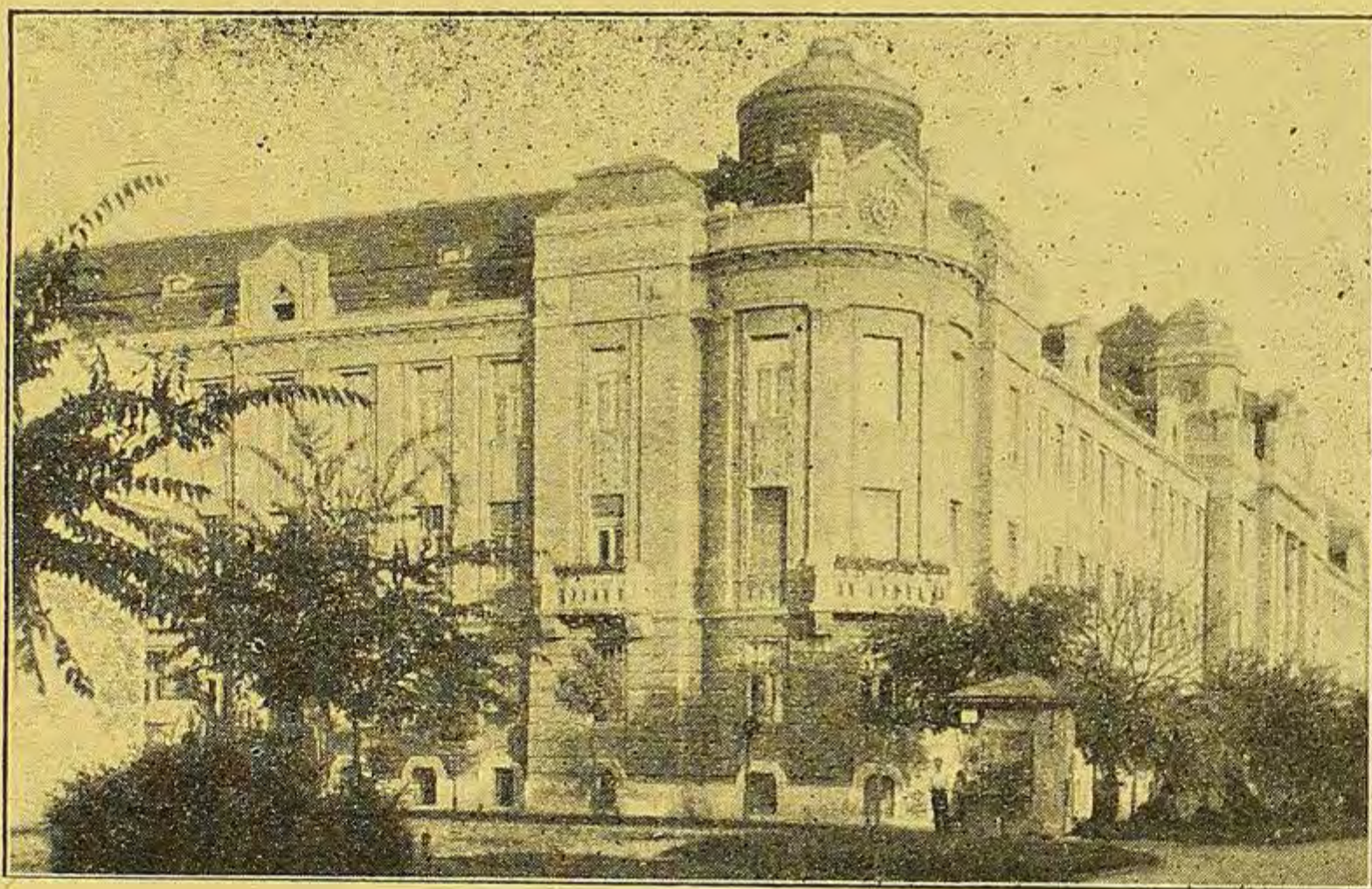
Jaramazović Adam,
 Križanović Grgur,
 Kaić Marko,
 Kopilović Đuro,
 Kopunović Marko,
 Malagurski Čurčić Ivan,
 Matković Nikola,
 Mamužić Ilija,
 Nimčević Ivan,
 Perčić Ivan (mali),
 Palković Milak,
 Pejić Matko,
 Perčić Ivan,
 Rudić Andrija,
 Šimić Đuro,
 Stipić Ilija,
 Stanković Đuro,
 Tikvicki Ilija,
 Tumbas Petar,
 Vojnić Purčar Stipan,
 Vuković Stojan,
 Sakmajster Nikola.

Do 30 forinti su plaćali:

Aradski Pera,
 Budimčević Marko,
 Baić Stipan,
 Bošnjak Antun,
 Bodić Luka,
 Bešlagin Ilija,
 Cvijin Franjo,
 Dujić Živan,
 Delić Mihovil,
 Deneš Albo,
 Horvat Tome,
 Krnajski Todor,
 Loketić Ivan,
 Mukić Ivan,
 Mačković Matko,
 Mamužić Jakov,
 Mamužić Luka,
 Malušev Lazo,
 Neorčić Jakov,
 Neorčić Ivan,
 Novak Ivan,
 Pejić Nikola,
 Radakov Jakov,
 Radakov Ilija,

Rogić Miško,
 Rudinski Josip,
 Romić Šimun,
 Rakić Stevan,
 Rakić Toma,
 Stantić Jakov,
 Sarić Silvestar,
 Sarić Josip,
 Šimić Tome,
 Šokac Mato,

Vukov Ivan,
 Vidaković Bono,
 Vujković Đuro,
 Zvekanović Luka,
 Gabrić Maćok,
 Delmiš Mileta,
 Horvatski Nikola,
 Horvatski Josip,
 Horvatski Mato,
 Halač Đorđe,

Direkcija državnih željeznica u Subotici.

Šarčević Toka,
 Tonković Bartol,
 Tomašević Ivan,
 Tumbas Maćok,
 Tumbas Nikola,
 Vojnić Božo,
 Vojnić Bono,
 Vojnić Marko,
 Vlahović Pavle,
 Vukmanov Nikola,
 Jurić Šimun,
 Jurić Lovre,
 Ivković Mihovil,
 Ivandekić Nikola,
 Jakelić Antun,
 Jaramazović Šimun,
 Kaić Kuzman,
 Kaić Bariša,

Kopunović Tadija,
 Kopunović Bariša,
 Križanović Ivan.

Do 20 forinti su plaćali:

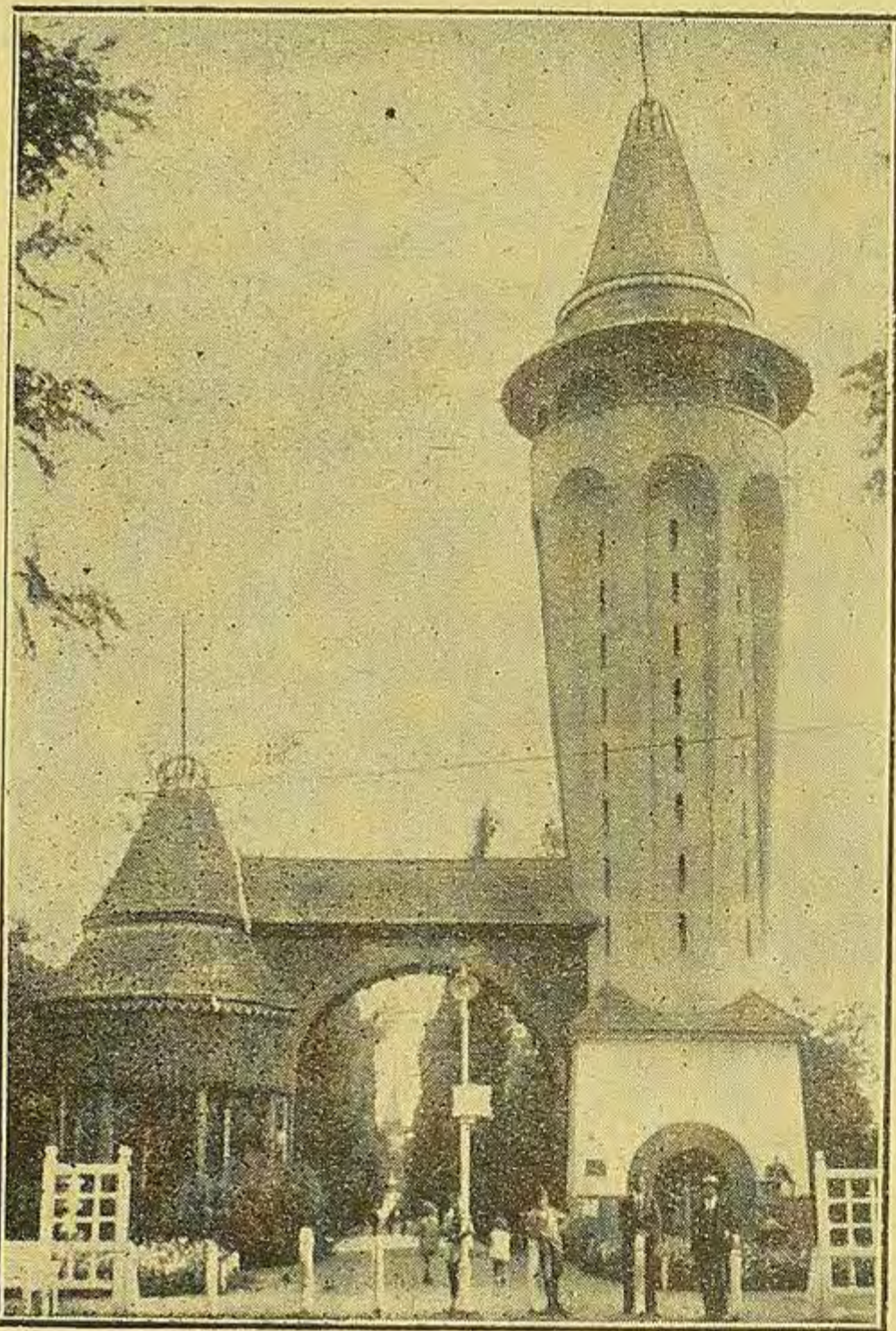
Augustinović Andrija,
 Budimčević Martin,
 Budimčević Mihovil,
 Blesić Matko,
 Baić Petar,
 Bošnjak Marko,
 Bošnjak Franjo,
 Bošnjak Matko,
 Balog Grga,
 Boršodi Miša,
 Berkeš Đura,
 Buljovčić Stipan,
 Buljovčić Franjo,

Buljovčić Matko,
 Buljovčić Martin,
 Bukvić Pavle,
 Bodić Josip,
 Beretić Stipan,
 Brčić Đuro,
 Brčić Josip,
 Bačić Đuro,
 Bačić Grgo,
 Crnković Grgo,
 Carević Mato,
 Čvijanov Andrija,
 Čordarić Stipan,
 Čoban Stojiša,
 Čisar Januš,
 Činder Stipan,
 Čeliković Andro,
 Dulić Đurko,
 Dulić Josip,
 Dunderin Karo,
 Dožai Mihajlo,
 Evetović Josip,
 Francuzlić Miško,
 Frančišković Luka,
 Futo Ivan,
 Füleki Đura,
 Gabrić Jakov,
 Gabrić Šimun,
 Guberov Tome,
 Gaković Ilija,
 Gaković Lovro,
 Garai Miša,
 Đelmiš Martin,
 Gršić Franjo,
 Guganović Nikola,
 Grk Živko,
 Govedar Ostoja,
 Horvat Martin,
 Horvatski Grgur,
 Horvatski Andrija,
 Imrić Stipan,
 Jakočević Bariša,
 Jozić Petar,
 Ivković Filip,
 Ivković Grgo,
 Kovač Marijan,
 Komar Matija,
 Kačudić Mijat,

Komaromi Martin,
 Karić Miša,
 Kovačev Miško,
 Kuntić Đuko,
 Kopunović Stipan,
 Križanović Josip,
 Krekić Tadija,
 Kujundžić Franjo,
 Kačmarac Marko,
 Krnajski Mitrić Jovan,
 Matić Krsto,
 Lulić Andrija,
 Lovrenčić Luka,
 Lukendić Ivan,
 Lukendić Pava,
 Lučić Martin,
 Lalušević Šimun,
 Levai Andrija,
 Malečkov Nikola,
 Malečkov Đuro,
 Marijanušić Ivan,
 Milunović Ivan,
 Milunović Ante,
 Malagurski Šime,
 Malagurski Ivan,
 Malagurski Grga,
 Malagurski Miša,
 Milošev Đurađ,
 Matijević Lovro,
 Matković Ivan,
 Matković Ilija,
 Markulin Ivan,
 Mamužić Ivan,
 Miljački Matak,
 Mali Branko,
 Neorčić Nikola,
 Neorčić Martin,
 Nađ Pavao,
 Nađgeró Gašpar,
 Omerović Ante,
 Ovari Janko,
 Perčić Matko,
 Pećerić Martin,
 Petrik Stipan,
 Pandžić Juriša,
 Pandžić Ilija,
 Pandžić Ivan,
 Pejić Ivan,

Pokrić Nikola,
 Perčić Lovro,
 Reljasov Marko,
 Reljasov Grga,
 Repaš Đura,
 Rogić Nikola,
 Rac Janko,
 Roganov Bariša,
 Rajčić Ilija,
 Rudić Nikola,
 Rudić Miško,
 Rajković Trifun,
 Skenderović Tome,
 Šimić Tome,
 Šokčić Đuro,
 Šokčić Pava,
 Šoke Janko,
 Salonaš Pišta,
 Šimić Nikola,
 Šinterić Tadija,
 Sibalín Nedeljko,
 Stipić Ivan,
 Stipić Đuro,
 Slabopašić Izak,
 Slabopašić Marko,
 Sučić Jakov,
 Šetrov Stipan,
 Sudarević Pavle,
 Šokac Ivan,
 Šokac Josip,
 Šarčević Mato,
 Šarčević Jakov,
 Šarčević Franjo,
 Čakić Luka,
 Tikvicki Miško,
 Tukuljac Nikola,
 Tankorep Tome,
 Torma Kiš Ivan,
 Tamaši Pajo,
 Tonković Tome,
 Tešić Mihajlo,
 Tomašević Đuro,
 Čurčić Šime,
 Vojnić Augustin,
 Vojnić Tome,
 Vojnić Marijan,
 Vojnić Franjo,

Vojnić Martin,
 Vig Ivan,
 Valičin Mijat,
 Vukelić Mato,
 Vukov Martin,
 Vukov Luka,
 Vukov Nikola,

Glavni ulaz u kupatilo Palić kod Subotice.

Vidaković Martin,
 Vidaković Martin,
 Vidaković Antun,
 Vidaković Đurko,
 Vujković Miško,
 Vujković Petar,
 Vuković Antun Glavat,
 Zvekanović Franjo,
 Zvekanović Đuro,
 Zelić Bariša.

Zaslужni i znameniti Bunjevci.

Pisati povijest, pa bilo to i u obliku životopisa, bez ikakvih pomagala, vrlo je teška stvar. A tako je to kod nas Bunjevaca. I što smo imali znamenitih ljudi, i to nam je slabo zabilježeno ili ovjekovječeno. Netko je spomenut u kalendaru „Sub. Danici“, a netko ni tamo, pa daj sad raspitivaj tko zna za ovog, tko za onog, da ipak nešto sastavim za ovu našu jubilarnu „Danicu“. Koliko mi je to uspjelo, to će čitatelji reći.

Najzaslužniji i najznamenitiji Bunjevac je svakako biskup i pisac

Ivan Antunović

vođa i preporoditelj bunjevštine. Rodio se 19. lipnja god. 1815. u Kumbaji, od oca Jose i majke Mande Petrić rodom iz Čavolja. Otac mu zarana umre, te ga majka, na savjet i pripomoć rođaka Alberta Antunović kasnijeg podžupana Bačke, dade na škole. Nauke svrši u Kalači, Subotici, Pečuhu i Segedinu, zatim stupa u klerike kalačke nadbiskupije. God. 1838., 8. listopada zaređen je za svećenika. Prvu sv. misu prikaza 4. studenoga iste godine. Kapelanovao je u Čantaviru, a god. 1840. postade bilježnik i arhivar nadbiskupski u Kalači. God. 1841. tajnik nadbiskupski. God. 1842. župnik u Bačkom-Aljmašu. God. 1851. vicearhiđakon, a onda arhiđakon. God. 1859. kalački kanonik, god. 1861. privremeni podžupan, 1863. opat, 1866. bački prepošt, 1875. veliki prepošt. God. 1876. posta naslovni biskup bosanski.

God. 1869. razasla poziv na Bunjevce i Šokce za utemeljenje pučkih novina. On je pokrenuo „Bunjevačku i Šokačku Vilu“ koje prvi broj izađe na sv. Josipa god. 1870. Napisao: „Poučne iskrice“ (put po Italiji) — „Slavjan“ — „Odmetnik“ — „Bog s čovikom“ (ogromno djelo) — „Čovik s Bogom“ (molitvenik) — „Naputak“ (proti nazarenima) — „Raspravu o podunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih“. — Osim toga napisao je bezbroj članaka i u „Sub. Danici“, „Neven“ „B. Š. Vili“, „Obzoru“ i drugim listovima. U rukopisu ostavi „Bariša Kitković“ i „Oblik Subotice grada“. Mnogo je pisao i mađarski. Umro je 13. siječnja 1888. Sahranjen je u Kalači.

Poslije biskupa Antunovića, najviše spominje se u bunjevačkoj prošlosti pop

Pajo Kujundžić

župnik sv. Đurđa u Subotici i pokretač ove naše „Subotičke Danice“. Može se reći da je pop Pajo upravo učenik Antunovićeve. Rodio se 15. svibnja, god. 1859. od velike Kujundžićeve familije „Mišakove“ grane. Nauke je svršavao u Subotici i Kalači. Zaređen za svećenika 3. lipnja, god. 1882. Prvo mjesto njegove službe bijaše Bikić a zatim priđe u Monoštor. Dakle od Bunjevaca ode Šokcima, da upozna oba ogranka svoga plemena. Već u Monoštoru god. 1883. on je udario temelj našoj „Danici“, napisao gotovo sam prvu „Danicu“ za god. 1884., koja se štampala u Prčićevoj rodoljubivoj štampariji u Subotici. God. 1885. izabran je za profesora

Kursalon i velika gostiona u kupatilu Palić kod Subotice.

vjeronauke na subotičkoj gimnaziji. Sad mu se stvorila široko polje rada, gdje nije smalaksao sve do svjetskoga rata, kada se je morao povući. Izabran je za župnika sv. Đurđa u Subotici 19. travnja 1909.

Pisao je mnoge članke u obranu svoga naroda i narodnog jezika. Bio je oduševljen pristaša narodne-hrvatske škole, te je u tu svrhu i osnovao god. 1913. „Školsku Zadrugu“ ali djelovanje iste mađarske vlasti nisu dozvolile. Umro je 10. listopada god. 1915. Sahranjen je u Subotici u bajskom groblju.

Treći najznamenitiji muž bi bio

fra Grđa Peštalić

franjevac, prvi koji je štampanim slovom proslavio pleme svoje. Rodio se oko god. 1755. u Baškutu. God. 1776. studira teologiju, 1777. i 8. i filozofiju u Budimu. Prvu sv. misu prikaže 27. rujna 1778. u Baji, 24. srpnja 1779. postaje doktor filozofije. Iste godine 1. rujna postavljen je profesorom u Baji, gdje je ostao punih

dvanaest godina. Zatim je službovao u raznim mjestima, kao Vukovaru, Muhaču, i t. d., dok god. 1806. 6. svibnja posta gvardijan franjevačkog samostana u Baji.

Peštalić je mnogo pisao latinski, ali je god. 1790. napisao i izdao veliki spjev: „Dostojna plemenite Bačke starih uspomena sadašnji i drugi slavenske krvi delijah slava“. Dakle prva štampana knjiga, koju je Bunjevac bunjevački-hrvatski napisao i izdao. Izdao je još god. 1795. „Utišenje ožalošćenih u sedam pokorni pisama kralja Davida iztolmačeno“. Bio je veoma marljiv, stalno je radio na naučnom polju, pa je šteta što mu je smrt prekinula rad, koji bi još mogao biti plodan i koristan za svoj rod. Umro je 1. veljače god. 1809. Sahranjen je u Baji.

Markantne ličnosti su u povijesti bunjevštine i

Ago i Lazo Mamužić

odvjetnici u Subotici. (Lazo je bio i narodni poslanik na Budimpeštanskom saboru a 18 godina gradonačelnik u Subotici.) Njih dvojica su prvi počeli organizirati Bunjevce politički, što im je uspjelo tako, da su unatoč pritiska vlasti, Bunjevci u Subotici dobili vlast u svoje ruke. Ago je bio gorljivi pobornik bunjevačkih narodnih škola, dok Lazo, postavši gradonačelnikom subotičkim, nastoji gdje samo može, postaviti Bunjevce za činovnike i namještenike gradske, da i na taj način pritekne rodu svome u pomoć. Pod Lazinom rukom su zidane najljepše crkve, škole i druge gradske zgrade u Subotici. Oni su osnovali, sa Ambrozijem Bozom Šarčević god. 1878. i „Pučku Kasinu“ ovo najstarije nacionalno gnijezdo naše.

Ago je umro 21. ožujka 1902., a Lazo 25. srpnja 1916. Obojica su sahranjena u Subotici u bajskom groblju.

Kod Bunjevaca i Šokaca ime pjesnika

Nikole Kujundžić

velik ugled uživa. Ta on je spjevao god. 1879. bunjevačku himnu, on je bio prvi narodni pjesnik, koji je sa svojim milozvučnim pjesmama rodu svome mnogo veselih časova doprinio i u tugi ga razveselio. Od pjesama Nikolinih danas širom Bačke odjekuju brda i doline, šume i livade, njive i vinogradi, svadbe i babine, prela i skupštine:

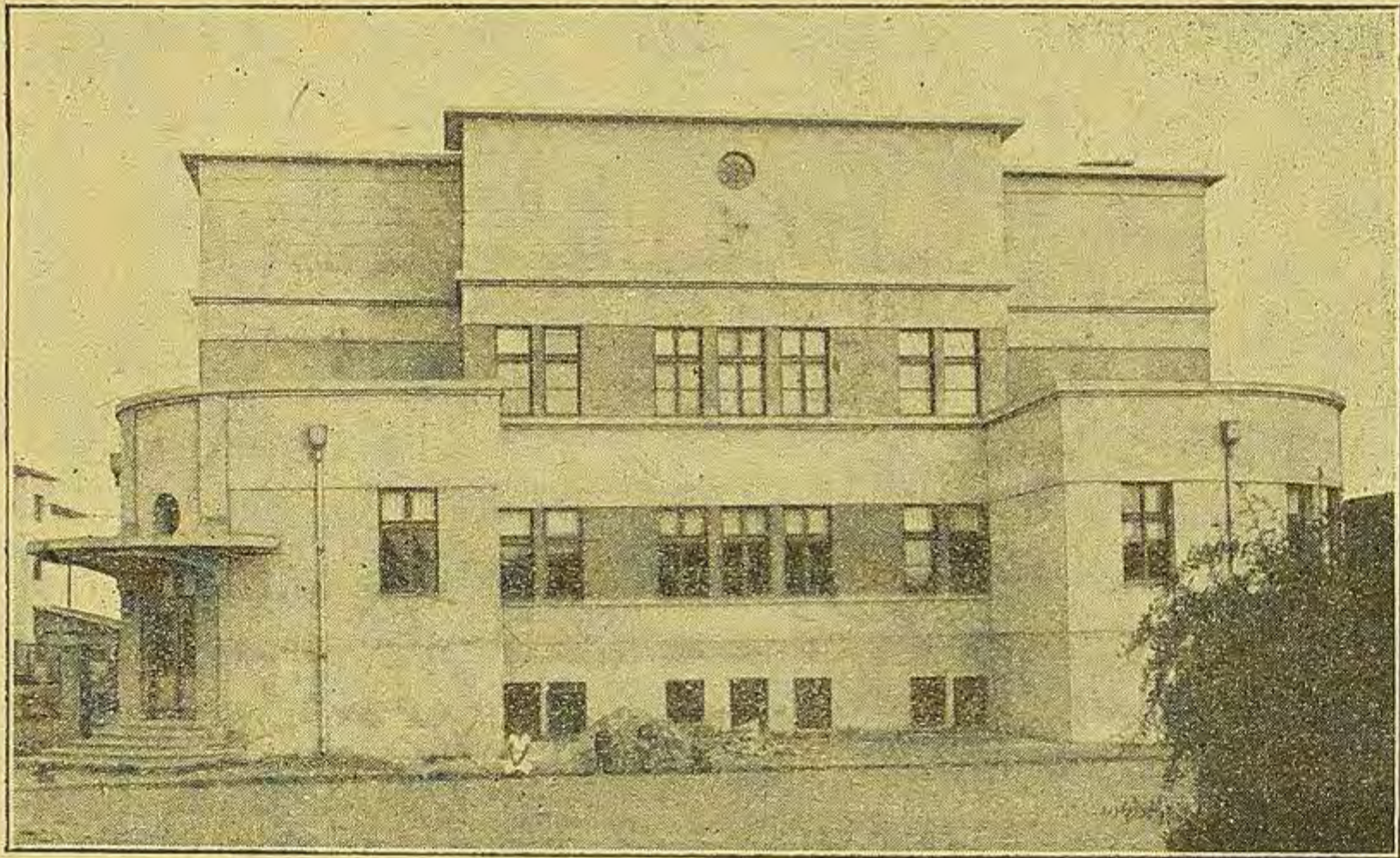
*Nek se gori a i doli znade,
Da Bunjevac dušu ne izdade!*

Rodio se u Subotici 9. veljače god. 1861. od oca Mije i majke Teze Vojnić Kortmiš. Gimnaziju svrši u Subotici, te god. 1880. stupi u kalačko sjemenište za klerika. Izvrsno je govorio književni jezik, te još kao osmoškolac šalje dopise u zagrebačke novine, koji mu bez ikakve jezične ispravke izlaze na javnost. Zaređen za svećenika 26. lipnja 1884. Kapelanovao je u Dušnoku, Bikiću, Aljmašu, Lemeših, i Subotici. God. 1896. izabran je župnikom u Bajmak, a god 1903. posta dekanom subotičkog crkvenog okružja. Umro je 22. siječnja god. 1906. Sahranjen je u Bajmaku.

Još u ovom prvom dijelu naših najzaslužnijih muževa vidno mjesto zauzima

Ilija Kujundžić

najrevniji suradnik naše „Danice“ i jedan od najvećih naših rodoljuba, naslovni kanonik i papinski prelat u Subotici. Rodio se u Subotici 31. srpnja god. 1857., od oca Albe i majke Roze Jaramazović. Osnovne škole i gimnaziju svrši u Subotici a teologiju u

Glavna carinarnica u Subotici.

Kalači, gdje bi zaređen za svećenika god. 1880. Kapelanovao je u Dušnoku i Lemeših. Od god. 1885. pa do 1893. bude vjeroučiteljem u Subotici, 1893. imenovan župnikom u Dušnok. God. 1912. postaje začasni kanonik kalačkog kaptola.

Ilija Kujundžić je bio prvi poslije župnika Ranića (1775.) koji je otvoreno tražio da se bunjevački jezik u subotičkim školama poštuje i da su učitelji dužni u našim školama, naš materinski jezik pri nastavi upotrebljavati. Pisao je mnogo poučnih, povjesnih, zabavnih i političko-obrambenih članaka u našoj „Danici“, „Nevenu“ i drugim našim časopisima. God. 1918. ode u mirovinu i preseli se u Suboticu, gdje je nastavio rad sve do svoje smrti. Bio je predsjednik Kat. Kruga, a neko vrijeme i Prosvj. Društ. Neven, bio je osnivač i prvi upravitelj Dobr. Zajed. Bunjevaka. Osnutkom bačke apoštolske administrature rado se primio rada u novoj biskupiji. Bio je imenovan provikarom i načelnikom biskupijskog računarskog ureda, a god. 1925. posta papinskim prelatom. Umro je 5. veljače god. 1929. Sahranjen je u Subotici u bajskom groblju.

Slava našim velikanima!

(Nastavlja se na godinu.)

Mladomisnik Stjepan Prčić.

Šeste godine smo opet imali mladomisnika Bunjevca iz Subotice. To je velečasni gospodin Stjepan Prčić, sin umirovljenog gradskog činovnika g. Jože Prčića. Naš mladomisnik je vanredna pojava. On je poslije gimnazijske mature otišao u državnu službu i vršio je tu službu više godina, vrlo savjesno i vrlo razborito. Bio je kod državne željeznice, najviše u Bečkerek. Tu mu je, kao potvrđenom imenovanom državnom činovniku uoči lijepa karijere došlo zvanje *svećeničko*. Neko je vrijeme kušao sama sebe, a kada već nije mogao dalje da pregara lijepi poziv svećenički on se, na opće začuđenje svojih kolega i svih poznanika, zahvali na

Mladomisnik vlč. gosp. Stjepan Prčić sa svojom rodbinom i uzvanicima prigodom primicije.

činovničkom položaju i zamoli prijem u teologe Bačke Biskupije. Bude primljen i lati se sa već starijom glavom, da sabira bogoslovsku znanost. Iza četirigodišnje jake kušnje, koju je g. Stjepan junački svladavao, on prepoređen svetom naukom i milošću Božjom dobi sveti red svećenički od biskupa svoga preuzv. g. L. Budanovića u subotičkoj biskupskoj crkvi 24-og srpnja 1932. i posta svećenik. 31-og srpnja je služio prvu sv. misu u istoj crkvi, i za kratko je dobio razmještenje u Bački Monoštor. Mi čestitamo vlč. g. Stjepanu Prčiću i želimo obilni Božji blagoslov na njegovo svećeničko djelovanje.

SLAVLJE U TRAVNIKU.

Travnik je gradić u srcu Bosne, sa nekih deset hiljada stanovnika. Zovu ga „vezirski Travnik“, jer je u njemu sve do godine 1878. stolovao veliki vezir Bosne, koji je nosio titulu „veliki vezir Ugarske“, koju su Turci već davno izgubili. Travnik je uz riječicu Lašvu, na podnožju između gora Vlašića i između Vilenice.

Poslije okupacije Bosne 1878. bijedni narod bosanski, i među njima najbijedniji katolici, jer neimaše niotkuda ni pomoći ni lijepe riječi, osim svojih „ujaka“, svetih i junačkih sinova svetog Franje, ležao je u mrtvoj ukočenosti iza 500-godišnjeg turskog jarma.

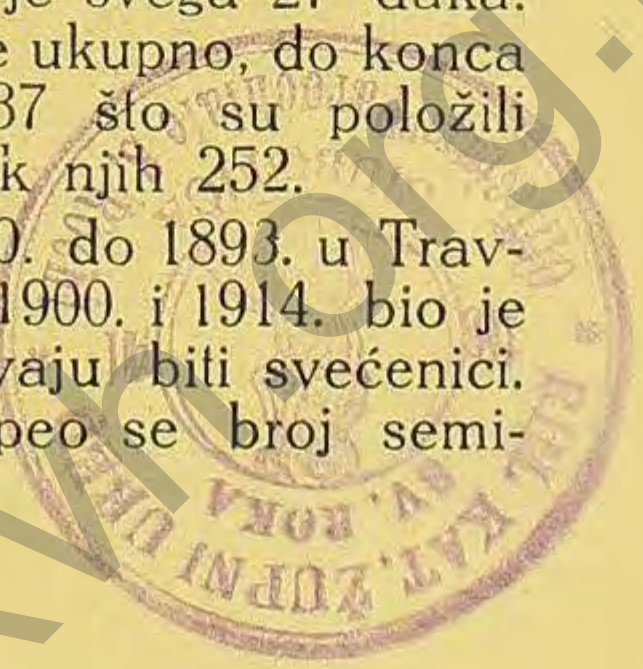
Smilovanje.

Još prije okupacije bacio je na Bosnu oko muž od providnosti sin svetog Ignacija Lojolskog, o. Erik Brandis. On je nepoznat prošao kroz Bosnu i kada je Sveta Stolica iza okupacije imenovala i poslala za nadbiskupa u Bosnu dra Josipa Šadlera, bez ičega, ponude se i dođu u Bosnu svećenici Družbe Isusove na čelu im o. Erik Brandis. Došli su, da pomognu Nadbiskupu odgojiti svećenstvo, da ono budu vođe, učitelji i branitelji siromašnog naroda, da mu budu „i otac i majka“. Svećenike između svojih sinova, što će naroda razumiti.

Godine 1881. osnovao je o. Brandis sa svojom braćom Isusovcima gimnaziju i seminar za odgajanje svećenika. U tijesnoj turskoj kućici počeli su poučavanje, bez klupa, bez stola: stoje i učenici stoje i profesor. Ali su učili i naučili i polagali ispite.

God. 1890. je došlo do prve mature. Od 1890. do 1932. položilo je ispit mature 637 đaka. Godine 1882. bilo je svega 27 đaka. 1892. 145; 1912. 280; 1922. 380; a 1931. 347. Sve ukupno, do konca 1931-32 školske godine 11.218 đaka. Između 637 što su položili ispit zrelosti postali su koji svećenik koji redovnik njih 252.

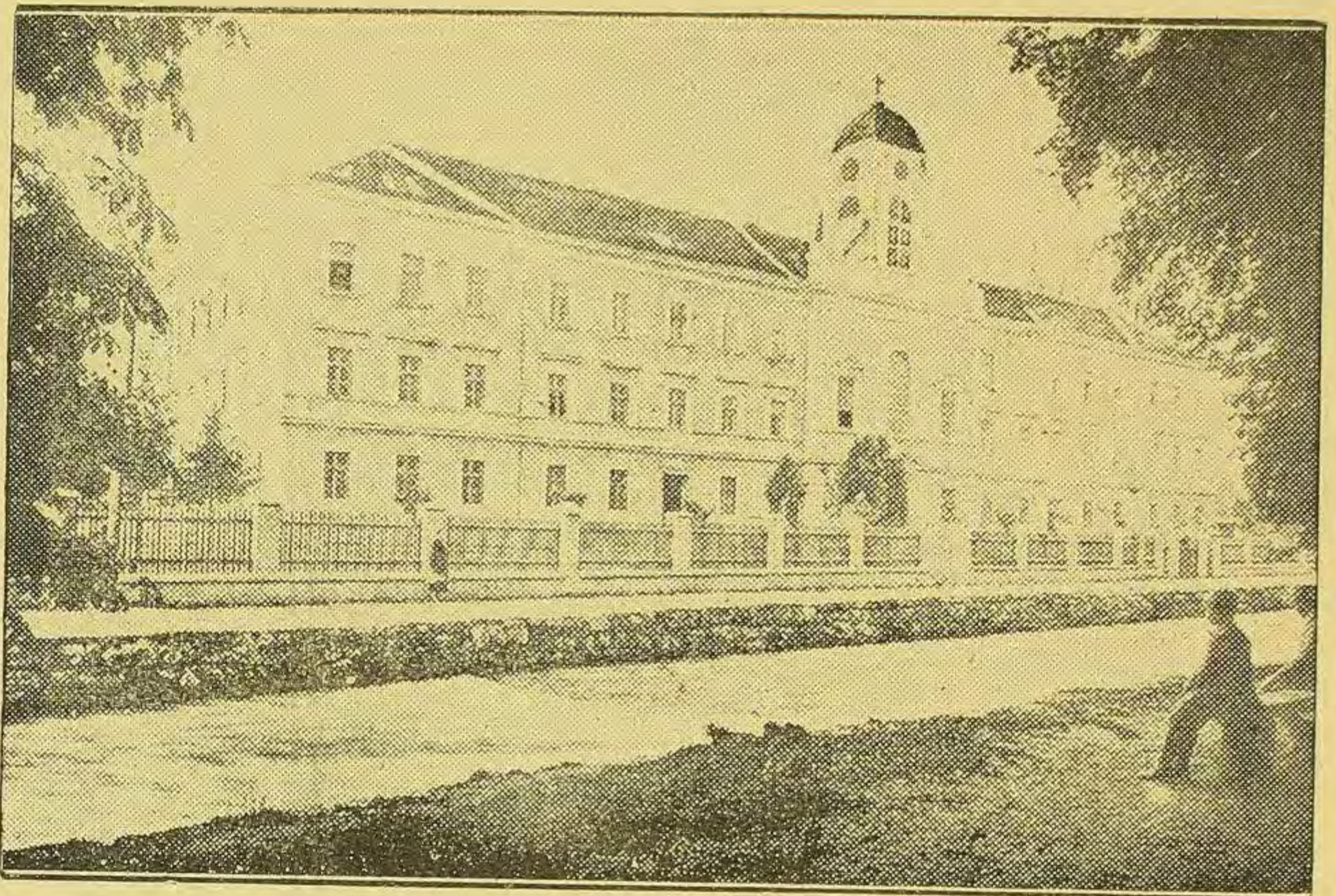
Bogoslovija nalazila se je 3 godine, od 1890. do 1893. u Travniku. Onda se je preselila u Sarajevo. Između 1900. i 1914. bio je uz sjemenište i konvikt, za one koji ne namjeravaju biti svećenici. Malo sjemenište ostalo je i dalje tu. G. 1928. uspeo se broj seminaraca sa 90 bačkih klerika na 227.

Proslava 50-godišnjice.

Travnička gimnazija dala je osnove i temelje svoj bosanskoj inteligenciji, i svećenicima i svjetovnoj inteligenciji. Jedan manji dio je svršavao gimnaziju na Visokom i na Širokom Brijegu, uz profesore također vrlo vrsne, sinove svetog Franje. Bilo je đaka i iz Crne Gore.

Proslava 50-godišnjice opstanka travničke gimnazije i seminara 1882-1932. slavila se je 7. 8 i 9. listopada 1932. godine. Oci Isu-

Travnička gimnazija i malo sjemenište.

sovci su svojom organizacijom, razborom, visokom inteligencijom, praksom, pedagogijom, gostoljubivošću, skromnošću činili prava čudesa.

Djeca-đaci u crkvi svi ozbiljno pobožni, svi mole, svi pjevaju, svi prilaze, gotovo svi dnevno, stolu Gospodnjem. Prema starijima uslužni, čedni, međusobom uljudni, na zvono tačni; u sigri veseli, hrabri, snažni, vješti, istrajni; često š' spaziti da vještiji i jači žrtvuje konačni uspjeh u korist slabijega. Lica kao ružice, duše kao ljiljani.

Gosti i slavlja.

Tu su slavoluci, tu su zastave, tu je cvijeće, tu je zelen puna crkva i pred crkvom, tu je pjesma, tu je glazba, tu je predstava, tu je akademija, po 260 svećenika mise dnevno. I svaki ima ruho, kalež, oltar, sve kao da ih trojica.

Sve ovo, pa uz to podoknicu, osvjetljenje, govore, gozbe, pozdrave gostiju, pažnja svakome i najskromnijemu; svako zna svoj posao i učini ga u pravi čas. A oci Isusovci najviše u pozadini, dok sve to biva kao kod anđeoskih četa na jedan mig njihov.

Učestvovali su u ovome slavlju i četiri biskupa: nadbiskup i metropolita vrhbosanski Dr. Ivan Ev. Šarić, metropolita hrvatski Dr. Ante Bauer nadbiskup zagrebački, fra Alojzije mišić biskup mostarski, fra Joso Garić biskup banjalučki, dok je subotičkog biskupa zastupao Blaško Rajić gen. vikar.

Te Deum i završetak.

U nedjelju, 9-og listopada bila je svečana sv. misa zahvalnica i divan govor. Oboje je držao Nadbiskup sarajevski. On je knez, koji vlada nad dušama, vlada nad srcima, vlada riječju, vlada djelom, vlada primjerom. Poslije mise je bio teoforički ophod, procesija sa Presvetim Otajstvom.

Trajala je ona dobar jedan sat, u najljepšem redu, uz učešće ogromnih masa. Vodio ju je nadbiskup zagrebački preuzv. gosp. dr. Antun Bauer sa biskupima. Zahvalnica i blagoslov bili su pred kapelicom kod Isusovačke crkve. Sutradan rečiem i posjećenje grobova pokojnika. Nadbiskupskom sjemeništu i gimnaziji želimo da pod vodstvom otaca Isusovaca živi, raste i cvate, uz blagoslov Boga i svetoga Oca Pape, koji ga je poslao za sve: za nastavnike, za upravnike, za učenike i za sve učesnike jubileja.

Molitva u polju.

Djeca su ručice digla u polju punom cvijeta,
Na travu rosnu su klekla, molitva čuje se sveta:

– Mi smo stvorovi mali, Gospode, nejakih krila,
K Tebi dižemo ruke, jer znamo da su mila

Srcu Tvojemu naša čuvstva prepuna vjere,
U nama mrak još nije, još sunce radosti sije.

Po našem cvijetnom putu, još radost u oku blista,
Mi smo ljiljan na polju, simbol Sina Ti Krista!

U duši Tebi smo digli žrtvenik da bi k nama
Sišao kad nas briga dostigne, kada tama

U naše dvore sije! Evo molitve naše:
Ne zagorči, Oče, brzo života bistre čaše,

Štiti nas snažnom rukom, putem istine vodi,
Jer ljubav bit će veća na suncu i slobodi.

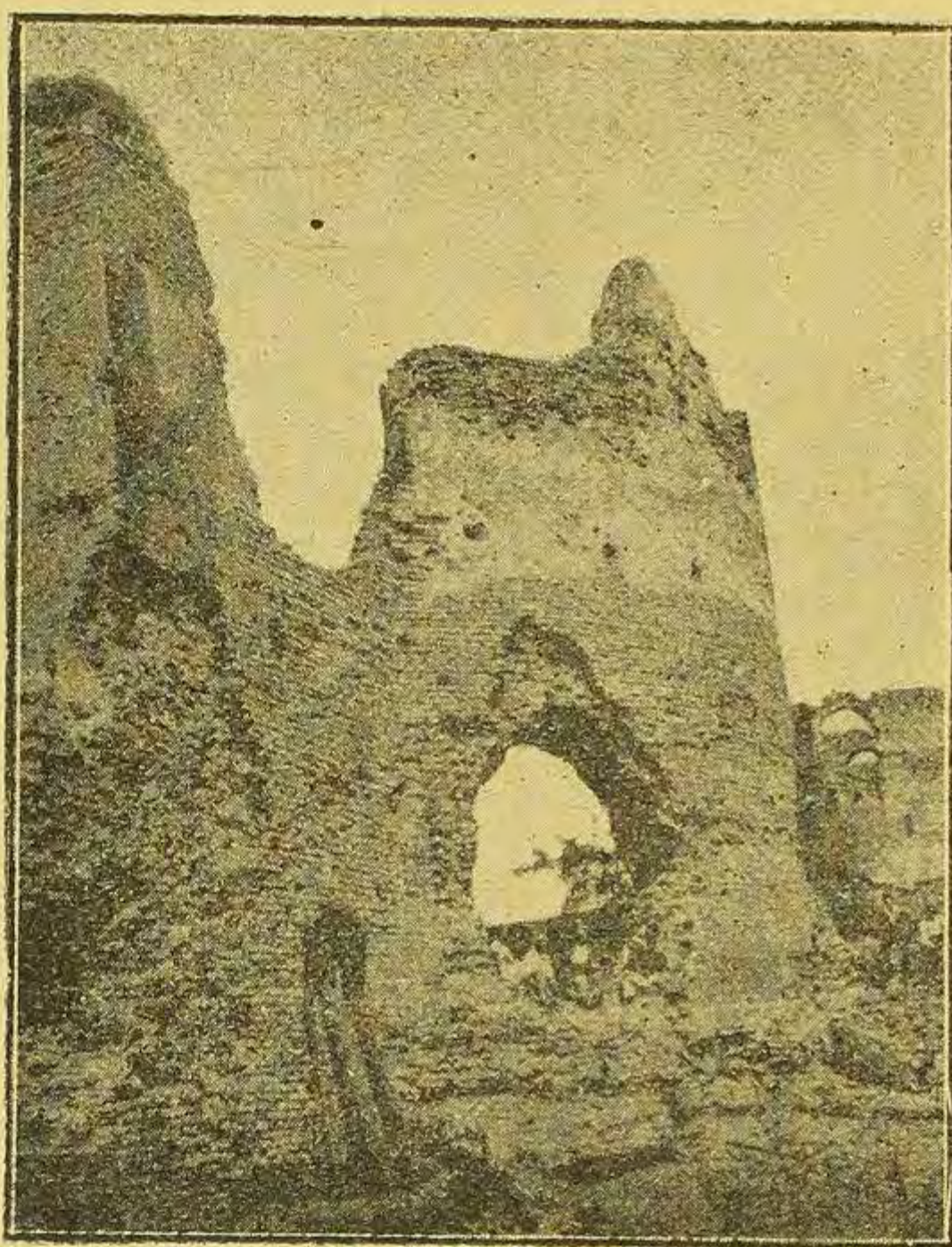
Primi uzdahe naše, Ti Oče, koji si gore,
Riječi hladne su, ali srca Ti iskreno zbore!

I mrak dok poljem širom zavija ručice gole,
Prignutih glava djeca klečeći Bogu se mole!

Ante A. Jakšić.

PROSLAVA 10-GODIŠNJICE ŠOKAČKE KASINE U BAČU.

Dne 8. rujna, na Malu Gospu, prošle godine proslavljen je u Baču jedan lijep jubilej: 10-godišnjica „Šokačke Kasine“. Na proslavu su bila pozvana sva bunjevačka društva iz Subotice i Hrv. selj. kat. pjev. društvo „Turopoljac“ iz Velike Gorice, koje je baš tada bilo na turneji po Polovim krajevima. Većina pozvanih se i odazvala, te poslala svoje izaslanike a „Hrv. pjevačko društvo „Neven“ upriličilo je tom zgodom izlet, na koji su se pjevačice i pjevači odazvali lijepim brojem.

Ruševine starog grada u Baču.

kojoj je „Neven“ pjevao Matzovu „Hrvatsku Misu“. Poslije sv. mise bio je doček „Turopoljca“ pred prostorijama Kasine. U 11 sati stigne. Jedna Šokica u narodnoj nošnji pozdravi goste i preda im buket bijelih ruža. Malo upoznavanje sa novim gostima bilo je divan prizor: revija narodnih nošnja. Šokice u svojim bogatim nošnjama izmiješale se među Turopoljke, koje su isto bile u narodnoj nošnji svojega kraja.

U pol 12 održana je svečana akademija u prostorijama Kasine. Seljak Ognjanov je u lijepim riječima iznio povijest osnivanja Kasine, o njenoj važnosti za Šokce u Baču i njenom radu. Naro-

Krenili smo se iz Subotice sa veseljem i sa osjećajem kao da idemo svaki svojem bratu, svojoj sestri, a u očekivanju se nismo ni prevarili: Bač je tom zgodom pokazao u punoj mjeri svoje gostoprimitstvo. Već na stanici nas je iznenadila velika masa svijeta, što nam je ulijevalo nade u uspjeh. Na stanici naš je pozdravio u ime svih Šokaca-Hrvata g. Vinca Lovrić zaželeivši nam dobrodošlicu, na čemu se najljepše zahvalio predsjednik „Pučke Kasine“ g. Nikola Matković. Razdijeljeni po kućama, proveli smo lijepo noć.

Lijepo jutro dalo nam je naslućivati da će biti lijep dan. Već u pol 9 imali smo svečanu sv. misu u franjevačkoj crkvi na

čito je istakao važnost predavanja, koja se svake nedjelje drže u Kasini i gdje predavači, većinom studenti Hrvati, drže neke vrsti pučkog sveučilišta. Potom je jedan mali Šokac obučen u narodno odijelo krasnoslovio Miroljubovu pjesmu: „Subatico bijela“. To je možda bio ujedno i najljepši čas proslave: predsjednik „Pučke Kasine“ g. Nikola Matković ganut nadasve lijepom deklamacijom uz buran pljesak mnogobrojne publike ustaje u poljubi dječaka — u očima svakog svijesnog rodoljuba pojavile su se suze, a kada se toga trenutka sjeti uvijek će mu odjekivati naročito naglašene riječi dječaka:

Subatico bijela

Alaj si mi mila

Budi rodu mome

Što si do sad bila!

Poslije podne je bilo određeno za razgledanje ruševina, ali je vrijeme bilo toplo te smo se tek oko 4 sata iskupili. Razgledajući ruševine nekadanje Bačke tvrđave, u kratkim crtama je opisivao povijest tvrđave i Bača g. N. Ognjanov. Poslije razgledanja pošlo se na groblje gdje je „Neven“ otpjevao tužaljku na grobu Ivana Evetovića, župnika u Baču i poslanika bunj.-šokačke stranke, a g. Ivo Kovačev održao spomen slovo. Još se razgledao franjevački samostan, koji je sa svojim vrijednim stariinama ostavio najdublji dojam.

U večer, u za ovu zgradu priređenim prostorijama, jer nije bilo ni jedne koja bi mogla da primi toliki broj Šokica u narodnoj nošnji iz Bača. ljudi (drži se da je bilo prisutno oko 900 osoba) održan je koncert „Turapoljca“ i „Nevena“. Prije koncerta pozdravio je prisutne g. Ivo Kubanović vrlo lijepim riječima a potom su predali izaslanici bunjevačkih društava darove i čestitali. Predavajući dar „Pučke Kasine“, jedan vrlo lijep pehar od srebra, pet knjiga „Miroljubovih Pjesama“, i još neke knjige, njen predsjednik g. Nikola Matković održao je slijedeći govor: „Mila Braćo Šokci-Hrvati, Šokice-Hrvatice! Prošlo je više od 400 g. otkada ste vi sa vašom jednokrvnom braćom Bunjevcima-Hrvatima naselili ove krajeve. Došli smo ovamo kao vojnici u borbu protiv Turaka. Za svoju hrabrost dobili smo na obradu onda puste, a sada plodne krajeve Bačke i Baranje. Kao pitomi slavenski narod čuvali smo stoku, zemlju obrađivali i djecu odgajali u vjerskom i narodnom duhu. Što smo ostali vjerni katoličkoj Crkvi i hrvat-

Šokica u narodnoj nošnji iz Bača.

skom jeziku najveća zasluga ide našim dobrim gazdaricama-majkama, koje su uz prešljicu, varnjaču i srp molile, govorile i pjevale našim milozvučnim jezikom. Tako smo svijesni dočekali dan ujedinjenja sa ostalom jugoslavenskom braćom.

Danas na dan vašega veselja šalje vam „Pučka Kasina“ iz Subotice, kao najstarija bunjevačka ustanova, preko mene kao njenog predsjednika ovaj pehar kao znak naše vanjske pažnje, a poljubac kao znak nutarnjeg osjećaja: da smo jedno bili, jesmo i da ćemo biti!“ — na to pristupi predsjedniku Šokačke Kasine i poljubi ga. U ime „Hrv. pjev. društva „Neven“ čestitao je i predao srebrni lovor-vijenac g. Mićo Skenderović. Na darovima i čestitkama zahvalio se g. Stjepan Bartolović u ime odbora i cjelokupnog članstva. Zatim je slijedio sam koncert. Svaka točka biranog programa bila je nagrađena silnim pljeskom a neke su točke morale se na zahtjev publike ponoviti. Za vrijeme kratkog odmora predao je odbor „Šokačke Kasine“ jedno skupocjeno šokačko narodno odijelo „Turopoljcu“ kao dar šokačkih Hrvata, na čemu se zahvalio dirigent „Turopoljca“ g. Nikola Toth. Poslije drugog dijela koncerta, koji se sastojao iz samih rodoljubivih pjesama uz gotovo neprekidni aplauz i odobravanje, slijedio je ples. Lijepo je bilo gledati kako Turopoljac pleše kraj Šokice, Šokac kraj Turopoljke kao brat kraj sestre i sestra uz brata, kao da se ne vide prvi put... Tek pred zoru, kada smo se morali kreniti na stanicu, osjetismo kako nas se teško doima rastanak sa braćom i sestrama, jer u raspoloženju i ne primjetismo kako je vrijeme brzo prošlo, da je tu vrijeme da im reknemo: S Bogom! i do vđenja u Subotici! Uz jek naših rodoljubivih pjesama i budnica krenuo se vlak, a svakomu od nas bilo je žao napustiti Bač, to mjesto tako lijepih uspomena...

Prolaznost.

Zelen orah na sred drvora
Dozrijati zašto mora?
Turđ plod njegov šta će meni,
Kad se krošnja ne zeleni?

Pod hvojom u lijepom hladu
Rajske misli k men' se kradu,
Ter me prođe tuga mnoga,
Ko u hramu vječnog Boga.

A tih vjetrić lakim kril' ma
Gusto lišće kad zaniha,
Vile šapću sa svih grana
Čarne bajke čarnih dana.

Sve to j' prošlo. Palo j' lišće,
A mene jad jada stišće.
Osta samo jedan orah
I koštena na njem kora.

Sve se, sve se izgubilo,
Što mi bilo nekoć milo!
A na srcu nosim koru,
Turđu koru, ko na oru.

Čudomil.

TEŠKA VRIMENA.

Igrokaz u 4 čina sa predigrom. — (Sva prava za Jugoslaviju pridržaje uredništvo Danice.)

L I C A:

Starešina,	}	njena dica,
Starešica,		
Jerko gazda,	}	Tetka, isto sestra Jerkova,
Mara, žena njegova,		
Pavka, kćer njihova,	}	Tetak, njen muž,
Bolto		
Palča	}	Otac Šandor franjevac,
Marcika		
Živko	}	Ča Savo, stari šaljivdžija,
Zorka, udovica sestra Jerkova,		
	}	Tetka Milka, Živkova tetka,
	}	4 mustulundžije,
	}	2 čausa,
	}	Graničar, glasonoša.

Događa se godine 1709.

P R E D I G R A.

Na rubu šume. Pet graničara na povratku iz rata odmaraju se. Kada se zastor diže, oni podipaju i udare u pismu:

*Svi Šajkaši odoše, lako lane,
Svi Šajkaši odoše, lagano.
Samo jedan ostade, lako lane,
Pa izvadi britvicu, lagano,
Pa odsiče trščicu, lako lane,
Pa napravi frulicu, lagano,
Pa zasvira sremački, lako lane,
Pa poigra bačvanski, lagano.*

Bolto: A, to volim. Tako valja! Pivajuć smo otišli u boj, pivajuć nam se valja i vratiti. To nam je u krvi. To smo iz Bosne ponosne, iz stare domovine sa sobom doneli, koju smo tako lako zaboravili.

Jerko: A kako je i ne bi zaboravili? Ta evo, misto stare domovine dao nam Bog novu. Istina, da je i ovdje dosta bede i nevo-

lje. U vičitom boju smo, jedno sa Turcima, a drugo kurucima. Na sve strane krv se lije, jauk i lelek se čuje, al zato kudgod nam bolje ovdi, nego u Bosni. Tamo smo se kao gonjena zvirad sakrivali po gorama i po krševima i jurišali na prokletog Turčina, dok nam ovdi blago bujnu pašu ima, a zlatoklasno polje oči nam začarava.

Palča: Zaista, tako smo se otisli odonud, a da nismo tamo ostavili ništa, osim grobova svojih starešina, ovih dičnih junaka za krst časni i slobodu zlatnu. Doneli smo sa sobom naše lipe pisme, nošnju, običaje, oružje; tu

nam je sav rod, dakle svi i sve što ljubimo. Zašto bi nas srce vuklo za onim golim kršom i do neba dopirajućim visovima?

Marcika: Hvala budi Bogu, za koga se borimo! Doista se očinski postarao za nas. A što nam i nevolje šalje, to ja odanom dušom primam, jer da živimo u ne pobunjenoj srići, lako bi mogli za Njega i zaboraviti. A ovako, ako nam se uz slast i mast i boriti valja, to nas On opet utiši i na daljnju borbu ohrabri.

Jerko: Tako je. Od kako smo ovdje, bižao sam ja već i u jankovačke i miljkutske šume. Povlačio se po ludoškim i palićkim ritovima, pa selio čak i do Novog Sada. Zemunica mi već nekoliko puta bila razorena, a ja ju na novo sagradio. Dao Bog i opet sve došlo u red.

Bolto: Pravo imaš. I ja sam već koji put na novo gradio svoju zemunicu, pa kad sam se uselio u nju, kao da je iz oblaka sinulo sunce, tako sam najedared zaboravio na svu bedu svoju.

Marcika: A možbit, da ćemo i sad razrušena garišta naći mjesto kućica, koje smo ostavili. Možda ćemo priko 7 atarova morati tražiti naše mile. Al neka zato! I najžešća bura ima kraja, a za njom nanovo zatrepti sunce. Tako ćemo i mi jedared doživiti blaženijih dana.

Palča, Bolto, Jerko: Hoćemo da! Pomoć će nas sveti Krst, za koga se borimo.

Živko: Ja bih ipak najvolio, da svoja gnjizda u redu nađemo. Dobro je iza ovakog žestokog boja, u kakvom smo sad bili, ako čovika vruć zagrljaj i radosan pogled dočeka,

Palča: Ne gubi nadu Živko, dobar je Bog. Nešto mi šapće, da ćemo danas još veselo veče doživiti. Znate li, kaki je danas god?

Svi: A kaki?

Palča: Danas su materice. Ako dobro pružimo noge, a mi ćemo kao davno i željno čekani čestitaoci baniti u kuće svoje.

Bolto: Gle, a ja sam i skinio s pameti. Pravo imaš. Ako za vrime našeg odsustva kuruci nisu napravili kakve strahote, onda ćemo radosno veče imati.

Svi: E onda put pod noge! Do kuće još imamo odvaliti koju štaciju. (Spremaju se.)

Bolto: Ded Jerko, pusti grlo, pa nek zaori ova šuma!

Jerko:

*Tam iza gora voda
Tam gdi je rodni kraj,
Tam čeka ljuba, majka,
Mene na zagrljaj:
Ah, širi draga ruke,
K teb junak žuri tvoj,
Da na tvom krilu odmor,
Nađe si i pokoj.*

Svi:

*Ah širi draga ruke,
K teb junak žuri tvoj,
Da na tvom krilu odmor,
Nađe si i pokoj.*

*Čim puče kobni glas,
Da Turčin ide na nas,
Skočili smo na noge,
Zgrabili za oružje,
Prokletoga Turčina
Pobili smo jedan-dva
Tamo gdi je Kikinda,
Sada rane zavija.
Kući svojoj idemo,
Malo da počinemo,
Ako opet zovne glas,
Tad na novo evo nas!*

(Uz pivanje treće kitice odlaze.)

Zastor.

I. Č I N.

Starovinska pučka soba: stol, klupa, prosti stoci, kovčeg. Veče. Žiža (kamenica) gori. Oko stola Starešina, Starešica, Mara i Pavka side nujne razgovaraju. Iz vana bat teških koraka.

Mara: Joj Bože, ko to može biti.

Starešina: Šta se strašiš? Ta ko drugi bi mogao biti, ako ne neki čestitaoci? Pusti ih unutra!

Mara: (Otvora vrata.)

5 graničara: (ulaze) Hvaljen Isus i Marija! Čestite vam materice!

Dosadanji: (ujedan glas) Vi živi i zdravi! (Mara pada Jerku oko vrata. Stari ustaju razdragani koraknu prema došljacima. Pavka sastrag pada na Jerka. Ova četvorica taru suze iz očiju. Onda pristupaju starima i ljube ih u ruku i čelom dotaknu poljubljene ruke, sa ženskim se rukuju. Iza nešto stanke:)

Palča: Jesam li rekao, da ćemo još večeras doživiti radosti?

Graničari: Hvala Kristu Bogu! Dobro si slutio.

Bolto: Pa kad je kod Jerka sve u redu, valjda je i kod naših kuća! O, Bože, dobri Bože!

Starešina: Razoružajte se draga dico i malo otpočinite. Ded Mare, donesi tu tikvu, da nazdravim na naše junake. (Mara ode.)

Starešica: (Grli i ljubi Jerka gdi ga dohvati) O, Bože, hvala ti, koji si ga zdrava i čitava kući donio! (Posidaju gdi ko nađe mesta. Živko motri uplakano lice Pavkino i sam suznih očiju.)

Starešina: Pa jestel srično vojevali? Jestel pritirali Turčina priko Tise?

Bolto: Jesmo čiča. Bilo nas je zadosta, a kako smo ogorčani bili, potukli bi čitavu sultanovu vojsku, a kamoli ono nikoliko stolina Turaka, koji su priko Tise ovamo pomolili svoje obrijane glave. Sad gdigod oko Kikinde vidaju svoje teške rane. (Mara nosi tikvu, daje starešini.)

Starešina: A od naših jel ih mnogo nastradalo?

Marcika: Samo njih do 20 je palo, najviše iz bajske okolice. Teško ranjenih malo imamo, a za lakše rane junak ni ne hajel!

Starešina: Na diku ste rodu svi, kolikogod vas ima. Zdravo došli! (Pije.)

Graničari: I vama na zdravlje!

Palča: (primi tikvu) A jel kod kuće bilo sve u redu?

Starešina: Na žalost i mi smo imali malo mengule sa kurucima. Jedna četa nasrnila ovamo, pa daj otimaj i pali. Čim se digao jauk i lelek, a mi stariji skupili se i udri po njima. Tu se dico nije šalilo. Od kuruca je palo sedmorica, a od nas samo jedan i to na žalost Živkov otac čestit junak Marko. (Svi motre suznim očima Živka. On se čvrsti, usne mu drhću, suze mu bliznu.)

Živko: O dobri moj babajko! Laka vam bila zemljica! A tako sam željan bio očevog milovanja i majčinog zagrljaja.

Starešina: (duboko ganut sa muklim glasom) Tiši se dete, i ne žali na Boga. (zaplače) Zalud si željan i majčinog zagrljaja.

Graničari: (duboko tronuti) Šta? Zar mu i mater poginila?

Starešina: Nažalost jeste! Poginila je od tuge za mužom i za Živkom. (Svi plaču. Živko zakrili lice rukama. Pavka glasno brizne u lelek.)

Jerko: Ne plači rano moja! (grli je) Zar se ne raduješ, što je baba došo?

Pavka: O slatki baba moj! Kako se ne bih radovala? Radujem

se i hvalim Boga, al mi žao sirotoga Živka, koga danas ne čeka drugo, osim prazna kuća i hladni zidovi. (Plahim okom kradom pogleda Živka.)

Jerko: Stidjivost diči divojku! Al sad smiono gledaj na Živka, jer na junaka gledaš. Živko je osvitlo obraz oca svog. Borio se kao lav i uvijek se tamo stvorio, gdi je najljući bio boj.

Graničari: Tako je zaista! Misto junaka Marka, ostao nam junak Živko! (Živko sidi još uvijek lice zastrto.)

Jerko: Dragi Živko! Koliko mi te žao, to sad ričom izreć ne mogu. Al da mi zbog tvog užasnog gubitka srce krvave suze lije, to budi uviren. Zato kad smo za vrime ljute borbe bili složni i braća, a ti primi moju ponudu, te nemoj ići u tvoju praznu kućicu, nego ostani kod mene, dok ne priđu sveci i budi kod nas položaj. (Mara i Pavka plješću rukama. Starešina i starešica odobravaju.)

Starešina i starešica: Da, da, ostani kod nas i svetkuj s nama.

Živko: (Gleda Pavku, još uvijek žalostan.) Tako mio poziv ko ne bi primio? Hvala vam na dobroti. Ostati ću, bar ću još više koješta dočuti o svom ocu i majki, a u vašem društvu ne ću na toliko osićeati svoj veliki teret i gubitak.

Dečko i divojčica: (ulaze) Hvaljen Isus i Marija! Čestite vam materice! (Zađu pa sve ljube u ruku i tiču čelo poljubljenom rukom.)

Starešica: A odkud vi golubani moji? (Gleda ih razdragana.)

Dečko i divojčica: Iđu i mama i tetak i tetica. Odmah će tu biti.

Starešica: A jel moguće? O hvala ti Bože, koji si materinskom imenu taku privlačivu snagu dao, da još i omražena srca pomiri. Vidiš, vidiš, nešto su se među-

sobom omrazili bili, a sad gle eto ih pomirili se, da zajedno čestitaju majci. O kako mi srce puno radosti!

Bolto: (tikvom u ruci) Bog živio naše mile i vridne materice i ostao ovaj lipi običaj kod nas Bunjevaca na uvike! Pravi Bunjevac ne zaboravlja za majku svoju, a prava bunjevačka mater vazda kupi oko sebe dicu svoju. Ovakav uzoran obiteljski život je najjači temelj jakoj državi! Živile materice!

Ženske: S ocima zajedno!

Starešina: Valja vam rič! Dok se po matericama potpiriva ljubav prema majkama, po ocima ne zaboravlja se trud i znoj oca kojim odhranjivaju svoju obitelj. Po ovim se udovoljava četvrtoj zapovidi i daje čast i poštenje roditeljima.

Zorka, Tetak, Tetka: (ulaze) Hvaljen Isus i Marija! Čestite vam materice!

Svi: Vi živi i zdravi! (Novodošli stanu iznenađeni, motre naokolo.)

Tetak: (radosno) A gle vas? Dobro nam došli.

Jerko: Iz rata smo došli, da s vama slavimo da nam se srce prilije od radosti.

Bolto: I od radosti i od žalosti! Ej Bože teška smo vrimena doživili! Svaki čas nam priti beda i nevolja! Al neka, dobar je Bog, za oblakom evo prosja i sunce.

Palča: Tako je! E pa budte veseli, a mi drugari, hajdmo kućama svojim, da i kod nas za oblakom sine sunce, da i našu čeljad obradujemo.

Bolto, Marcika: Da, da, e pa s Bogom!

3 graničara: (Stare po već rečenom običaju ljube u ruke, s ovima se rukuju. Živko ostane.) S Bogom! (Odu.)

Starešica: O hvala ti Oče nebeski, koji si mi iznenada toliku radost podilio! Budi ime tvoje na vik hvaljeno!

Tetak: Amen. A ja dodajem, jao onomu, ko našu dobru majku još jedared ma i s čim ražalosti!

Starešina: Sad ja kažem: Amen. Svi duboko zapišite u srce, da samo onima daje Bog sriću i dugačak život na zemlji, koji oca

i mater poštivaju i nikad ne vriđaju.

Starešica: (Donese i dili dici oraha, jabuka, ovi joj cjelivaju ruke.)

Starešina: A sad vi materice dajte da štogod založimo. Posidajte svi! Ti Živko ovamo pored Pavke, a vi ostali naokolo oko stola.

Svi: Živile materice!

Ženske: S ocima zajedno!

Zastor.

II. Č I N.

Pozornica: ista soba. Prostrt stol, u zelenom žitu svičica, pod stolom smotak slame. Kolač-božićnjak, šiljerac, jabuka, oraha, suvih šljiva, meda, bilog luka, zamedljane rakije. Pavka revnuje, sređiva. Živko joj pomaže.

Živko: O, Bože, hvala ti! Tako mi je, kao da sam kod svojih roditelja, kao da mi pokojna nana spravlja badnje veče.

Pavka: (veselo) Vidiš to mi je drago. Onda ti je zacilo ugodno kod nas?

Živko: A kako da mi nije ugodno? Kad te evo već dvi nedilje nepristano imam prid očima. Pa još i u snu te viđam i govorim s tobom.

Pavka: (od šale lupi ga u leđa) A kod mene misliš da nije tako? Samo me to dira, što u snu vada odlaziš i praščaš se s tim, da opet moraš na Turčina.

Živko: E šta ćemo Pavka? Kad smo taka teška vrimena doživili. Turčinu je žao, što je izgubio ove krajeve, pa ih hoće da otme natrag. Al mi to ne damo i pripravnici smo braniti svaku grudvu do posljednje kapi krvi!

Pavka: (gleda ga zanosom) Baš sam ponosna, što tako duboko osićaš za Krst časni i za ovu našu ljubijenu domovinu, al ipak bih volila, da sad dulje vrimena ostaneš kod kuće, da te češće viditi možem.

Živko: Zar me bigenišeš? Zar bi mi dala mista u srcu tvomu? Zar? ... Al ne smim dalje pitati.

Pavka: (udešava po sobi) Samo pitaj, ja te rado slušam.

Živko: Pa ... onako ... Da donesem u red svoju kućicu i da jedno veče banem sa svojom tetkom ovamo, zar ...

Pavka: Zar ... zar ... pa ded, reci što misliš?

Živko: (slatkim šapatom) Zar ... uh Bože, kako da kažem?

Pavka: Samo hrabro i nemoj me već toliko mučiti, jer ću puknuti od znatiželjnosti!

Živko: Zar ne bih dobio košar od tebe?

Pavka: (izbulji oči) Od mene? Ti, čija već slika na oltaru srca moga već od davna sja i tepti?

Živko: (uzme je za ruku) Pa ozbiljno?

Pavka: (upire oči k nebu) Istina, ko ovo sveto veče!

Mara: (dolazi) Da vidim jestel dobro namistili astal? (razgleda) Dobro je sve. Onda ne ćemo dalje čekati. Gdi je čiča, nek ispali pušku! (Izide.)

Živko: Onda ne ću sa tetkom doći, nego ću te još ovo veče zaprositi od roditelja. (To govori srićno potihom.)

Pavka: Jao, Bože, alaj ću se zacrveniti. (Napolju puče puška.)

Živko: (razdragan) Čestito ti badnje veče i slavno Isusovo porođenje!

Pavka: Isto tako i tebi. Mali Isus neka te zakrili i neka ti donese mnogo radosti!

Mara: (više iz kuhinje) Zovi didu i majku, a ti Živko unesi oganj! (Radosno izlete. Za malo uđu stari i Jerko, Pavka i Mara sa zidama, naposlitku Živko, ruka mu omotana mokrom krpom u ruci badnjača goruće drvo.)

Živko: Hvaljen Isus i Marija! Čestito vam badnje veče i slavno Isusovo porođenje.

Svi: Ti živ i zdrav bio!

Živko: Ovaj oganj Isusa zna menuje, koji je danas na svit donio toplotu ljubavi i svitlost prave vire.

Pavka: (Pri badnjači upali svićicu.)

Živko: (Baci panj u neki sud koji je tamo pripravljen.)

Starešina: (poškropi svetom vodom sobu i sve u njoj, svi se prikrste, kratko pomole stojeći, sidnu.) Dajte ovamo badnjak. (Uzme kolač isiće iz njega četvrtinu, Pavka nalije nešto vina u četvrt. Starešina razlomi četvrt vrh Pavkine glave i svakom odsiće od njega po komad. Onda uzme rakiju.) Čestit vam bio Božić Isusovo slavno porođenje. (Pije, daje svi redom piju po gutljaj.)

Starešica: A sad po običaju svako najpre malo luka i jabuka s medom, jer je Isusovim porođenjem do sad zatvoreno nebo medom poteklo. (Jidu.)

Starešina: A sad latimo se čorbe. (Jidu čorbu, kratka šutnja.) Ded, Pavka, gučni malo vina, pa poli svićicu! (Svi motre znatiželjno. Svića ugasne, dim se diže gori.)

Pavka: (plješće) Hvala Bogu, kod nas ove godine niko ne će umriti.

Starešina: Kako Bog hoće, a volio bih još koju godinu proživiti, pa da vidim i tvoju sriću. (Pavka se zacrveni svi na nju gledaju.)

Živko: A gle, gle, ovdi je još na dvoje prostrto. Kome to glasi?

Mara: To po običaju nedavno umrlim rođacima.

Živko: Zar mojem ocu i majki?

Mara: Tako je. Nešto mi šapće, da su danas i oni ovdi među nama.

Živko: Hvala vam, snaša Mare, baš ste me razveselili. I meni je tako, kao da sam š njima uz Božićnjak.

Jerko: To mi veoma drago, samo kad si se malo utišio.

Živko: Hvala Bogu jesam i to na toliko, da ću posli svetaca odmah kući svojoj otići, da je donesem malo u red. Istina da će mi malo čudno biti u praznoj kućici, al najposli moram i na to naviknuti. Inače ne ću sam samcat onamo. Osićam, da će sa mojim još jedno srce tamo zakucati.

Jerko, Mara: A čije srce to?

Živko: (sa osmihom) To od vas zavisi.

Jerko, Mara: Ne razumimo te.

Živko: Jest od vas zavisi. Samo vaša jedna rič mi treba, koja ako bude povoljna, onda sam i ja našo sebi para i to najboljeg i najdražesnijeg na svitu. (Pavka se zacrveni do ušiju.)

Jerko, Mara: Ama govori jasnije, ne razumimo te.

Živko: (skoči na noge) Dragi Jerko i snaša Mare! Poznate me od ditinstva, a Jerko me sad još većma ispozno u borbi protiv Turčina. Ne tribam da kažem ko sam, samo toliko vam odajem,

da sam već i prije zapo okom o vašu krasoticu Pavku, a za ove dvi nedilje toliko mi je omilila, da ja moj vik jedino š njom želim proživiti. Ne zamirite mi, ako se usuđujem, od vas zaprositi vašu Pavku za ženu.

Jerko: (ustane pruži ruku) Evo ruka i poštena rič. Ja boljeg zeta ni sa svićom ne bih mogo naći!

Mara: A ja mojoj Pavki bolje sriću ni želiti ne bih mogla, od tebe. (Ustane, poljubi Živka u čelo.) Ovo i misto tvoje pokojne nane!

Živko: (ganut) Hvala vam sto hiljada puta.

Jerko: A da zbilja! A šta ti na to veliš Pavka, jer brez tebe nema u tom poslu nagodbe!

Mara: Reci rano, i ne stidi se, mi pristajemo, kako ti očeš!

Pavka: (stidljivo) Nas je Bog dragi već od davna svezao, al u divičanskoj čistoći. Ja sam srićna i blažena, što taki junak, ko Živko, mene želi za ženu.

Starešina: (ustane, dolazi prid stol) Hodte ovamo! (Pavka i Živko dođu i kleknu prid njeg, starac raskrili ruke nad njima) Primite moj blagosov kao blagosov starešine od ove kuće! Sad se dovršio cilj moj na zemlji, jer evo vidim sriću unuke svoje. A ako Bog da, te se još i čedu vašem radovati mogao budem, onda ne će biti srićnijega čovika na svitu od mene.

Pavka i Pivko: (Ustanu, redom ljube ruke, starešini, baki, roditeljima.)

Starešina: A sad dajte svete knjige, da malo izlijem radost srca svoga, koje mi je pripuno sriće. Zatim ćemo pak na ponoćnicu, gdi ćemo prositi blagosov na našeg Živka i na našu Pavku. Koju ćemo?

Svi: (pivaju)

*Stada pastiri kod betlemske ravne,
Ovce čuvajuć u pô noći tavne,
Ovce čuvajuć u pô noći tavne.*

Zastor.

III. Č I N.

Ista soba. U jednoj ćoši za stolom muževi: Starešina, Jerko, tetak, Bolto, Palča, Marcika. Prid njima tikva. U drugoj ćoši: Starešica, Mara, Zorka, tetka side na klupici, po stocima; na zemlji Pavka, prid njom čekrk prešlica, u ostalih vreteno, motalo. Svi raspoloženi.

Starešina: Bože mili, kako je to lipo kod nas Bunjevaca, kad starešina pokupi svoju čeljad na prelo. Zuji vreteno, trči motalo, ide čekrk i sve to uz veso divan, pismu i pripovidke.

Starešica: Da, da, vidim, kako lipo predete. Ide tikva iz ruke u ruku, pa guc na grlašce. (Žene grohotom se smiju.)

Starešina: No, no, ne znam, da vas onako opipam, ne bil i kod vas našo, ako i ne tikvicu, a ono bar lončić. (Muškarci udare u grohot.)

Starešica: (diže lončić i piva.)

*Tužilo se vince lozici,
Popile ga žene iz lonci,
Jedna na drugu namigne,
Svaka svoj lonac nadigne. (pije pa daje dalje.)*

Muškarci: Vidi, vidi kako predu! (Opći grohot i hihot.)

Mara: Valjda vam žao, za to nikoliko kapi, što sam sakrila, da vi ne popijete sve.

Jerko: A zašto bi nam bilo žao? Samo složno i veselo! (Kucnu na vrati.)

Jerko: Slobodno!

Živko i tetka Milka: Hvaljen Isus i Marija, da ste nam veseli!

Jerko: Uvike amen. Dobro došli!

Tetka Milka: (meće na stol kolač i bocu rakije) Evo došli smo sa Živkom, da uglavimo, kada i kako će biti to njegovo vinčanje.

Mara: Ded rasonodite se i sidte ovamo med nas, a ti Živko sidi k astalu.

Živko: To ne, ja ću radije ovamo među ženske.

Mara: Ovdi se râdi, ti ovdi ne tribaš.

Živko: Pa ja ću pomagat.

Mara: A šta bi ti znao nama pomoći?

Živko: (šaljivo) Pa čekrk tirat.

Žene: Jo! tako štogod? Sad već razumimo, odkud vitar duše! A ti daklem ajd u naše kolo. (Smiju se.)

Živko: (sidne do Pavke, pritisne papuču od čekrka, potira) Jel dobro ovako?

Pavka: Vrlo dobro, bolje već ne mož bit. (Ostali se osmihom pogledaju.)

Tetka Milka: Pa kako ćemo pretelju? Upisani su i dvaput navišćeni, kako ćemo sa svadbom?

Jerko: Ništa lakše. U utorak vaši gosti će se sakupiti u Živko-voj kući, te ćete kad vrime dođe, po običaju doći rad divojke i pozvat je na vinčanje. Posli vinčanja pak svi upravo ovamo meni. Neka bude svadba ovde kod mene. Hoćel dobro bit tako?

Tetka Milka: A Bog ti dao sriću i zdravlje! Alaj si mi veliku brigu skinio s vrata!

Žene: Jest tako će bit najbolje!

Jerko: Onda Mare, načmi taj kolač i ponudi sopru rakijom. Gdi milom ide, tu se lako nago- dit, a gdi se nemilom radi, tu je teško potrefiti žicu.

Starešina: Pravo si reko, ta- ko je to bilo od pamtivika.

Mara: (Svima siće od kolača, ra- kija ide naokolo.)

Bolto: Ništa drugo nefali, sa- mo da još kogod zapiva, pa eto potpuno veselje!

Pavka: (Piva. S njom ženske i mu- škarci svi.)

*Gine vene srce u menika
Što mi moja ne dolazi dika,
Ne dolazi već me obilazi;
Bar da dođe da mi srce prođe.*

Bolto: A, to je složno išlo! A sad ded ti Živko jednu.

Živko: Nemarim. I tako mi već utrnula noga od ovog sopar- nog čekrka. (Smih Živko piva.)

*Zelen orah, debo hlad,
Blago onom ko je mlad;
Blago onom ko se voli
Srce ga ne boli.*

Marcika: Al ova još više va- lja. Ova pasira, baš ko zaglavak u sapište.

Tetka Milka: Pa onda nek je slobodno i meni jednu. Ne- davno sam je čula od jednog guslača.

Svi: Da čujemo!

Tetka Milka: (piva grokteći)

*Hasan aga na gori siđaše
Virnu ljubu na krilu držaše:
„Virna ljubo vira ti pomogla,
Triput si se udavala mlada
Koji ti je najmiliji bio oj?“
„Kad me pitaš pravo da ti kažem:
Prvi put sam za spahijom bila,
U spahije dosta pusta blaga
Pusta blaga, al je sida brada,
Dosta novac al je sid ko ovca,
Pa me junak ženski milovaše oj!
Drugi put sam za bekrijom bila,
U bekrije nigdi ništa nema,
Samo jedna sirćetna tambura,
Al me junak muški milovaše oj!
Treći put sam za tobom Hasane,
S tobom dva sam porodila sina,
Obadva bih na pazar prodala
I bekriji mamuze skovala oj!“ (Povici
gođenja, pljeskanje.)*

Palča: I ja znam jednu, al ta neide na notu.

Više glasova: Nefali ništa. Samo ti kaži!

Palča: (vragoljasto deklamuje)

*Volim diku nek ćupicu mlika,
Mliko pijem pa se ispolivam,
Diku ljubim pa se oblizivam. (Oblize usta, živahan smih, kucanje na vrati.)*

Starešina: Slobodno unutra!

Ča Savo: Da ste mi zdravi i veseli! Hvaljen Isus i Marija!

Starešina: U vike Amen. Dobro došo! Ovdi i tako samo još ti fališ! Sad je istom potpuno društvo!

Ča Savo: Baš volim, što sam ovamo svratio, jer veselo društvo, to je moj život.

Jerko: A nama je još većma drago. Sidte ovamo med nas i ded zagonetite jednu, al ne od onih starih, nego nešto novoga!

Ča Savo: (napuni lulu i zapali) Nemarim. A vi daklem dobro o-tvorite uši!

*Ima jedna prilčica, svi je dobro znate,
Svaki čas je drukčija, sjaj sama si daje
Sad vedra sad mutna, sad blaga sad*

[tužna,

*Malena ko prsten, u najmanjoj rami,
Al svu veličinu svita ti obznani.*

Po njoj poznaš nebo, sunce, misec,

[zvizde,

*Ponjoj poznaš zemlju, ljude, živež, njive
Sja i plamti slika, ma vatrom ne gori*

Sebe i svit vidi svak ko u nju motri.

(Živko i Pavka se udube u misli, pile jedno u drugo.)

*Ipak što iz sebe ta slika odsiva
Jeste stoput lipše, neg što u se prima.*

Hajd daklem recite mi, kako se zove ta prilčica!

Živko: (skoči) Ja znam!

Ča Savo: (trgne se, ispane mu lula) Ama ne luduj! Ti najmlađi, pa da baš ti znaš?

Živko: Znam da! Jer dok ste zagonjećivali, ja sam uvik u jednu taku sliku gledao. I vidio sam u njoj i sebe i vas i ovu sobu. I zaista

stoput lipše je, što ta slika iz sebe odsiva, nego što se u njoj zrcali.

Mara: Vidi, vidi Živka, taj mora da zna ko kakav vilovnjak, kad eto još i razlog daje.

Ča Savo: Da čujem daklem, kad si taki hireš. (Svi se zagledaju u Živka.)

Živko: To je oko, okance. To je Pavkino oko i bebica oka njezinoga, u kojoj sam malo pre vidio i sebe i vas sve i to je oko toliko ljubavi i milote odavalo, dok sam u njega gledao. Bar meni je lipše, nego cio svit. (Opće začuđenje.)

Ča Savo: Uh! al si me osiromašio! Al neka zato! Drugi put tu zagonetku ne ću dat takima, koji zaljubljeni gledaju u dikino oko. (Hihot.)

Svi: Živio naš Živko! Živio!

Jerko: Ništa zato, Ča Savo! Baš sam ponosan što ću takog pametnog zeta imati. A vi sad dajte jednu i ovakima, koji ne gledaju u dikino oko. (Smih.)

Ča Savo: Ajd daklem. Da vidim, jel taj Živko zaista takog oštrog uma? Čujte!

*Ima jedna stvar, svit je malo cini,
A i najvećega cara ruku diči.*

*Napravljena j' od gvožđa da rani,
A rod je dimiškinji sablji.*

*Ne proliva krvi, a hiljade rana zadaje
Kad dublje il pliče podroni joj oštarje.*

Ne krade ni od kog,

Al bogati svakog.

Po njoj su obogatile države.

Po njoj dične varoši građene.

Po njoj se pune vriće,

Ona donosi svakomu sriće.

Zbog nje još nikad rat nije buknio

A srićan je postao svak, tko ju je

[cinio.

Pa sad ded da čujem toga Živka, nek kaže, što je ta stvar.

Marcika: Šta je, da je gvožđe je, kad je rod sablji. Samo mi ne ide u glavu, da kada rani,

kako onda krv da ne teče?

Starešina: Dico, junaci! Zar tamo gdi se rani mora odmah i krv teći? Zar tvoj nož ne rani ono drvo, koje zadiljavaš? Zar makaze ne rane ono platno ili sukno, koje prisiku? A tko, će lud čekat, da krv teče za takom ranom?

Bolto: Tako je zaista!

Pavka: (oči joj blište) Živko je vrlo zamišljen, on mora da zna štogod.

Živko: (bliskom pogleda Pavku) Znam da!

Ča Savo: (podrugljivo) Šta znaš? Valjda nisi tatoš, da svašta znaš?

Živko: Svašta ni jedan čovik ne mož znati, al po ričima starešine mi nešto sunilo u pameti i mislim, da sam potrefio. Ta stvar mora biti ili ravnik ili plug!

Muževi: Tako je, tako je! Živio Živko!

Žene: (Plješću.)

Ča Savo: (iznenađen, u čudu) I ja kažem: Živio Živko! Sad vidim, da mu pamet ne spava, nego oštro radi. Čestitam ti Jerko, što ti je Bog takog pametnog zeta dao!

Jerko: Zar je potrefio?

Ča Savo: Al baš ravno u srce! Ravnik je rod sablji, jer je gvožđe; ravnik rani zemlju, al krv ne teče; ravnik nije sramota ni za carsku ruku; ravnik pripravlja zemlju za plod; ko ravnika poštiva, tom ravnik sriću donosi. (Opće odobravanje.)

Pavka: Još jednu Ča Savo, al nemojte tako ozbiljnu, nego nešto veseliju.

Ča Savo: Hajd daklem kažite mi, kud je udaren prvi klin na svitu? (Tišina.)

Starešica: A ko bi to mogao znati?

Tetka Milka: Ča Savo za cilo zna!

Ča Savo: Ja znam, a vi pogodite!

Živko: U glavu, Ča Savo, u glavu, u klinčeva glavu!

Ča Savo: O trista ti muka! Šta je to danas s tobom? (grohot) A vi onda kažite, šta je to? Ima perje i četiri noge, a nit je ptica, nit četveronožna životinja. (Duga tišina.) Da čujem dakle! Gdi si Živko? Zar spavaš? Šta je to?

Živko: Htio sam da ćutim. Al kad me imenice pozvaste, a ja ću odgonetit.

Žene: (plješću) Čujmo!

Živko: To je krevet. Ima i perje i četiri noge.

Žene: (poskaču grle, ljube Živka, ljudi viču živio) Živio Živko!

Ča Savo: Alaj sam danas loše sriće! No ni tako još nisam prošo! Ipak mi drago, jer se evo otkrio u Živka oštar um, koji će rodu još tribat i bit na diku!

Starešina: Tako je, jer često gdi sila ne pomaže tu oštar um dovede cilju.

Palča: A sad hvala vam na veselju i zabavi. Čas je, da se razidemo.

Marcika, Bolto: Da da, hajdemo kućama svojim i bdijmo budni, da nas kakva nevolja ne iznenadi!

Jerko: Hvala vam, koji ste došli, a ujedno vas molim, da od nedilje u utorak svi s familijama zajedno dođete mi u čast. Ko može znati, ne će li nas kakva nevolja opet pod oružje zovniti. Zato ćemo se malo proveselit.

Starešina: Mili Bože, alaj smo teška vrimena doživili! Uvik nam nad glavom hoćel s koje strane dušmanin na srniti. O kad će već doći kraj ovoj bedi i kada će nam svaniti mirniji dani?

Jerko: Ne će dugo trajati oče. Dočuli smo, da car sprema vojsku i hoće da potisne Turčina iz Banata priko Dunava. A i kuruci su među sobom nesložni. Puca zora, bit će dana! Svanit će i nama!

Svi: Dao Bog što brže! (rukuju se, Pavka i Živko šapuću, polaze k vratima; glasovi) Hvala na veselju i šali. S Bogom ostajte!

Jerko, Mara: Nemate načemu. S Bogom! Laku noć!

Zastor.

IV. Č I N.

Ista soba, dugi stolovi, spremljeni za svatove, klupe, stoci. Na stolovina bokali, tikve, četiri mustulundžije sa čaturama. — S lijeva ulazi Jerko.

Mustulundžije: Hvaljen Isus, gazda Jerko.

Jerko: Ajd recite mi u brzo, jel sve u redu?

I. mustulundžija: Nešto zapinje. Kapetan Luka Sučić ne mož da kumuje. Sa podkapetanom Vidakovićem naglo je odjašio onamo prama Čantaviru.

Jerko: (zamišljeno) Jel moguće! Šta to znači!

I. mustulundžija: Mi ne znamo, on nam naložio, da vas zamolimo, a da mu izvinite jer on po službi onamo mora.

Jerko: Dico nije dobro. Kad kapetan glavom ide na izvid, onda je vrlo rđave glasove morao dobiti. O, al bih mi bilo žao da nam kakva iznenadna beda pobuni svadbu i veselje. A šta braća graničari? Očel doć nauružani?

I. mustulundžija: Hoće, svi će pod oružjem doći.

Jerko: Ne može drukčije, ne može brez oružnika. Ko im douši, ko ne, al kad se divojka vinčava, onda su Turci za cilo tu. Zbog njih moramo kriti cure i divojke priko dana. Po danu im se ni pomolit nije slobodno iz sobe. Al vinčat ih ne možemo kod kuće. Moramo prid časnog oca franjevca. Pa ako nas ne napadnu, kad pođemo na vinčanje,

a ono kad se vraćamo za cilo. Šta je, jesulčaušii jengena okupu?

I. mustulundžija: Ovo je drugo sve u redu, samo ko će kumovati?

Jerko: Idite Palči i zamolite ga u moje ime, neka on bude kum. Obavistite ga i o kapetanu Sučiću. (Mustulundžije odu.)

Jerko: (Zabrinuto hoda gori doli. Ljudi, žene dolaze. Izdaleka čuje se pisma.) Valjda dolaze! Dao Bog da srićno prođe sve.

Mara: Dat će Bog!

Jerko: Jel divojka gotova?

Mara: Od glave do pete. A šta si ti Jerko tako uznemiren?

Jerko: (samoj Mari) Nisam dobio povoljne glasove od mustulundžija. Kapetan Sučić moro je da odjaši prama jugu. Bojim se nezgode. Al o tome ne kazuj nikomu.

Mara: Sačuvaj nas draga Gospe! Ti budi utočišće i obrana naša! (Pisma sve iz bliže.)

Palča: (ulazi) Hvaljen Isus! (rukuje se) Evo me Jerko. Žurio sam se, jer svatovi brez kuma ni makniti.

Jerko: Hvala ti, koji si se ove časti primio. Pa gledaj, da sve bude u redu!

Palča: Mirno se možeš na me osloniti. Ne kumujem ja sad prvi put. (pivanje prid kućom) Alaj sam potrefio. Baš evo ih!

Živko: (sa čaušima za njim sa puškama graničari, svati i svatice pivaju)

*Zvoni zvonce tira čoban ovce,
Oj čobane ukrast ću ti janje,
Makar išla s tobom na vinčanje.*

Palča: Ovamo, ovamo! Dobro došli! Ti Živko dođi priko astala i sidi unutra. Vi ostali gosti namistite se desno i livo!

Jerko: Dobro došli gosti moji! Posidajte i budte veseli! (Palča sidne do đuvegije.)

Svi: (pivaju)

*Iju, iju, daj da ljubim priju,
Prija beda ljubiti se neda.*

*Koliki je šlingeraj u prije,
Kad s okrene i sama se smije.*

*Volim diku dika voli mene,
Samo da nas ne rastave žene.*

Palča: Ja kum molim da se dovede divojka. Vrime je da pođemo na vinčanje. (Mustulundžije opet pivaju)

*Došla jesen i proliće, došo Đurđev dan,
Svi se momci oženili a je osto sam,
Oj mladosti, oj radosti, a ja osto sam.
I ja ću se oženiti baš na Đurđev dan,
Oj mladosti, oj radosti, baš na Đurđev
[dan.*

*Diko moja iz prika sokaka
Alaj nam je naša ljubav kratka!*

(Mustulundžije i stari svat uvedu divojku. Na polju graja. Upada)

Došljak: Na noge svi! Sa dolnjaka pucaju puške ko kokice.

Jerko: (uleti) Toga sam se najvećma bojao i evo da će nam se zaista pokvariti veselje.

Palča: Mustulundžije na konje i neka jure viditi, šta je na jugu.

Jedan graničar: Hvaljen Isus i Marija! (tišina) Svi prisutni graničari čujte zapovjed kapetana Sučića: Gd god tko bio, čim dočuje ovu zapovjed, svako za jedan sat pod oružjem kreće i na Kaponju! Tamo će se četa sakupiti i ondud oprezno udariti

priko Pačira. Nitko neka se neusudi ovoj zapovjedi usprotiviti. (Graničar ode. Zagušna tišina. Malo zatim.)

Palča: Ja kao narednik ovdašnjih graničara izdajem zapovjed, da svaki graničar u toku jednog sata bude u potpunoj spremi prid kulom. U ratnom smotanju, zato vi mustulundžije, a i vi čauši zađite redom od sokaka do sokaka i izvistite o ovom svu braću graničare. (Ode.)

Tetka Milka: A šta će biti sa vinčanjem, kad i Živko pod oružje mora?

Otac Šandor: (ulazi) Njih ću sad odmah vinčati ja. Kleknite pridame! (Živko i Pavka kleknju prid O. Šandora.) Imajte pozor! Živko, pravo mi reci, imaš li ozbiljnu, iskrenu volju ovu prisutnu divicu Pavku uzeti za svoju pravu ženu?

Živko: (glasno) Imam i hoću.

Otac Šandor: A ti Pavka, imaš li ozbiljnu, iskrenu volju ovoga junaka Živka po običaju Majke Crkva primiti za svoga pravoga muža?

Pavka: Imam i hoću.

Otac Šandor: Onda pružite jedno drugom desnicu ruku, a ja vas vežem ženidbenom svezom u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Od ovoga časa ste kršćanski par. Ljubite se i poštujujte jedno drugoga i dok sa Živko borio bude za Krst časni i slobodu zlatnu, ti nova mlada molit ćeš se i za njega, kao za muža, a i za oca i za domovinu. Budite blagoslovljeni i podnosite križ, kojega nam Bog naminio, sa ustrpljenjem.

Živko: Draga ženo moja! (ustane, u dugom poljupcu) I ti, a i ja smo sasama o drukčijem blaženstvu sanjali. Sad, kada su nam ruke na uvijek svezali, sad nam se valja razići. Al budi Božja

volja! Teška su vrimena! Domo-
vina zove. Ja kao sin junaka
Marka moram biti među prvima.
Tvoje lice će me sokoliti, da
sad još žešće jurišam, na prokle-
toga Turčina. Dat će Bog i mi
ćemo se opet i naskoro viditi.
Bog te čuvo i branio! (Opetjeljubi.)

Pavka: (izvije se) Idi moj ju-
nače i povećaj rodu dikul! Dok ti
vojevao budeš, ja ću se stalno
za tebe moliti, da te Bog dragi
zdravog što brže kući povрати!
(Zadnji cjelov.)

Živko: S Bogom Pavka, s Bo-
gom svi gosti naši, ja moram u boj!

Jerko: Tako isto i ja, al vi
zato blagujte jilo, koje sam zgo-
tovio i molite se Bogu, da nam
ojača mišice i naoštri sablje. S
Bogom. (Poljubi Maru, Pavku, izljubi
stare roditelje. Svi ga isprate. Pozornica
na jedan čas prazna, graničari se iza
kulisa povrstaju i polaze uz pismu:

Stiže nam kobni glas:

Da Turčin ide na nas,

Skočili smo na noge

Zgrabili za oružje. (tiše)

Prokletoga Turčina

Pobit ćemo jedan-dva. (Pisma umukne.

Tada se vraća Pavka, pada prid slikom
Gospinom, oči, ruke diže:)

Pavka: O drage Gospe, majko
moja nebeska, koja vidiš bedu i
nevolju, koja nas tišti, zauzmi
se za nas kod tvog Sina Isusa
Krista, neka skрати kušnju i što
brže nam povрати i muža i oca
moga. Meni pak, a i svakoj Bu-
njevki isprosi jakost, da strpljivo
i odanom dušom mogli budemo
podneti križ, kojega smo na sebe
uzeli, da budemo dostojne žene
naših vrljih junaka. (ustane, okrene
se općinstvu, nastavi proročkim duhom)
Dok, posli stotina i stotina godina
tadašnji Bunjevci i Šokci čitali ili
čuli budu, šta su im ovdje podneli
pradidovi, valjda će nas sa pono-
som spominjati i valjda će poći na-
šim tragom tako, da će Krista Boga
i milu domaju, koja nas hrani i
koja nam kosti krije, ljubiti, i sa svo-
jim plemenom, svojim običajima
i pismama se ponositi, jer će sa-
mo tako biti dostojni unuci bu-
njevačkih i šokačkih pradidova!

Zastor.

Ivo Petreš.

Javljamо našem katoličkom narodu da je izašlo
drugo izdanje molitvenika

MALA SLAVA BOŽJA

u vrlo lijepom, ukusnom i povećanom izdanju. Molitvenik je vrlo biranog
sadržaja i ukusne opreme. Ima 224 odnosno 246 stranica.

Cijena mu je

uvezanom u platno crveni rez bez pjesama	12 Din.
izdanje sa pjesmama, isti uvez	14 „
u imitaciji kože sa zlatorezom, ma koje izdanje	30 „
u koži sa zlatorezom meko postavljeno ili engleski vez, ma koje izdanje	50 „

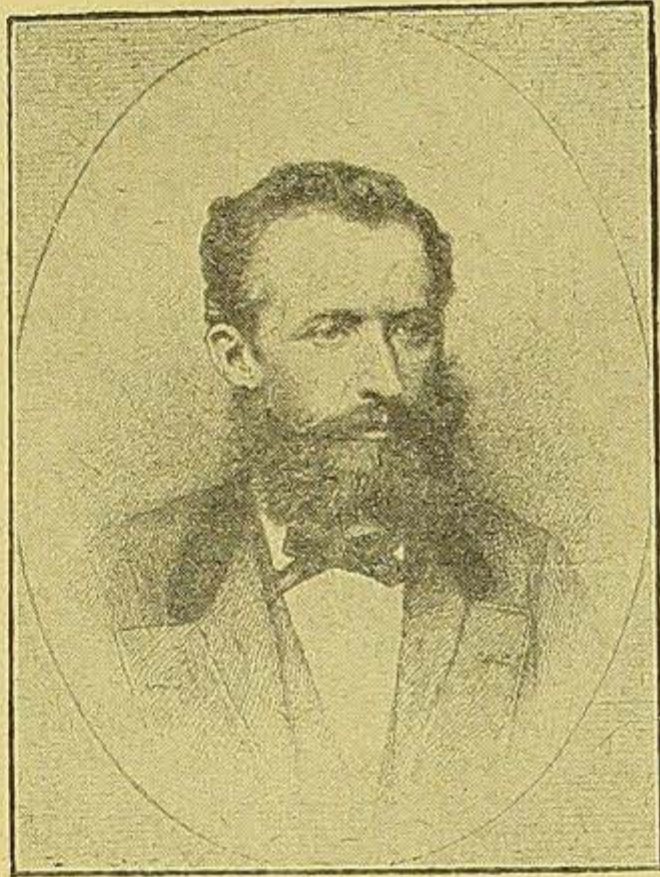
MOŽE SE NARUČITI KOD ŽUPNOG UREDA SVETE TEREZIJE U SUBOTICI.

Šalje se samo uz unaprijed poslani novac, a za poštarinu treba dodati 1 Din. po komadu.

U Jugoslaviji ima 13,929.988 stanovnika.

Zanimat će čitatelje naše „Danice“ službeni rezultat popisa pučanstva, koji je obavljen početkom godine 1931., a kojega je Ministarstvo Unutrašnjih Djela proljetos objelodanilo. Prema ovom službenom saopćenju u ovo deset godina, odkako je bio zadnji popis pučanstva, imamo porast od 1,945.077 stanovnika, t. j. 16.23% — Prosječna gustoća u Jugoslaviji iznosi 56,02 na kvadratni kilometar. — Najmanji porast pučanstva u Dravskoj banovini (7,97%), najveći porast pučanstva u Drinskoj banovini (25.02%). — Evo na donjoj tabeli donošamo isti rezultat podrobnije, iz kojega će svatko moći vidjeti, u čemu smo napredovali, a u čemu nazadovali.

Red. br.	BANOVINA km ²	Domaćinstva		STANOVNIŠTVO				Priraštaj		Na 1 km ² stanovn.		Na 1 doma- ćinstvo sta- novnikaa		
		1931.	1921.	1931.	1921.	Muških	Ženskih	Ukupno	Ukupno	Apsol.	u %	1931.	1921.	1931.
1	Dravska . .	15.936	231.704	212.211	540.162	580.387	1,120.549	1.037.838	+ 82.711	7.97	70.32	65.12	4.84	4.89
2	Savska . .	37.110	537.640	466.457	1,266.356	1,337.277	2,603.633	2,336.739	„ 266.894	11.42	70.16	62.97	4.84	5.01
3	Vrbaska . .	20.436	167.758	141.491	514.318	493.872	1,008.190	828.556	„ 179.634	21.68	49.33	40.54	6.01	5.86
4	Primorska . .	19.368	154.613	143.734	435.677	447.243	882.920	786.357	„ 96.563	12.28	45.59	40.60	5.71	5.47
5	Drinska . .	29.577	312.351	261.388	850.489	842.584	1,693.073	1,354.200	„ 338.873	25.02	57.24	45.79	5.42	5.18
6	Zetska . .	30.741	162.593	145.000	452.928	457.422	910.350	782.972	„ 127.378	16.27	29.61	25.47	5.60	5.40
7	Dunavska . .	30.158	531.645	468.502	1,132.313	1,177.907	2,310.220	2,107.658	„ 202.562	9.61	76.60	69.89	4.35	4.50
8	Moravska . .	26.218	267.654	219.752	716.775	736.192	1,452.967	1,211.812	„ 241.155	19.90	55.42	46.22	5.43	5.51
9	Vardarska . .	38.879	285.781	251.370	827.338	829.010	1,656.348	1,386.091	„ 270.257	19.50	42.60	35.65	5.80	5.51
10	Upr. gr. Beogr.	242	72.147	37.974	157.735	134.003	291.738	152.688	„ 139.050	91.07	1205.53	630.94	4.04	4.02
Kralj. Jugoslavija		248.665	2,723.886	2,347.879	6,894.091	7,035.897	13,929.988	11,984,911	+1,945.077	16.23	56.02	48.20	5.11	5.10

August Šenoa.

Ljetos se navršilo ravno pedeset godina, kako je zaklopio svoje oči veliki hrvatski pjesnik August Šenoa, kojega slavimo kao najvećeg dosadašnjeg hrvatskog pisca romana. Živio je samo 43 godine, ali u to je kratko vrijeme svoga života stvorio književna djela takve ljepote, da ih dosad, evo već i pedeset godina nakon njegove smrti još nitko nije pretekao. Slava, vječna slava velikome Šenoi!

Izabrana njegova djela izdaje „Knjižnica Dobrih Romana“ Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21.

Božji sud.

Razboli se starac neki, bješe bogat, suh i blijed,
Bješe ohol, bješe slavan, a srce mu hladni led.
Bolovo je, trpio je . . . uz liječnički svaki mar,
Za par dugih, teških dana dušu pusti čovjek star.
Ljudi su ga oplakali što ga stigla teška kob,
Što su mogli to su dali: sjajan sprovod, divni grob . . .

Pred prijestolje Božje dođe taj bogataš — njegov duh,
Spustio je glavu svoju, bješe star i slab i suh.
Podiže se Bože sveti, na njeg upre pogled svoj,
Te ovako poče zborit: „O, čovječe, sine moj,
Darovah ti zlata, srebra, zemljom ti je teko med,
A ti bješe kamen turdi, bješe kao hladni led.
Dok si jadan uživao u obilju zemski raj,
Sirotinji nikad nisi otirao teški vaj;
Već si kao mahnit neki bio ohol, bio lud,
Tražio si samo blaga i želio hvale svud.
Dao sam ti svega dosta da proslaviš narod svoj,
A ti drugo radio si i slavio, sine moj!“

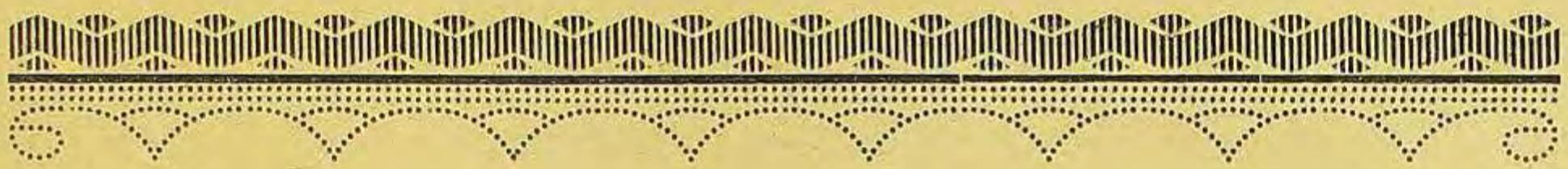
Starac samo šuti, šuti . . . kano turdi grobni kam,
Samo katkad šapne bolno: „Bože, silni, znadem, znam! . . .“

„Vjerovati nisi htio što te uči Sin moj Krist,
Nisi htio bit pobožan, poslušan i svet i čist,
I jadniče, ti si pao, pa si veće kao mlad
Stao živit sav u grijehu, slavio si samo smrad.
Za nedjela tvoja kleta, nezahvalni sine čuj,
Lišen si ti raja sveta, nemaš više mjesta tuj!
Nisi više dijete Božje, nisi više nikom drag,
U pakao nek te hudi nosi brzo crni vrag!“

Na koljena pade tužan i zaplače čovjek star,
Ako mu se neće smilit, da mu prosti grijeha bar . . .
Al prekasne bijehu suze da operu tako zlo,
I zagrme strašni gromi, otvori se pod njim tlo
Te uz viku, buku, graju, uz očaj i vapaj lud,
Srušio se taj bogataš, nemoćan u pako hud.
U paklenoj strašnoj mucu oplakuje život svoj,
I očajno često viče: „Prosti grijeha, Bože moj!“
Al ne čuje niko riječi, niti čuje njegov glas,
Nit ga kogod ikad tješi, niti će mu svanut spas.

Tako eto prođe čovjek koji troži zemlje slast,
Koj se brine samo za se, za blago i svoju čast.
Sjajni grob mu za nagradu dao bješe ovaj svijet,
A pravedna sudba Božja: vječne muke, pako klet.

A. K.

MOJE ČOBANOVANJE.

Svršio sam drugi razred osnovne škole. Kod kuće me nisu mogli upotrebiti ni za što, a salaškom rodu nisu hteli moji roditelji da sa mnom dosađivaju. A ja bi u polje, kao u raj. Još mi, se iza dvije godine, duša svejednako kupala u sunčevom svijetlu, opojena mirisom poljskog bosiljka, zelenog kukuruza, pčelinjim zujanjem i njihala se u visini na talasima ševinoga pjeva. Polje, polje . . . Šarenilo poljskog cvijeća, švračja nožica, različak, rižak, još i magareće trnje . . . Sve me je privlačilo, mamilo: hajde u polje . . . Sva sreća, imao sam tetka čobana. On mi je bio i kum na krizmanju. On se našali

— Haj, Stipane, o'š bit moj bojtari?

Da li hoću? O to je vrhunac svih mojih želja. Biti bojtari. Imati kuku. I kabanicu. I jašiti na magarcu . . . Nositi mlijeko u dvije čobanje . . . Da li hoću? To bi bio moj raj zemaljski. O, o . . . Ali nisam smio ni pisnuti, nego sam samo pogledao na Nanu. Valda mi je pročitala iz očiju, šta se u meni zbiva. Ona se sa nekoliko riječi „udivani“ sa tetkom i ja posta — bojtari.

Bio sam glođvasto derle visokog stasa, tako, da su sa malo truda prekrojili za me jednu staru kabanicu. Galir, sastrag ostao kao i prije, i rukavi, samo su je odozdol potkusavili malo. Vrlo malo, tako, da se amade vukla zamnom po zemlji. Ali su mi pod vratom prišili svezu od novog kajiša. Dobio sam, i štap, al — bez kuke. Dobar, oguljeni, suh drenovac, ali ni kuke, ni karike . . . Taj sam manjak naknađavao s time, da sam, kada je tetak ili njegov ortak Stipan Lemeš olišao na vašar, ili kuda bilo, da sam ja njihov štap nosio za ovcama, sa kukom i karikom.

„Tanja“ nam je bila u Tuku. Dva pulina i veliki žuti čobanski ker, kolik dobro tele. Tetak ga prozvao Bošnjak. Mislím da je imao nekog zlotvora, pa je njegovo ime dao keru. Iz tog se vidi, kako je tetak volio još i zlotvora svoga, jer je njegovo ime nadio najkorisnijem svome pomoćniku. Bošnjak je bio vanredan pas. Kada je netko došao, da se sa tetkom ispravlja radi nekakve zobi, što je mamila ovce, ili zbog kakvih kukuruza, koji su ležali blizu strnike, gdje su ovce imale svoju pašu, došao da ispravlja pa počeo da ukрупno divani i slučajno digne ruke . . . on je odmah bio dolje. Bošnjak je sastrag skočio na njeg, ošinio ga o zemlju i metnuo mu šape na ramena a gubicom mu obzinuo gršu, tako, da je

čovjek ležao ko mrtav. Kad je tetak zovnuo Bošnjaka, on je otkoračio sa čovjeka, ovaj se digao i razgovor brzo svršio pa otkulecao. Tetka je zamolio, da ga otprati do uvratina.

Kerova smo dakle imali i imali, ali magarca skoro nikakog. Bila je jedna siva matora magarica, tako matora, da nije bila vrijedna da sažvače ni najmlađi zametak kukuruzni. Koracala je ona, sirota vrlo brzo kad smo išli s mlijekom u varoš, još brže nego druga magarad, ali je slabo odvađala.

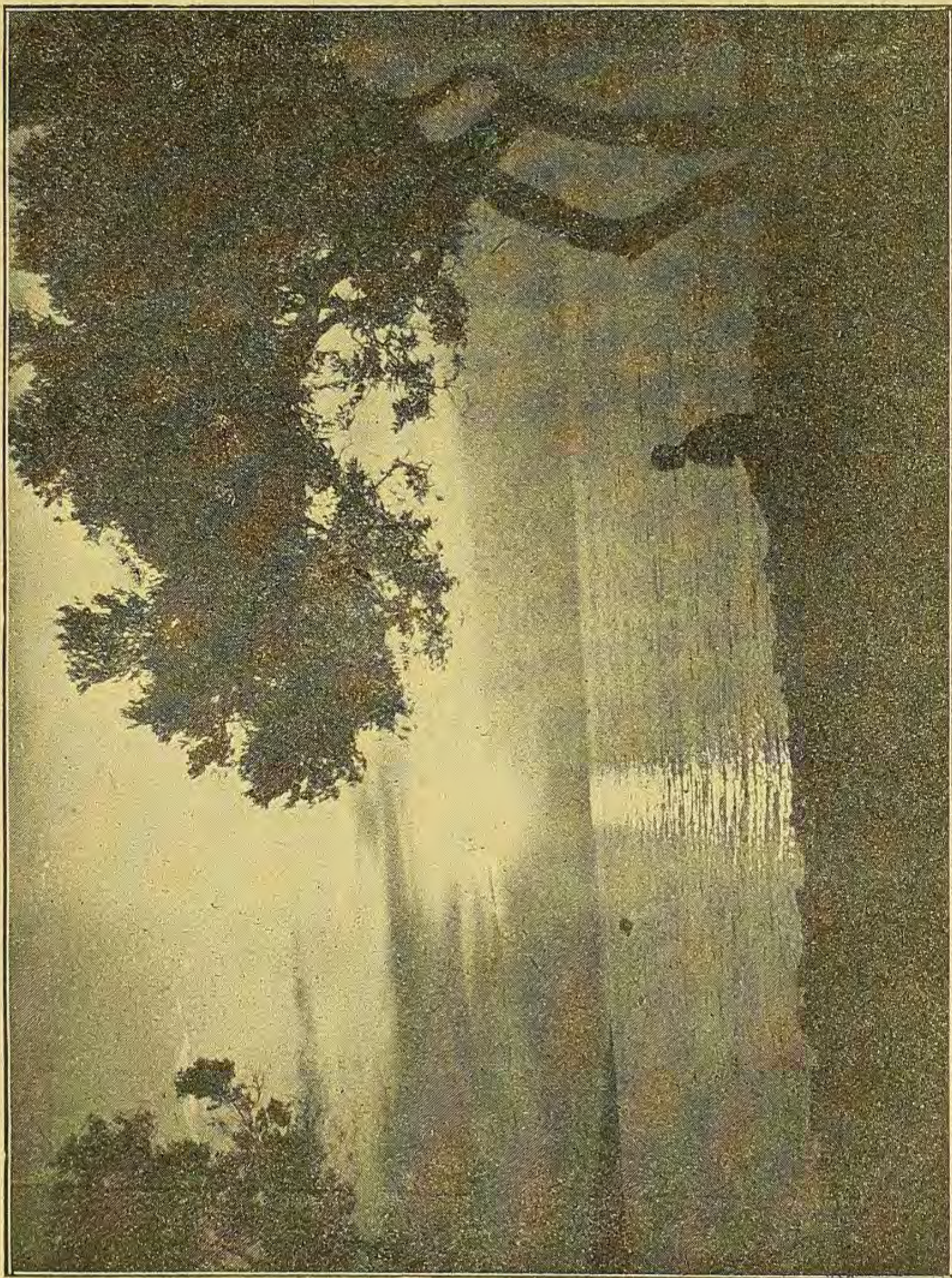
Meni se nije nikako sviđala. Drugo magare, kad štogod uz put šušne, kad spazi u susret kera, ili bilo šta drugo, živo ili neživo, ono digne glavu, načuli uši, zastrže, pa će da nešto, po magareću i frkne. Ali matora Sivka bolan, kako krenemo i ona spusti glavu, i oklepa uši: zadrma i ide jednako, kao da je drvena mašina. Još ni repom nije mahala, osim, ako ju kakav obad ubo, ili sam je javio sa stiskom opanaka.

O, malo nisam zaboravio opanke. Moj mi ih čiča „sputro“ od starih sara sa čizama. To su bili opanci! Napred sto mrsaka, sitnih ko na švapskoj suknji. Šiljasti kao baba Lucin nos; ona se je svakidan zato svađala sa njenim didom: — Opet si turila tvoj šiljasti nos kud ne treba. Kad sam s otim opancima stisnuo slabine Sivkine, odma je mahnula repom i — stala. Jednom riječju Sivka je bila slabo magare. Za mene, koji sam oprobao na Gatu svu šnajdersku magarad od Škoranove pa do Nojčičeve. A ti su magarci odgojili na svoji leđi 5—6 šegrtskih generacija, iza kako su ih kao „ovčje konje“ poslali u penziju da vuku kovčege. Stane ko jagnje. Ti se popneš. Druzi pušte glavu, baća Mate, varoški svinjar, kara nas izdaleka, a magarac đipi ko pomaman, skoči desno, skoči lijevo, skoči u vis, rep baci na krste, potrče među svinje, dok napokon usred bare, gdje svinji planduju, strese te magarac, otrče malo dalje i sa podsmjehom pobjedioca gleda, kako se ti vučeš iz blata, napred osjećajući modrice od peruške što ćeš od Nane primiti za ublaćene košulje. To se naravno dogodilo dva ili tri puta. Onda sam se i ja izumio kako se treba držati za grivu, pa nogama oko trbuha magarčeva, da me ne zbacu kao mače kad padne s tavana. Toliko sam već napredovao, da jedan sivi magarčina na kojem se još nije živ šegrt ugrijao, nije mogao da me zbacu, već je trčao samnom po svem Gatu, dok me napokon ne sastruže sa sebe ožuljav se o jedan mladi kiseljak na novom, onda, vašarištu.

Za to nisam bio sa Sivkom ni malo zadovoljan. Nikakve opasnosti. Valda da sam i slučajno s nje pao, i onda bi legla, da sa nižeg padnem, da se ne ugruvam.

No moja muka nije za dugo bila. Moj tetak kupi na vašaru od nekih dalmatinaca veliku magarčinu. Crn, vran, ko gavran. Uši male i glava mala, noge visoke i tamane... kao kakav arapski konj. Tetak mu nadjenu ime Maksin. Imao je jedan loš adet: nije trpio dijete u blizini svojoj. Čim je čuo dječji glas, on je zastrignuo ušima, i namještao se, da se vući. A zato su ga kupili, da brže doveze mlijeko u varoš, da se ono nebi u vrućini pokvarilo. Ali je

vrućina škodila i čobanima, ne samo mlijeku. Oni bi rado poslali mene, ali kako će, kad me Maksin ne trpi ni za grošić. Naposljetku, iza dugoga moga moljakanja naume, da će me poslati s mlijekom na Maksinu. Ko veseliji od mene! Natovare mlijeko, jedan zatisne Maksinu oči, a drugi me baci na leđa magarcu, dadu mi u šake veliki štap, sa kukom i sa karikom i utvrde me, da putom ne pi-

Zapad sunca na našem Jadranu.

snem, jer ako Maksin čuje moj dječji glas, biće nas na sve strane. Ja klimnem glavom i pođemo. Da posvjedočim Maksinu, da sam „čovjek“ okrenem deblji kraj štapa i okinem Maksina po glavi. On zatrese glavu, digne je i pokasa. U meni srce sve igra, sve se cijepa od dragosti. Mislim da sam mustulundžija. Sretнем ljude, sretнем žene, sretнем čak moga učitelja, pokojnog Peru Rajčića.

Treba ih pozdraviti. Ja šešir podignem, al riječi ne puštam. Ni da pisnem. Tako stigismo kod Čičine kuće. Tu me skinu žene, izliju mlijeko, a iz druge čobanje razliju popole, pa me, ko i prvi put, posjednu na Maksina, dok njemu zakrile oči, da ne vidi, ko mu sjeda na leđa. Isto se to dogodi i kod moje tetke Jelke. I tu me natovare povrh praznih čobanja, ja raskrilim široke gaće moje, imao sam gaće u četiri pole, jedva su stale mrske oko mog vitkog stasa, pa „Bože pomozil!“ Ali samo u sebi. Maksina opet oparmačim štapom po glavi, pa evo nas za čas ispod senčanske gvozdene ćuprije. Maksin ide, sve se praši. Pored puta dubok jendek. Pun dikice. Na tu mjeru nanese anđeo mog najboljeg druga, Šimu Mikinog. Kad me je vidio, kako se šepurim na Maksinu, on poviče, sav razdragan: — Ao Stipane, otkud tebi tako lijep magarac! Ajde pusti i mene, da i ja malo jašim!

To je bilo mnogo. On da jaši! On, ni bojtari, ni čobani. Bio je gušćar pred njihovom lazom. Ja se prevarih i dreknem mu:

— Mani se ti jašenja!

Kad je Maksin čuo moj dječji glas, on zastrže ušima, pogleda bijesno natrag. Onda:

„Po tri koplja u visinu skoči.

A naprijed skoči po četiri.“

Ja se držim, al on pravom magarećom lukavosti skoči desno, tako bijesno, da se ja srušim s njega upravo u jendek, strm i dubok do dva hvata i stadoh se kotrljati po dikici u gaćama i u košulji baš do dna jendeka. Maksin ode, ko iz puške, a ja se iskopelja iz jendeka i stadoh trijebiti dikičine bóce iz rukiju iz noga sa leđa, oda svuda. Jedva sam se oćibao ob silnih bóca. Šime pobjegao još s početka tragedije, a Maksin otkasao pa do tanje nije ni stao. Samo jedared se okrenuo, kao da bi rekao:

— Aj, oćeš tući Maksina po glavi!

Ja digao štap sa kukom. Prije sam ga uvijek nosio na rame, preko njega objesio kabanicu, ko pravi čoban. A sada sam ga stao drljati za sobom, malo pa postanem i češem i stiskam rane, što ih dikica zadala. Tri dana sam se škrabao, dok nije nestalo bola i svrabeži.

U to je došla i škola, dokonča moje čobanovanje i ja se sa Maksinom navijeke rastadoh. Onda sam prvi put iskusio na svoji leđi, da nisu svi magarci — magarci.

p. B.

U tudini.

Nestalo je davno sunčanoga plama,
Zemlju tvrdu krije gusta, crna tama.
Mjesečine nema... zvjezdice su skrile
Oblacima tamnim svoje zrake mile

Mrtva je tišina... sve šuti i miri...
I lahoric tiho po šumici piri.
Ptičice spavaju željne slatkog mira,
Samo cvrčak mali ispod grma svira.

Usred takve noći bez vike i glasa,
Bez mjeseca, zvijezda i bez svakog krasa.
Ja osamljen sjedim u malenom gaju.

I tad na te mislim i na tvoje čari:
Na livade, njive, šume i dom stari;
Samo na te mislim, mili zavičaju!

A. K.

Iz povijesti općine Bereg.

(Bački Breg.)

Ime sela Bereg svjedoči, da je bilo osnovano i nastanjeno po Slavenima, koji su bili starosjedioci, i to Hrvati, Šokci, jer Bereg je staroslavenska riječ koja znači močvarno, podvodno tlo, koje nam svjedoči i sama njegova okolina, koja je i sada podvodna, a prije nekoliko vijekova dok nije bila sprovedena kanalizacija, oko sela su bile same baruštine.

U povijesti

nalazimo Bereg uz Dunav i gore od Koluta. Prvi put nalazimo ime Bereg 1319. god kada je Bečei Imre kupio zemlju Bud Petra, po imenu Bereg. Kada se je pak htio koristiti livadama, oranicama i šumama onda su se stanovnici suprot stavili. Bereg kao plemićsko predime nalazimo u XIV. i XV. vijeku. 1464. godine je predime obitelji Török i Čakan, Čanki 1472. godine u diplomi spominje ovo selo pod imenom Byryeg i Beryeg. A ono doba je bio posjednik Berega obitelj Gestl. U XV. vijeku je posjednik Berega obitelj Ercega Sekčoi. 1579. god. Cobar Imre za vrijeme turske vladavine među svojim posjedima spominje Beregdj pored Santova. 1378. god. Bereki Stjepan je bio pozvani svjedok k sudu. To nam sve svjedoči, da je Bereg još onih godina postojao, jer se još u XIV. vijeku spominje kao pustara.

Iz popisa crkvenih desetina od 1543. godine doznaje se, da je Bereg plaćao Kalačko-Bačkoj Nadbiskupskoj Dijecezi 14 forinti i jedan par čizama na ime crkvenih desetina. Ime Bereg nalazi se i 1702. god. u komorskom popisu.

Prigodom prvog popisa Bačke županije po odlasku Turaka 1699. godine, Bereg ima 11 oporezovanih kuća. Po popisu od 1714. godine, Bereg ima 12 obitelji pod jednim knezom sa 16 porezovnika, al svi imaju hrvatsko prezime. 1743. godine imao je Bereg 51 poreskog obveznika. 1748. god. već ima Bereg 400 duša.

U Cobarovom popisu od 1724. godine spominje se, da Bereg selo ima i vinograda, ali je vino loše, a livade kvari dunavska poplava, napominje da je Bereg plaćao posjedniku 160 forinti s naslova zakupnine.

Cothman Antun bečke dvorske komore savjetnik 1763. godine piše:

„da treba oduzeti od Berežana pustaru Mironić koju držu u zakup jer su dali zarasti žbunovima i trnjem“.

Ime Mironić nose i danas dva brijega u ataru koje narod zove jaroš, jer je u okolini bio pašnjak, i pretpostavlja se da je u njihovoj okolini bila pustara Mironić, što svjedoče silni nalazi cigalja.

Posjednik Berega je bio po odlasku Turaka. kr. komora. Za obranu od poplave Dunava, nasip pored Berega gradio se 1823. g.

Crkva u Beregu.

Prije 1526. godine t. j. prije dolaska Turaka postojala je župa po imehu Bereška. Ruševine crkve su postojale još 1733. godine. Župnika Bereškog spominju 1503. godine, kada ga je Saško Nikola izaslani sudija Duhovnog suda pozvao, u sudskoj stvari Veliko-Sonćanskog župnika. Duhovnu pastvu za vrijeme turske vladavine vršili su Franjevci iz Baje, po svim selima u blizini Baje, pa su vršili i u Beregu jer u ono doba nije bilo crkvi.

Prije 1740. godine u Beregu nije bilo crkve. Ruševine crkve koje su postojale još 1733. godine svjedoče, da je prije dolaska Turaka postojala crkva, a isto je bila i župa, jer gore navedeni podatci dokazuju da je u Beregu bio župnik. Kada je prva crkva porušena nije zabilježila povijest, i na kojemu je mjestu bila ne može se doznati, jer o tome ne nalazimo nikakvih povijestnih bilježaka.

Prije 1740. godine služila je za službu Božju od pruća opletena, i blatom omazana koliba.

Iz povijesti kalačko-bačke nadbiskupije doznajemo, da je bilo predviđeno 1733. godine 400 forinti za gradnju crkve u Beregu. Po odlasku Turaka prvu malu crkvicu gradili su sami vjernici, od 1740. do 1743. godine. Zidovi su bili od zemlje nabijeni, a trskom je bila pokrivena, bila je posvećena Sv. Mihovilu. Bereg u ono doba nije imao župu, bio je filijala Santova do 1757. godine.

Župa je osnovana 1757. godine, od toga doba se vode i crkvene matice. Prvu maticu rođenih vodio je franjevac O. Josip Vukadinović koji nije bio župnik.

Prvi župnik je bio Ivan Sikora, od 1757. do 1760. godine.

Drugi župnik je bio Fabry Andrija, od 1760. do 1779. g. Kolut je bio filijala Berega. Bereški kapelan je u Kolutu vršio dušobrižničke dužnosti, i u Kolutu je stanovao kao mjesni kapelan. Kapelani župe bereške koji su u Kolutu stanovali i vršili dušobrižničke dužnosti jesu slijedeći: Haller Petar od osnutka župe do 1758. god. Sloboda Matija od 1758. do 1761. godine.

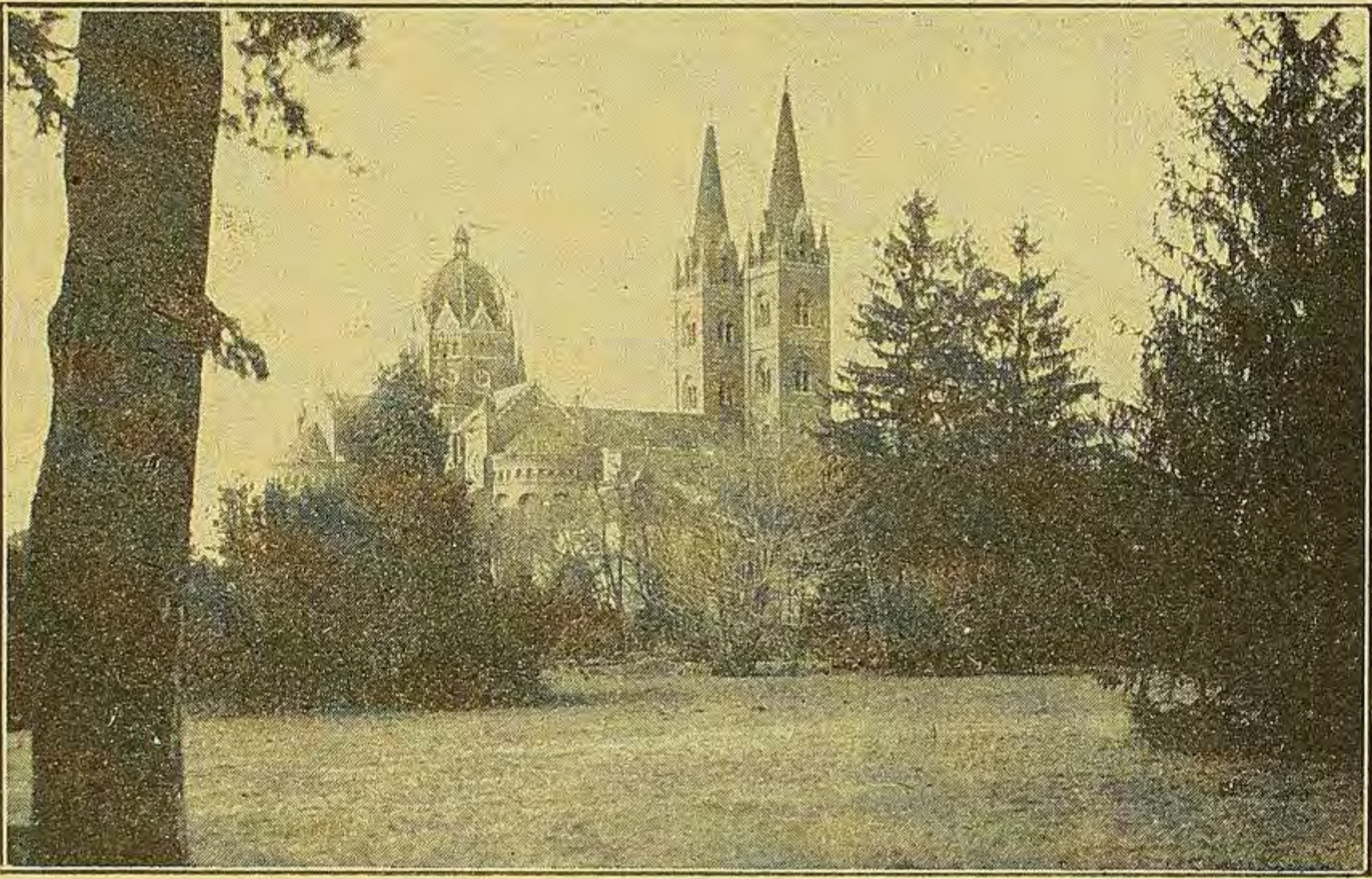
Cothman bečke komore dvorski savjetnik, kada je 1763. god. putovao po Bačkoj u najgorem stanju je našao berešku crkvu. Kada se ta crkva porušila, onda je državni erar kao patron, 1786. godine dao sagraditi današnju crkvu, koja je 1789. godine sagrađena i posvećena sv. Mihovilu.

U svom putopisnom dnevniku

Marin Imbrišimović

beogradski biskup, kojega je Papa Inocent X. imenovao za bačkog vikara, navodi da je 1649. godine podjeljivao sakrament krizmanja Slavenima katolicima, u Santovu 17. oktobra 1649. godine krizmao je 352 osobe, iz samog sela Santova. U Santov se okupi narod iz okolnih sela, Berega, Koluta, Gare i Monoštora, koje je krizmao 18. okt. 1649. godine i to 588 osoba.

U njegovom putopisnom dnevniku je zabilježeno, da je našao prilikom svog putovanja kroz Bereg, deset hrvatskih obitelji.

Stolna crkva u Đakovu.

Među najljepše novije crkve — katedrale ubraja se i biskupska crkva u Đakovu, koja je god. 1932 slavila pedesetu godišnjicu svoga dovršenja i posvećenja. Sagradio ju je glasoviti biskup Štrosmajer, koji je po vatikanskom saboru stekao glas najboljeg govornika, po velikim darovima zagrebačkom sveučilištu i akademiji postao je velikim hrvatskim patriotom, a po svojoj crkvi proćuo se nadaleko kao dobroćinitelj i umjetnik. Ta je crkva jedna od najljepših građevina crkvenih, koje su sagrađene u 19. vijeku.

Prva škola u Beregu

osnovana je 1752. godine. Prvi učitelj je bio Ignacije Balažević, koji je vršio dužnost kantora, a ujedno i općinskog bilježnika. Stupio je u službu 1752. godine i vršio je sve tri dužnosti do 1779. godine. 1779. godine nastupio je dužnost učitelja i kantora Rakoncay Stjepan, koji nije vršio poslove općinskog bilježnika, te se može pretpostaviti da je u ono doba općina imala samostalnog bilježnika. Škola je već 1767. godine u toliko lošem stanju bila, da su iz nadbiskupije dobili naređenje, da istu moraju opraviti, i potrebnim

stvarima snabdjeti, pod pretnjom globe. Škola se poslije prve vatre ponovo zidala 1856. godine.

Do 1870. godine učilo se samo pisanje i čitanje u ženskom odjelenju, a u muškom još i račun. Već 1790. godine županija je naređivala da se u osnovnim školama u prvom redu upotrebljava mađarski jezik. Međutim u Bregu do 1890. godine učila se samo jedna mađarska čitanka, i to samo čitanje i pisanje. Povijest, prirodopis i ostale predmete učili su na hrvatskom jeziku. Tek poslije 1900. god. isti se predmeti uče na mađarskom jeziku. Hrvatske čitanke od Mihalović-a učili su do konca rata, koje su se u školama upotrebljavale do ujedinjenja, istina samo 2 sata nedjeljno.

Općinska administracija

do 1832. godine se u glavnom vodila hrvatski, i ponešto njemački. 1832. godine izdala je županija naređenje da se vode svi računi, knjige, dopisi i zapisnici, na mađarskom jeziku. U Bregu izgleda da se tome nije udovoljavalo, jer se još nalaze zapisnici općinskog suda, koji su se vodili još 1861. godine na hrvatskom jeziku.

Pošto nije sačuvana općinska arhiva, stoga nema točnih podataka o prvim bilježnicima i knezovima, i općoj administraciji.

Stanovnici

su bili sami Hrvati (Šokci) jer u prvim maticama od 1757. godine nalazimo samo slijedeća hrvatska prezimena: Blažević, Aljmašac, Ažimović, Tomašević, Terzić, Gorjanac, Filipov, Bartulov, Radičević, Sitarić, Petrešević, Daražac, Tubić, Jozić, Vodeničar, Dekić, Guretanov, Banov, Pivarov, Stipanov, Sarković, Matanov, Grgin, Petrov, Lukačić, Horvat, Govedar, Svilanović, Opančar, Srimac, Jolić, Bartulić, Mijin, Kovač, Serić, Lovrenov, Matin, Nikolin, Topalčević, Šimitić, Katačić, Kolar, Mandić, Andričić, Ižipčević, Krajačić i Kernjaković.

Od gore navedenih familija izumrle su, a nekoje su se iselile, i to slijedeće: Ažinović, Guretanov, Sarković, Matanov, Petrov, Svilanović, Jolić, Topalčević, Kernjaković i Stipanov.

Od gore navedenih imena ne nalazimo ni kod Njemaca, niti kod Mađara, što to znači da se nisu odnarodili, nego ili izumrli ili se iselili, pošto nekoja prezimena nalazimo i u Santovu, pa se pretpostavlja da su se nekoji onamo odselili.

Opaža se kod prezimena mala razlika i to: Kod Radičević, sada Radičev. Kod Blažević, sada Blažev. Kod Tomašević, sada Tomašev. Kod Petrešević, sada Petrešev. Kod Pivarov, sada Pivar. Kod Bartulić, sada Bartulin. Kod Kovač, sada Kovačev. Kod Šimitić, sada Šimić. Kod Ižipčević, sada Ižipac.

Sada su najbrojnije familije: Radičev, Dekić, Gorjanac, Nikolin, Ilić, Tomašev, Serić i Kolar.

U prvim maticama ne nalazimo imena drugih narodnosti. Tek u matici od godine 1808. nalazimo njemačka imena, i može se pretpostaviti da su se tih godina počeli doseljavati Nijemci.

Glavno zanimanje stanovništva

bilo je stočarstvo, poljoprivreda i ribarstvo. U ono doba na Dunavu nisu bile postavljene ustave, na Baji i Bezdanu. Dunav je tekao u blizini sela. Regulacija nije bila sprovedena, jer onda još nije bilo nasipa i Dunav je poplavljavao sve ritove do sela, i tu je u blizini sela bio obilan ridolov. A kada se voda povratu u svoje korito, ostanu bujni pašnjaci, gdje se je moglo dobro razvijati stočarstvo.

Glavno i najbrojnije stočarstvo bilo je svinjogojstvo, kojemu se još i danas mnogo važnosti podaje, i danas je dosta brojno, gaji se mangalica, odlična radi njezine dosta brojne plodnosti. Dosta je bilo brojno konjarstvo i govedarstvo, isto i uzgoj ovaca. Stočarstvo se odgajalo samo na pašnjacima, i bilo je jednostavno u duhu onoga doba. Uzgoj ovaca onih godina bio je dosta brojan, jer je bila potrebna vuna od koje su Šokice izrađivale odijela, ponjave, ćilime i druge potrebne odjeće, koje se do danas sačuvalo, i još većma usavršilo.

Šokačko tkivo i vezivo

dosta je bogato. Radi izradbe raznoga tkiva bio je uzgoj ovaca brojan. Osim toga od ovčije kože nosili su se kožusi, bili izvezeni vunicom, sa posebnim šokačkim šarama. Kožuh je vrlo dobar za zimu i dosta lijepo umjetno izrađen. Kožuhe su šili i vezli ćurčije obrtnici. I danas još sve starije žene nose zimi kožuh, i po gdje koji stariji čovjek. Pošto je izrada kožuha dosta skupa, muškarci su napustili nošenje kožuha, za manju svotu dobiju tvorničke robe, koja je zgodnija za rad. Kožuh se mora čuvati od kiše i nemože se u njemu po kiši hodati. Do 1880. godina nisu Šokci nosili tvorničke robe, većinom je bila sve vlastita domaća ručna izradba od vune i konoplje, i po nešto i od lana.

Šokica iz Berega u narodnoj nošnji.

Kako muški tako i ženske nosili su se u narodnoj nošnji, od ženskog ručnog rada u kojemu su Šokice prirodno nadarene. I najmanje djevojčice razumiju i rade vrlo lijepe ručne radove, a naročito tkivo i vezivo, a u novije doba još štrikanje i pletenje. Narodna nošnja je do danas ostala kod ženskih, u svečane dane se ide u narodnoj nošnji. Momci još i sada nose košulje vezene, zlatom i svilom po prsima i ogrlice. Šokica teško napušta svoju narodnu nošnju, jer su odijela trajna, a lako ga može bez preopravke svaka ženska osoba obući, te tako iskoriste odijela svojih pređa,

a ujedno to je njihov dugogodišnji trud kojega se nemogu lako odreći.

Pošto su Šokci siromašnog stanja a tako je i uobičajeno,

živili su u zadruzi,

sinovi se nijesu dijelili za života očeva, nego su živili u zajedničkom domaćinstvu, što još i danas na mnogo mjesta ima. Ako je bilo više sinova, jedan je bio ratar, drugi svinjar, treći čoban, a četvrti ribar i t. d. Koliko je bilo

gospodarstvo

i broj članova obitelji, po tome su se ravnali. Zemlja je u staro doba bila plemićska i državna, a Šokci nisu bili zaslužni za državu, s toga od Šokaca nije bilo nikakvih povlašteni staleža, oni su bili prosti seljaci. Najbogatiji ljudi su bili sa 40—50 kat. jutara zemlje; i danas je tako. Sirotinje bez ijedne stope zemlje ima mnogo, kao i u starije doba.

Baš radi toga što nisu bili nikakav povlašten stalež, ostali su vjerni sinovi hrvatske majke, nisu se odnarodili. Zadržali su svoje narodne nošnje, narodne običaje do danas, i ako siromašni, ostali su vjerni svojim narodnim osjećajima, čvrsti i neborivi, kao kamena stijena na uzburkanom moru.

Uopće je narod bio siromašan, a nije bilo ni zanatlija među njima pa nije imao mogućnosti da šalje svoje sinove na nauke, i Šokci sve do skoro nisu imali svojih učenih sinova.

Župnici i učitelji

većinom su bili Bunjevci, pa je i to mnogo doprinelo da se nisu odnarodili. Sada ima iz sela svećenika, advokata, više učitelja-ca nekoji i u selu se nalaze u zvanju, općinskih činovnika, poštanskih činovnika, više studenata i gimnazijalaca, pošto je uslijed dobrih saobraćajnih veza mnogo jeftinije izučiti putujuće đake, i za nekoliko godina imati će dovoljno svoje narodne inteligencije.

U starije doba

obrt kod Šokaca

bio je slabo razvijen. Bilo je najviše samoukih obrtnika, koji su od roditelja učili zanat.

Do XX. vijeka Šokci se nisu bavili trgovinom. Trgovci su bili Jevreji. Danas nema nijedan židov u selu. Trgovinu vode Šokci i Nijemci.

Narod je blaže naravi,

međusobno i sa drugim narodnostima živi u miru i ljubavi. Strpljiv je i može mnogo nepravde i zla podnijeti. Kada nepravda dosegne do vrhunca, zna postati borben i neustrašiv. Vrlo je vesele naravi, voli pjesme, igranke i zabave. Kako ženske tako i muški odličnog

su glasa, i vrlo dobrog sluha, dobro shvaćaju glasove i pjesme. Večerom momci i djevojke pjevaju po ulicama, u dva glasa, i vrlo brzo nauče bilo kakve pjesme, te je lako obrazovati pjevačke zborove. Samo nema stručno glazbenih ljudi koji bi uzeli tu zadaću da obrazuju stalne pjevačke zborove, koji bi po dovršenoj naobrazbi mogli se takmičiti sa boljim zborovima, pošto su dobrog glasa a prirodno nadareni.

Do 1890. godina Bereg nije

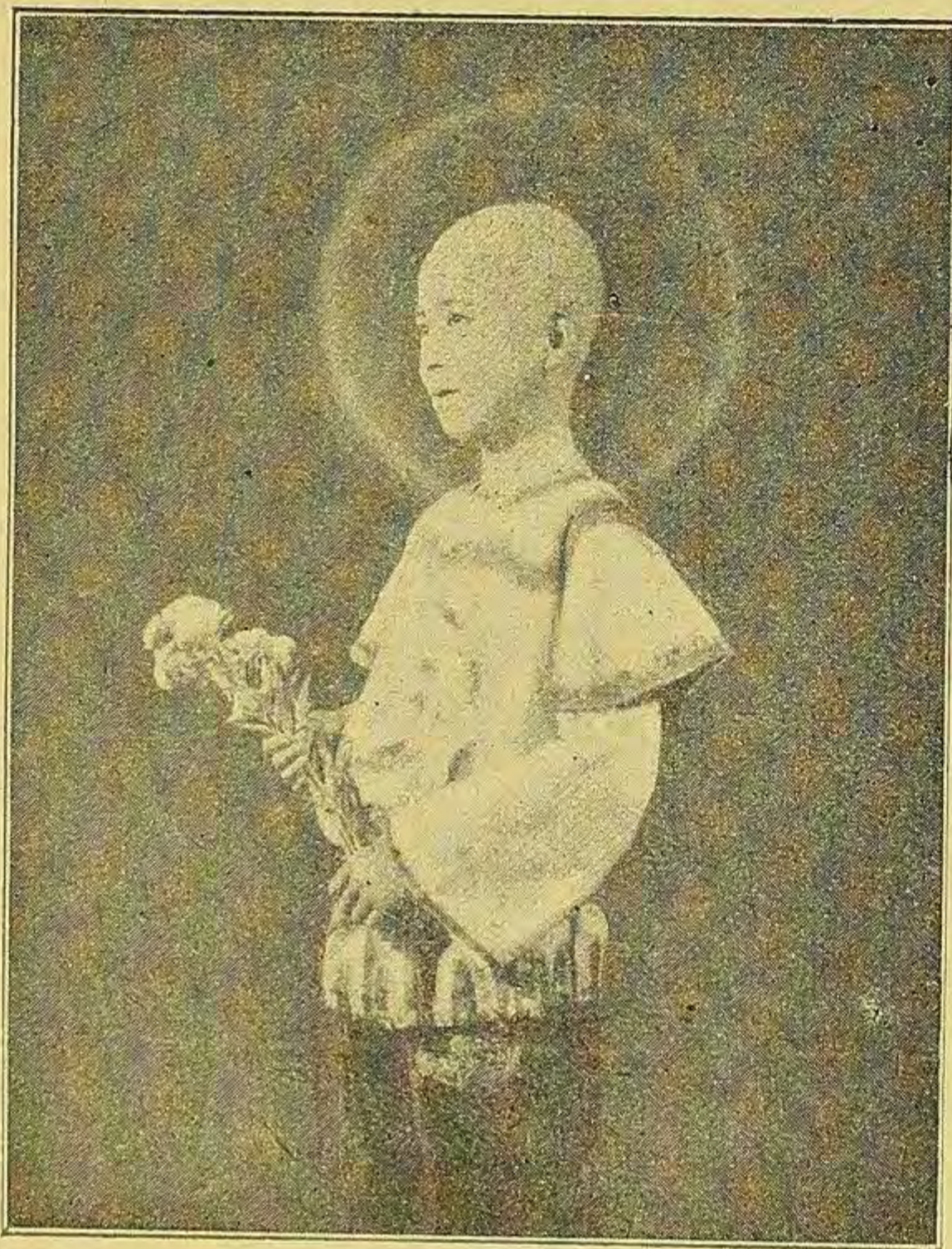
imao društava.

Prvo društvo je bilo Pokopno društvo. Podružnica Bačkog Po-

ljoprivrednog Udruženja bila je osnovana 1907. godine, koja je bila žarište društvenog, kulturnog i prosvjetnog života. Koja je mnogo doprinijela za unapređenje poljoprivrede, i mnogo učinila na kulturnom, prosvjetnom i nacionalnom polju. A koja je nakon svog 22 godišnjeg neumornog i aktivnog rada, 29. nov. 1923. godine prestala.

Dobrovoljno vatrogasno društvo bilo je osnovano još prije svjetskog rata, koje je tokom rata prestalo. Drugo Dobrovoljno vatrogasno društvo osnovano je 1924. godine članovi su Šokci i Nijemci.

Nova Podružnica Bačkog Poljoprivrednog Udruženja osnovana je 1931. godine koja je otpočela sa radom, te se je nadati da će ista obnoviti društvenih život bivše podružnice.

Kineski mali sv. Antun.

*

Za pedeset-godišnjicu Danice opisao sam povijest našeg sela, da može naš narod upoznati i ovo naše malo mjesto, njegovu prošlost, pomalo i sadašnjost. A time ukrasiti jubilarno izdanje ovog našeg omiljenog kalendara „Subotičke Danice.“ A čitaocima pružiti zanimljivog štiva, iz naše narodne prošlosti, a po malo i sadašnjosti.

Za ovaj članak crpio sam podatke iz oba sveska I. i II. Monografije Bačko-Bodroške županije. Iz povijesti Hrvata u Vojvodini. Iz arhive rim. kat. župe u Bačkom Bregu (Beregu). A ponešto i predajem sačuvanih uspomena od starijih.

Marin Dekić.

NEZNANI JUNAK.

Po stazi uz kaldrmisanu cestu koraca mladi svećenik. Kako je duboko zamišljen za cijelo razmatra o kakvom važnom predmetu. U ruci mu tanka crno lakirana batinica sa drškom od kosti, koju mirno i jednako diže i spušta u znak duševne i tjelesne sabranosti.

Kako se cesta popela na brežuljak, zaustavio se. Skine šešir i otare uznojeno čelo. Prođe okom naokolo, najposlije pak zapne pogledom u široku i dugu dolinu, koja je na lijevo ležala i protekla se bujnom zelenom travom i šarolikim cvijećem, poput umjetno bojadisanomu čarobnomu sagu. Potraži pogledom i selo, gdje je vršio duhovnu pastvu i nutarnjim zadovoljstvom ustanovi, da je selo vanredno umiljato svojim vitkim toranom i čisto sačuvanim i njegovanim zgradama i sokacima.

Tada nastavi šetnju. Istina, da je samo do ovoga brežuljka namjeravao doći, ali neka nutarnja riječ ga nukala, da nešto dalje pođe. I gle, jedva učini nekih sto koraka, nuz put u jendečini spazi zamašan omot tranja, koji se u isti čas pomakao. Težak uzdah, a zatim bolno jecanje i stenjanje začuh se iz omota, što zaustavi svećenika.

Prisluškuje, zatim pak spusti se u jendek i prigne omotu. Ispruži ruku i gdje je slutio, da je obraz, razmota tranje. S užasom trgne ruku i srsi ga prođu cijelim tijelom.

— Tko ste vi brajane?

Dugo ne dobivši odgovora, nanovo zapita:

— Dobri čovječe tko ste!?

Šapat, a ne jasan glas bi odgovorom:

— Pomoć! Umrijeti moram.

Sada ga istom uzme na oko. Čelo mu oblio znoj, lice mu bilo blijedo, oči zacaklene, usne pomodrene. Jasni znakovi, da je nastala konačna smrtna borba.

Svećenik se sjeti svoje dužnosti, zato naglo upita:

— Jeste li katolik?

— Jesam.

— Ja sam pak svećenik. Valjalo bi, da vas ispovjedim.

— Bogu hvala! — šapne putnik.

Teškom mukom, ali zato dostatno odgovori na pitanja i svećenik ga odriješi od grijeha.

— Hvala Bogu! — šapne putnik još tiše.

— Dragi brate! — reče na to svećenik, ja ću sada u selo, da pošaljem kočiju radi tebe, ali prije mi reci: tko si, otkud dolaziš i kamo namjeravaš ići?

Istom poslije mučnoga naprezanja odvrati putnik:

— Za ime nepitajtel . . . Jedan sam od mnogih, koji se broje pod imenom: neznani junak . . . Barem da sam poginuo kao zarobljenik, . . . gdje sam pretrpio muke jednoga čistilišta . . . Ali me srce kući vuklo, . . . ženi i djeci svojoj . . . Silne mi poteškoće priječile put, . . . ali životna mi snaga nadjača sve . . . Otišao sam u svoju kuću kao prosjak, . . . dočepao sam se svoga rođenoga praga . . .

Bar da to nisam učinio! . . . Vidio sam svoju ženu opkoljenu sitnom dječicom i razumio od nje, da sam davno poginuo, a ona se na novo vjenčala . . . Od toga dana gazim cestom i tražim smrt. U srcu nosim tajnu, koja me žegla i pekla, dok na koncu evo izgorih . . . Radi tuđega blaženstva, nadvladao sam sâmoga sebe . . . Pobjeda je blizu! . . .

— Ipak, ako umrijetе, — nastavi svećenik, — šta da vam se napiše na križ i kako da vas umatičimo?

— Na križ mi pišite: Neznani junak. U selo R . . . pak javite poglavarstvu, da je vlastelin pod kućnim brojem 77 doista umro . . . Umro na cesti u jendeku . . . Svjetski rat me nije mogao savladati, . . . petgodišnje zarobljeništvo nije me satrlo, al nutarnja tuga za svojim razorenim gnijezdom samlila me za godinu dana.

— Gospodin Bog bio s tobom! — reče svećenik ganuto, — idem da ti nešto okrijepljujućega i kočiju pošaljem. Budi jak i nadalje i junačkim srcem dovrši svoj samoprijegorni boj! Divim ti se, mučeniče ljubavi! S Bogom!

*

Dok je kočija do nesretnika došla, bio je već mrtav.

Na usnama mu se razlijegao blaženi smješak. Smješak samoprijegornih mučenika.

*

Na križu mu piše: Neznani junak. Tačno po njegovoj želji.

*

Poklem je nesretnik već dobrim pred smrt zvaničnim putem proglašen za mrtva, svećenik nije dao nikamo javljati o njegovoj smrti.

Ovako miruje i neznani junak, a miruju i oni, zbog kojih je samovoljno spalio sâma sebe na lomači svojevoljne požrtvovnosti.

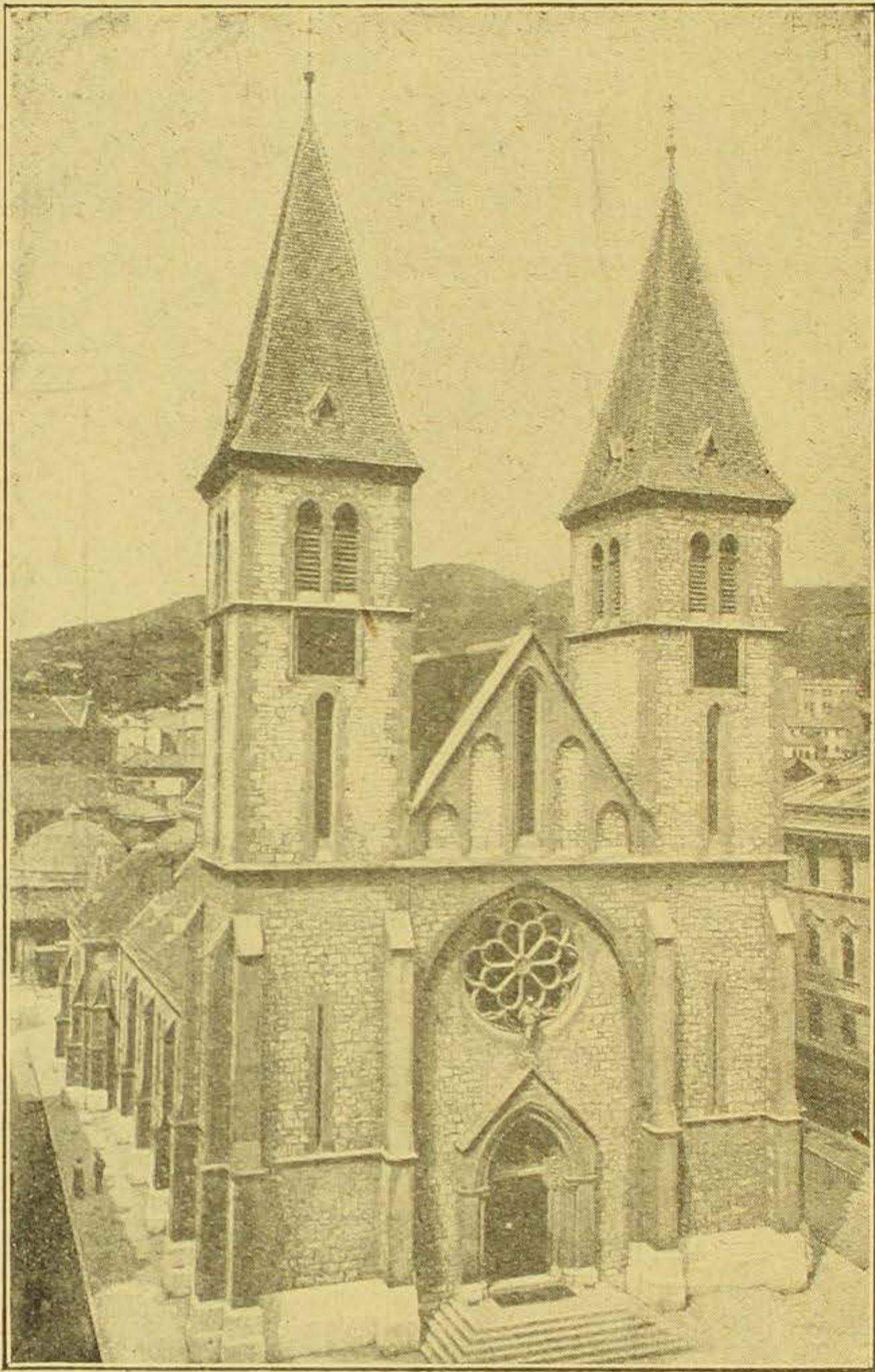
Čudomil.

OPADANJE I NAPUŠTANJE ŠOKAČKE NOŠNJE.

Mnogo se već pisalo, a još više govorilo o šokačkoj nošnji i to osobito o njenom kroju, razvoju, a u zadnje vrijeme o njenom opadanju. Mislim da mi neće niko zamjeriti, ako i ja, sin šokačkih roditelja, rekнем koju o našoj nošnji, a napose o njenom opadanju i napuštanju.

Da se šokačka nošnja sve više preudešava na moderni kroj i da većina Šokaca napušta svoju lijepu narodnu nošnju, to je činjenica. Mnogi kada pišu o ovom, osuđuju na strog način ovaj postupak Šokaca, štoviše drže to za neki izrod. Nije to nikakav izrod, nego su to drugi uzroci, koji su se vremenom pokazali nužnima, da se ovo ili ono u nošnji promijeni. To već rimski pjesnik pjeva:

„Vremena se mijenjaju i mi se mijenjamo u njima“, a to se osobito može primijetiti na nošnju. U prijašnja vremena, bila je šokačka nošnja doduše ukusna, ali mnogo priprostija, jer se narod zadovoljavao i s mnogo skromnijom odjećom. Kakva je prije bila šokačka narodna nošnja, odsijeva danas donekle samo u danima

Stolna crkva u Sarajevu

gdje je ljetos održan veličanstveni euharistijski kongres.

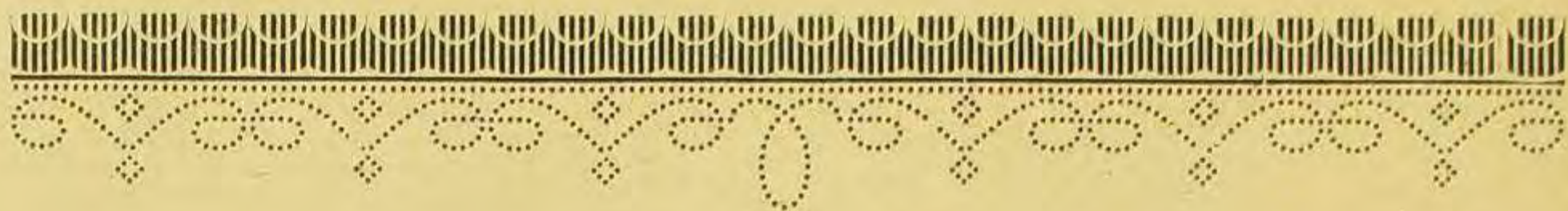
Korizme i kajanja. Dok su prije dobre bile i sa svilicom izvezene skute, danas svaka djevojka hoće da se to ukrasi sa zlatom, šljokicama, a na košulju treba sada poseban vez na prsa, a poseban na rukave, koji se načini odijeljeno od košulje, te se poslije samo njoj prikopča. Ovakovo odijevanje, koje je svakako divno, zadaje mnogo posla i stoji mnogo novaca.

Jedan od važnih uzroka opadanja ove nošnje, jest bez sumnje siromaštvo. To nam potvrđuje činjenica, što se baš najviše sirote djevojke zaodjevaju bluzicama i reklicama. Bogate pak, one su u stanju da se zaodjenu čisto šokačkom nošnjom, za koju se govori da se napušta. Radi siromaštva, nije mogla svaka majka da pribavi svojoj kćeri sa svilom i zlatom izvezenu košulju i skute, pa da je na Uskrs ponovi, nego je ono zamijenila lijepu šokačku košulju sa tijesnom bluzom, a lijepe skute sa kakvom suknom. Na košulju još dolazi i velika svilena marama, a na bluzu to nije trebalo. Malo po malo počela se tako bluzica nositi i uz najljepše skute i u mnogim obiteljima zamijenila je košulju, „Suknja“, to je za Šokicu djevojku bilo sasvim smiješno. Nikada nije Šokica obukla suknu dok se nije udala, što više i same su žene prije išle u skuti. A danas?! Danas ima i takovih djevojaka koje nemaju ni jedne skute, u kojima bi se usudile ići u crkvu ili na ples. (ali zato imaju one ite koliko raznih skuti i rokajla!) Skupa svila i zlato, pa veliki rad na tome (jedne skute prave katkad po dvije žene 2—3 nedjelje) dovelo je mnogo do uvjerenja da im odijevanje suknom i bluzom izađe mnogo jeftinije, a osim toga nemaju toliko posla. U teškim prilikama ne gleda narod na ljepotu svoje nošnje, premda to nikad ne bi smio da zaboravi, ali oni koji cijene i uživaju u toj nošnji, žalosnim srcem moraju sve ovo gledati.

Još samo da dodam i to, da bi se moglo mnogo šta Šokicama i predbaciti, jer idući za ovom nošnjom upali su u gizdavost i natjecanje što se protivi principima kat. Crkve. I ovo baš natjecanje „koja će se lipše opraviti“ bilo je povodom da su mnogi napustili šokačku nošnju.

Kao što sam već rekao da šokačka nošnja doista opada, tako isto naglašujem da se u mnogim, čisto šokačkim obiteljima, napušta ova divna nošnja i potpuno zamjenjuje modernom odjećom, haljinama i kaputima. Za ovo pak potpuno napuštanje šokačke nošnje, jest jaki uzrok taj, što ovo odijevanje zadaje domaćici preteški posao. To je odijevanje tako složeno, da sama osoba koja to nosi, ne može se ni obući ni svući bez tuđe pomoći. Radi toga već od maloće odijevaju se djevojčice „majstorski“, a to onda nastave i kada odrastu. To ne moramo odmah držati za komotnost, nego uvidjevši da im je to lakše, jeftinije, mnoge su obitelji to prihvatile, i za to im ne možemo ništa predbaciti. No kada to rade i bogate pa se „priopačuju“, onda nam je dakako žao, što to čine eto i one, koje nemoraju. Nije mi cilj da koga vrijeđam ili podcjenjujem, nego samo iznašam neke činjenice u koje neka se zamisle naši Šokci, pa neka bolje čuvaju svoju narodnu nošnju sa kojom mogu istupiti i pred najoštriju kritiku. Ne izlaze naše Šokice pred veliku publiku, pa je zato mnogom inteligentu i nepoznata, a koliko bi je cijenili da je upoznaju.

Šokci i Šokice! Čuvajmo i ponosimo se svojom narodnom nošnjom!

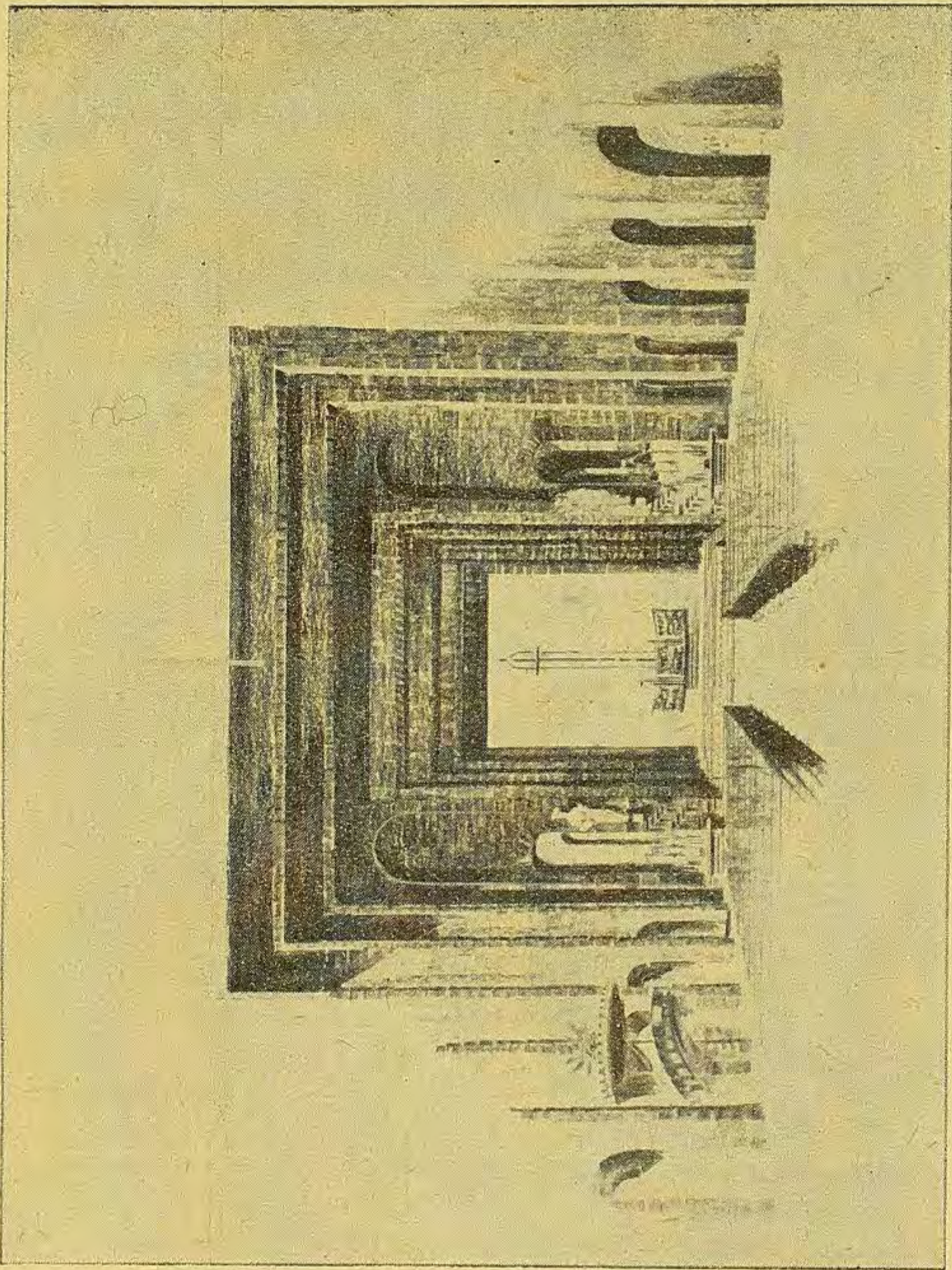
U SJENI SPASITELJEVA KRIŽA.

Mnoštvo naroda tiska se i gura jerusalemskim ulicama. Na licima sviju opaža se neka užurbanost, srditost, očekivanje. Nešto se veoma važno dogodilo. Možda dolazi kakav veliki dostojanstvenik, ili je možda blizu kakav veliki blagdan? Da, blizu je, sutra je židovski praznik Pasha. Ali ovaj nered, ovo komešanje po ulicama nije zbog toga. Eno tamo u sredini podivljale mase, tamo je najveći Dostojanstvenik što ga je ikada zemlja primila. Tamo je Mesija židovski, Mesija sviju ljudi. Neprijatelji Njegovi uloviše Ga i sada im više neće umaći. Njihova spletko je uspjela i Pilat je osudio Njega, njihovog Mesiju na smrt, i On će za čas dva visjeti na sramotnom drvetu križa. On koji je tolikima pomogao, On koji je mrtvima život vraćao, On koji je govorio da ima vlast nad životom i smrću, On koji je sebe izdavao za Sina Božjega, On evo sada okružen bijesnom ruljom, nosi na svojim ramenima križ na kojemu će zamalo biti propet među dva razbojnika . . . Propeše ga . . . On visi između neba i zemlje, a Njegova trnjem okrunjena i od boli iznemogla glava spusti se na desnu stranu, a blijede usne šapću: „Oče u Tvoje ruke predajem Duh svoj!“ I gle sile se nebeske pokrenuše, sunce pomrča, zemlja se potrese, a prestrašeni Židovi bježe na sve strane, ali od straha i tame neznaju ni sami kuda i kamo.

Dok ovaj strah, nesređenost užas vlada po jerusalemskim ulicama i na podnožju Golgote, eno tamo na vrhu brežuljka visoko se izdižu tri križa sa svojim žrtvama. Ali gle, što je to? Kao da se kroz tamu nazire da tamo pod onim srednjim križem nepomično i bez straha stoji nekoliko osoba. Zar se one ne plaše ovoga čudnog pomrčanja i iznenadnog potresa? Ne, one se toga ne boje, jer se nalaze u sigurnoj zaštiti. One znaju da se nalaze pod zaštitom Onoga koji tamo gore visi, a to vjeruju i znaju da je to njihov Bog koga je ljudska zloba dovela na prije sramotno, a sada časno drvo križa pred kojim će „pokleknuti svako koljeno na nebu, na zemlji i pod zemljom“. One se, dakle nalaze u sigurnoj zaštiti slatke sjene križa Spasiteljeva, a njihova mirnoća i smirenost kao da tiho govori onima dolje da i oni dođu u tu sigurnu zaštitu, da se i oni tamo sklone.

Prohujalo je evo od toga kobnog i najtragičnijeg događaja što se ikada na zemlji dogodio skoro dva potpuna tisućljeća. A da li se đavo, da li su se njegove sluge, protivnici Božji, zadovoljili time

da su svoj bijes iskalili na Njemu propevši ga na križ? Ne, nisu. Oni ruju skupa, zajedničkim silama protiv Boga, Stvoritelja svoga evo već dva tisućljeća. To rovanje đavla i njegovih pristalica kao da je baš danas u naše vrijeme, u vrijeme dvadesetoga, „prosvjetljenog i kulturnog“ vijeka došlo do najvećeg vrhunca. Ako čovjek malo meditira na današnje prilike može opaziti da je događaj koji se odigrao izvan jeruzalemskih zidina, a na podnožju Kalvarije bio

Ovako će izgledati iznutra nova katolička katedrala u Beogradu, koja će se uskoro početi graditi.

u neku ruku slika prilika i događaja koji se danas izmjenjuju po čitavom svijetu. Samo sa tom razlikom, što je tamo bilo uglavnom stanovništvo samoga Jeruzalema, jedan dio Židova, sada je, može se reći čitav svijet zapao u neki sveopći kaos, u neku tamu, lutanje i bezvjerje. Ne zna kamo da se okrene, gdje da traži pomoći, kuda i komu u zaštitu da bježi, komu da se utječe u svojoj tuzi i nevolji. Ovaj sveopći kaos i ovo lutanje i bezvjerje širi se sve

više i među onim narodima, plemenima, obiteljima, pojedincima koji se zovu Kristovi, koji nose Kristov znak svetoga krštenja, ali su se tijekom vremena udaljili od Krista. Taj kaos zahvaća mladost, zahvaća inteligenciju, zahvaća radništvo, a nažalost zalazi već pomalo i među seljaštvo, u naš narod, u naša prije čisto katolička sela. Napadaji na Crkvu, koja predstavlja Krista, na Papu, biskupe i ostalo svećenstvo iz dana u dan sve se više množe. Napada se na tobožnje bogatstvo Crkve, na njezino sredovječno mračnjaštvo, na najsjniju zvijezdu katoličkog svećenstva — celibat i razne druge tobožnje mane Crkve.

A zašto sve to, čemu sve to? Odgovor je kratak i jasan. Ljudi se udaljiše od Boga, Stvoritelja i oca svoga. Izgubljena je zvijezda čovječje svrhe na ovoj zemlji, čovjek nezna zašto, čemu sve te nesreće i patnje koje ga stižu u ovoj dolini suza. A čovjek je stvoren za Boga i ne može da se smiri u samoj materiji, u samom zemaljskom uživanju, već mu duša teži da se digne nekud više, nekud dalje. Ona traži nešto uzvišenije, nego što je sama materija „Za sebe si nas stvorio Gospodine i nemirno je srce naše dok ne otpočine u Tebi“.

Čujmo još samo što veli o tomu Sv. O. Papa Pijo XI. u svojoj prvoj enciklici „Ubi arcano Dei“: „Ljudi se udaljiše od Boga i od Isusa Krista i zato upadoše u velika zla: zato se kine i muče uzalud da nađu lijeka tolikim nevoljama, a ne mogu niti da saberu ostatke tolikih ruševina. Htjeli su da imadu vlade bez Boga i bez Isusa Krista . . . Htjeli su da više ne bude ni Bog ni Isus Krist glavni činilac kod osnivanja obitelji . . . Htjeli su da više ne bude Boga, ni Isusa Krista, ni Njegove nauke u školi . . . Kad su dakle ljudi napustili zapovijedi kršćanske mudrosti, nije čudo, što je sjeme nesloge, bačeno posvuda, našlo plodno tlo i dozrelo . . .“

Kada čovjek sve to promatra, uistinu može da se pita: Da li uopće ima tomu još kakova lijeka? Može li se svijetu još šta pomoći? Svi mi, koji milošću Božjom, imamo sv. vjeru znamo i možemo znati da i tomu ima lijeka. Ona mala sjena Spasiteljeva križa koja je onda bila samo mala na vrhu Golgote danas je raširena po čitavom svijetu, ali koliko puta i kako često ima pod njom mnogo praznih mjesta. A one osobe pod križem, one nam pružaju najbolji primjer za to. One svojim nepomičnim i sigurnim držanjem kao što su to tiho i nijemo govorili Židovima, tako govore i nama da je tamo siguran spas. Kada bi ljudi samo za čas došli u tu slatku sjenu i zamolili Spasitelja za pomoć ne bi ostali neutješeni. Spasitelj bi tu sjenu još više proširio da pod nju primi što više ljudi, a rana na Njegovu presv. Srcu bi se otvorila i kanula bi koja kap presv. Krvi na svakoga da dobije onaj pravi duh kršćana, a koji je danas tako malo raširen, pravi duh žrtve.

Baš mi kršćani katolici koji se, milošću Božjom, nalazimo na sigurnom putu, moramo gledati da svojim žrtvama i primjerom pomognemo bližnjemu do te sigurne zaštite, do svete sjene Spasiteljeva križa. Na to nas sili ljubav Kristova. On koji je za nas sve

žrtvovao iz čiste vrhunaravne svete ljubavi, sili nas tom istom blagom ljubavlju da pomognemo Njemu u svome bližnjemu. On je isti onaj, što sada tamo gore visi i čeka da tko god dođe u Njegovu sjenu, koji je izustio one divne riječi: „Blaženi milosrdni, jer će milosrđe postići“, i ove još krasnije: „Što ste god učinili jednome od ove moje najmanje braće, meni ste učinili . . . jer sam ogladnio i nahranili ste me; ožednio sam i napojili ste me; bio sam gol i obukli ste me, bolestan i pohodili ste me; bio sam u tamnici i došli ste k meni“. To nam isto i sada dovikuje Božanski Spasitelj sa svoga križa da takovi ljudi treba koji će mu po bližnjemu sve žrtvovati.

Poslušajmo samo što veli sv. Otac u istoj enciklici o tomu. Da naime samo Krist po svojoj Crkvi može pomoći narodima. „I baš s toga, što Crkva jedina po Božjoj odredbi čuva i tumači božanske misli i upute, jedino ona ima istinu i neiscrpljivu sposobnost da uspješno pobija onaj materijalizam koji je već toliko ruševina nagomilao i prijeti novima i obitelji i društvu; Crkva nosi i uzdržava pravi i zdravi spiritualizam kršćanski spiritualizam . . . Crkva ima sposobnost da uči i provede iskrenu dobrotvornost, jer ona jednako uči cjelinu i mnoštvo da žive u duhu pravoga bratstva i ona oplemenjuje vrijednost i dostojanstvo pojedinaca; ona ima napokon i sposobnost da doista i uspješno popravi sav privatni i javni život, jer sve i svakoga podvrgava Bogu koji vidi srca i Božjim naredbama i zakonima . . .“ Dalje u enciklici sv. Otac se obraća svima za pomoć, da se žrtvuju, da sudjeluju u akciji za pomoć bližnjega i preporuča: „što savjesniji rad u raznovrsnim katoličkim ustanovama kojima je svrha da šire vjersku kulturu i posvećenje svećenstva i lajikata . . . društva za kat omladinu sa solidnom pobožnošću prema presv. Euharistiji i bl. Dj. Mariji . . . duh apostolata . . . koji će svim svetostima ljubavi nastojati da Bož. Srcu privedu duše i da tome Srcu povrate prijestolje i žezlo u obitelji i društvu svetu borbu na toliko bojišta . . .“

Dakle jedini je spas čovječanstvu u povratku k Bogu i Njegovoj Crkvi, tj. povratak u sjenu božanske ljubavi, a dužnost sviju katolika jeste da slijedimo vrhovni glas svoga Oca i zamjenika Kristova i da za ljubav Kristovu pomognemo svome bližnjemu zborom i tvorom. a nagrada naša je vječna u nebesima.

M. Z.

B R A T U.

Vidim, brate, da u ruci
Klonuo ti mač,
A vesele mjesto pjesme
Čujem gorki plač.

Ne tuži se, već dok živiš
Nada se ti vijek!
Jer to srcu daje snage,
Duši melem-lijek.

Ta i naši slavni predi
Išli su u boj,
I s ponosom za svoj narod
Lili krv i znoj.

I njima je nadom svetom
Puna bila grud,
I gdje staše, gdje se biše
Pobjediše svud.

U red bojni stani opet
Pokraj brata svog,
Vjeruj, nama će pomoći
Dobri Otac Bog!

A. K.

ODGAJAJMO INTELIGENCIJU.

Zlatni jubilej „Subotičke Danice“ dao mi je povoda, da napišem ovaj članak. Imao sam prigodu, da vidim „Danicu“ kada je počela izlaziti. I moram nažalost konstatirati: da je kudikamo imala više suradnika, nego „Danica“ iz god. 1932. Razlog ovom leži jedino u našoj neslozi. Prije pedeset godina broj naše narodne inteligencije u Bačkoj bio je kudikamo manji, nego što je danas. I taj maleni broj inteligencije je držao naš jedini kalendar na dostojnoj visini, koji nas je reprezentirao pred vanjskim svijetom. Zar ćemo dopustiti da nam sada propadne?

*

Svaki onaj, koji prati današnji javni život mora priznati, da je u svijetu nastao veliki kaos. U politici, književnosti i umjetnosti nastala je velika desorijentacija. Što jedan danas tvrdi, to sutra drugi niječe. Predstavnici pojedinih država se sastaju na konferencije, svaki sa svojom tezom od koje neće popustiti ni za makac, a rezultat je: neuspjeh. Svakome koji i malo misli, nameće se pitanje: tko će svijet izvući iz ovog kaosa?

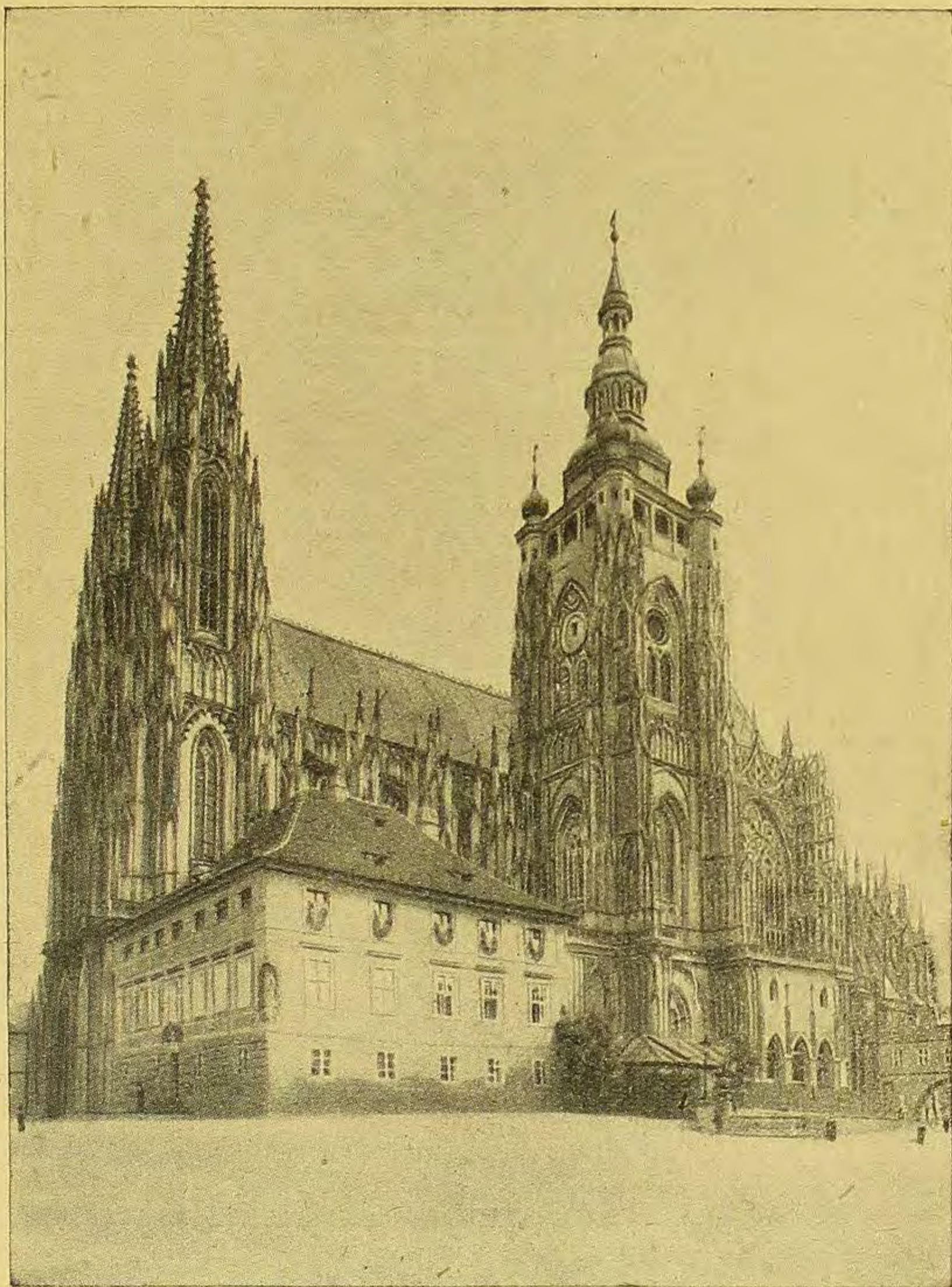
Svećenik koji je po svome staležu određen da spasava svijet i koji bi svojim položajem mogao mnogo pridonijeti da se riješi ovo zlo, nastale su takve prilike, da mu je upravo nemoguće. Prošla su lijepa vremena kada je župnik u selu bio sve i sva. Svećeniku se na sve moguće načine nastoji da skući djelokrug rada i ograniči samo na sakristiju.

Crkva kao duhovna institucija određena je od svoga Osnivača da vodi duše Bogu. Sve ono što nespada na njezinu kompetenciju, rado ustupa svjetovnjacima, samo ako joj dadu garanciju da će štiti interese duša.

Prvi koji su poznavani, da prenesu vodstvo u svoje ruke i da izvuku svijet iz ovog općeg meteža jesu katolici lajici. Danas kao nikada prije, prevažnu ulogu igraju u javnom životu svjetovnjaci. Oni mogu, a i imaju pristupa svagdje, dok svećenik nema. Ako prolistamo povijest vidit ćemo, da je Providnost dala velike ljude svjetovnjake pojedinim narodima, a daje ih i danas, koji su donijeli ljepša vremena Crkvi i narodu. Kome nije poznat O' Conell osloboditelj irskog naroda? Iz ljubavi prema Crkvi i narodu baca se na politiku, a rezultat njegove politike bila je sloboda Crkve; sloboda Iraca. Vindthorst za vrijeme „Kulturnog boja“ u Njemačkoj okuplja na saboru oko sebe katolike i bori se za svetu stvar. Začetnici kršćanskog-socijalnog pokreta u Austriji opet su lajici: Vogelsang i dr. Luger. A kome nijesu poznata imena francuskih uzor-lajika. De Donald, Chateaubriand, Nicolas? [„Knjiga života“]. Sretan je onaj narod, koji ima svoju katoličku inteligenciju. Jedna od važnih zadaća katoličke Crkve jest odgoj katoličke inteligencije. Zato treba, da nam nijedna žrtva nije preteška, kad se radi, da uzdržimo ili predobijemo našu inteligenciju za svetu stvar.

Sada bi trebalo, da svaki od nas ispita svoju savjest što je on učinio za odgoj naše katoličke inteligencije. Ako bacimo refleksiju na najbližu prošlost, vidjet ćemo, da je naša inteligencija bila skupa sa Crkvom. Ako promotrimo sadašnjost vidjet ćemo, da je inte-

ligencija u Bačkoj razdijeljena na dva tabora: jedan maleni broj je uz Crkvu, dok se drugi veći dio separira od Nje. Ovaj separatizam inteligencije od Crkve vrlo mnogo škodi, ne samo vjeri, već i kulturnim nacionalnim interesima bunjevačko-šokačkog plemena. I dok se mi me-

Stolna crkva sv. Vida u Pragu

glavnom gradu Čehoslovačke, jedna od najljepših crkvi u slavenskim zemljama.

đusobno gložimo, naš zajednički neprijatelj se koristi našom neslogom. Onoga što nas je prije dijelio nema više. Sada je zadnje vrijeme, da se ujediniamo i da složnim silama radimo na prosvjetnom i kulturnom podizanju našeg bunjevačkog-hrvatskog naroda.

L. K.

ČIKA MATIŠA.

U selu B., sve do nedavne prošlosti, živio je svojim skromnim životom u svojoj starosti naš čika Matiša. On vam je izgledao kao kakav pustinjač, suha lica, upali očiju, prosijedom kosom na glavi i podrezanim brkovima, malo šepavog hoda, sa molitvenikom u ruci, išao bi on po ulicama sela. Svatko tko je vidio našeg čika Matišu, znao bi da ga je netko pozvao da se kod bolesnika ide pomoliti dragom Bogu, jer nema te kuće koja bi propustila u takvim prilikama nezvati starca, da se vruće pomoli za zdravlje ili lakšu smrt bolesnika ili umirućega.

Naš dobri starac Matiša je vršio ulogu nekadašnjeg dobrog Samaritana, on vam je znao u tuzi i nevolji da utješi i najrascviljenija srca i duše pravednika, on vam je prostoliječio stramputicom posle nevoljnika.

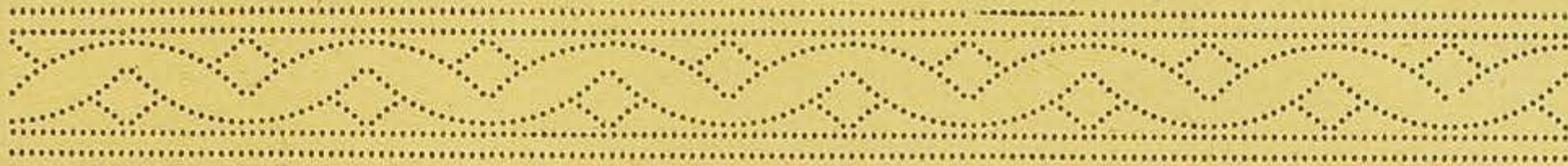
Kako već rekoh gdje je bilo smrtnog slučaja, tu je djeda Matiša prvo bio pozvan da dođe te da svojim prisustvom i svojim molitvicama umanji bol za mrtvim članom iste porodice. Kod takvog slučaja djeda Matiša je imao svoje mjesto, uz sami odar mrtvog tijela sjedeti i moliti se dragom Bogu za spas duše pokojnikove. Tihim glasom, više nalik na ženski glas, prozborio bi on „Oče naš koji jesi na nebesima . . .“ a ostala bliža rodbina i dobri prijatelji bi svi u jedan glas za njim sve to izgovarali. A kada bi sa molitvicama završio on je onako staračkim glasom zapjevao po koju tužnu pjesmicu kao što „Oslobodme Bože vikovične smrti“ i t. d. a ostali bi ga slijedili u pjevanju. Ovo bi trajalo dugo u noć dok bi se mnogi povukli na počinak samo naš čika Matiša ostane do svanuća pored mrtvacu drimucajući.

Kada poslije sahrane budu otpočele karnine poduše, njegovo je mjesto bilo u pročelju, i svih uzvanici i kućna čeljad su morali onako se vladati kako je to čika Matiša određivao. A on je u tom pogledu bio vrlo pedantan. Pred svako jelo bi on ustao i izmolio po jedan „Očenaš i Zdravu Mariju“ za upokojenje pokojnika, a što su to svi za njime morali činiti. Čika Matiša je bio osjetljiv, ako bi tko u njegovom prisustvu protestovao protiv njegovog prijedloga, i taj se je morao pokoravati, jer bi domaćin ili njegovi ukućani, za ljubav čika Matije, a da ga ne uvrijede, izbacili iz svoje kuće onoga koji bi se protivio djeda Matiši. Kada se je sve obavilo još na kraju karmine bi djeda Matiša izpričao ukućanima, da se ne strašu duše pokojnika, jer je duša čovječja uzletila prijestolju Božjemu i bdije nad nama.

Čika Matiša je bio glasovit radi svoje pobožnosti, i mnogi su ga tražili i zahtjevali da im dođe u kuću Bogu se moliti. U zahtjevima je bio zadovoljan šta mu tko dade, nije tražio mnogo, ali za njega samoga nije mu ni trebalo mnogo. Živio je do svojih osamdeset kao udovac kod svoga sina, koji je isto puka sirotinja bio, ali zato pošten i vrijedan. Djeda Matišina unučad žive još i danas u selu B. gdje na pošten način privređuju sebi svagdašnji kruh a pored toga svega sjećaju se nekadašnjega svoga dobroga djeda Matije.

Slava neka ti je starino naš, ti koji si za mnoge prije tebe pomrle, izmolio mnogo molitvica i mi ćemo se tebe sjetiti i po koji Očenaš izmoliti za pokoj tvoje dobre duše.

Vr.

Riječ dvije o postu i korizmi sa znanstvenog gledišta.

U današnje doba u eri t. zv. „degenerirane hiperkulture“ govoriti o postu i korizmi i dokazati njenu potrebu ni najmanje nije zahvalna tema. Današnji prosječan čovjek se u mnogome razlikuje od svojih starješina; on kao tobože potpuno usavršeno biće neće, a i ne traži savjet starijih i iskusnijih, nego slijedi svoj prirodni instinkt, i živi iz dana u dan odnosno od danas za sutra. Ovakvim ljudima dokazati potrebu posta, raztumačiti značaj korizme nije baš tako laka stvar.

No zato ipak pokušat ćemo u kratko, ako uspjeh baš ni neće biti Bog zna kaki, u današnjem komunističko-materijalističkom svjetском shvatanju kraj tolike teške krize svih osnovnih pojmova kao i prava i povjerenja, i najmanji rezultat će najljepša zahvala biti za ovaj uloženi maleni trud.

Sa jednim moramo biti na čisto, a to je da priroda ima svoje osnovne vječite i stalne i nepromjenljive zakone, koji se nemilosrdno sa matematičkom sigurnošću izvršavaju i svakog onog, koji u svojoj glavi zamišlja da ove zakone mimoilaziti može, te stvara fantastične kule od karata, lagano ali sigurno pogađaju. Ima takvih zakona mnogo, ima takvih koje svi mi sa našim osjetilima lako možemo primjetiti, a ima i takvih, koja se samo sa naročitim spremama daju iskazati.

Radi razumijevanja

ćemo samo nekoliko navesti: Takav je zakon, da dan uvijek slijedi noć; isto takav je zakon, da proljeće slijedi ljeto, a ljeto jesen, a jesen pak zima. Isto ovakav zakon je, da novorođeno dijete iz dana u dan raste, i tokom godina od malenog djeteta postaje lijepo razvijeni mladić, od mladića pak zreo čovjek, a od čovjeka sijedi umorni starac. Posmatrajmo pojedina doba godine i vidjet ćemo, kako priroda udešava svoje stvari, i ako iz njenih pojava korisne pouke crpiti mogli budemo, ni najmanje neće nam biti na odmet. Znamo, da je izvjesno vrijeme potrebno, da od zasijanog sjemena postane zrelo klasje, znamo i to, da se ovaj rok tesko daje mije-

njati, a poznato nam je, da proljeće na poljani i livadi sasvim drugu sliku ima, nego jesen a naročito pak zima.

Poslije ovog kratkog uvoda da pređemo na našu užu temu, a to je, kako se današnji prosječan čovjek ishranjuje? Dali je ovaj sadašnji način života savršeno dobar i bez ikakvog prigovora? Na ovo pitanje nije tako lako odgovoriti.

Sva stara vjerska vaspitanja su podučavala, da je svakom čovjeku godišnje potrebno izvjesno vrijeme činiti duboku i tešku pokoru, dakle vršiti strogi post, a novija nauka je pak sa znanstvenim ispitima i pokusima u laboratorijima tačno dokazala, da je odraslom zdravom čovjeku, da bi tjelesnu revnotežu održati mogao, potrebno svakodnevno unašanje izvjesne količine kalorija, sa drugim riječima potrebna mu je obilna i dobra hrana, i prema tomu, da je post ne samo suvišan nego čak i štetan.

Koje je shvatanje prirodnije i bolje, da se rasvijetli to je cilj ove naše rasprave!

U zadnjim decenijama

fakt, živjelo se po novijem načinu shvatanja života, naročito su tako živjeli vodeći i bolji krugovi, tako se postupalo i kod ishrane vojske za vrijeme svjetskog rata, i baš tamo se te kako pokazalo, da su u laboratorijima ustanovljeni zaključci prilično skučeni, i pri strogom ispitivanju života nedostatni, sprovodajući ih u život ispostavilo se, da su pored momentalnog prividnog dobrog utjecanja jako štetni tako i na samog pojedinca, pošto povlače sa sobom stalne tjelesne i duševne poremećaje, dakle njihov rezultat nikako nije onaj, što se kaže „mens sana in corpore sano“ kao i na daljnje potomke, što se vrlo dobro daje primjetiti, na raznim degenerativnim pojavama, koja se pojavljuju skoro još u djetinjstvu na djeci takvih roditelja.

U najnovije vrijeme vodeći krugovi vide sve ove loše rezultate, a za održanje teško stečenog stanja, tražili su nova pomoćna sredstva nepoznata imena, kao vitamini, dalje potreba užitka prirodnog sunca i sunčanja itd., ali se kasnije dokazalo, da se još dalje mora ići. Sada se već govori i o štetnom djelovanju domestikacije! Poslije rata su na sve strane sa velikom brzinom građena razna igrališta za tjelesnu kulturu, štrandovi za uživanje sunčanih zraka, stvarane skautske organizacije za kult prirode i boravka u prirodi, ali kraj krajeva ipak dolazimo do ovog onako čisto na poganski način, da čovjek oblik kuglje zemaljske mijenjati ne može, da dan uvijek slijedi noć, da je dan za rad, a noć za odmor, da se ljeti ne može ono raditi, što zima donosi, a zimi ne može ono, što ljetom nosi sa sobom.

Naši djedi i pradjedi

u ovdašnjim krajevima su imali božanstvene običaje, naše divne stare crkvene zakone, koje je život ispitao i dokazao da su te kako dobri, i naši su stari u amanet davali svojim nasljednicima, i opo-

minjali ih, da žive po ovim zakonima i da ih dakako čuvaju. To se znalo, što su poklade, a znalo se, što je i korizma; znalo se, kako treba živjeti ljeti, a kako zimi, a tako se i živjelo. Istina onda se naš narod slabo služio i sa gg. lječnicima i apotekarima, nije imao zato baš ni novaca, malo je imao posla i sa advokatima kao i bankovima, ali je živio i odupirao se raznim prirodnim navalama kao i tuđinskim nasiljima, i dočekaao sretan čas oslobođenja od teškog tuđinskog jarma.

Starica od 152 godine.

Bugarska seljanka Slavka Mitova iz Džaserli kod Varne, stara je 152 godine, ali je i sada u dobrom zdravlju i može da radi lakše poslove, kako to i naša slika prikazuje.

Dali je potrebno postiti i kakvog smisla ima uopće korizma, u tom su sada današnji naučenjaci manje više već složni, i to da je bezuvjetno potrebno i jedno a i drugo, jer ako se hoće dobar radnik, zdrav razum, zadovoljna duša, lijep vijek kao i zdravi potomci, onda se mora živjeti po prirodnim zakonima, danju se mora raditi, a noću odmarati, ljeti jesti ono, što ljeta pruža, a zimi ono, što to doba donosi, isto onako, kako ne možeš stalno zaposljavati blago bez odmora ili fizičkom radniku stalno tovariti terete na leđa, isto tako nemožeš ni svoje tijelo stalno teretiti sa teškom mesnatom masnom hranom bez zlih i naglih posljedica. Kako kod fizičkog rada nastupa umor, isto tako i kod preobilno hranjenog

čovjeka nastupa presitost i čemer. Dakle potreban je odmor i to može se kazati sasvim mirne duše isto onako kako naši divni

crkveni zakoni

propisuju i nedjeljno jedanput i godišnje najmanje 6 nedjelja kako korizmeni post i glasi, da bi se za vrijeme zime i poklada preopterećeno tijelo oslobodilo i očistilo od suvišnog taloga, a da bi se i um osvježio, tako preobrazio pojedine i za daljnji rad za borbu za opstanak protiv prirodnih nepogoda osposobio.

Nije ova stvar ni najmanje za omalovažavanje. Sadašnja teška privredna vremena pokazuju najjasnije i najbolje, da je onaj čovjek najsretniji, kome je dragi Bog dao zdrav razum i dobro zdravlje, jer kako se vrijeme okreće, jedan čovjek sa zdravim razumom i svojih 10 nokata će uvijek toliko moći pripremiti, da može sebe i svoju dječicu izdržati. Bogatstvo je dakako prolazno, što se baš u današnja vremena najbolje pokazalo, kada su teški milijonari iz jednog dana u drugi postali prosjaci, ali su zdravlje i duševne kreposti ono svojstvo, koja se nikada i nikom oduzeti ne mogu.

Posmatrajuć sa ove tačke naš narod, bez sumnje u sadašnje vrijeme postoji izvjesna dekadencija, koja je većinom porijekla iz t. zv. novijeg naziranja na svijet odnosno od preobilne dobre mesnate i masne ishrane, što bi nekako razumljivo i bilo, da je ova pojava samo kod nas, jer je donekle naša Bačka prebogata u životnim namirnicama, a i mi smo ponositi, da smo mi sinovi ovih krajeva. Istina naši oci i naše majke su živjeli tačno po crkvenim zakonima, i njihova radna sposobnost je svagdje i u svako doba cijenjena i priznavana bila; naš

Bunjevac radnik

je svugdje dobro prolazio i dobro nagrađivan bio; cjelina je skitnju i prosjačenje stalno zgedavala i sažaljivala; majka je svoje kćeri na rad i čestitost podučavala i ponosna bila tako na njihovu vrijednoću kao i na njihove duševne kreposti. Sve ove stvari ne smiju se tumačiti, kao neka vrsta zatucanosti, jer konstruktivan rad je vrlo težak, i ovo sadašnje blago stanje našeg seljaka je plod samo marljivosti naših vrijednih otaca i praotaca. Šta će doći za nama, pa vrijedno bi bilo i o tom se razmišljati, pogledajmo samo oko sebe, vidimo samo kako se sada živi odnosno životari!?

Današnje vrijeme pokazuje izvjesnu pregrupaciju osnovnih pojmova, t. zv. crkveni to jest prirodni zakoni su sada većinom odbačeni, većina današnjih ljudi živi t. zv. životinjski život sa geslom „s trbuhom za kruhom“, naravski ne zna se ni kada je svetac ni kada je petak, a nema se obzira ni na čega, a ni koga, rodbinske veze se manje-više potpuno ukidaju, pošto dva brata samo dva najveća neprijatelja mogu biti i t. d.

S kakvim će plodom uroditi ovakav način života? Dokle će se moći uopće održati? To su vrlo krupna pitanja?! Prvi znaci ni najmanje nisu ružičasti, i ostavljaju vrlo loš dojam, a što će biti dalje, to vrlo lako može predvidjeti. Po mišljenju velikih zapadnih naučenjaka je bezuvjetno potrebno suzbiti loši utjecaj domestikacije.

Kako će se moći ovo sprovesti?

Imamo mi divne prirodne zakone, koje je stotinama godina život ispitao i isprobao i označio, da su dobri, samo je potrebno, da ih se mi držimo. Živimo onako, kako su naši djedovi i pradjedovi živjeli i odhranjujemo našu djecu onako, da kada postanu zreli ljudi, da imaju čelik karakter, da žive po starom shvatanju, i da

kršćanska osnovna načela

(10 zapovijedi Božjih) sprovodaju u život. Ako ovako živjeli bude-mo, naš život će biti ugodan i mio, na svakom koraku i uglu i pri svakom putu ćemo naći lijepih stvari, koja će našu dušu osvježavati, naša kuća će biti puna radosti i veselja, neće biti potrebno baviti se sa mišljom, dali je uopće potrebno živjeti?! Znati ćemo cijeliti rad, jer čestit rad osvježava tijelo i oplemenjuje dušu i znati ćemo što je petak i što je svetac! Istina je, da ćemo pri ovakovom životu puno manje posla imati sa visokom i velikom gospodom, ali prijateljstvo i društvo sa njima baš ni najmanje nije ni ugodno ni unosno.

U vezi sa ovim razmatranjima još samo na dvije stvari hoćemo upozoriti naše čitatelje, i te nisu ni najmanje na odmet: Ako se ovako živjelo bude, daleko manji broj će biti t. zv. tuberkuloznih oboljenja, za koja se govori, da su bolest glupavog i nekulturnog naroda, a isto tako će biti manja smrtnost i dojenčadi, zbog čega su u prijašnjim godinama mnogi roditelji i kazne izdržavati morali, jer valja znati, da vrlo velik broj tuberkuloznih oboljenja dolazi od neprirodne ishrane, i kada se ishrana popravi, odnosno štetni dijelovi ishrane uklone, bolest se liječi sama od sebe; kao i bolest male djece, da dolazi od neodgovarajuće namirnice hrane, koja nježni dječji organizam truje i stvara naklonost za razne grčeve, uslijed čega mališani najzad i uginu.

Na kraju naše rasprave samo još toliko onima, koji misle, da ako su svršili par srednjih škola i pročitali par romana, da ne zamišljaju, da je post i korizma jedan rđav starinski običaj i da se o ovakim temama u današnje moderno vrijeme muževima, pametnim ljudima u opće ne priliči govoriti. Post i korizma je od vajkada veliku ulogu igrala kod svih naroda bez obzira na vjerski karakter pošto je čisto prirodni zakon i prirodna potreba za održanje tako tjelesne kao i duševne ravnoteže. Možemo ovome još i to nadometnuti: i za održanje duge mladosti, dakle t. zv. vještačkog podmlađivanja, za kojim sadašnjica tako željno čezne, a koje se na veliku žalost za pare ni u kakvoj apoteci nikako ne daje nabaviti.

Dr.

ZVONILA SU ZVONA.

I.

Svečanost je ušutkala ulice u koje je pala tanka sjen vitkih stabala. Nedjelja je. U mome selu je sve prožeto dubokom religioznom sviješću, u svakom srcu i duši gori plamen odanosti i staha Božjega . . .

Otvoraju se na kućama prozori, a iza groblja gori obzor i taj plamen raste i ulazi u selo, ali ne kao prije, već s mnogo prikrivenog strahopočitanja.

Sve se oživljuje . . .

Tamo sa velikog drumca koji ide iz poljana žuri se zadocnjelo, rumeno i novorođeno jutro, prolazi ulicama da svima javi da je danas nedjelja, da danas treba obući nova odijela, da se treba odmoriti.

Ulicama prolaze radnici. U očima nose zadovoljstvo, izgledaju mi dobri i plemeniti i uzvišeni, jer su oni djeca naše dobre zemlje. Razgovor im je živahan, glasovi krupni, pa kada se razmahuju i smiješe, meni se čini da se oni mole.

Ulice su oživjele . . .

— Ali, kada je sa zvonika malo zvono zapjevalo psalam radosti i nagovještanja da Gospodin u hramu čeka one, koji su šest dana ljubili njive, znojni u licu, da ih sada zove mило, s mnogo ljubavi, te da ih blagoslovi, cijelim selom prođe šapat:

— Danas je nedjelja.

Lagano i ozbiljni u licu idu ljudi u crkvu.

Djevojke u šarenom narodnom odijelu, nakićenih glava i u svilenim papučicama hitaju lako i ne smiješe se kao obično — glasno, nego im osmjeh tinja na usnama, oči im se svijetle, kao da u njima nose mnogo nade koja će im donijet sreću. I na dnu tih očiju nazire se da one imaju naše šokačko, ponosno i samosvjesno srce, da će to biti majke, koje će umjeti da usade u srca svojih nestašnih mališana ljubav prema Bogu i otadžbini!

Žene su malo pogrbljene, žure se i čisto se boje da ne zadocne. Danas će se one pomoliti da im Gospodin blagoslovi obitelj, da svi ostanu zdravi, dugoga života, da u kući vlada ljubav i sloga i da svi budu srećni.

Sijedi starci sjede u dvorištu. U rukama su im krunice. Spuštaju zrno po zrno i mole se zamišljeno. Oni su ostali kod kuće da pripaze na ognjište. Lice im je ozbiljno, no djetinje s malo sumornosti. I dok se tako mole ko zna kuda im luta misao. Oni su stara grana, slomit će se kada zašume hladni jesenji vjetri . . .

Tamo dalje, bake zgurene idu po dvorištu, nešto spremaju, šapuću, razgovaraju se samo sa sobom i taj razgovor prate uvijek i kretnjom ruku. Više puta pregledavaju dvorište, kao da im se ne vjeruje da je sve u redu. Uzimaju stolčić, a očima u kojima se odrazuje prošla mladost puna brige i samoodricanja, prevlači se tanki veo blijedoće, sjenice im se šire kao da hoće da sve dobro vide, da sve upamte iako im je sve dobro poznato.

Sjedaju pod stari razgranati dud i nekako im je mnogo pri-
jatnije u njegovom hladu, jer im se čini da ih on razume, da im
je prirastao srcu. Bio je usađen još kada su bile djevojčice, kada
su trčale okolo njega klicajući i igrajući se bezbrižno. On je stario
s njima zajedno i sada ga one vole kao djetinjeg druga . . .

Sjede starice i šapuću molitve . . .

Iz kućice na drvena vratašca istrči malo, kovrčastih vlasi i
bosih nogu djetence, u lije-
poj košuljici, pa čim spazi
baku, potrči da je zagrlji.
Ona se okrene, raširi ruke
i dočekuje svog mališana.

Bako, gdje je mama?

— Otišla je!

— A kuda?

— Da vidi Bôgu.

— A zašto?

— On ju je zvao . . .

Otišla je da se moli.

— A dada?

— I on je otišao.

— A ko je tamo?

Zašto oni tamo mole?

— Za tebe . . . za te-
be rano moja! . . . starica
je šaputala, a u očima su
joj zablještile suze.

Još se dobro sjeća
da je i ona bila malena,
da nije ništa razumjela, ali
ju je život docnije upo-
znao sa svim brigama i
nevoljama . . . O, kako li
bi voljela da je još i sada
dijete, da ništa ne razumije
i da sve sluša čuđenjem . . .

Dijete je motri raši-
renih očiju i čudi se.

— Bako, ti plačeš?

— Plačem dijete.

— A zašto ti, bako, plačeš?

Ona ga samo pomiluje po rumenom licu. Obriše oči, uze ga
na krilo i poče da ga miluje po glavi dok joj je pogled bludio . . .
U to zazvone sva zvona . . .

Ona se prekriži i sva se skruši.

— Bako, ti se moliš?

Ona ga uze za ručicu da se prekriži.

— Sada, dijete počima sveta misa!

Pas, koji vodi slijepce.

U Njemačkoj vježbaju ovčarske pse, da vode
ratne slijepce, te je ovo tisući takav pas.

II.

Puna je crkva naroda.

Oltar je iskićen cvijećem, na vrhu je veliko raspelo, sja se, od-
bljesak se igra po zidovima pa se lako njiše, oči su cijelog naroda
uprte u svetohranište Svi šute. Sklopili su ruke Lica ozbiljna. Da-
nas su svi savili koljeno još na ulazu i sada im u duši plamsa
tiha ali iskrena ljubav, koja se diže iz seljačkih grudi kao plavi-
časti tamjan, diže se Bogu . . .

Veličanstvena je molitva moga naroda Nijesu to umjetne
prazne faze, molitva moga naroda nije pritvorna laska, ne, ona je
iskrena i diže se ravno u nebesa . . .

Maleno zvono zazvoni.

Svećenik ulazi Orgulje pjevaju pobožne melodije. Sva su srca
oživjela. Sve su oči uprte u oltar. Svećenik silazi niz stepenice.

— In nōmine . . . Ad Deum . . .

Sa kora se ore glasovi, krupni, dižu se, skupljaju se, razilaze,
utišavaju i zamiru pod svodom.

Narod pjeva. Kako je veličanstvena pjesma moga naroda, ka-
ko iz njegovih grudi izlija snaga i neumornost. O, kako mi ti gla-
sovi prijaju, koliko li tu ima osjećaja što se ujedinjuju u tim pro-
stim niansama.

Svećenik se okrene narodu.

— Dominus Vobis Cum!

Raširio je ruke da zagrlji sav narod, da primi njegovu molitvu
i da je žrtvuje Gospodinu da nagradi puk, da im urode njive i vino-
gradi. Sa kora udruženo odgovaraju:

— Et Cum Spiritu Tuo!

U mojim se grudima budi molitva. Sjedim u jednoj klupi
sklopljenih ruku. Počimam i ja da se molim, ja, koji sam već i za-
boravio molitvu. O, kako je bilo lijepo kada sam i ja nekada s
njima s istim osjećajima, s istim željama i mislima klicao Gospo-
dinu . . . Kako li je nekada bilo lijepo. I kao da mi neko reče, učini
mi se, da taj narod ima više smisla, da taj narod mnogo više ra-
zumijeva Boga od svih nas, koji smo zaplovili gradovima da se
odademo nauci i kulturi, ali gdje smo otrovali i srce i dušu, gdje
nam se počela da gasi i vjera . . .

Blago tebi narode, javi se glas sa dna bića moga, blago tebi
narode u čiju okolinu još nije pala otrovna riječ bezbožnika, blago
tebi narode u čiju dušu još nije ušao val sumnje.

Ministrant je zvonio.

Pretvorba . . .

Gospodin silazi u puk, da mu pristupe i maleni i ponizni čista
i neoskvrnjena srca, silazi da razveseli one, koji su mu odani,
koji ga štiju i koji mu se klanjaju.

Tišina je raširila krila, svi su sagnuli glave i napola zaklo-
pili oči. Biju se rukama u prsi, šapuću molitvu klečeći. Meni se
napune oči suzama. Još nijesam vidio tolike odanosti i tolikog po-
vjerjenja. Taj narod čvrsto vjeruje!

Blago njemu!

Sišao je Gospod. Svi su podizali glave, veselo motre svećenika, pjevaju i oni koji su do sada samo molili.

Misa se završila. Zvuci su orgulja ušutali, molitva je dokončana i narod se krenuo kućama. Ulice, koje su malo prije ležale na toplom suncu vrve prolaznicima. Djevojke idu naprijed, vesele, čisto preporođene. Sunce se igra po njihovom šarenom odijelu i one izgledaju kao da gore i da odbijaju tu svjetlost po zidovima kojima se svjetlucaju plamičci . . . Čuju se krupni muški razgovori, žene nešto šapuću, kao da razgovor čuvaju za tajnu. No, njihovi se razgovori vode o djevojkama i unaprijed se vesele što će im koja jednoga dana postati djetetom i da će im usrećiti sina. Gledaju kako je koja obukla odijelo, kako je navezeno i nakićeno, pa nešto međusobno svršavaju . . .

Za malo ulice postanu prazne, sa zvonika zvonar oglasi podne. Ni žive duše više na ulici.

Malo, načičkano selo leži iznemoglo na suncu, a ulicama prolazi val topline i sjeda na svačija vrata, da odmah uđe u hlad čim se otvore. Kada se utišaju batovi, nastane potpun mir. Po kućama se užina . . .

III.

U prozorima se još igraju zadnja blijedocrvena sunčeva djeca, pa se skrivaju po zavjesama. U mojoj je sobi još svijetlo, ali osjećam da neko gasi taj svjetlosni žižak i da će se odmah ugasiti. U duši mi je sasvim prijatno. Smiren sam. Čini mi se da je u moju sobu ušlo sve ono što mi prija i što najviše volim. Ili, možda sam danas samim sobom zadovoljan i pjevuckam, što već odavno nijesam činio i to za to, što sam vidio da moj narod još dobro zna za svoje ime, svoju religiju i da ne daje ruglu svoje pošteno i radeno srce . . .

Na ulici pod dudovima sjede žene i pripovijedaju. Djevojke su otišle u selo da u kolu igraju, a momci su ih otpratili. Neki su ljudi ostali na uglovima, raduju se što im je usjev dobro porastao i što je u pravo vrijeme dažd okvasio žedne poljane.

Mlade žene drže djecu u naručju, ljuljaju ih da usnu, ali se ona otimizeju i upiru pogled u bijeli mjesec koji je zastao vrhu susjedove kuće i izgleda kao potkovica. Sumrak je prvo zaokružio okolo crkvice, uputio se glavnom ulicom, prosuo crne koprene i povješao mreže po stablima, pa hitno zašao i u sporedne ulice, ušao u svako dvorište i sve ispunio nekim strahom i novim životom. Sada sve

Najbogatiji čovjek svijeta

indijski knez Nizam od Haidarabada ima samo u dragom kamenju 100 milijardi dinara.

živi, sve ima dušu. Čini ti se da su dudovi veliki crni ljudi, da idu ulicom, ali posvjema lagano i da se razgovaraju šapatom . . . Tada na drugom kraju zazvone djevojački glasovi. Jedan tanak, jasan i milozvučan dignu se vrhu kuća, za njime se krenu krupniji, pa basovi i svi se sliju u jedno, zaokruže, prođu selom i napokon se izgube pod šumom. Ali, iza njih čim se djevojačke pjesme razliju po tami i rasplinu, momci zagrme, u pjevu im je snaga i čini ti se da su to svečana zvona što se njišu pri velikim svetkovinama.

U birtijama su zavjese napola spuštene. Svjetlost izbija na ulicu, razlijeva se putem, dodiruje tankim prstima susjedne kapke na prozorima. Violina sasvim tiho gudi i ta svirka dopire u moju sobu pa se upliće u kolute tame, kruži po tavanicama, zapleše tacom i priča mi o ljepoti naših vatrenih, rodoljubivih i strasnih narodnih pjesama. Lagano se razgovaraju i ja samo naslućujem da se od časa do časa kucaju čašama i piju jedni drugima u zdravlje . . . Dok cijelo selo ulazi u zanešenje, žamor sve više i više prodire u narodne slojeve, iznenadno se sa crkvice začuju zvona. Ali to su sada sasvim drugi glasovi. Prvo se sa zvonika podigne sitan glas, požuri se nebu, ali se spusti oko sredine sela, podigne se ponovo i odlazi čak iza šume, misliš da čuješ kako oštro po neko udara u obzorje i da se slijeva u veliki crni sud, pa zveči ugladeno kao da padaju srebrni dukati . . . Još prvi zvon nije dostigao ni zadnje kuće, tek što je prošao ispred mojih prozora, kada se odjednom rodi mnogo zvukova i zaliju selo . . . Pjesme su prestale . . . Svi su se prekrižili i mole — Zdravo Marija! . . . I dok se narod moli zvonjenje se ulijeva u njegovu dušu, sjedinjuje se s njegovom molitvom i diže se ravno u nebo . . . Moja je soba puna zvukova i kao da su se sve molitve u nju slile odjednom je oživjela, a neka tama žuri sa ulice da se ujedini sa dobrim molitvama. Kada i zadnji glas zamre na kojem tek zadrijemalom listiću u selu nastane duboka tišina . . . Čovjek još dugo poslije toga čuje kako mu u duši odjekuju zvona, sa tim mislima polazi na počinak . . .

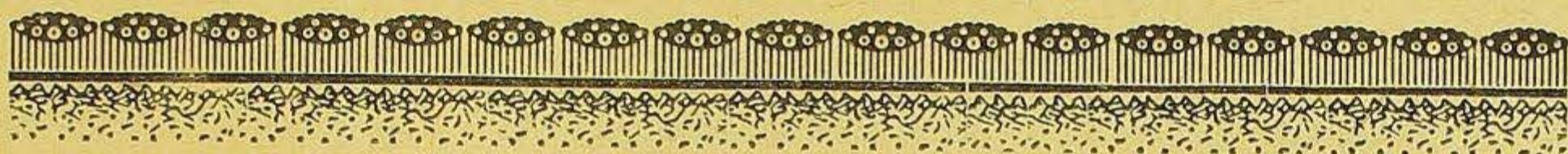
Meni se sklapaju oči te kao da se rasplinjujem i nestajem sa umrlim zvucima u česticama noći . . . I danas, kada sam daleko od mog dragog rođenog sela, svake večeri kada čujem da zvoni nesvijesno se trzam, u duši mi još odjekuje pjesma selskih zvona i ja se sjećam svojih dragih i milih gdje sam u radosti i veselju proveo djetinjstvo!

Ante A. Jakšić.

LASTA I VRANA.

Posvađaše se lasta i vrana radi toga, koja ima kakvo perje. Vrana s ovim riječima dokrajči svađu: „Tvoje je perje vrlo dobro u proljeće, ali moje mene i od zime čuva.“

Tko nam je samo u dobru prijatelj, malo vrijedi.

DVA BILA GAVRANA.

Igrokaz u 5 čina. — (Sva prava za Jugoslaviju pridržaje uredništvo Danice.)

L I C A:

Beno Dulić imućan posidnik,

Marica, kćer Benina,

Ive Tucić ratni zarobljenik,

Katica, žena Ivina,

Gabor } sinovi Ivini,

Bariša }

Vaštlika, nimački gazda,

Miklika, Vaštliknisin, mladudovac

Ča Savo, starac šaljivdžija,

Zorka } ženske,

Ružica }

Jockoš, momak,

3—4 momka, } i više ih može biti,

3—4 divojke, }

Ciganin svirač,

Puk, znatiželjna dica itd.

Vrime: sadašnjost.

I. Č I N.

U pozadini zabat parasničke kuće, prid njom lecom ograđena bašča sa cvićem. Na čošku ograde prema općinstvu klupica. Kuća je Bene Dulića. Na klupici dvi vrimešnije žene side: Zorka i Ružica, oko njih, prid njima momci i divojke nekoje side, nekoje pak naslonjene na ogradu stoje. Subota je pridvečer. Pivaju:

*Prid prozorom procvatala ruža,
Na grančici u prozor se pruža,
Da nij' trna uzbro bih je
I na srcu nosio je.
Al kog ljubim, ne mož moja biti
Ej čarna ružo ne smim te uzbrati.*

*Jedno drugom kad nismo stvoreni,
Zašto da smo tako zaljubljeni?
Bolje da smo u daljini
Ne znajuć se preminuli:
Čarna ružo vik će me boliti,
Ej neuzbrana što ćeš uveniti!*

(Kod zadnjih riči s desne dolazi Gabor momak, prati ga ciganin svirač.)

Svi: A gle Gabora! Baš dobro si došao! Ded zapivaj malo tvojim zlatnim grlom, da malo uživamo! (Opkole ga, glade ga, mâze ga.)

Gabor: Nemarim i tako mi pripuno srce. A kod ove kuće

(rukom upači na Beninu kuću) sotim radije, jerbo — — — (teško uzdahne) oj tužna mene i nesrićna, što sam se i rodio!? O bar da mi se već bábo moj iz Rusije vrati, sve bi to odmah drukčije bilo.

Zorka: A kad vam piso naposlitku?

Gabor: Ni ne pitajte me! Još šesnajste godine, kad su ga zarobili. Od ono doba ja već čovik, a njega nikako!

Ružica: Ipak ne tuguj Gabore! Da je umro, sanjali bi o njem i ti, a i nana tvoja, a eto nikad vam se u snu ne javlja. Vedit ćeš, jednoga dana, tvoj bábo tu!

Gabor: Dao Bog! Hvala vam, što me tišite.

Svi: Ded zapivaj već!

Gabor: (zapiva uz pratnju donje muzike, dok ciganin na pozornici samo gudačkom privlači.)

*Gusle moje, amo hodte malo,
Amo i ti tanano gudalo,
Da privučem, da malo zagudim,
Da mi srcu odlane o grudim, oj, oj, oj!*

Više glasova: Bože, divna ligrla!

Gabor: (piva)

*Pivat ću o slavi praotaca,
Praotaca i dičnih pramajka,
Koji virni: Bogu, domovini,
U obilju krv svoju su lili oj, oj, oj,*

*Koji kano virni graničari
Čelo svoje jesu ovinčali:
Sa junaštvom i štovanjem Boga
I virnošću na diku svog roda, oj, oj, oj!*

*Krv svoju su čistu sačuvali,
Sa tuđinom nisu se mišali.*

(Lagano polazi se, momci i djevojke za njim, žene ostaju, pisma slabi, posli se izgubi.)

*Alaj Bože! da im sad ustati,
Morali bi gorko zaplakati oj, oj, oj,*

Zorka: I krasno i pravo je pivao Gabor. Čula sam od svojih starijina, da Bunjevac iz prijašnjih vremena nikad Švabi, il drugom ne Bunjevcu nije išao u prosce, niti se Bunjevka udavala za tuđinca. A pomisli samo, kako smo danas sa tuđincima pomišani!

Ružica: Zaista je tako! Danas sutra već neće bit čiste bunjevačke krvi. Ta valjda si čula, da i gazda Beno za Mikliku Švabu kani udat svoju jedinicu.

Zorka: Čula sam nešto da šapuću, al ja mislim, da do toga neće doći. On kao vođa ovdašnjih Bunjevaca ne smi tako zdravo posrnuti.

Ružica: Dao Bog! Inače ni njegova Marica neće za drugog, nego za Gabora. A gazda Beni je Gabor lošiji. U nje će sâme biti 20 jutara, a Gabor sa bratom mora da podili ono 16 jutara, što

imadu. Zbog toga Beno neće ni da čuje o Gaboru.

Zorka: A viruj mi, slatka, da lipšeg para, nego to dvoje, ni namolovati ne bi mogao. Tako pristaju jedno uz drugo, ko lipa prilika u zlatnu râmu.

Ružica: (dižući se sa klupice) E, ajdemo kući, triba već hraniti svinje i pilež. S Bogom drugo!

Zorka: S Bogom! (Jedna na livo druga na desno. Za koji čas ukaže se Marica s kantom u ruci. Piva i poliva, pristane, gladi i ljubi cviče.)

Marica:

*Jorgovane, jorgovane,
Kad ti vidim tanke grane,
Žalosno je srce moje,
Ja se majke sićam svoje.*

*Miris cviče tvoje milo
Majčino je cviče bilo,
Š njim su jednoć dvori njeni
Bili krasno iskićeni.*

*Ali jao! dvori njeni
Sad su pustli osamljeni,
Tvoje grane, jorgovane,
Raku kite moje nane! (Pristane i kramem od kecelje briše suze).*

Beno: (iz pozadine, odkud je neopažen unišao) A šta je tako ražalostilo moje zlato, da joj suze lete niz obraza?

Marica: (naglo se okrene) A vi tu oče?

Beno: Tu zlato moje, pa sa vrlo radosnom višću. U subotu će ti doći prosci . . .

Marica: (strese se) A tko to oče?

Beno: Miklika mlad i bogat udovac, sin gazda Vaštlikin.

Marica: (ozbiljno uzrujana) Oče, javite mu, neka ne dolazi. Ja za Švabu poći neću!

Beno: Šta to čujem? Ti tako govoriš! Ta ti si me do sad uvijek poslušala, kako se daklem sada usuđuješ meni protiviti? To je moja volja i tako mora biti!

Marica: (oborenim očima) Oče, oprostite, ja ne govorim iz nepo-

slušnosti, nego pridomišljeno! Ne zaboravljajte, da ste vi vođa ovdašnjih Bunjevaca i da ste i mene u narodnom duhu odhраниli. Ponosna sam na bunjevačke praidove, na naš jezik i običaje, na bunjevačku nošnju i pisme. Najmilije mi štivo Razgovor ugodni . . . i Kraljević Marko, knjige Društva Svetog Jeronima, pa naša Danica i sve, što narodnim duhom diše. Volim svoju krv i kolino i neću za tuđina poći ma pô svita bilo njegovo.

Beno: (srdito) Čuti nezahvalnice! Kako smiš ocu svomu da pokvariš? Još triba, da se raduješ, što se tako bogat čovik u tebe zagledo! Ti 20 a on 50 jutara! Bit ćete prve gazde u selu.

Marica: (ponosito) Al se složiti nikad nećemo! On će želiti trajlitom, a ja tamburicu i kolo. On će se dičiti sa švapskom slavom, a ja sa bunjevačkom, kako sam to od vas čula i naučila.

Beno: (gnjevno) Jezik za zube i više ni riči! Ja sam Mikliki obećao i tako mora biti!

Marica: (svisno i ponosno) Ne zaboravljajte, oče, da se tu radi o mojoj sudbini, o mojoj udadbi, zato je tomu i moja privola potrebita. A tu privolu Miklika iz mojih usta nikada čuti neće. Eno njemu Švabice, a ja kćer gazda Bene ću za Bunjevca.

Beno: (mirnije) Nemoj biti lúda, curo moja, nego gledaj malo dalje od nosa. Kakav bi život mogla imati na primer sa Gaborom? Tko je Gabor naspram nas? Ne-kažem, da nije pošten, al u najboljem slučaju samo 8 jutara će imati, dok bi Miklika odmah gazdovao na 50 svojih jutara. Zašto da kuburiš, kad možeš biti spahinica?

Marica: (kuražnije) Oče, tamo se

kuburi, gdi nema ljubavi, a među nama ljubavi biti ne može. Zaman ima Miklika toliki gazdašag, kad bi se ja tamo uvijek tuđa osićala; dok Bunjevac, ako je i siromašniji, bio bi mi mio, jer bi se razumili i slágali. Gdi nema ljubavi, nema ni blaženstva, a gdi se ljube, tu zadovoljstvo osladi i siromaštvo, a i bedu.

Beno: (oštro) Zalud mudrovanje! Ja sam obećao i tako mora biti!

Marica: (tužno) Oče dragi, pa zar ste me zato rodili na svit, da me odrodite i na vik unesrićite? Oj tužna mene! Slatka nane moja, zašto si tako rano umrla? Da si mi živa, tvoja Marica za cilo nebi tako šta doživila! Za uspomenu moje pokojne nane, molim vas oče, ne silite me na ono, što bi prid Bunjevcima ponizilo našu poštenu kuću, a mene do groba unesrićilo!

Beno: (Odmahne rukom i snužden vrati se istim putem, kojim je i došao.)

Marica: (jedno vrime čuti, posli videć, da oca nema, zapiva)

*Volila bi osidit ko ovca
Neg se udat mlada za udova!*

Gabor: (s polja piva)
*Čarna goro, čarna goro,
Al si puna hlada.*

Marica: (prene se i odvratila)
*Srce moje, srce moje,
Još punije jada.*

Gabor:
*Sele nemam, sele nemam,
Da joj jade kažem,*

Marica:
*Majke nemam, majke nemam,
Da joj se potužim.*

Gabor: (unišavši zajedno piva sa Maricom)

*Već jadujem, jad jadujem,
Nikom ne kazujem.*

Gabor: (smišajući se) Hvaljen Isus Marice! A meni bi ipak mogla kazati, ako te nešto boli!

Marica: Dragi Gabore, zašto da te žalostim, dosta što mene stišću jadi.

Gabor: (uplašen) Šta je to s tobom? Zar te kogod uvridio?

Marica: Još gore. Uvrida se desi, pa se zaboravi, al što mene čeka, to na cio vik rani i usmrćuje.

Gabor: (uzhićeno) Ama govori i ne zadavaj mi zagonetke!

Marica: (čas motri Gabora a zatim naglo) Čuj daklem! Udati se moram. Eto ti!

Gabor: (kao da ga zmija ujila) Ti? Udati se? (Korak otkoraci.)

Marica: Ja ja! I to za Mikliku Švabu i udovca.

Gabor: Bože mi prosti! A tko je lud tako šta izmislio?

Marica: Nitko drugi, nego glavom moj babajko, vođa Bunjevaca, Baš malo pre mi javio . . . Al se zato nisam uplašila, nego sam junački ustala na obranu svoje sriće . . . Ja pigavu švapčad svojom dicom zvati neću . . . Bole nek me živu zakopaju:

Gabor: (snuždeno) A šta ćeš onda, ako te otac silom tirao bude?

Marica: Obisiti se neću, al ni Miklikina biti neću. Ako me otac

izvija iz kuće, ništa zato! Zna dem raditi, imam jake ruke ja ću u službu!

Gabor: (tiši je) No! do toga valj da neće doći, al u svakom slučaju ja ti evo tvrdu viru dajem, da ću strpljivo čekati, dok se po Božjemu zakonu spâriti mogli budemo.

Marica: (umiljato) Hvala ti na toj riči! Znala sam da se u tebe možem pouzdati. Zato će mi tvoja data rič kao mio glas orgulja zvučit u ušima i dati mi jakosti, da se za našu buduću sriću do krvi borim. A sad s Bogom idi! Sutra je nedilja, sutra ćemo se viditi u kolu i porazgovoriti.

Gabor: Budi mi jaka Marica i uzdaj se u pravednoga Oca nebeskoga. S Bogom! (Obadvoje iziđu.)

Posli kratke stanke momci i divojke prolaze kraj vrta Maričinog pivajuć. Prvu štrofu stojeć, a drugu odlazeć. Pisma nakon oslabi i izgubi se.

*Zvoni zvonce, tira čoban ovce,
Oj čobane ukrast ću ti jagnje,
Makar išla s tobom na vinčanje.*

*Mila nane podoj me za lâne
Ma mu bila kuća od ponjave.*

Zastor.

II. Č I N.

Pozornica ista, kao u I. činu. Na klupici sîd vrimešan čovik sidi, u usti mu lula iz nje pušta gust dim. Nedilja je i to posli podne. Gabor i Marica sa momcima i divojkama dolaze pivajuć:

Momci i cure:

*Ej šorom šajke a Dunavom čeze,
Ej cura momku maramicu veze.
Ej navezla mu ime i prizime,
Ej samo nije, da se voli š njime!
(Na koncu pisme.)*

Gabor: Hvaljen Bog, ča Savo!

Ča Savo: Na vike hvaljen!

Gabor: (k družbi) Al sad nećemo dalje. Neka nam ča Savo zagoneti koju.

Cure (u jedan glas) Deder, ča

Savo, iznesite koju, da imamo danas o čemu divaniti. (Opkole ga pazeći, da ča Savu općinstvo viditi može.)

Ča Savo (pljucne) Ajde de kad je tako. A vi mi recite, ko je bio taj čovik, koji se nije rodio, pa je ipak umro?

Cure: Ded Gabore, ded Jockoš, na to odgovorite!

Gabor (posadi se kraj ča Save) Čemu da taremo glavu, kazat će to ča Savo i tako.

Ča Savo: No, nemožete potrefit? A vi čuje! To je bio Adam, pratotac naš!

(Momci cure smiju se na sva usta.)

Gabor: Pa da smo se malo mislili, to smo baš mogli pogoditi.

Ča Savo: Ej! da niste momci i cure, onda bi se moždar i mislili. Al u mladima vre krv, ter im ne dopušta, da se u štogod ozbiljno zamisle. (cirik) A vi dakle odgonetite ovu: Tko je bio taj delija, koji je samo jedared batinom zamahnio, te jednim jedincatim udarcem ubio četvrti dio tadašnjeg svita?

Cure: Idite vi ča Savo! Takoga deliju mama dosad nije rodila.

Ča Savo: I opet da vas ja učim bibliju? To je bio Kain, koji je ubio brata Abela.

Svi: Prava i živa istina. (Glasan smih i buran cirik.)

Gabor: Još jednu ča Savo, al ta ne mora da bude baš iz biblije.

Ča Savo: I to mi pravo. A vi recite šta je to: Na jednu jamu uniđeš, na dvi iziđeš, a kad si izišo, onda si istom pravo unutra?

Momci cure: (Smiju se i cirikaju.)

Gabor: No tako šta još nisam ni čuo! A to ni ne može biti. Ko iziđe iz kuće, taj ne može biti unutra.

Ča Savo (oholo namigujući) Ded da čujem! Šta je to?

Cure: Ama ne mučite nas, nego bolje kažite sâmi.

Ča Savo: No pa to su čakšire. (rukama komično pokaziva) Gori na veliku jamu uđeš, kroz dvi nogavice iziđeš, a kad si izišo, onda si tek pravo unutra! (Veseo cirik i smih. Sa srid puta jedan odrpan uprašen putnik, sa velikom batinom prilazi im. Na leđi mu zamašna uprtnjača.)

Jockoš: A gle kakav je ovo flandrokaš? Mora da je pijan.

Gle kako se naslonja na batinul (Svi motre putnika, a kad im se približi.)

Jockoš: (grubo) Što ćete vi ovdi? Još ni nediljom nam ne date mira? Tornjajte se ovdale!

Gabor: Pusti ga, Jockoš! Nedilja je! Tko zna, ko je taj putnik i kakvi ga jadi gone. (putniku ljudskim glasom) Hodte ovamo čiko, sidte ovdi na moje misto!

Ive putnik: (raščupanom bradetinom) Hvala ti dobro ditel! Bog neka ti plati milo za drago! Hvaljen bio Isus i Marijal (sidne) Ne želim ja od vas ništa, samo sam željan malo odmora.

Ča Savo: A odkud dolaziš?

Ive putnik: (ozbiljno i pridomišljeno) Ja dolazim iz osina smrti i tražim život, al lako može biti, da ću se opet vratiti u zemlju smrti i zakopati se na vike.

Ča Savo: Vidim, da si velik mudrijaš. A ti onda kaži ovoj dicit: koliko klinaca triba jedan dobro potkovani konj?

Ive putnik: (brez da bi se mislio) Al baš nijednoga, ča Savo. Ako je dobro potkovan, onda baš nijednoga. (Ča Savi u iznenađenosti ispadne lula. Momci se i cure vragoljasto i zlorado podsmijavaju i znatiželjno opkole putnika.)

Cure: Sad, ča Savo, mal' ako niste natrefili na para.

Ča Savo: Doista! Tako šta se još nije desilo u mojoj praksi. (putniku) Pa dobro, kad si taki mudar, a ti reci, zašto krečaju kuće?

Ive putnik: Zato ča Savo, jer ih ne mogu umakati u kreč! (Cure i momci plještu od radosti, ciču i skiču. Ča Savo ko ožežen skoči.)

Ča Savo: Trista mu jada! A tko si ti, koji si me prd ovom mlađarijom tako osramotio?

Ive putnik: (još ozbiljnije, čisto kao u ludilu) Ja sam nemirna duša,

koji tražim bilog gavrana i ako ga nađem, tad ću na novo oživiti, a ako ga ne nađem, onda me čeka crna smrt.

Ča Savo: (tronuto) Zar da ti iznesem čašu vina?

Ive putnik: (isto kano prije) Nemojte se truditi. Možbit, da ću još kadgod piti vina, al samo iz ustiju biloga gavrana, a ako ga ne nađem, onda više neću piti ni kapi, jer onda i tako moram da izgorim. (ustane) Hvala vam na društvu. Hvala tebi sinko, koji si mi svoje misto ustupio. A ni na tebe se (prema Jockošu) ne srdim. Podnio sam ja već mnogo veće i grublje nepravde i grubosti. S Bogom mi ostanite! (Cure momci gledaju za njim, nekojima suza trepti a oku. Koji čas poslije)

Ča Savo: Čudnovata li delije! Tko to može biti?

Cure: (gutajući i tomeći svoj smih) Da, da, ča Savo, to je jedna zagonetka, al tu vi morate odgonetiti.

Ča Savo: Al tako po glavi potrefit eksera, kao taj čovik! To mi još nikad nije pasiralo!

Cure: A imate li još koju za nas?

Ča Savo: Neka je za danas dosta! A ja idem, da odgonetim, ko je taj putnik. (Laganim korakom odlazi.)

Momci i cure: (pivaju)

Čije je ono luče bilo
Što nosi svileno odilo
Ono je luče čika Paje,
Što zemlju i salaš prodaje.

(lagano se kreću)

Čiji su ono malušani,
Što idu goli poderani,
Ono su dica čiča Veca
Što voli crvenoga keca.

(Pisma sve slabija biva, dok ne umukne.)

Zastor.

III. Č I N.

Pozornica: Dvor Ivine kuće. U pozadini na sridi kuhinjska vrata glede prema općinstvu, desno pendžer. U kuhinjskim vratima nizak stolac, na njemu sidi domaćica Kata, kod nogu joj na zemlji sidi Bariša sinčić. Ive, putnik, s desna baci pogled priko kapije u avliju, zatim se pomoli s desna:

Ive putnik: O sveti Bože, o jaki Bože! Evo mene, napokon na pragu svoje rođene kuće! Još koji čas i odlučiti će se moja sudbina! (uniđe s desna) Gle, kako je tu sve u redu, čisto i spremno. Sve na svome mistu. Jao meni, ako su to ruke kakvoga novoga domaćina tako u red donele.

Bariša (opazeć putnika) Vidte samo nane, vidte jedan čovik stoji na kapiji. (uputi se k putniku) Što želite?

Ive putnik: Volio bi koju rič progovotiti, sa domaćinom ove kuće.

Bariša: (uljudno) A vi onda izvolite unutra. Evo mi nana u vratima sidi. (Dođu k vratima.)

Ive putnik: Hvaljen Isus i Marija!

Katica: U vike. Amen. Šta želite?

Ive putnik: Želio bi, samo koju rič progovoriti sa domaćinom ove kuće.

Katica: (krajom kacelje taručioči) To, žali Bože, nije moguće! Domaćin od ove kuće evo već osam godina kako je zarobljen u Rusiji.

Ive putnik: (kao na smrt odsuđen) Ne tražim ja onoga u Rusiji, nego onoga novoga domaćina, koji je u ovoj kući zauzeo njegovo misto.

Katica: (uvriđena, al i svisna) Ako ste zato ovamo došli, da me vriđate, onda gledajte, da se što brže gubite! Ja sam vinčana žena

Ive Tucića, a Bunjevka sam, zato sam svoju zakletvu, onu na oltaru, održala i održati ću je do vika. Dokle god o sudbini moga Ive štogod sigurna ne doznam. Pa bilo, da je on i umro, ni onda ovamo drugi domaćin koraciti neće, jer moja ljubav nije plamen od slame, već živa žerava. Ja ću mome mužu virna ostati do groba. (Ive razrogačenim očima gleda i pije i guta joj svaku rič. Sve većma se priginje Katici.) S njim sam porodila dva sina, Gabora i Barišu i od kako je njega nestalo, sa mojom dičicom se mučim i radim, da, kada se moj Ive kući vrati, da sve u redu nađe. Evo razgledajte, sve štogod vidite u dvoru i u kući, to sve svidochi, da je uspomena moga Ive živa i vruća u ovoj kući, jer štogod se ovdje rãdi, to se rãdi iz ljubavi prema njemu i njegovoj nepotamnjenoj uspomeni.

Ive putnik: (naglo se baci na oba kolina, zbacivši torbu, razkrili i prema nebu diže ruke. Bariša se hvata materijom za ruku) O sveti Bože, o dobri Bože! Alaj si me bogato nadario! Ne mogu pribrojiti, što sam svega za osam godina pritrpio i glada i grubosti i bijenja i progonjenja: al u ovaj čas sve zaboravljam. Jer ako su velike bile patnje, al je stoput veća naplata tvoja i radost koju si mi pripravio. (Katica, kao da nešto sluti, bistrim okom prati pogled Ivin i guta mu svaku rič) I putem kući se vraćajući, koliko sam patio od nutarnje borbe, od dvojbe i muka srca svoga, da kako ću i šta ću kod kuće svoje naći i evo (sa naglaskom) našao sam nevinnoga biloga gavrana, našao sam svoju Katicu čistu, virnu, a našao sam ljubav, živu i ne zatarmanu...

Katica: (pripozna ga strašnim usklikom) Ive moj, Ive moj! (Polet njemu.

Onustane) Druže moj! Nado moja, željo moja! (Naglo mu pada u naručaj ljubi ga u čelo, oči, lice, tad ručicu Barišinu traži i vuče dite sebi) Barišarano moja, evo tvog bábe rođenoga. Evo bábe, o komu sam vam toliko govorila.

Bariša: (obiseć se o vrat očev) Bábo moj, slatki bábo moj! O dragi oče, hvala budi Bogu, koji vas k nama doveo. (Ljubi ocu lice i ruke.)

Katica: (skoči rad stolca i opet pada Ivi o vrat) O dobri Oče nebeski, hvala Ti sto hiljada puta. U ovaj čas, sva je tuga i bol izčeznula. Hodi Ive, sidi i rasonodi se! (Bariša s jednim skokom istrče na ulicu.)

Ive: (sidne) A gdi su nam dica?

Katica: (ogleda se) Bariša, gdi si? Eto već je istrčao! Al doći će za čas, za cilo je otrčao po Gabora.

Ive: Zlatna, virna Katicice moja, kako da ti se zahvalim na ovoj radosti, koja mi evo kipi iz srca?

Katica: (grleći vrat Ivin) A kakvu to zahvalnost spominješ? Ta družo moj, ja sam samo ono činila, što mi je kao vinčanoj supruzi sveta dužnost bila. Prava kršćanska duša ne može posrnuti. Prava i čista virnost je najlipša dika i ures svake Bunjevke!

Ive: (čisto klonut od bujice iznenadnih čuvstva i osićeja) Draga moja Katicice! Da ti znaš, kakve smo glasove mi od kuće tamo u Rusiji dobivali, onda bi istom shvaćala, što sam pripatio na putu, dok nisam malopre čuo tvoje iskrene i zlatne riči. Niti na čas nisam sumnjao, da si mi virna ostala, al sam zato ipak štrepio i zebo sve do posljednjega časa. Hvala budi Bogu, koji mi se smilovao!

Gabor: (kao brez glave trči sa Barišom) Gdi je, gdi je moj dobri bábo? (Kad opazi oca, a ovaj sina, na koji čas iznenađeno zure jedan u drugoga i muštraju jedan drugoga. Mučna stanika, zatim)

Ive: (blažen) Ti si daklem, ti si moj Gabor! Ti si mi u ovom selu prvi ukazao ljubav, kad si mi malo prè ustupio svoje misto! (raskriljenim rukama) O dođi, da te tvoj srićni bábo izljubi i izgrli!

Gabor: (pada ocu u naručaj) Bábo moj, slatki moj bábo, pa to ste vi? (Grli ga i ljubi).

Ive: (uzrujan od nutarnjeg ganuća) Ja sam, ja glâvom golube moj! O kako da se Bogu zahvalim. Malo prije tamo na klupici sideći sam zaželio bar da i moj Gabor tako izgleda, kao ovaj mladić, i da ima tako dobro srce kao on. I gle, Bog dao pa taj dobri mladić to ti si moj dragi Gabore! O hvala Bogu i hvala tvojoj dobroj nani, koja te za vrime moga odsuća tako lipo i valjano odhраниla!

Gabor: Dobri moj bábo, hvala Bogu, kad sam ovaj dan doživio i kad sam vas posli tolikog čeznuća mogao ugledati. (grli i ljubi oca) I dosada sam dragovoljno radio, a odsele ću još radosnije.

Ive: A vidiš Katicice, ni ne pitam, jeli nam zemlja još učitavo? Niste morali od nje prodati?

Gabor: Nismo dragi oče! Mučili smo se i ja i nana, kako smo mogli, a sad nam već i Bariša po malo pomaže. Pa ako i nismo mogli ništa steći, al nismo ni prodali ni grudve od naše zemlje.

Ive: (kroz suze) Bog dragi vas blagosovio i platio vam za ovu muku i trud. Dat će Bog, bit će naskoro i bolje. Ne gledajte što sam tako loš i odrpan. Hotimice sam uzeo ovaku odiću, da nikom ni na pamet ne padne, e da možda kod mene i novaca može biti. Ja imam mnogo novaca. Od mnogih zarobljenika ni dvojici nije uspilo, kao

meni, jer sam evo spasio svoju krvavu zaslugu. Bog me je pomogao na toliko, da ćemo naskoro nakalamiti našoj zemlji još 25 do 30 jutara i onda ćemo se latiti ozbiljnog rada na svojem.

Gabor: (sa teškim uzdahom) I onda ću može biti i ja moći u prosce mojoj Marici!

Ive: Da, ti si još ne oženjen!

Gabor: Nisam oženjen, al mi srce već zakucalo, a gdi sam mislio naći sriću, tu su me našli za vrlo lošijeg.

Ive: Ne gubi nadu, moj sine. Biti će to sve drukčije! A sa naninog ćemo vrata skinuti brigu, neka odsele prione jedino kućanskome poslu. Ona će nam biti ljubav u kući našoj i ogleдалo lipih bunjevačkih kriposti.

Bariša: (milujući) Al bábo morat ćete nam puno pripovidati o vašim doživljajima iz rata i o Rusiji.

Ive: (privlačeći ga k sebi) Hoću, Bašo moj, hoću. Bar ćete iz mogega primera viditi, kako valja rado podneti sve, što god Bog dragi na nas patnje i bede pošalje, jer dok nas s jednom rukom u ognju patnja kuša, u drugoj nam već pripravljenju drži plaću, radost i blagosov svoj, kako vam to evo i moj primer svidochi.

Žene ljudi: (grnu kroz kapiju u dvor. Glasovi se čuju.) Gdi ga je? Jel moguće? O blago Katici!

Ča Savo: (dolazeć) A gdi ga je, da ga se nabubam, što me je ono malo prè prid onom mlada-rijom onako osramotio?

Ive: (ustane i pruži ruke) Evo me, ča Savo! Da ste mi zdrav! (Grli ga.)

Ča Savo: Pa jesil zaista ti, Ive!?

Ive: Ta ja sam, ja glavom. A dok skinem ovu masnu bradetinu, vidit ćete i sami da sam ja!

Ča Savo: Pa dakle: Hoćeš li natrag u smrt?

Ive! (radosno) Nikako ča Savo, nego ostajem u životu!

Ča Savo: A šta je sa bilim gavranom?

Ive: (grleć Katicu) Našao sam ga ča Savo. Evo ga na momu srcu. Dok su se mnoge žene osramotile i pogazile viru i sakramenat, moja Katica je ostala čista i časna. Zaista je ona bili gavran u ovom izopačenom svitu.

Ča Savo: (briše suze) I ja mogu posvidočiti, da je tako, kako si rekao. Katica je doista uzor i ogledalo virnih i kriposnih Bunjevaka. Bog je obim rukama blagosovio! — Al reci Ive, kako si mogao tako akuratno potrefit i odgonetit moje zagonetke? Viruj, da sam se stidio prid onom derladijom!

Ive: Ama ča Savo! ta kad sam ja momak bio i nama ste iste zagonetke davali, ja sam dobro zapamtio, i tako sam potrefio, a

da nisam tr'o glavu. Već, kako vidim, vi niste naučili novijih zagonetaka. A i to mi pravo, ostajmo u starom, kao što je moja Katica ostala u starom, u virnosti i kripostil

Ča Savo: Pravo imaš. Sad istom vidim, da je vrime prohujalo više moje glave i da je najlipše onako, kako je to kadgod bilo: naime u bratskoj slozi, u čistom obiteljskom životu, Bogu služeć i kriposno živeć provoditi dane. E budi zato zdrav i veseo i uživaj do Božje volje, u tvojoj lipoj kući. (Momci i cure dolaze na pozornicu. Ive desnicom zagrlio Katicu. Gabor pak oca. Bariša drži mater ispod ruke. Narod ih opkoli)

Cure momci: (pivaju)

Vesela je paorija kad joj gajdaš kolo
[svira
Sve je selo veselo, veselo je sve selo.

Tamburica sitno svira, to Bunjevcu
[srce dira
Veselo, veselo, sve je selo veselo!

Zastor.

IV. Č I N.

Pozornica: Soba Bene Dulića. Stol, stolci itd. Na zidu slika Majke Božje. Beno i kćer se razgovaraju. Marica je sva snuždena, zabrinuta i ogorčana.

Beno: Šta si tako obisila usne, ko žedno jagnje, lice ti, ko da si zagrizla u kiseli krastavac, a čelo si namrgodila ko Makso čivutin. Šta će ti ljudi misliti o tebi?

Marica: Baš me je briga, šta će misliti? Da ja za Mikliku poći neću, to je sveto.

Beno: Nek je već dosta od toga nećkanja! Moraš i više ni riči da nisam čuo! Pripravi čaše i bocu, i čim dođu, donesi na stol! (Marica otiđe Beno hoda po sobi.) Još tako šta . . . da ona neće, u bogatstvo, u blaženstvo to je čudo, šta je sa današnjom mla-

deži . . . Ta bio bi upravo grih taku sriću odbiti. (Hoda po sobi, dođe kod prozora, kao da nekoga čeka. Otvori na livo vrata i oštro vikne) Marice, evo ih! Pa da si mi se pametno vladala! Obuci se lipo i kad te zovnem, čedno i smišeci se uđi prid goste. Jesil' me razumila? (Marica ne odgovara. Kucanje na vrati.)

Beno: Slobodno, naprid! (Vaštlika i Miklika ulaze)

Vaštlika: Topri tan kazta Peno!

Beno: (u stranu) No, lipi kršćani. (na glas) Dobar dan i Hvaljen Isus!

Vaštlika: Ta, ta Klopcaš Krist! Evo nas got dvoja guća.

Beno: Dobro došli! Sidte i ras-

galite se! (Marica donosi tacu s vinom i čašama. Ne govori ni riči opet iziđe. Miklika zvirskim kecenjem prati joj svaki korak. Zatim izvadi iz čakšira omašnu šarenu maramicu, uhvati je za dva protivna kraja i svom dužinom privlači ispod nosa.)

Vaštljka: Kako iće za straf-ljom?

Beno: Hvala Bogu, ne mogu se tužiti, samo nek uvijek ovako ostane.

Vaštljka: Tá, tá, imaš straflje, možeš arbajtn, nemaž štraflje onta: Virtšaft štet am kopf (rukama pokazuje, da se onda sve našedi, to jest naopako ide)

Beno: Dobar je Bog. Ako čovik nešto oboli, neka se uzda u Boga, pa će opet sve dobro biti. (Nali je u čaše i kuca se s gostima.)

Vaštljka: (pije, zatim) A ja ne u Poga usta, ja usta u ove tvi ruke. Was sicher, to je sicher.

Beno: Ne govoriš dobro, Vaštljka. Brez Boga čovik zalud snuje i pravi planove, jer čovik samo snuje, al Bog određuje.

Vaštljka: Lari fari, šmarn! To zama bobovi tago gašež. Ja na to netaš ništ!

Beno: Al zato valjda se ipak moliš Bogu?

Vaštljka: No pa kat leknež, a ja se prigrštiš ovako (tri mala križića načini palcem, na čelo, na usta i na prsa.)

Beno: Ništa više?

Vaštljka: Šta više? Ja nije gruničar. (Isprsi se, trgne za prsluk. Miklika na dva lakta oslonjen o stol bludno zuri prema kuhinji i mlašće ustima.)

Beno: A nediljom za cilo iđeš na misu?

Vaštljka: Šta netilja? Šta miza? Oćeš ta imaš i netilja moraš ta ratiš. (Beno se strese.)

Beno: A kada opočivate?

Vaštljka: Mi nije sitiž. Mi u judro rano, u večje gasno furt arbajtn.

Beno: (srdit teško guta, nali je i kuca se) Kako vam se dopada vino?

Vaštljka: To je brecko! Ja ima vina, to je vina!

Beno: (hoće da se zadavi od gnjeva, zato nastavi) Hajte, da se malo prošetamo, da vidite kako je kod nas!

Vaštljka: Tá, tá, hajte te! (Iziđu.)

Marica: (brzo skoči unutra) Hvala ti Bože, sve će biti dobro. Ako Vaštljka i nadalje tako nastavi, onda će moj otac izbaciti i njega a i đuvegiju. (sklopljenim rukama prema slici) O slatka Gospe, moja nebeska Majko, pomози me! (Čuje bāt, zato brzo istrče. Beno i gosti s druge strane vraćaju se.)

Beno: Pa kako ti se dopadaju moji konji i krave?

Vaštljka: To nije gonja, to madžga. Ja imaž gonja, to gonj!

Beno: (nali je kuca se, puca od jida) A imate l' kakvog čitanja i zapivate li kadgod?

Vaštljka: (grdnim cirikom) Ja sama kat malo bijan, onta bivaš;

Tr Hancli trajbt oksa

Ti Kredl ti Kuh.

A bivaš ja i raciš:

Karava, rabava, odvori mi frada!

Beno: A što čitaš?

Vaštljka: Ja nečidaš. Nije daj knike mutrija ot mene. Što mene đribaš, to je sve du. (Oholo upači postom u čelo.)

Beno: (na stranu) Itima nitkovima sam ja htio dati moje lipo dite? O luda glavo! (Lupi se rukom po glavi.)

Vaštljka: Bitaj ti Peno, sašto mi tošo depi?

Beno: Pa ti ćeš već kazati.

Vaštljka: Mi dvoja Mariza broziš mojim Miklinu sa šena.

Beno: Vrlo mi drago! Pa kako mislite stvar?

Vaštljka: Kat finčaž, Miklin rati i dvoja semlja, a di topičeš penzion, pa šiviš ko krof.

Beno: A šta da bude s Maricom?

Vaštlika: Mariza paciš punjevaciš ruva i opučež švapski, pa s nama harbajt i harbajt.

Beno: Pa dobro, al moramo i Maricu zapitati, šta ona veli? Ali još štogod! Kad ja priredim prelo, ili kad dođu oci i materice i drugi blagdani, hoćel moja Marica moći slobodno dolaziti meni?

Vaštlika: Mi nesnaž daj raciš lutorija. Nema brelo, nema oca, materice, to raziba guća.

Beno: (sav crven od jida drekne) Marice, Marice! (Sa live uđe Marica kao na smrt osuđena. Miklika se keci ko pulin i hoće očima da je proguta.) Marice moja! Ovaj mladi udovac prosi te za ženu. Ded iskreno reci, hoćeš li poći za njega? (Kreće glavom u znak, neka odvрати, da ne!)

Marica: (blaženo uzdišući) Vrlo je veliko za mene odlikovanje, (Miklin zinuto guta joj riči) ali ja sam Bunjevka i volim svoj rod i svoje kolino, zato ću ostati kod svoje krvi. Pa ako i siromašniji bude od Miklike, al ja se ne udajem za drugoga, nego samo za Bunjevca!

Vaštlika: (razbišnjen) No so a Wähnsin, so a Nar! Jesil čula Miklin?

Miklika: (opet se tare maramom ispod nosa) Hm . . . Hm . . . Ahá!

Beno: Ozbiljno nećeš Marice moja?

Marica: (pobjedonosno) Najozbiljnije neću. To mi poslednja rič!

Vaštlika: A ti Miklin ajt na noke pa trašimo trugu! Šöne Kšiht!

Beno: Oprosti Vaštlika, al to malo, što smo mi danas tu govorili, tako me iznenadilo i uprepastilo, da sav drhćem u cilom biću. Iskreno ti kažem, da imam

10 kćeri, al ni jednu ti nebi dao! Gdi se Bog ne moli i ne sveti nedilja, gdi se ne kupe dica oko roditelja, gdi se živi živinski, tu moja kćer nema šta da traži. Ja sam nju drukčije odhranio, zato će za takoga poći, koji se isto onako misli, kao i ona, pa ma siromašniji bude. Jer blaženstvo nije u bogatstvu, nego u ljubavi, miru i slogi i u jednakom osićanju i mišljenju. A tko bi i mogao vatru i vodu složiti i sjediniti? (Naliže i opet bi se kuco.)

Vaštlika: Mi neće bit. Vrlo gizelo. Nicht wahr Miklika?

Miklika: Já, já, gisela krošće, nećeš jideš, al korpa noziž (pokazuje na ramena.)

Vaštlika: Niks für ungut! S Bokom!

Beno: Nezamirite nam! S Bogom! (Isprati ih, kad se vrati, Marica kleči prid slikom Majke Božje i zahvalno se moli.)

Beno: (gnjevno) O luda glavo! A kud sam metnio pamet, kad sam sâm o i na čas pomisliti mogao, da moje milo i drago dite među taku bogumrsku i zvirsku rulju dadem? Ni molitve, ni nedilje, ni ljubavi, ni knjige, ni pisme, već samo oholost, nadutost i škrtost. Uh!

Marica (podigne se) Nekunite oće sâma sebe, već dajmo hvalu Bogu, koji vam još u dobar čas otvorio oči. Sad se još sve dade popraviti. Naći će se i meni kakva srića i biti ćemo srićni i zadovoljni i vi, a i ja!

Beno: (neveselo) Valjda misliš na Gabora! Od toga brašna neće biti pogače! To je Marice propalo. Baš danas sam čuo, da mu otac kupio 30 jutara zemlje. Sad je Gabor bogatiji od tebe. Njega zalud čekaš!

Marica: Ništa zato oče! Oslo-
nite vi to na mene, pa ako vam
Gabor mio i dobar, kano meni,
a on će odmah sutra doći u prosce.

Beno: Dao Bog! Ako dođe,
ja ću sâm iskati od njega opro-
štenje i sve ću učiniti, da tebe
vidim srićnu i zadovoljnu

Marica: (skoči i zagrlji oca) Hvala
vam na tim ričima! A ja ću opet
biti najzahvalnija kćer vaša sve
do poslidnjeg daha svoga! (Beno
zagrlji Maricu i otide.)

Marica (piva):

Kukuruzi već se beru, ej haj!
Kukuruzi već se beru,

*Što mi radiš moj dilberu,
Što čekaš, što misliš, što se ne ženiš?*

Darove sam pripravila, ej haj!
*Darove sam pripravila,
I ružmarin zasadila,
Što čekaš, što misliš, što se ne ženiš?*

Marica: A šta tu pivam, ko
luda? Ta on to ne čuje! Bolje
iđem, te ću mu što brže poslati
poruku. (vragoljasto namigne) Pa ma-
kar je i obogatio, ta valjda će
ipak doći radi svoje Marice!

(Namigivajuć i smišec se na općinstvo
istrče blaženo i glasno se smijući kao
takav tko, koji je siguran u svomu poslu.)

Zastor.

V. Č I N.

Pozornica: Ista soba kano i prije. Gazda Beno shrvan od svoje žalosti kod stola
sidi i lice dlanovima krije. Katkad teško uzdahne. Najedared otvore se kuhinjska
vrata te utrče Marica. Veselo:

Marica: Oče, brzo se priobu-
cite, doći će nam prosci!

Beno: (iznenađen baci okom na nju)
A tko to?

Marica: (blaženo i veselo) Pogodite!

Beno: Zar Gabor?

Marica: A tko drugi? On glavom!

Beno: E, Bože pomози! Al ka-
ko ću da mu u lice pogledam?

Marica: (lišući oca) Ne mučite
sâm sebe oče! Tako mi lo ga gle-
dajte, kao da vam je rođeni sin.
Znam da će i on vas ljupko i
milo pogledati. Samo žurno, jer
svaki čas mogu tu biti!

Beno: (skoči) Oću a ti idi pri-
pravi bocu i čaše!

Marica: Sotim nemajte brige!
Već i večera se kuha. Danas
ćemo malo drukčije, ne kao jučer!

Beno: Nemarim, ti mala vištice!
Ajd, neka je na tvoje. (Marica iziđe.)

Beno: (naglo se oblači, tojest drugi
kaput zagrne hodajući po sobi sâm sa
sobom razgovara) Vidiš ti male vi-
štice, kako je ona to vriško sve
razgodila! . . . A baš mi pravo . . .

od Gabora nema poštenijega
momka u selu, a Ive će mi po-
magati u našoj narodnoj stvari . . .
Al crne sramote po mene, ako
ne dođu! . . . Od jučer ni na so-
kaku nisam bio, tako mi gori lice
zbog jučerašnjih prosaca! . . . Bo-
že! Još i sad me trnje prolazi,
kad pomislim na Vaštlikine brez-
božne i ohole riči! . . . A gdi
sam i metnuo pamet svoju? Ja,
Beno Dulić, vođa Bunjevaca, ka-
ko sam mogao toliko zabasati?
Oprosti mi pokojnice moja, obe-
ćajem ti, da ću sve popraviti, da
mirno mogla budeš počivati u
grobu!

Marica: (uleti) Oče, evo ih!

Beno: (nemirno) Ja sam gotov,
samo gledaj da se ne osramotimo!
(S desna kucanje na vratima. Marica izleti.)

Beno: Slobodno, unutra!

Ive i Gabor: Hvaljen Isus i
Marija!

Beno: (upravo veselo) U vike. Amen.
(rukuje se) Razonodite se i izvolite
mista zauzeti!

Ive: (brez brade u svečanom odilu) Drago mi je, što te mogu lično pozdraviti. A bome za ono 8 godina u Rusiji puno puta mi se činilo, da vas više nigda neću viditi.

Beno: (iskreno) Hvala Bogu samo kad te kući pomogao! Ja te pozdravljam, tvoj iskreni drug i vršnjak. — Pa kako se osićaš?

Ive: To brate Beno, ne mož se kazati u kratko. Čisto mi se čini, kao da sanjam. Posli toliko nezgoda, patnje, glada, i potucanja čini mi se, da sve ovo nije java i da sve ovo, u čemu sam sada, nije ni istina. Često puta štrepim, da se neću probuditi i opet pasti u staru bedu.

Beno: (ganut) Nije to san, moj Ive, nije! To je blažena java! Od tvoje Katicice nema kriposnije, vridnije i virnije žene, a sinovi su ti kremen-junaci i poštenjaci.

Ive: (upadajuć mu u rič) E a zar ti se u istinu i moj Gabor dopada?

Beno: (oduševljeno) Kaki dopada? Mnogo više! Baš sam ti zavidan zbog njega! Bar da je moj!

Ive: E, onda ja ne moram tu dugo i mnogo govoriti. Čuj me Beno! Ja sam došao, da moga Gabora ponudim tebi za zeta i da te zamolim, da bi, tvoju jedinicu Maricu dao meni za snahu, a momu Gaboru za virnu ženu? (Marica tacom vinom i čašama uleti, postavi na stol. Ivu poljubi u ruku na Gabora namigne. Beno nalije i kuca se sa gostima. Marica ne odlazi, nago se zaustavi kod vrata.) Ono, kad sam kući stigao, našao sam u mojoj Katici bilog gavrana, a još isti dan sam čuo od Gabora, da je u tebe jedna bila golubica, a to glavom tvoja Marica, koja je toliko stopljena sa svojim rodnom, plemenom, nošnjom, našim obi-

čajima, da ni za silan spahiluk ne bi zabacila svoje i primila tuđe. Zato neka ona i Gabor budu jedan par, a posli naše smrti neka oni nastave borbu za sriću, opstanak i boljitak našega plemena bunjevačkoga!

Beno: (tronuto) Al mi svaku rič baš iz srca vadiš. S moje strane evo poštena ruka. A što veli Gabor? Zar se i on tako misli?

Gabor: (svisno) Moj otac je govorio po momu srcu!

Beno: (nemirno) Gabore! Oćeš li mi moći oprostiti što sam htio da na put stanem vašem blaženstvu?

Gabor: (očito) A tko će misliti na grmljavinu, kad se već evo nebo razvedrilo?

Beno: (zagrlji ga) Hvala ti na pametnoj riči! Sad sam sasvim miran. (ulije u čaše kuca se) Marice, Marice! (Marica koraci prid stol) A što je to? Ti si zar unutra bila?

Marica: (veselo) A gdi da budem, kad eto mene prose?

Beno: (popriti je prstom) Ti čigro! Ded da čujemo, što ćeš Gaboru odgovoriti?

Marica: Odmah, samo na čas pričekajte! (izleti i već i natrag leti sa maramom) Evo odgovora! Uzmi Gabore, sa onom istom ljubavlju ti je dajem s kojom smo se međusobno zavirili.

Ive: (prema nebu) O hvala ti oče nebeski! Zasad neka je dosta od radosti, jer će mi se srce priliti.

Beno: (duboko ganut) Neka se prilije, Ive, za 8 godina i tugom se prilivalo. A vi dico kleknite i primite moj blagosov! (Gabor i Marica rame uz rame kleknu, Beno raskrili nad njima ruke) Bog neka blagosovi vašu ljubav i neka vam dade sriću u svemu! Nek poravni prid vama staze, kamogod krenete i

neka cviče niče za svakim vašim korakom. Ostanite obadvoje bili gavrani, volite svoje bunjevačko pleme, čuvajte i njegujte naše običaje i bodrite svu braću na iskrenu međusobnu ljubav. Dičite se sa slavom ovinčanim pradidovima, koji su za krst časni i slobodu zlatnu život žrtvovali i krv svoju potokom prolili. Ako vam Bog poroda daje, odhranjivajte dicu svoju u duhu njihovom. — A ako uz to i na nas izlijete nešto od vaše ljubavi, na nas oce i na blagu nanu Katicu, onda ćemo i mi uživati raj već na zemlji!

Gabor i Marica: (glasno) Hoćemo dok smo živi!

Ive: (kroz suze) Amen!

Gabor i Marica: (Palore daju Beni i Ivi, ovi ih grle i ljube brišući suze. Van pozornice bāt se čuje. Kroz kuhinjska vrata momci i cure dolaze unutra sa ča Savom, Barišom, i ženama. Tamburica svira, mladež piva:)

*Rôg se ori po zelenoj gôri
Lovac leti s brda na brdo.
Jelen bega, lovac goni njega,
Kano vitar guste magle pram.
Hura, hura, hura ori glas
Gospocka čast čeka nas.
Napred! U red!
Hura, hura, hura ori glas
Gospocka čast čeka nas!*

(Tamburica okrene u kolo. Mladež igra, pod igrom popiva:)

*Tako triba, tako da,
Svaki za svog nek s uda! Ujuju!*

*Što Bog dragi sastavi,
Čovik nek ne rastavi! Ujuju!*

*Niko veso kano ja,
Danas Gabor, sutra ja! Ujuju!*

*Drž se rode roda svog!
Pa će sriću dat ti Bog! Ujuju!*

*Bili gavran nek je svaka
Dična žena bunjevačka! Ujuju.*

(Posli kratke igranije:)

Zastor. — Konac.

Ivo Petreš.

BOGOPSOVAC.

Gradi se visoka kuća. Među radnicima se ističe jedan mladić svojom jakošću, ali na žalost i prkosom i bogomrskim riječima. Svaka treća riječ mu je psovka. Drugim radnicima to dojadilo, pa ga stali opominjati.

— Molim te, šuti, oglasio se jedan.

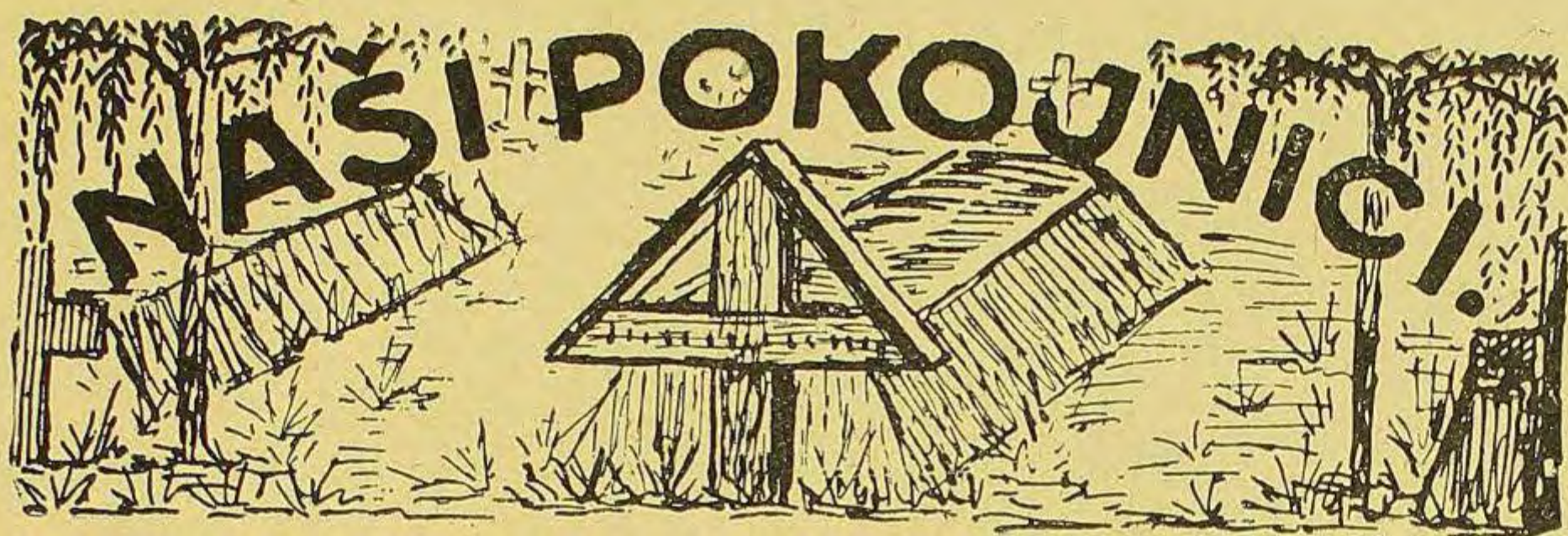
— Da šutim? Zar ja nijesam slobodan? . . .

— Dakako, slobodan si, ali bi se ipak pristojalo, da misliš malo i na one, koji s tobom rade. Ako ti ne mariš za Boga, mari-mo mi, i kad psuješ Njega, vrijeđaš mnoge od nas.

— Tako je! čulo se više glasova. Neka već jedamput prestane! No sve je bilo uzalud . . .

Podne je i daje se znak, da prestane rad. Radnici pohite dolje. Bogopsovac se progura, da bude prvi na uspinjači, koja će ih spustiti. Tek što je stupio na uspinjačicu, začu se oštar glas: — Pozor! Velik komad željeza poletio s vrha skela. Za čas bila je potpuno smrskana glava nesretnog bogopsovca . . .

Događaj je strašno djelovao na ostale radnike. Svi su govorili: — Prst Božji!

† NESTO SKENDEROVIĆ.

Iza dugog bolovanja sklopio je trudne oči jedan od najviđeniji Subotičana Bunjevaca Neko Skenderović. Umro je 21. srpnja 1932. i pokopan uz ogromno saučešće kako građanstva, tako i gradskog predstavništva kojega je sve do smrti bio član.

Da o pokojnom Neki Skenderoviću ništa drugo ne kažemo, samo to, da je on otac prečasnog g. Ante Skenderovića, župnika grada Sombora, i to bi dovoljno bilo, da ga mi Bunjevci ubrojimo među najprvije naše ljude. Ali je Neko Skenderović i sin Antuna Skenderovića, kojemu je, kao jednom od najuglednijih Bunjevaca starješina vrlo često zalazilo u kuću „Kolo Mladeži“ prva bunjevačka narodna organizacija. Ona je našla u kući starješine Antuna Skenderovića uvijek raširene ruke i otvorena srca. U takom je društvu proveo svoju mladost Neko, a njegov brat Pere Skenderović bio je dugih godina *urednik* jedinog bunjevačkog lista *Nevena*.

Neko je Skenderović bio i uzor-gazda; othranio je devetero djece, i među ovom župnika Antu, sirotčadskog oca Julija i stud. inženjera Marka.

Njegova je familija bila uvijek ogledalo kršćanske bunjevačke porodice a on je sam uživao zbog svoje mirne ćudi, koja je ali uvijek volila pravda i za nju se Neko čestoputa žrtvovao, a od istine i pravde se ni za sav svijet nije dao odvratiti — velik ugled i poštovanje od svega građanstva.

Slava Nesti Skenderoviću.

A našem Rodu želimo mnogo ovakih sinova, starješina, otaca i — muževa.

Nekoliko riječi našem zemljodjelcu.

Neki su naši čitaoci prigovorili nam: „Šta „Danica“ piše nama o zemljoradnji? Pa mi to bolje znamo, nego taj što piše! Radije da nam napišu kakvu lijepu pripovijetku.“ — Istina je, da je čovjeku radniku potreban i duševni odmor i razonođenje, ali je istina i to, da nijedan, ni najučeniji čovjek nije toliko mudar, da ne bi mogao i više naučiti.

Danska, Holandija, Njemačka i druge vrlo napredne zemlje svjedoče, da je nauka i za najnaprednijega zemljodjelca potrebna, tim više, jer ono što se do sada znade nije uvijek sigurno, i svaki dan se izvali po koje zlo što ga treba savladati a i dobro što ga treba naučiti.

„I moj otac je orao i sijao pa je dobro bilo“. Jeste. Orao je sa drvenim plugom, sijao i kukolj i čičak a torila ptica kad je naletila. Sada se ore sa gvozdenim plugom, sije se selekcijom čišćeno sjeme a tori se sa umjetnim gnojem. Zato je bilo ove godine u jednog 2 metra po lancu, a u drugog 15—16 metara. Nije dakle na odmet učiti ni najučenijemu a osobito zemljodjelcu, jer će nauk uvijek dobro doći.

Zaoravanje strnike — ugarenje.

Ovo je tako važan posao da ga baš nijedan zemljodjelac ne bi smio zanemariti, jer ugarenje olakšava svaki daljnji posao oko obrađivanja, a osim toga donosi mnogovrsne koristi. Zaoravanjem strnike postiže se: da se u što većoj mjeri očuva vlaga, koja se nalazi u zemlji po žetvi strnih usjeva; da se strnika zaoravanjem postavi u stanje, da lako i brzo istrune i na taj način bogati njivu humusom; da se uništi korov i sjeme njegovo i pretvori u gnoj; da se unište razni štetni insekti i njihove lutke i jaja; da se zemlja održi u rastresitom stanju, kako bi se na njoj mogli lakše, bolje i jeftinije da izvedu svi poslovi za naredni usjev. Za vrijeme porasta i sve do žetve žitarice zaklanjaju zemlju od sunčane pripeke, pa se vlaga ne isparuje u velikoj mjeri, zbog čega je zemlja, baš i kad su jake žege umjereno vlažna.

Poslije žetve zaostala strnika ne zaklanja ni malo zemlju od pripeka, koje obično i to doba vladaju. Površni sloj zemlje sasušuje se vrlo brzo, stvaraju se kapilarne cijevi kroz koje se voda brzo isparava tako, da nastupa brzo isparivanje vlage iz zemlje.

Zemlja se sve više okori i puca, nastaje naglo sušenje ne samo kore gornjih slojeva već i zdravice. Pa i kad padne kiša malo koristi ima od nje. Vodu nema šta da zadržava, otvrdla zemlja slabo je upija i što upije ispari se čim sunce ograne. Pri suhoj jeseni stanje zemlje, na kojoj strnika nije zaorana, svakim danom je sve gore. Da bi se sve ovo izbjeglo treba uzeti za pravilo: čim se pokosi žito i postave krstine u redove, treba orati odmah između redova. Za oranje treba udesiti plug da ne ide dublje od 6—8 cm. U toj

dubini strnika će brzo preći u truljenje. Sjeme od korova staviti će se u vrlo pogodan položaj, proklijat će još iste jeseni. Kad se njiva ozeleni treba je drugi put duboko preorati; jesenje oranje prevrnut će sav iznikli korov, ugušit će ga, te će se time zemlja očistiti i obogatiti znatnim količinama.

Vidimo od kolike je koristi zaoravanje strnike, te ponavljamo, da nijedan zemljodjelac ne bi trebao da propusti izvršiti ovaj posao.

Radnje oko žita u proljeće.

Pomaganje žitu. Obično zima donese dovoljne vlage u zemlju. No razborit zemljodjelac treba da se postara, da tu vlagu pomogne zadržati u zemlji, jer će vjerojatno doći i suhi dani. Ta čim pripeče sunce i duhne vjetar, vlaga će za malo dana da ishlapi iz zemlje, pa će biljke oskudijevati i zaostati u razvoju. Kod žita, kod pšenice najuspješniji način zadržavanja vlage jest, „paranje“. I to paranje i uzduž i poprijeko.

To se radi najviše gvozdenom zupčastom paračom, a mnogi rade to sa lančanom paračom ili bolje: *taračom*, koja ne para, nego tare, lomi tlo i sotim se postiže cilj: zatrpavanje potlenih rupica. Opet nekoji *roljaju* žito. To je dobro kod žita, koje je sijano na grumenčasto oranje, jer je kod oranja bila velika suša. Gdje nema velikog grumenja zemlje, tamo je bolja parača ili lančana tarača.

Prigovori protiv paranja. Prvi je, da je to znatno povećanje truda oko pšenice. To je istina. Ali je istina i to, da se taj trud isplati. Drugi je prigovor, da se sotim paranjem čupa žito iz korjena. I to je istina. Ali je istina i to, da je vrlo malo iščupanih struki, baš oni koji čine žito i onako pregusto. Dalje, kada se ono malo prorijedi, bolje će *busati*, a slamka iz jakog busa uvijek je čvršća i plodonosnija, nego ona samica, što jedna đika iz jednog korjena. Taka slamka iz busa, ne će šale ni poleći.

U ostalom iščupati će se najprije one biljke, koje imaju najslabije korijenje, a te će i ako ostanu, slabu slamku i slabi vlatić dati. Za to je i bolje, da taka biljka ugine, i da dâ mjesta onoj busatoj, koja će donijeti bolji rod. Ne treba dakle žaliti truda za valjano paranje žita; samo treba pametno izabrati vrijeme za paranje.

Razlog paranja. Odavno je poznato, da na površini tla, kada pripeče sunce, naprave se rupice, vrlo sitne i vrlo mnoge i one idu u dubinu tla, pa se kroz njih *gubi vlaga* iz zemlje, tako da sunce zagrije, pretvori vodu u paru, para se digne i zemlja postaje svakim časom suša i skorenija. A to škodi biljci, jer voda rastapa u zemlji biljčinu hranu i unosi je, voda, kroz žile kroz samu biljku, pa se ona povoljno razvija. Kada sunce i toplota kroz rupice izvuče vodu, nje je sve manje, rastapavanje hrane sve slabije, a u toploti biljka svaki čas gubi iz sebe vlagu, sokove, pa ako nema u zemlji, da iz nje naknadi, ona stradava. Paranjem se i kopanjem poruše rupice i pozavaljavaju, pa voda iz tla ne ishlapljuje, nego ostane,

Najzgodnije vrijeme za paranje jest iza proljetnih kiša „Đurđevske kiše“, a ako ta kiša nije došla, onda je ne samo dobro, nego baš životna potreba paranje.

Voćke i štetočini.

Odkako nema po voćnjacima ptica pjevačica zdravo su se namnožili životinjski štetočinje. Za to je potrebno, da se voćari na drugi način brane od ovih neprijatelja voća. To nisu samo gusjenice, koji napadnu i opasu lišće, nego su to, naročito crvići, koji se uvuku u pupove, u cvjetove i samo zrnje voća, pa sa zrnom i sami rastu i sve većma izjedaju zrno. Voće postaje crvljivo.

Sredstva, sa kojima se prska voćka, dvije su vrste: ona, koja izgrizu i ponište jajašca ili kožicu već izlegle gamadi, te ona, koja otruju živu gamad, što već grizu lišće i rod voćkin. Za uništenje i opaljenje jajašca i žive gamadi najbolje je sredstvo *nikotin* (tanaton). To mu je slaba strana, što ga je teško dobiti i što ga nema sa stalnim stupnjom jačine. A drugo je, te vrste sredstvo „*lušija*“, ona tečnost, koja se dobija pri kuhanju sapuna. Neki misle, da je to isto, što i *crni sapun*, ali to nije sasvim tačno. Lušija je djelatnija, jača od crnog kali-sapuna. Lušija se upotrebljava: 6 litara u 100 litara vode, za tanko granje i pupove da se prska; za deblo i za debelo granje: 50 litara lušije sa 50 litara vode, da se premaziva. Za trovanje već izleglih kukaca, gamadi jedno je samo sredstvo: *arzen*, bilo u kojoj smjesi. Važno je da arzen dopre do onih dijelova voćkinog roda, sa kojim se ta gamad hrani.

Zimsko prskanje, samo sa grižljivim sredstvima, ima da se obavi, od kasne jeseni pa do prije kretanja pupova, dakle preko cijele zime. Smije da se prska samo, kad je toplina vazduha iznad ništice. I to, da se obavlja prskanje samo do podne, pa da se na voćki osuši prskotina, dok ne počne mrznuti.

Poruke Uredništva „Danice“.

Svima, koji su nam čestitali, prigodom ovog našeg skromnog jubileja, ovim putem najtoplije zahvaljujemo. Dao Bog da 75-godišnjicu naše „Danice“ proslavimo u boljim gospodarskim prilikama našeg naroda, pa će valjda i „Danica“ onda u još svečanijem ruhu izaći.

Suradnicima čije radnje nisu izašle u ovogodišnjoj „Danici“ poručujemo, da smo ih ostavili za godinu, jer smo imali silan materijal, pa smo izabrali ono, što smo smatrali za najzgodnije u ovaj svečani broj. Svima neka je najsrdačnija hvala koji su nas bilo čime ispomogli, pa sve molimo da nas i ubuduće ne zaborave.

ZA REDUŠE I STANARICE

Kako se možeš očuvati od sušice? Od sušice se možeš očuvati, ako paziš, da u te ne uđu klice sušice. Zato kad kašlješ ili kišeš, metni uvijek pred usta i nos maramicu ili barem lijevu ruku. Ne pluj na pod ili na zemlju, nego u pljuvaonicu ili maramicu. Traži od drugih, da i oni jednako čine. Ti čuvaš njih od bolesti, neka oni i tebe čuvaju. Ne stoj i ne sjedi nikada bliže od jednog metra ispred sušičavog bolesnika, da ti ne kašlje ravno u lice. Ne boravi u sobi, u kojoj stanuje sušičavi bolesnik. Ne puštaj, da te itko poljubi u usta. Ne pij prijesno mlijeko, jer i krava može biti sušičava. Ne pij za drugim iz iste posude. Periruke prije svakog jela vodom i sapunom, da ne preneseš prljavim rukama klice na hranu i u usta. Uništavaj muhe, da ne prenose klice s poda ili iz pljuvačnice na tebe i na tvoju hranu. Ne zastiri i ne zatvaraj prozore svojeg stana, da može u njega ući što više sunca i zraka. Sunce najbolje uništava sve klice sušice. U kuću, u kojoj je mnogo sunca i svježeg zraka, ne ulazi sušica.

Dijete meće sve u usta, do čega dođe. To je u naravi sva-

koga djeteta. Zato majka mora paziti, da dijete ne uzima u usta ono, što nije za jelo, jer bi sebi moglo time veoma naškoditi, a moglo bi progutati i razne klice bolesti. Često djeca rado meću pijeska, zemlje ili „lipa“ od zida u usta. Takvoj djeci treba davati riblje ulje.

Proti prištićima na licu rabi se uspješno voda od meda. U $\frac{3}{4}$ litre vode primiješa se 5 dkg. meda, 2 dkg. boraksa i 15 dkg. alkohola. U boci se to dobro promućka i začepi. Svaki dan doda se 1 do 2 kašike u vodu, u kojoj peremo lice ili se samo vata namoči u toj tekućini i time ispiru pojedini dijelovi lica.

Rublje se ne će smrznuti. Sva-ka naša domaćica nije samo jednom imala neprilike sa rubljem, koje se preko noći smrznolo i postalo tvrdo kao drvo. Više puta se onako smrznuto i poderalo. Da se to zlo ne dogodi i da se oprano rublje ne smrzne, lako je pomoći. Kad se rublje posljednji put prije steranja i sušenja ispire, treba u vodu metnuti šaku kućne soli. Ta se sol mora dobro stopiti. Rublje u toj vodi oprano, makar bilo najfinije vrste, ne će se smrznuti.

Najbolje sredstvo protiv buhača Ovaj se nametnik pojavljuje na raznom zelju. Najuspješnije ćemo ga se riješiti pelinom. Jednu šaku pelina metni u 50 litara vode i ostavi ga u njoj 18 sati. Zatim procijedi, pa tim štrcaj napadnuto bilje od buhača. Ubrzo će ga nestati. Pojavili se opet, a ti: Jovo nanovo.

Kad cipele škripaju dobro je potplate (donove) natrti uljem i ostaviti tako, da se ulje upije u kožu, pa će škripanje prestati.

Torta od oraha 10 žumanjaca i 10 kašika šećera dobro umutiti; onda dodaj 6 kašika samlivenih oraha i 5 kašika brašna, 10 bjelanaca utuci na snijeg dodaj pô čašice ruma i malo limuna i sve zajedno umiješaj, izlij u formu i peci u pečenjari.

Mrlje od voća, kojih imade najviše na dječjim haljinama ubrusima i sličnom, čistimo lako. Čisto rublje, na kojem su mrlje od voća, namočimo u hladnoj vodi. Stucamo komadić sumpora, metnemo na stari tanjur i zapalimo. Rublje sa mrljama držimo rašireno nad dimom sa sumpornim parama i treba da ga tako okrećemo, da dim prolazi kroz mrlje. Kad mrlje nestanu, rublje se opere u hladnoj vodi. Ako se mrlje poznaju, ponavljamo čišćenje tako dugo, dok mrlje sasna nestanu.

Petrolej umekša kožnu obuću, koja je od kiše otvrdla. Koža se trlja sa petrolejskom krpom.

Svileni papir jako je dobro sredstvo protiv hladnim nogama. Svako jutro treba umotati stopala u bijeli svileni papir, i oprezno navući čarape, pa noge ostanu cijeli dan tople. Treba paziti da

se papir ne namreška, jer će onda žuljati.

Klijanje krumpira. Ako je krumpir spremljen u toploj prostoriji, onda on — osobito pred proljeće — brzo proklija. On pušta klice već kod vrlo slabe topline. Stoga moramo biti veoma oprezni, kamo ćemo ga spremati, da ne bi pustio klice u nevrijeme. Isklijan krumpir nije zdravo jelo.

Tko kuha jaja, pa se boji da će mu popucati, neka stavi u vodu malo soli i jaja tad ne će puknuti.

Čišćenje prozora od kreča i morta. Ako su prozorska stakla zamazana krečom ili mortom, čiste se jakim octom. Siva tamna mjesta, koja se inače ne dadu očistiti, bez muke će izčeznuti. Kad se iza toga staklo opere čistom vodom, postane opet bistro i prozirno.

Voće u medu U med pomiješamo nešto vode i kuhamo. Kad se skoro ohladi, prelijemo taj sirup preko voća. Tako možemo konzervirati razno voće, kako ga godišnje doba donese.

Mlade voćke ogrizu zecevi. Preko zime potrebno je stabalce oviti trskom ili papirom, a još najbolje prućem bodljivim od „krunice“. To je zato najbolje, jer se u trsku nazavlači svakojaka gamad, pa ako rano skineš, zec će nagristi voćku, a ako dugo držiš trsku na voćci, gamad se izleže pa će ti napraviti štete. A papir će kiša rastopiti pa eto opet kvara. „Isusova krunica“ pak ostaje tvrda, prozračna i — oštra.

Kokoši je bolje hraniti ječmom ili zobom, a nije dobro samim kukuruzom, osobito nije dobro — pšenicom, od te hrane kokoš vrlo udeblja, ne nosi, a sleptane je svakojaka bolest i pogibija.

OMLADINSKE NARODNE PISME.

Šimi moda i šimi se hoda,
Hodaj šimi po velikoj zimi.

Pisme moje alaj ćete stati,
Srce moje al ćeš uzdisati.

Iđe dika i inoča s njime,
Dajte ciglu da bacim za njime.

Nova dika ljubi i ujeda,
Al se stara zaboravit neda.

Češljam kose i gori i doli,
Gori-doli pa me bećar voli.

Imala sam nešto malo dike,
I to malo ot'šlo u vojnike.

Grlo moje još da imaš para,
Tri bi sela sama natpivala.

Diko moja bili karamfiljo,
Svako znade da si me volio.

Umri diko pa ću te kajati,
Plavo zrnje, obočiće crne.

Lipa ti je Šokica u vezu,
Nema para ni u cilom srezu.

Oj Šokice al ti krasu usta,
Poljubi me ne ostala pusta.

Šta je selu pa mi ne viruje,
Da me moje drago ne miluje!

Diko moja da si ko sunašce,
Kad te moje ne voli srdašce.

Tilo moje truni mi u grobu,
Što ne volim, ljubiti ne mogu.

U dragoga vrlo sitni zubi,
Kad poljubi ništa mi ne udi.

Mili Bože, šta to biti može,
Da se dika zatajit ne može?

Prođi diko ispid našeg dvora,
Moje oko tebe vidit mora.

Iđe cura duž našim sokakom,
Cura iđe, pa da dragog viđe.

Diko moja dugo je dva dana,
Dođi danas ja te čekam sama.

Već ću malo prkositi svitu,
Pa ja ne ću zapaćati diku.

Alaj volim, curo, oči tvoje,
Samo nisu garave ko moje.

Lolo moja brkovi ti crni,
Još ih malo bećarski zavrni.

Tamburaši svirajte bećarac,
Da vidite kaki sam pijanac.

Šta ću, nane, zaboli me glava?
— Čuti, Milka, izličit će dika.

Drugarice ja ti nisam kriva,
Što tvoj lola kod mene noćiva.

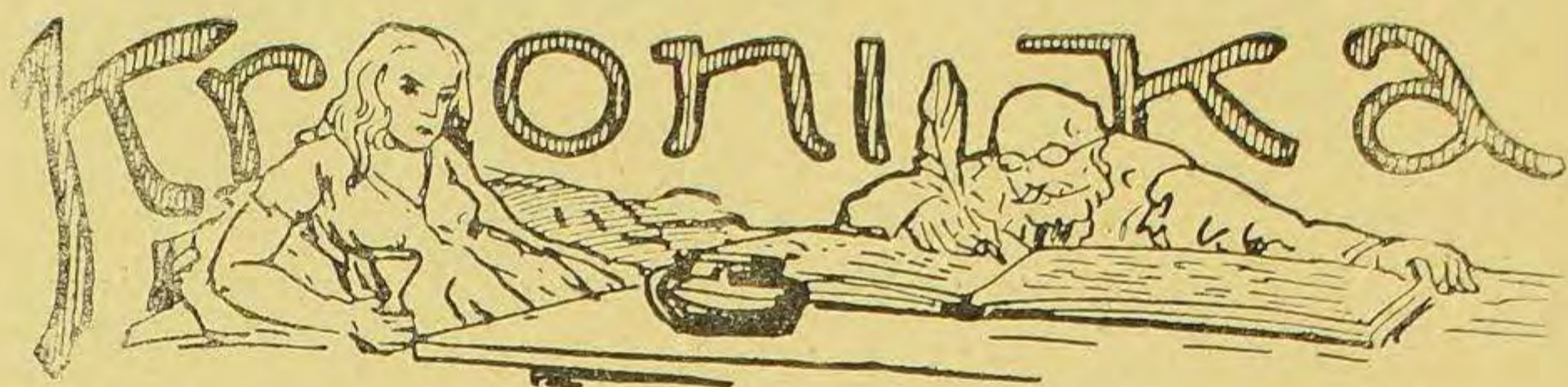
Alaj imam umiljato lane,
I u crkvi namiguje na me.

Mene nana u prozor zatvara,
Prozor puče, poljubi me luče.

Iđe jesen, al ne iđe meni,
Ne će moja dika da se ženi.

Od 1./X. 1931. do 1./X. 1932.

Đaci na zadružnom tečaju. Još prije par godina malo se tko bavio zadrugarstvom u Bačkoj. Nastojanjem agilnog odbora Bunjevačkog Momačkog Kola u Subotici, osnovana je Subotička Kreditna Zadruga, koja je na zimski zadružni tečaj izaslala tri omladinca i to Kalora Dulić i Antuna Milodanović iz Subotice i Marka Budanović iz Bajmoka.

Umro najteži čovjek u Jugoslaviji. U Zaječaru je umro 30. oktobra 1931. Ljuba Lahović, koji je slovio sa svojih 224 kg. kao najteži čovjek u Jugoslaviji.

Izbori u Subotici. 8. novembra 1931. bili su izbori narodnih poslanika. U Subotici je izabran velikom većinom Dr. Mirko Ivandekić. Čestitamo.

Crkvice Isusa Radnika. 15. novembra obavljeno je blagoslovanje nove crkvice na Palićkom putu u Subotici, koja je posvećena „Isusu Radniku“. Posvetu je obavio sam preuzvišeni gosp. Lajčo Budanović biskup. Za prvog vikara je imenovan vlč. g. Andrija Moullion.

Crkva na Šebešiću (Mala Bosna) blagoslovljena je 29 novembra 1931. Posvetu je obavio sam preuzvišeni gosp. Lajčo Budanović biskup, a za prvog vikara je postavljen vlč. g. Pavao Bešlić.

Hrvatsko Katoličko Akademsko Društvo „Domagoj“ proslavilo je 6. prosinca 1931. svoju 25-godišnjicu svoga opstanka. Čestitamo.

U nedjelju 6. decembra 1932. poslije podne u 4 sata blagoslovio je vlč. g. Josip Perchy vikar na Kalvariji, temeljni kaman nove crkve. Za ovu crkvu ostavila je pok. udova Laze Mamužića 500 hiljada din. i tako je omogućila, da se sagradi crkva u tom dijelu grada.

Izbori senatora. 3. januara 1932. izvršeni su izbori senatora u svim banovinama. Iz Subotice je izabran g. Antun Vidaković Božanov.

10-godišnjica sv. Oca Pape. 12. februara 1932. na dan krunišanja Pape Pija XI. navršilo se 10 godina kako je on izabran za Papu. Tom prigodom u katedrali sv. Terezije bila je svečana sv. Misa. A u nedjelju 14. februara bila je zahvalnost u svim crkvama po našoj biskupiji.

Ivan Vojnić Tunić profesor matematike na subotičkoj gimnaziji stavljen je u mirovinu.

Nov javni bilježnik u Somboru Nj. Vel. Kralj. imenovao je za javnog bilježnika u Somboru uglednog advokata Dr. Ivana Abramovića. Čestitamo.

ZABORAVNOST.

„Zašto imate čvor na maramici?“

„To mi je napravila moja žena, da ne zaboravim odnijeti jedan list na poštu!“

„No pa? Jeste li učinili?“

„Ne — ona je zaboravila da mi dade list!“

O ŽENE, ŽENE!

Gospođa A: „Kako vam se sviđaju novi susjedi?“

Gospođa B: „To su vam nenasnosni ljudi“.

Gospođa A: „Mora da odviše buče?!“

Gospođa B: „O draga, baš je protivno; oni razgovaraju tako tiho, da ne čuješ ni jedne riječi“.

FATALNO ZVANJE.

„Liječnici imadu mnogo neprijatelja na tom svijetu“

„Da, da, — a još više na drugom!“

ZAPRIJEKA.

„Može li se govoriti sa gospođicom Jelkom?“

„Ne, za sada nije moguće“.

„Valjda nije još ustala?“

„O, dokako da je ustala“.

„Onda joj valjda nije nešto dobro?“

„Ona je posve zdravo — ali će tek za pola sata dobro izgledati“.

ONA JE BOLJA!

— Paprička je najnemarnija domaćica, što je poznam, — pripovijeda Solarička povjerljivo svojim susjedama. — Pomislite, kako vo joj je kućanstvo, ni soli nema kod kuće.

— Odakle vi to znate? — Čudi se jedna susjeda.

— Tako, meni je jučer uzmanjkalo, pa sam htjela od nje uzajmiti.

PEH.

„Moj novac je propao, moji konji za utрку su oboljeli, moji prijatelji su me ostavili, moja žena je pobjegla s drugim — — šta mi se još može dogoditi?“

„Da ti se žena vrati!“

NAKON PUTOVANJA PO ITALIJI

„A kako vam se sviđala Venecija?”

„Ah, u cijelosti sasvim dobro, samo smo imali peh, jer je ono vrijeme bila jaka poplava...”

VALJANA GAZDARICA.

„Kako ti se sviđa moj novi jesenski kostim, draga Jelka?”

„Krasan je! Otkuda ti?”

„Zaslužila sam ga sasvim sama!”

„Ti? Sama zaslužila?”

„Da odučila sam moga muža da pije i da puši!”

SLADOKUSAC.

„Zašto vi zatvarate uvijek oči, kada pijete konjak?”

„Eh, znate... kada vidim konjak, skupi mi se voda u ustima, a – ja bih htio konjak piti bez vode...”

RAZUMLJIVO.

Profesor vjeronauka pita: „Kada su Adam i E-va istjerani iz raja?”

„U jesen.”

„Zašto baš u jesen?”

„Jer u jesen sazrijevaju jabuke”.

VRIJEME SE MIJENJA.

Nedavno oženjeni prijatelj priča svome drugu:

„Kako se vremena mijenjaju! Prije braka ja sam govorio, a ona je slušala. Poslije braka, ona je govorila, a ja sam slušao...”

„A danas?”

„Danas govorimo oboje najednom, pa nas susjedstvo sluša.”

DRUGOVI.

— Što misliš o doktoru Doliću?

— Potpuno nesposoban čovjek!... Za moga odsustva, zamjenjivao me je i dva najbolja bolesnika mi je ozdravio.

MEĐU DJECOM.

— Imaš li ti tatu?

— Imam ali je u Americi.

— A ko onda kod vas kuha kavu?

SAD SE SLAŽU.

— Sada se zaista odlično slažem sa svojom punicom

— Nemoguće! Ona dakle stane zajedno s Vama u kući?

— Što to mislite? Ona je otputovala u Ameriku.

JUNAK.

Muž, kojega je žena kuhalom odvijala pod krevet; „Ženo, pusti me na miru, jer u mene je čovječja narav, pa ako izađem bit će zlo”.

RAZLIKA.

— Kakva je razlika između trgovca i džepara?

— Nikakva jer oba grabe iz tuđeg džepa.

NOVA SLUŠKINJA.

Gazdarica: Maro, skoči prije-ko mesaru, pa vidi, ima li teleće noge.

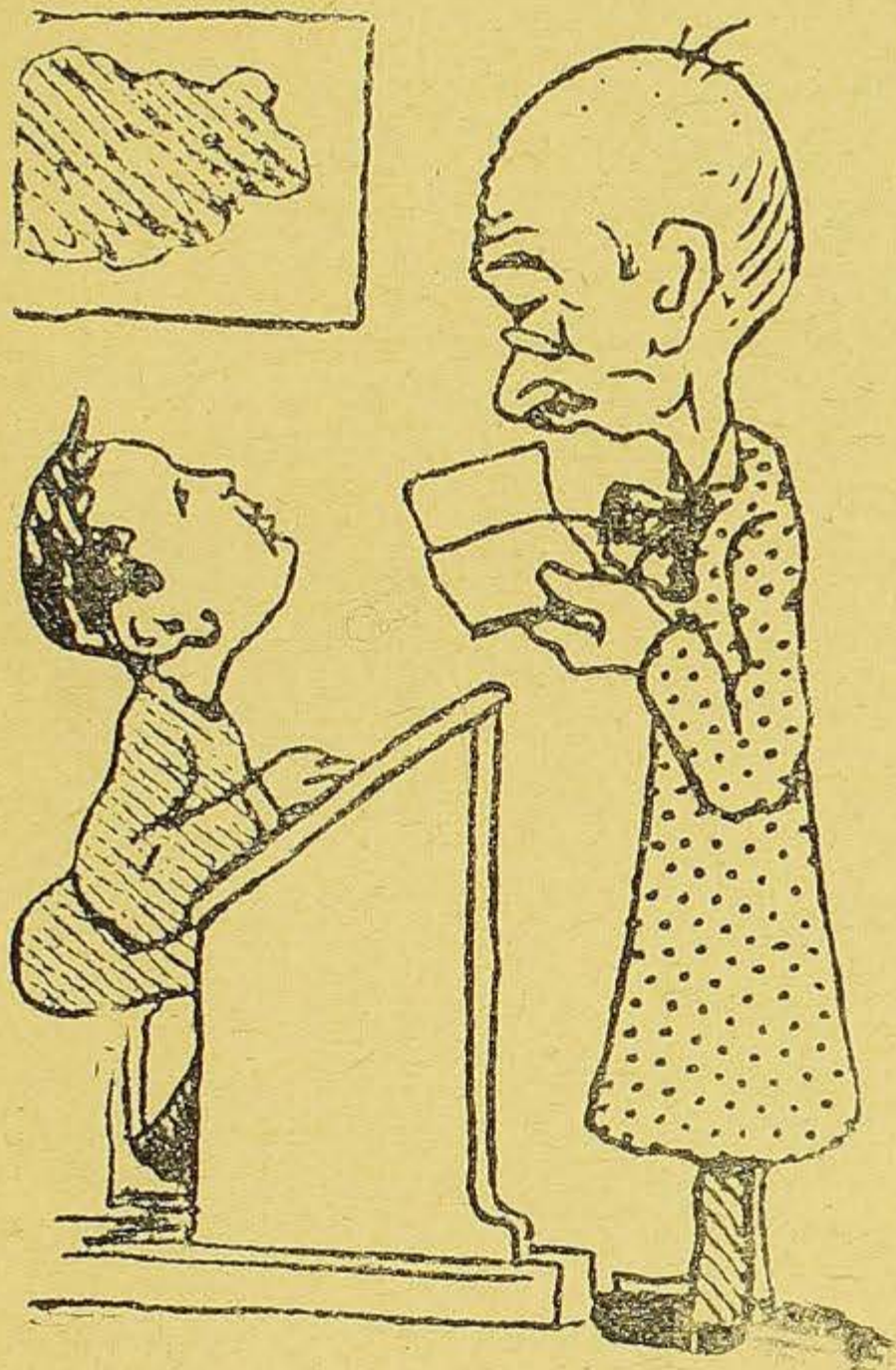
Mara (vraćajući se): Ne, on nema teleće noge, nego čovječe. Baš sam vidjela na svoje oči.

ANĐEO SA ŠEŠIROM.

— Još prije jedan sat tepao si mi, da sam anđeo, a sad ne ćeš da mi kupiš nov šešir.

— Dobro, ali otkada anđeli nose šešire?

PITANJE.

Učitelj: Zašto je Adam bio žalostan, kad je morao izaći iz zemaljskoga raja?

Ivica: Jer je i Evu morao sa sobom povesti.

MATUZALEM.

Neki se sedamdesetgodišnji seljak htio oženiti jednom sedamdesetgodišnjom staricom. Sav je svijet govorio o tom, kad najedamput svadba se razvrgla. Jednoga dana zapita toga seljaka neki znanac, zašto nije došlo do ženidbe.

„Nisu privolili njeni roditelji,“ odgovori on kratko.

Fotografirajte

jer je najveće veselje
ovjekovječiti ono,
što je čovjeku
lijepo i
ugodno!

Sve što trebate

za fotografiranje kao:
aparate, ploče, filmo-
ve i sve ostalo
dobijete naj-
jeftinije

u Foto **NADA** Drogeriji
V. GABRIĆ, SUBOTICA.

BISTAR DEČKO.

Učitelj: Koliko je sto ništica u vrijednosti?

Učenik: Pedeset nužnika, gospodine učitelju.

MUDROVANJE ICIGOVO.

— Što je dobra trgovac ta moja Mavro, već je triputa bankrotirala, a nema ni 30 godina.

NERVOZNOST.

Dva bankovna činovnika razgovaraju:

— Kako ti se sviđa naš novi kolega?

— Mani ga, nervozan čovjek! Još pravo nije ni došao ujutru u ured, već sjedne i radi . . .

IZGLEDI ZA BUDUĆNOST.

Mušterija se tuži krojaču:

„Odi jelo ste mi jako usko sašili“.

„Pustite samo“, umirivao ga krojač, „još jedno šniženje plaće i stajat će vam kao saliveno“.

PROPAO ČOVJEK.

— Ja sam ti propao čovjek. Juče su u moju kancelariju provalili lopovi i otvorili blagajnu.

— Je li bilo mnogo novaca?

— Baš ništa, ali ja sam ipak propao. Rekao sam svojoj ženi da sam cijelu noć prosjedio u kancelariji.

PONOSITI KALFA.

Krojački pomoćnik svom drugu: „Ako majstor ne bude povukao svoje riječi, ja ću otići!“

„A šta je rekao?“

„Da idem“.

OTKRIVAČ.

Učitelj pita: „Pero, pokaži mi na zemljovidu Ameriku“.

Pero točno pokaže, kako je bio pitan.

Učitelj: Sad reci ti, Marko, ko je otkrio Ameriku?

Marko: „Pero!“

MALI KRITIK.

— Znaš li tata da se mama ne razumije u odgoj djece?

— Ali sinko, kako ti to možeš reći?

— Da, mene mama uvijek tjera u krevet, kada mi se još ne drijema, a izjutra, kada mi se najviše spava, tjera me iz kreveta.

MOLITVA.

Kod Popićevih je bio običaj, da su se djeca molila prije i poslije jela za primljeno dobro. Jednom su išli s ocem na izlet, pa su otišli u gostionu, pa kad je otac naručio jelo, počeli su ga jesti bez molitve.

— Zašto se ne molite? — upita ih otac.

— Zato što ćeš ti to platiti, — odgovore mu.

DJEČJA LOGIKA.

— Marko, ne smiješ da galamiš dok mama spava.

— Da, ali ako galamim dok ne spava, onda me tuče.

LIJEPA OPOMENA.

Stric (koji je došao u posjete): „Tako si velik, Branko, pa još uvijek mećeš prst u usta!“

Branko: Moram držati nešto u ustima, kad mi nisi ništa donio“.

PREPORUKA.

Poslodavac: „Primio bih Vas u posao al je li ste dosta jaki?“

Radnik: „Ne bojte se, svom sam prijašnjem gazdi razbio jednim udarcem tri rebara“.

IZLANIO SE.

Gospodin sataru: „Šta ste vi ovdje napravili? Prekjučer sam vam donio uru na popravak, jučer ste mi ju poslali i primili novce, a danas ura ne ide. Mora da ste nešto iz sati izvadili?“

Satar: „Na moje poštenje nijesam se vašeg sata ni dotaknuo“.

ČEKA ČOVJEK.

Prvi: De žuri se bolje, jer i tako bit će od babe trista jada.

Drugi: Čekaj more, sad se baš počeo sokak da okreće, pa čekam dok ne dođe moja kuća.

TKO JE.

Pomodna žena hvall se kako je ona obrezala kosu: „Sad niko ne će mi moći da kaže, da sam baba“.

Muž: „To ne, jer sada izgledaš kao djeda“.

NIJE POTREBNO.

Reče kum cigi: „Zašto da kumčad ne okupaš cigi?“

— „Nije potrebno, odgovara ciganin, poznajem ih ja po glasu“.

NIJE ROĐEN.

Učitelj: — Kad si ti rođen Mišo?

Mišo: — Ja uopće nisam rođen, jer imam maćehu.

RAZUMLJIVO.

Ona: „Da me nisi upoznao, bi li me tako jako volio?“

On: „Kudikamo više!“

U ŽELJEZNICI.

Neki putnik ugleda u vlaku neku ženu, koja je pobožno molila kronicu.

— O, moja sestro, vraćaš li se iz Lurda?

— Da, gospodine.

— Vjerojatno, da si tamo vidjela čudnovate stvari, — reče putnik rugajući joj se.

— Vrlo čudnovate.

— Možda kakvo veliko čudo?

— Ne jedno nego mnogo.

— Ko zna, možda si vidjela i samu blaženu Mariju?

— Upravo Mariju — dragi gospodine — i ne samo Mariju, već i sv. Josipa i malog Isusa u špilji betlehemskej. Falio je samo magarac, a i njeg sad vidim ovdje.

Svi prasnuše u smijeh.

ABECEDA.

Mamica, uči sina abecedu: „Tonček, što dolazi iza slova a?“

Tonček: „Sva ostala slova.“

LITERATA.

Sastala se tri seoska gazde, čiji su sinovi učili visoke škole. Povedu razgovor o svojim sinovima te jedan reče:

— Moj sin je liječnik.

Drugi: — Moj je advokat.

Treći: — A moj je literata.

— Što je to literata? — upitaše ostala dvojica.

Eh, to vam je ovako: on pije na litre, a plaća na rate.

TAČNO.

Vjeroučitelj: — Reci mi Ćiro, što mora čovjek prije svega učiniti da dođe u nebo?

Ćiro: — Umrijeti, gospodine velečasni.

DVOSTRUKA PORCIJA.

Gost: „Krčmaru, čini mi se, da te ribe već dobro smrde!“

Krčmar: „Još se tužite, pa zato sam vam i dao šest namjesto tri!“

PREVEJANKA.

MLADA GOSPODICA U DUĆANU:

„Što stoji metar ove robe?!

TRGOVČIĆ: Jedan poljubac“.

GOSPODICA: „Dobro, dajte mi dakle pet metara“.

Trgovčić brzo mjeri i spa-kuje i pružajući reče: „Izvolite, a sad treba da platite!“

GOSPODICA (odlazeći): „Hvala, popodne će moja ba-ka doći i platiti.“

JOŠ I VIŠE.

— Zar tvoja žena govori više jezika?

— Nesamo da govori, nego mi se na časove čini, da ih i ima više.

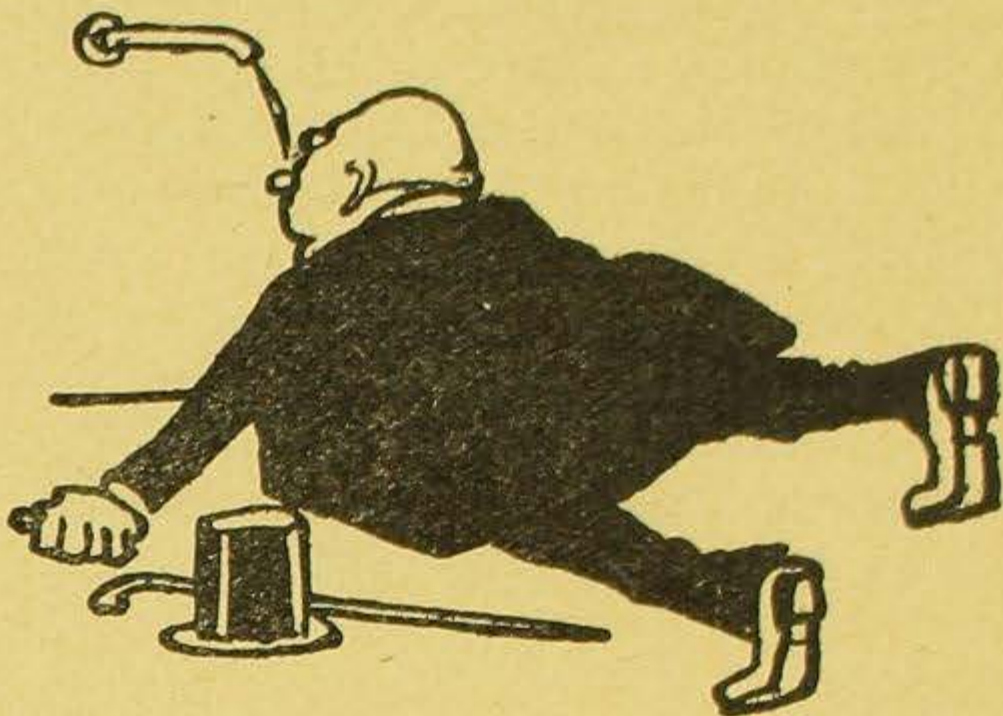
LAKO JE POGODITI.

DJEČAK: „Ubio sam četiri muhe, dvije su bile ženske a dvije muške“.

STRIC: „Kako ti točno znaš, da su dvije ženske, a dvije muške?“

DJEČAK: „To je lako: one dvije, koje su sjedile na ogledalu, bile su sigurno ženske, a one na boci vina, bile su muške“.

IDEALNO NAMJEŠTENJE.

„To je zbilja pravi škandal, kako malo taj lijenčina radi, a koliku sjajno plaću za to dobiva — to bi bilo divno mjesto za mene!“

ILI-ILI.

ŽENA: „Slušaj, Drago, ako mi daš, da mogu u Primorje na ljetovanje, svake ću noći o tebi sanjati“.

MUŽ: „Slušaj, draga, kako bi bilo, da ti ostaneš ovdje te sanjaš o Primorju?“

Preporučuje se:

Miloš Kurteš

trgovina kolonijalne
i delikatesne robe.

Osnovana 1911. **SUBOTICA** Telefon: 4-83.

SA ISPITA.

— **Koliko ima čovjek zubi?**

— **Puna usta.**

IZ ŠKOLE.

Razgovaraju se tri druga:

MARKO: Ja sam u razredu prvi iz računa!

PERO: A ja sam prvi u razredu iz zemljopisa!

IVICA: Ja sam prvi kad izlazimo iz razreda poslije obuke!

OBUVEN JE.

Učitelj: Koliko imaš prstiju na rukama i nogama?

Đak: Na rukama ih imam deset, a na nogama ne znam jer sam obuven.

ZAPOSLENOST.

Gospoda: „Kako to Katica, da te tako često nalazim bez posla.“

Katica: „Zato milostiva, jer često ulazite na prstima onamo gdje ja radim.“

PRAKTIČAN ČOVJEK.

— U kakvim to hlačama hodaš čovječe Božji?

— Eto ispalo mi je puce od košulje, pak sam svezao nogavice, da ga ne izgubim.

NEZNALICA.

Učitelj: Koliko ti je godina?

Đak: Sedam.

Učitelj: U kojoj smo sada godini?

Đak: U 1933.

Učitelj: A u kojoj si se ti rodio?

Đak: Ne znam gospodine. Onda sam bio jako malen.

SENEŠ GVOŽĐARA, SUBOTICA

NAJVEĆE SKLADIŠTE U SVIM GVOŽĐARSKIM
ARTIKLIMA, TEHNIČKOM ROBOM, POLJOPRIVREDNIM
STROJEVIMA I KUPAONSKIM UREĐAJIMA.

DOSJETLJIVA MARICA.

„Mamice, daj mi dva dinara za staricu“

„Evo ti ih“, reče mama „to je lijepo od tebe A sada mi kaži, zašto daješ milostinju starici“

„O mamice, ona prodaje krasne bonbone“.

ISPRAVAN ZAKLJUČAK.

„Životinje hodu mnogo brže nego ljudi“, učila je mati malog Ivicu. — „Tako na primjer trči pas mnogo brže nego čovjek“.

— „Pa to je sasvim razumljivo“, odgovori Ivica, „kad ima četiri noge a ne samo dvije“.

OSVETA.

Perica je bio zločest i zato ga mati zatvorila u kokošinjac. Ni je se mnogo branio, ali kad su vrata bila zatvorena vikne on prkosno: „Ali jaja ipak ne ću nesti“.

DOBAR IZGOVOR.

Pita Matu mater: „U ormanu su bile dvije jabuke, a sad je samo jedna. Kako je to moguće?“

„Mamice bilo je tamno, pa onu drugu nisam vidio.“

MISLIO JE NA NJU.

Kako je to Ivica, da si pojo sve kolače, a na Moricu nisi mislio?

— Nije istina. Mislio sam na nju jer sam se cijelo vrijeme bojao, da će doći prije nego što sve pojedem.

VAROŠKA DJEVOJKA.

Varoška djevojka dobila je dara pa veli drugi:

— „Divan sam poklon dobila, ali ne znam šta je to... Vidim da je od zlata, ali prsten nije, nije ni broš, reci mi šta je to?“

Poljepsava!

Pomladjuje!

Daruvary Krema

najodličnije — odlikovano sredstvo za njegu kože

Za par dana odstrani:

sunčane pjege, maljeve, bobuljice, osip, kraste, crvenilo nosa i sve nečistoće lica.

Uvjerite se sami! Badava dajemo malu pokusnu kutiju ako nam za troškove pošaljete 3 Din. u markama. Dobiva se u svim apotekama, drogerijama i boljim stručnim radnjama, u trouglastoj kutiji kom. 15. Din.

Vi trebate dobro pouzdano domaće sredstvo, uzmite

JUNIPER

zelenu vinovicu s

borovim ekstraktom to Vam je pouzdana pomoć kod prehlade, trganja u kostima, glavobolje, zubobolje, reume, slabosti stomaka — ublažuje bolove probajte sami pak se uvjerite! Dobiva se u svim boljim radnjama, 1 boca 10 Din.

Smrt

pijanstvu

ALCOOL TOOTH

Odučava od pijanstva a dadotični ne zna da mu se taj lijek daje

ALCOOL TOOTH

je već mnoge spasio od propasti i vratio mnogoj porodici hranitelja. Tražite besplatno opis.

Gdje se ne dobiva šalje poštom jedini proizvođač:

APOTEKA BLUM, SUBOTICA

kod glavne pošte.

Tražite besplatne prospekte!

NAKON DUGOGODIŠNJEG ISTRAŽIVANJA

uspjelo mi je sastaviti takav **krem i sapun**, koji je potpuno (neutralan) neškodljiv; u njemu nema sredstva koja škode organizmu, a ipak postane od nje-
ga koža bijela, mekana. Zato svaka djevojka,
**koja hoće da joj lice
bude čisto i svjež**
neka upotrebi

NADA KREM i SAPUN

ZA LICE

pa će se uvjeriti i sama na svoju najveću radost, da je kod stalne upotrebe uspjeh siguran i neškodljiv.

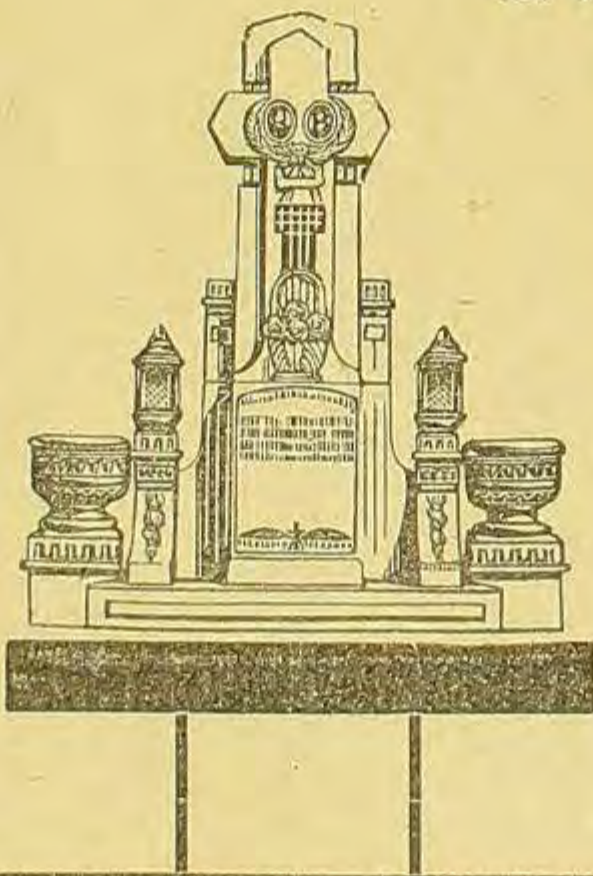
DOBIJE SE KOD

Drogerije „NADA“ V. GABRIĆ Subotica

TELEFON BROJ: 637.

PALATINUS IVAN

KAMENOREZAČKA RADNJA NA MAŠINSKI POGON
SUBOTICA.

PREPORUČUJE VLASTITE IZRADBE
umjetničke nadgrobne spo-
menike, križeve, mramorne
ploče i građevinske poslo-
ve; rezanje slova i pozla-
ćivanje:

Sve uz najsolidnije cijene.

Trgovina: I. Jelačićeva ul. 9.

Radionica: VI. Mađarska ul. 22.

Sajmovi (vašari) u Jugoslaviji.*)

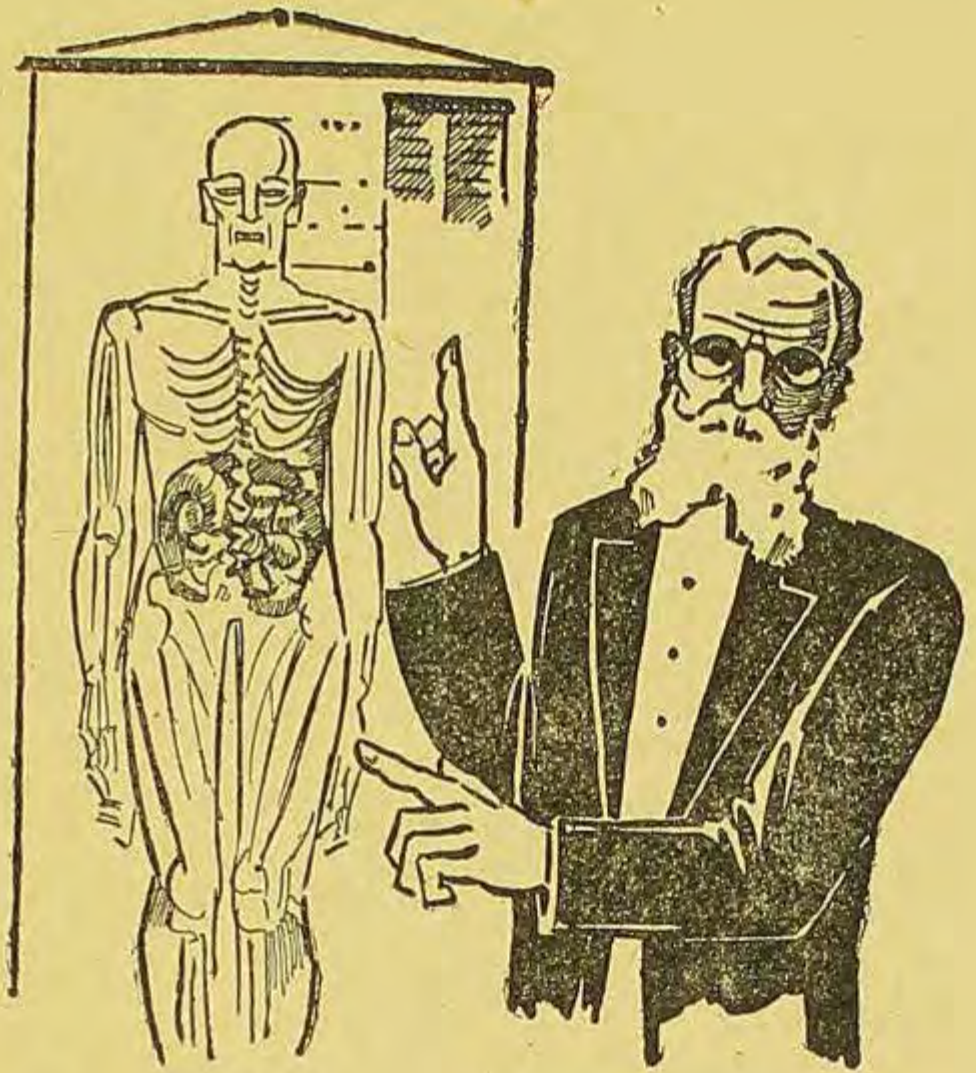
(U bivšoj Vojvodini).

- A**da (Bačka) 19, marta, 15, juna 25, okt. prid dat. u ned. i poned.
- Alibunar** (Banat) 16, 17, marta 5, 6, okt. Po srps. kal. na Duhove i Vel. Gospu priko 4 dana.
- Apatin** (Bačka) 7, i 8, maja, 7, i 8, okt. Ako ne pada u ned. il ponediljak, onda u prijašnju nedilju i ponediljak.
- Bač** (Bačka) 10, marta 21, maja, 8, sept. i 26, okt. slideći poned.
- Bačka-Palanka** prve ned. i poned. maja i oktobra.
- Bačka-Topola** 18, i 19, aprila, 13, i 14, jula, 4, i 5, okt. prid datum u ned. i poned. i 20, avgusta na dat.
- Bački-Brestovac** 5—7, maja, 20, — 22, septembra.
- Bački-Petrovac** 11, marta, 13, maja, 26, avg., 11, nov. Ako dat. nepada na ned., il poned., slideće ned. il poned., biva sajam
- Bačko Gradište** 21, marta, 22-og maja i 22, avg. Ako dat. ne pada na ned. il svetkovinu, onda prid dat. u ned. biva.
- Bačko Petrovoselo** 8, maja, 30, avg., 7, nov. prid dat. u ned.
- Bajmok** (Bačka) 25, maja, 24, avg., 11, nov. Ako označeni dani osim ned. na drugi dan padaju prid označ. dan u ned. biva sajam.
- Banatsko-Arandelovo** 4, oktobra.
- Banatski Gaj** 1, maja i 7, nov.
- Banatsko Novoselo** prid pravosl. Đurđevo i prav. Preobraženje u subotu.
- Bašaid** (Banat) 27—28, februara 9—10, maja i 11— 12, sept.
- Bavanište** 28, februara 20, nov.
- Bela Crkva** (Banat) 5, i 6, marta, 20—22, juna. 17—18, avgusta i 18,—19, oktobra.
- Beli Manastir** (Baranja) 10, jan., 10, aprila, 30, juna, 15, okt., prid dat. u ponediljak.
- Beodra** (Banat) 6, maja, 8, sept. 1, nov. Ako dat. ne pada u ned. onda prid dat. u nedilju, biva sajam.
- Bezdan** (Bačka) 15, marta, 16, jula, 29, sept. 19, nov. prid označene dane u poned. Ako dat. u ned. pada, onda u slid. poned., ako pak dat. na poned. pada taj dan biva sajam.
- Bizovac** 19, marta i 20, sept.
- Boka** (Banat) 15, septembra, slideću prvu nedilju.
- Bolman** (Baranja) u ponediljak prid 10, febr., u poned. prid 16, avg., u poned prid 25, okt.
- Botoš** 21, marta slideći i prid 15, sept. u petak.
- Branjina** (Baranja) 1, marta 16, apr. 17, sept. i 17, dec.
- Branjin-Vrh** (Baranja) 2, febr., 8, juna, 5, avg., 15, nov., u poned. onih ned. kada označ. dani pad.
- Budisava** (Bačka) 15, apr. i 15, jula slideću ned. 15, sept. prid datum u nedilju.
- Črepaja** 4, aprila i 8 septembra.
- Crno-Brdo** (Feketić) 2, maja 2, avg. i poslednjeg poned. oktobra.
- Crvenka** (Bačka) 7, maja i 13, avg. ako dat. ne pada u ned. onda prid dat. u ned biva sajam.
- Čantavir** (Bačka) u ned. prid 1, maja i 24, septembra.

*) Ako bi koji dan bio krivo zabilježen, ili ako je gdje uveden novi sajam molimo da nam se pošalje ispravak.

UZROK TREBA DA TRAZIŠ HOĆEŠ LI DA OZDRAVIŠ!

To je prvo pravilo lje­kar­skog umjeća, kojemu se pridru­žuje još i narodna izreka: „Kad­god te bolest jadi, gledaj što želudac radi!“ Jer kao što se to iz tisućljetnih opažanja znade, često je želudac polazna točka i takovih pojava bolesti, koje za neuke oči izgledaju kao da ne­maju nikakove veze sa želucem.

Konačno ne može svatko biti upućen o porijeklu sviju bolesti, pa tako niti ne može svaki znati, da na primjer prištići i mnogi drugi nedostaci kože takodjer mogu nastati uslijed manjkavog rada želuca i crijeva, a isto tako upravo protivne pojave, kao što su suhoća i ugojenost nastaju skoro uvijek radi nevaljanog rada probavnih organa.

A onda nepravilno kolanje krvi, koje prouzročuje tolike smetnje u zdravlju, ono je ponajviše za svesti na bolesti želuca i crijeva, isto kao i bljedoća, smalaksalost, slabokrvnost, nervoza, besanica, prerano starenje itd., jer sve je to spojeno sa krvi i krv je život! Samo zdrav želudac, zdravi probavni organi mogu stvarati krv i omogućiti kolanje zdrave krvi kroz cijelo tijelo.

I ovapnenje žila te staračka nemoć prouzročeni su u glavnome nedostatnim kolanjem krvi. Zato je zdravstveno pravilo za bolesne kao i za zdrave, za starije kao i mlade, da pročiste želudac i probavne organe, kao što se mora čistiti i svaki stroj, ako se hoće da uredno radi.

Nu ako nastupaju smetnje, kao pomanjkanje teka, naslage na jeziku, loš okus, neugodan dah iz ustiju, mučnina, podrigavanje, žgaravica, glavobolja, hemeroidi (zlatna žila), omaglica, smetnje u jetrima, slezeni i bubrezima, spori rad crijeva ili čak začepljenost, onda samo nikakovo oklijevanje, nego odmah temeljito pročistiti sa priznato prirodnim sredstvom „**PLANINKA**“-čaj-Bahovec, koji se poglavito proizvadjja iz najboljeg alpskog bilja. Zahtjevajte u apote­kama izričito „**PLANINKA**“-čaj-Bahovec, koji se ne prodaje otvo­reno, već samo u zatvorenim i plombiranim paketima po 20 Din. te sa natpisom proizvadjača:

Mr. L. Bahovec, Ijekarnik, Ljubljana (Kongresni trg),

koji poštom šalje 4 paketa za 70 Din, 8 paketa za 140 Din, 12 paketa za 190 Din, ako se novac unapred pošalje, jer pouzećem stoji 10 Din. više.

Odobreno od Ministarstva narodnog zdravlja pod S. Br. 12590.

- Čatad 12, marta, 1, maja i 15, okt. Ako u posleni dan pada prid to u ned.
- Čenej (Banat) 24, maja, 20, avg. 22, okt. Ako datum u posleni dan pada, prid njim u nedilju biva sajam.
- Čoka (Banat) na Ime Isusovo, na Mladi Uskrs, dan sv. Trojstva i 29, septembra.
- Čurug (Bačka) 4, marta, 1, juna 6, okt, prid dat. u ned. i poned. Ako datum u ned. i poned. pada taj dan biva.
- Darda (Baranja) 27, marta te ned u poned., ned. prosnih dana u poned. ned. Bartula u poned. i iza Svih Sveti prvi posleni dan.
- Debeljača (Banat) iza 18, marta, prid 28, juni i iza 31, avgusta u petak i subotu.
- Deliblato (Banat) 4—7, aprila i 8—11, sept.
- Despot sv. Ivan 21, marta, 11, juna i 24, oktobra.
- Dobrica (Banat) 1—2, septembra.
- Dolovo (Banat) 21, mart i 21, okt.
- Draž (Baranja) 25, jan. 25, apr. 25, avg. i 2, novembra.
- Ečka (Banat) 21, maja i 26, okt.
- Francfeld (Banat) iza 1, marta, i 5, avg. u subotu.
- Gložan 25, maja i 15, oktobra.
- Gospodinci 27, avgusta.
- Gudurica (Banat) maja i oktobra u prvi utorak.
- Hajdučica (Banat) 25, avgusta.
- Horgoš (Bačka) 15, febr., 15, juna i 20, novembra.
- Idvor (Banat) 3, maja 23, sept.
- Ilandža (Banat) 26, marta, 24, juna, 23, septembra i 11, nov. u najbližu subotu.
- Itebej (Banat) u ned. o Đurđevu i 15, okt. prid datum u ned.
- Jarkovac (Banat) 4, i 5, apr. 20, i 21, juna i 24, i 25, okt. robni prije ovoga 2—2 dana marv. sajam.
- Jasenovo 21, maja i 11, oktobra.
- Jaša Tomić (Modoš) (Banat) 25, marta, 29, juna, 1, sept. i 26, okt. prid dat. u ned.
- Karanac 25, marta i 10, oktobra
- Klek (Banat) 15, aprila, 30 sept. 20, juna, prid dat. u ned. slučajno posli dat. u ned. (proštenje).
- Kneževi Vinogradi (Baranja) ned. 4, maja i 25, nov. u poned.
- Konak (Banat) 20, marta i 20, sept.
- Kovačica (Banat) 1, apr i 10, okt.
- Kovin (Banat) 17, marta, 4, maja, 6, novembra marveni, a idući dan robni sajam.
- Kozar Racki (Baranja) 13, marta 2, maja, 26, juna, 16, okt.
- Krnjaja (Bačka) 12, maja, 6, okt. Ako dat. u ned. ili poned. pada istih dana inače prid dat. u ned. biva sajam.
- Kucura (Bačka) 4, marta, 15, juna i 3, okt.
- Kudrić (Banat) maja i oktobra u prvi utorak.
- Kula (Bačka) 29, aprila, 24, juna 6, avg. 15, okt. prid datum u nedilju i ponediljak.
- Kumane 17, apr. 30, jula, i 28. sept.
- Lug (Baranja) ned. 24, aprila u poned i prvog poned, oktobra.
- Mali-Iđoš (Bačka) 20, maja i 1. sept. prid datum u poned.
- Mariolana 8, apr. i 12, oktobra.
- Martonoš 8, juna, prid dat. posli Imena Marinog i 7, novembra. prid datum u poned.
- Melenci (Banat) prvi dan srpski Duhova, 27, avg. i 7 nov. Ako označeni dani ne padaju na ned. onda prid. dat u subotu i ned. biva sajam.
- Mokrin (Banat) 13, febr., 20, maja 26, avg. prid datum u četvrtak, petak i subotu marveni, u ned. robni sajam.
- Mol (Bačka) 20, maja i 30, sept.

Nova Kanjiža (Banat) 29, aprila, 1, avg. i 1, nov. Ako ne padaju u ned. onda u prijašnju ned. biva sajam.

Novi Bečej (Banat) 25, marta 17, avg. i 3, nov. Ako ne padaje u ned. onda u prij ned. biva sajam.

Novi Sad 20, marta. 19, maja, 6—8. avg. i 29, okt, najbliže subote robni, u ned. i poned. marveni sajam.

Novi Sivac (Bačka) 3, apr., 10, juna i 23, sept. Ako datum na ned. ili poned pada istog dana, inače u prij. nedilju i poned. biva sajam.

Novi Vrbas (Bačka) 28, marta, 2, juna i 12, sept. prid datum u ned. i poned.

Novoselo prid srpsko Đurđevo i srps. Preobraženje u subotu.

Odžaci (Bačka) 9, aprila 29, sept. Ako datum ne pada u ned. ili poned. onda prid datum u ned. i ponediljak biva sajam.

Omoljica 18, i 19, avgusta.

Opovo 21, maja, i 1, nov.

Orlovat 17, marta i 11, nov.

Pačir (Bčka) prid 18, sept. u poned.

Padej 24, jan, 14. sept.

Palanka maja i okt. u prvu ned. i poned.

Pančevo (Banat) 22, aprila, 9, jula 18, sept. na dat. padajući slijedeći četvrtak se počima i 4 dana traje sajam.

Pardanj 16, maja, 16, septembra prid dat. u nedilju.

Pašicevo 14, febr. 25, maja 1, okt. i 26. nov.

Pavliš (Banat) 6, maja i 1, okt.

Perjamoš 25, apr., 15, juna, i 24, septembra.

Perlez (Banat) prid 27, juni i 2, nov. u subotu marveni a u ned. robni sajam.

Pivnice (Bačka) 17, aprila, 1, jula i 23, okt. Ako dat. ne pada na

Ovlašteni lozni i voćni „Vele-rasadnici“

Cijepljene vinove loze, voćke te lozne i voćne divljake, sve u vrstama i najboljoj kakvoći uz znatno **snižene cijene!**

Preporuča se c. interesentima

Janko (Ivan) Šarić

dipl. vinogradarsko-voćarski stručnjak

PETROVARADIN (Srijem).

Ilustrovani cjenici besplatno!

Štamparija

Josip Horvat

IZRAĐUJE: Pozivnice, dopisnice, pisaće papire, kuverte, posmrtnice, plakate, cirkulare, vizitkarte, svakovrstne knjige i sve ostale tiskanice uz

najjeftinije cijene!

Najtačnija izradba!

Subotica, Jelačićeva 5.

(Kod Male Kapele).

Zajamčeno dobre **TAMBURE**

svih vrsta

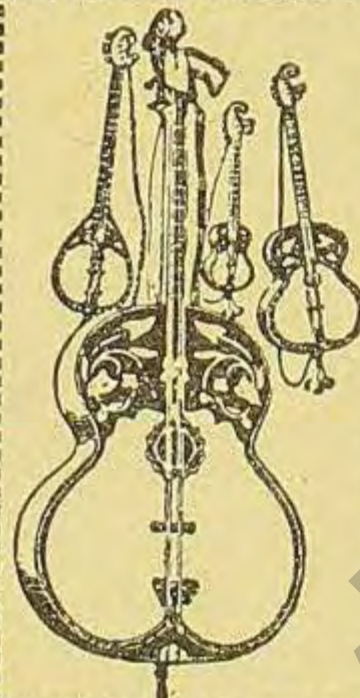
Parkaševih i Srijemskih preporučuje stara rukotvornica tambura

Stjepan M. Gilg

Sisak, br. 34. Savska ban,

Cijenike tambure kao i partiture šaljem svakom na zahtjev badava.

Odlikovan sa 3 zlatne kolajne i diplome.

ned. ili poned., onda slideće nedilje i poned biva sajam. *Plavna* (Bačka) 2, maja i 2, okt. *Popovac* (Baranja) 10, marta 1, juna, 29, sept. i 8, dec, prid datum u poned.

Peskovac (Karlsdorf) 10, marta, 10, juna, 20, sept. i 7, nov, ako nije četvrtak onda u slid. četv.

Potiski Sv. Nikola 1, apr. i 1, okt.

Priglevica Sv. Ivan (Bačka) posli 24, juna u ponediljak.

Ruski Krstur (Bačka) poned. posli 3, apr., 14, juna, i poned. posli 24, sept.

Samoš (Banat) 13—15, maja, 13, —15, okt. Prvi i drugi dan marveni, treći dan robni sajam.

Sarča (Banat) 15, mart, 15, sept. Ako ne pada u ned. onda u prij. ned.

Sečanj (Banat) 22, apr. 12, juna i 19, okt. Ako dat. ne pada u ned. onda u prijašnjju ned biva.

Sekić (Bačka) u poned, prid 17, juni i 27, septembra.

Senta (Bačka) 26, marta, 22, juna. 17, avg. i 19, nov. prid datum u ned. i ponediljak.

Skorenovac 1, juna i 28, sept.

Sombor (Bačka) 25, marta, na srps. Spasovo, srps. Gospojinu i 25, nov. prid dat. u ned i poned.

Srbobran 12, marta 26, jula, 20, sept. prid dat. u ned. i poned.

Srpska-Neuzina (Banat) 15, juna.

Srpska Crnja 30—31, mart. 20—22. jula, 8—10, okt. i 1, dec.

Srpski-Krstur (Bačka) prid 12, febr.

i posli 15, sept. u četvrtak.

Stanišić (Bačka) u ponediljak prid 12, aprila i 4, oktobra.

Staribeb (Banat) 8, marta, 8, juna i 8, septembra. Ako nije ned. onda prije u nedilju.

Stara Kanjiža (Bačka) 6, marta, 25, maja i 1, sept. Ako u poslani dan pada onda u prijašnjju ned. biva sajam.

Stara Moravica ned. o Josipu u pon. u poned. iza 24, juna i prve ned. novembra u poned.

Stari Bečej (Bačka) 5. apr., 3, jula i 17, oktobra. Prid dat. u ned.

Stari Futog (Bačka) 31, marta, 16, juna, 18, avg. 8, nov. Ako ne padaju u ned. ili poned. onda prij. ned. i poned. biva sajam.

Subotica o Matiji, 16, maja, 8, sept. 28, okt. po tri dana. Ako datum na ned. pada, istog dana se počima, ako na drugi dan pada, prid datum u ned. počima se sajam. 29-og juna uvijek na dat. Sridom, ned. i subotom za telad i jaganjce biva sajam.

Supljaja 1—4, apr. i 1—4, okt.

Suza 21, februara, 23, maja, 12. sept. i 12, decembra.

Svetozar Miletić (Lemeš) 7, maja 20, okt. Ako dat. ne pada u ned. onda prij. ned. biva sajam.

Temerin (Bačka) 25, febr. 5, maja 4, sept. i 22, novembra. Ako dat. ne pada na ned., onda prijašnje ned biva sajam.

Titel (Bačka) 6, apr. 22, avg. i 20, okt. prid datum na nedilju.

Kako dugo traje život, to se unapred ne može tačno reći, ali toliko svakako možemo za sigurno tvrditi, da se urednim radom želuca, crijeva i sviju probavnih organa znatno produljuje život, jer od nesmetanog rada istih ovisi i pravilno kolanje krvi, bez kojeg nema života. Radi toga piju čak i zdravi ljudi od vremena do vremena iz ljekovitog planinskog bilja pravljeni „PLANINKA“-čaj-Bahovec, da se temeljito pročiste te da se obrane protiv preranog ovapnenja žila i prebrzog starenja. Za bolesne opet prava je blagodat djelovanje ovog čaja. „PLANINKA“-čaj-Bahovec dobiva se u plombiranim paketima po 20.—Din. u apotekama ili kod proizvađača Mr. L. Bahovec, apotekar u Ljubljani (Kongresni trg).

Tomaševac (Banat) 1, aprila, 2, avg. i 5, novembra.

Torda (Banat) 29, juna i 1, nov.

Torža (Bačka) 11, juna i 2, oktobra.

Tovariševo 1, aprila, 1, juna i 1, novembra.

Turija 22, apr., 13, avg. i 25, oktobra.

Uljma 1, marta, 15, maja, 15, avg. i 15, decembra.

Uzdin 10, maja, 12, septembra.

Vel.-Gaj (Banat) 1, maja, i 7 nov.

Vel.-Bečkerek (Banat) 1, marta, 25, maja, 17, avg., 12, okt. 23, nov. prid datum u četvrtak, petak, subotu i nedilju. Prva dva dana za marvu, svinje, koze i ovce, druga dva dana za konje i robu biva sajam.

Vel.-Keča (Banat) 5, maja i 26, oktobra.

Vel.-Kikinda (Banat) 25, februara 24, aprila, 24, juna, 20, sept. i 1, dec. prid datum u četvrtak, petak i subotu marveni, u ned. robni sajam biva.

Vel.-Žan (Banat) u ned. prid Đurđevo, u prvu ned. septembra.

Vranjevo 13, maja, 13, jula i 30, okt. prid datum u nedilju.

Vršac prid Marin u ned. po srps. kal. prid Cvjetnicu, u ned. prve ned avgusta, po srpskom kal. prid. sv. Luku u ned. ili posljednje ned. okt. Sajam se počima u petak a u poned. svršava, prva dva dana marveni, zadnja dva dana robni sajam.

Zmajevec (Baranja) 14, febr., 4, apr. 6, jula. 26, okt, tih ned. u poned.

Žabalj 15, aprila, 20, juna i 29, septembra. Ako ne pada u nedilju ili ponediljak, onda u prijašnju nedilju i ponediljak biva sajam.

GDJE JE UZROK BOLI?

To je najvažnije pitanje, ako nas nešto boli, jer uspjeh liječenja u prvome redu ovisi o prepoznavanju pravog uzroka, kao što i sama priroda time što nam daje da osjećamo bol, hoće zapravo da nas upozori na ono mjesto tijela, gdje je zdravlje poremećeno pa da se pravovremeno obratimo na liječnika.

Na svaki način vrlo je dobro ako uvijek imademo bar jedno ljekarnički pouzdano kućno sredstvo pri ruci, kao što je pravi Fellerov Elsafluid, koji se već preko 35 godina rabi za njegu tijela te za obranu protiv mnogih oboljenja.

Fellerov Elsafluid naročito je koristan za one, koji su previše osjetljivi na hladan zrak, lako se nahlade, imaju vječito hladne noge, naginju na hunjavicu i vratobolju, mnogo trpe na glavobolji, migreni i loše spavaju.

Mnogo se hvale i trljanja sa Fellerovim Elsafluidom kada se na čovjeku pokazuju znakovi slabosti i nedovoljnog kolanj krvi, a ako su oslabili živci i mišićje.

Kad je čovjek duševno i tjelesno umoran ili se inače čuti nevoljko, onda nekoliko kapljica miomirisnog Elsafluida na šećeru, u mlijeku, čaju ili kavi odmah osvježuje i okrepljuje.

Oni, koji ga rabe za masažu kod reumatičnih bolova, trganja u zglobovima, bolova u križima, u licu te u cjelom tijelu, rado drže Fellerov Elsafluid stalno u kući.

Upotrebljen izvana te iznutra Fellerov Elsafluid izvrsno služi i kao desinfekciono sredstvo i kozmetikum za ruke, lice, zube, usta i disala i zbog toga je i kod gripe pouzdan. Vole ga osobito i kod obloga za vrat te na otekline nastale uslijed pada ili udara itd.

Pomješan vodom upotrebljava se za grgljanje, jer određuje sluz i na taj način odstranjuje uzroke kašlja i promuklosti, kao što vrlo ugodno djeluje i kod bolova u prsima.

Radi njegovih mnogih dobrih svojstva ljudi rado uzimaju sa sobom Fellerov Elsafluid i na putovanja željeznicom ili brodom, kako bi ga protiv raznih boljetica imali vazda pri ruci.

Fellerov Elsafluid dobiva se u apotekama i zasjecajućim trgovinama u pokusnim bocama po Din. 6—, dvostrukim bocama po Din. 9— ili velikim specijalnim bocama po 26 din. — Poštom dolazi jeftinije ako se što više naruči na jedamputa, jer 1 paket sa 9 pokusnih ili 6 dvostrukih ili 2 specijalne boce već za jedno sa pakovanjem i poštarinom stoji samo Din. 62—, dva takova paketa samo Din. 102—, šest takovih paketa samo 250 Din. (umjesto 6-puta 62 Din.). Naručbe valja tačno adresirati na ljekarnika

Eugen V. Feller, Stubica Donja br. 84.

Savska banov.

Odobreno od Minist. soc. pol. i nar. zdravlja
Sp. br. 509. od 24. III. 1932.

(U Hrvatskoj i Slavoniji).

Andrijevc 5, svibnja, 28, kolov.

Babina greda, 21, trav, i 7, kolov. marveni, 23, trav, i 10, kolov. robeni, 24, lip., 15, stud.

Bapska-Novak 20, travnja prvi i treći dan po Tijelovu, 6, 7, i 8, rujna.

Bakar 13, do 15, srpnja, 1, i 30, stud.

Bizovac 10, siječnja, 19, ožujka, 1, lipnja, i 20, rujna.

Bjelovar 17, travnja, 19, svibnja, 17, rujna, 20, listopada.

Bosiljevo 19, ožujka, utorak po Uskrsu, utorak po Spasovu, ponediljak po Vidovu, 26, srp. 24, kol, 14, rujna i 15, listop.

Brod-Moravice 25, ožuj. 10 svib. 16, kol, 15, stud. marveni.

Brod na Kupi 19, ožujka i 23, travnja.

Brod na Savi tri dana prid pravosl. Bagovijest marveni, (1 dan), a na samu pravosl. Blagovijest robeni, tri dana prid Sv. Trojstvo marveni (1 dan), a na samo Sv. Trojstvo robeni tri dana prid Porcijunkulu marveni (1 dan), a 2, kolov. robeni. 22, stud. marveni, 25, stud. robeni.

Brod na Sutli 24, velj. 22, ožuj. 19, trav. 17, svib, 25, lip. 13, srpnja, 24, kolov. 14, rujna i 30, stud.

Bršadin 10, travnja, 18, srpnja i 21, stud.

Cernik (kot. N. Gradiška). godišnji na dan sv. Linarte, prva nedilja po rim.-kat. Spasovu, 29, lipnja i 6, stud.

Crikvenica 15, siječ. 15, kolov. i prvu nedilju po Uskrsu.

Čazma 8, ožuj. 20, trav, 23, srp. 8, kol. prvoga ponediljka poslije sv. Triju kralja, prvog utora po Duhovima, prvog ponediljka po sv. Kati, 23, list.

Čepin 8, trav. na drugi dan Duhova i 11, stud. marveni, a robeni na Duhove i 21, stud. 9, rujna.

Dalj 5, svib. 30, listop. 14, velj.

Daruvar u subotu pred pravosl. Bijelu nedilju, 1, trav. u subotu po pravosl. Spasovu, 27, lip. 26, srp. 11, kolov. u ponediljak po rimo-kat. Maloj Gospi, 31, listop.

Donja Stubica u subotu prid pokladama u subotu prid prvom kvatrenom ned. u subotu prid Cvjetnicom, u subotu prid drugom kvatrenom nediljom, na dan poslije Petrova, na dan sv. Lovrinca, u subotu prid anđeoskom nediljom u subotu prid trećom kvatrenom nediljom, u subotu prid Terezijom, u subotu prid adventskom nediljom, u subotu prid četvrtom kvatrenom nediljom.

Donji Miholjac tri dana prije sv. Valenta, tri dana prije Cvjetne

Kako sam naučio svirati! Ni sam nisam vjerovao, da imadem talenta i više iz šale, negoli ozbiljnom namjerom zatražio sam onu knjižicu „Kako postajem dobar svirač“, koju prodajna podružnica Meinel & Herold tvornice glazbenih instrumenata u Mariboru br 251. besplatno šalje svakome, tko ju od nje traži. Dakle dobio sam tu knjižicu i ne znam ni sam kako, ali dobio sam volju, naručio harmoniku, koju mi je firma zaista jeftino prodala i vjerujte, za kratko vrijeme ja sam se pomoću te knjižice takvom lakoćom i tako dobro uvježbao, da mi se svi dive. Zato tvrdim: svatko pa čak i svako dijete može da nauči svirati, ako samo hoće. Tražite od firme tu knjižicu, vidjet ćete, uspjeh će i Vama. Jedan zahvalan svirač.

**Ako niste svirač,
Vi ćete svirati!**

Sve to ovisi o čvrstoj volji
te o dobrom glazbalu,
jer talenta za sviranje
skoro svatko imade!

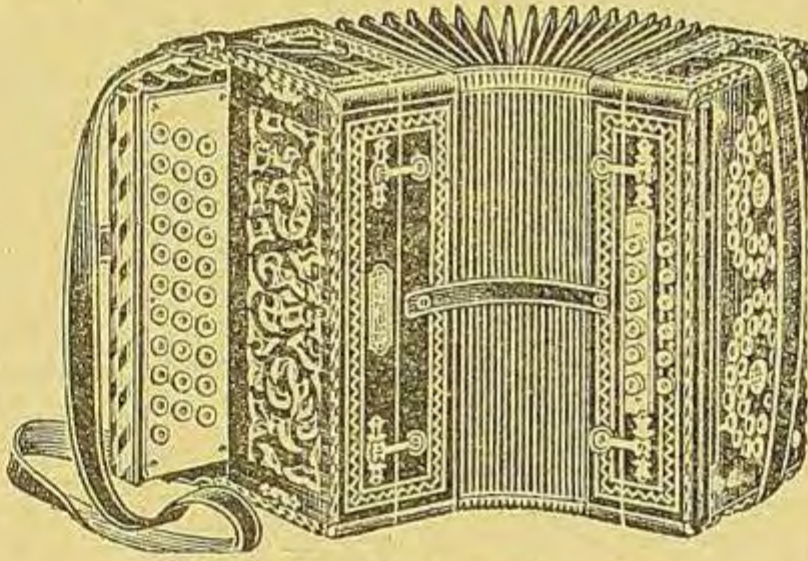
**Ako jeste svirač,
bolje ćete svirati!**

Otkada se kod nas nalazi prod. podr. velike svjetske tvornice glazbala Meinel & Herold iz Klingenthala u Njemačkoj, i mi možemo zaista dobro glazbalo uz vrlo nisku cijenu nabaviti, budući kupujemo **izravno iz tvornice** odn. tvorničkoga skladišta. Evo jedan mali primjer:

Gitare od Din 149.— nav.

Mandoline od Din 119.— nav.

Ručne harmonike

njemačke od Din 69.— nav.
bečke " " 159.— "

Violine od
Din 69.— nav.

Gudala od
Din 26.— nav.

Klarineti od Din 108.— nav.

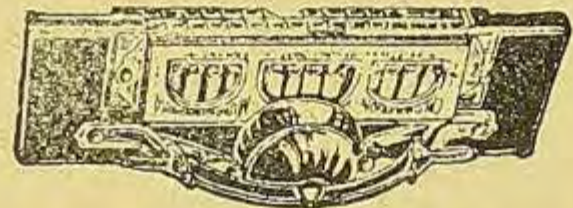

Trube od Din 480.— nav.

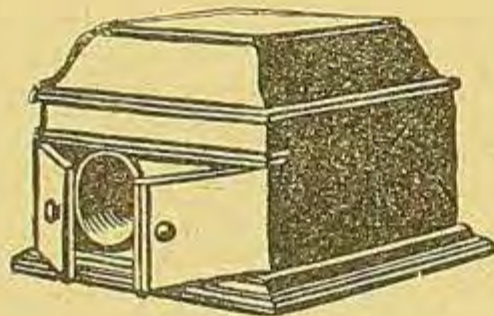

Puhalački akordeoni
od Din 48.— nav.

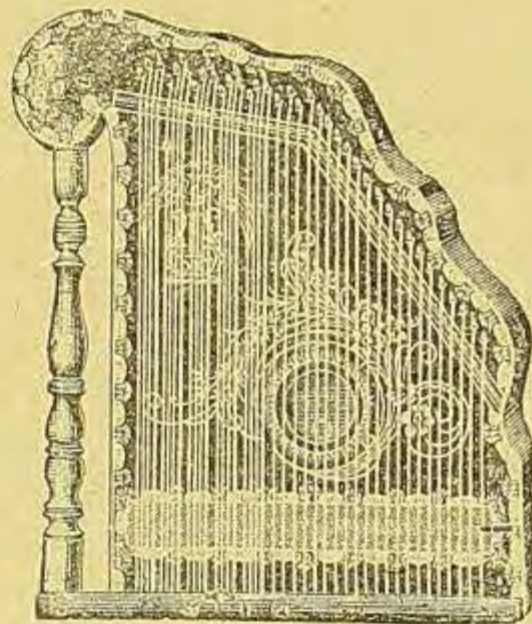
Saksofoni moderne
izvedbe.

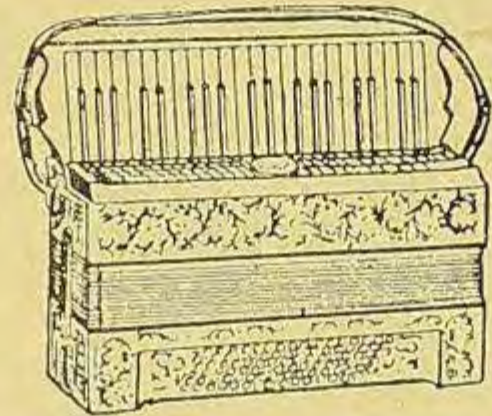
Usne harmonike od Din 5.— nav.

Gramofoni
od Din 345.— nav.

Klavirske citre
od Din 185.— nav.

Kromatične i klavirske harmonike
od Din 895.— nav.

Svako glazbalo šaljemo 8 DANA NA OGLED! Ako ne odgovara, može se izmijeniti.

Naš veliki novi ilustrirani cjenik dobijete

Za svako glazbalo pružamo

potpuno besplatno

potpuno jamstvo!

treba samo da ga karticom zatražite. —

Pišite odmah na:

U jednoj godini preko **120.000** glazbala prodano.

MEINEL & HEROLD

tvornica glazbenih instrumenata i harmonika

prodajna podružnica

MARIBOR broj 251.

Svaki čitatelj našega kalendara besplatno dobije poučnu knjižicu: „KAKO POSTAJEM DOBAR SVIRAČ“.
Svatko sam može da nauči svirati!

Najveća otpremna kuća glazbenih instrumenata u Jugoslaviji! Zahitjevajte besplatni cjenik!

- nedilje. Četvrtak onoga tjedna, u kojoj pada dan sv. Kilijana, tri dana prije sv. Mihajla, t. j. 26, ruj. marvinski sajmovi. *Đakovo* 20, 21, i 22, siječnja, 24, 25, i 26, travnja, 24, 25, i 26, srp. 26, 27, i 28, list. Mjesečni svakog prvog u mjesecu, a ako prvi pada u nedilju ili blagdan, sajam se drži slijedeći dan.
- Erdevik* 7, 8, i 9, travnja, 7, i 8, lipnja, 27, 28. i 29, rujna 27, i 28, listopada.
- Feričanci* 18, i 19, ožujka, 5 dana prije Duhova, na duhovsku nedilju, 19, kolov. prva nedilja iza sv. Stjepana kralja, 27, listop. 1, stud.
- Garešnica* 3, srpnja (na Martinje) na trojački rim.-kat utorak, u ponedjeljak po anđeoskoj nedilji, 28, listopada.
- Golubinici* 20, svib. 6, rujna i 23. listopada.
- Grubišnopolje* 20, ožujka, 4, list. osmi dan po rimo-kat. Spasovu, 10, travnja i na dan poslije Imena Marijina u rujnu, 15, prosinca marveni.
- Ilok* 20, travnja, 13, lip. 2, kol. 23, listopada.
- Indija* 16, velj, 22, 23, i 24, trav. 1, 2, i 3, lipnja, 19, kolov. 26, 27, i 28, rujna, 17, 18, i 19, prosinca.
- Irig* dva dana prije pravosl. Teodora, u petak prije pravosl. Duhova, 26, 27, 28, kol.
- Ivanić-grad* 7, sij. 15, velj. 12, ožuj. 24, trav. 15, svib. 30. lip. 12, srp. 29, kol. 22, rujna 4, list. 6, stud. i 21, prosinca.
- Ako sajam pada u nedilju ili na državni blagdan, onda se drži slijedeći dan.
- Ivankovo* 14, velj, 10, lip. 14, rujna i 11, studenoga.
- Jasenovački Jablanac* 2, kolov. robom,
- Jastrebarsko* 7, siječ. utorak poslije Duhova, ponedjeljak po Škapularu, 9, rujna, i 7, pros. *Karlovac* na Miholjice, na Vido-vo 15, lipnja, na Jakovo 25, srpnja na Miholje, 29, rujna, na Tominje 21, prosinca.
- Klenak* drugi i treći dan pravosl. Uskrsa, drugi i treći dan pravosl. Duhova, na pravoslavni Petrov dan 12, lipnja.
- Koprivnica* 3, veljače (na sv. Blaža), 27, ožujka (prvi djelatni dan iza Blagovijesti), 4, svibnja (na sv. Florijana), 2, srpnja (na sv. Mariju), 28, list. (na Šimunovo), 7, prosinca (prvi djelatni dan iza svetog Nikole).
- Kostajnica* 19, ožujka, 26, srpnja, 21, rujna i 21, studenoga.
- Krapina* 3, veljače, 19, ožujka, 15, i 16, svib. 27, lipnja, ponedjeljak po Škapularu, ponedjeljak po Preobraženju, ponedjeljak po Imenu Marije, na Miholje, na Martinje, na Nikolinje.
- Križevci* 20, siječnja, (Fabijanovo), 14, veljače (Valentinovo), u ponedjeljak po Cvjetnici, 3, svibnja, (Križevo), trojački utorak, 27, lipnja (Ladislavovo), 18, srpnja (dan po Aleksiju) 2, kolovoza (Porciunkula), 28, kolov, (Augustinovo), 14, rujna

Ne prija Vam jelo? Nemate apetita! Uredite želudac i crijeva! Pokušajte Fellerove Elsa-pilule za čišćenje krvi 6 kutija Din. 30.— i Elsa Švedske kapljice za jačanje želuca 2 flaše Din. 50.— Bit ćete zadovoljni! Protiv kašlja i bolova u prsima uvijek se hvali Fellerov Elsa Zagorski sok 2 flaše Din 50.— od ljekarnika Eugen V. Feller, Donja Stubica br. 84. (Savska Banov.)

(jesensko Križevo), 18, listopada (Lukovo), 11, studenoga (Martinje), 29, studenoga i ponediljak prije Božića.

Kukujevc dva dana prije svetog Trojstva i na sv. Trojstvo, 20, srpnja, 16, listopada.

Kutina 4, svibnja, prvu srijedu po sv. Petru i Pavlu, i prvu srijedu po sv. Klari.

Laćarak 24, i 25, srpnja.

Lepoglava 26, ožujka, 14, list.

Ličko Petrovo selo 13, srpnja.

Lipik Buč 2, veljače, 6, svibnja, 4, listopada.

Lipovljani 19, ožujka, 25, travnja, (marvom), 8, lipnja, 20, srpnja, 30, kolovoza (marvom), 15, listopada i 8, prosinca.

Marija Bistrica u ponediljak po Đurđevu, u četvrtak po Bijeloj nedilji, na duhovski ponediljak, u ponediljak po Tijelovu, na dan lica Božjega, na dan iza Male Gospe, na dan poslije Sviju Svetih, u ponediljak po Katarini.

Mitrovica 20, 21, i 22, ožujka, 4, 5, 6, svibnja, 26, i 27, lipnja, 31, srpnja, 1, i 2, kolovoza, 19, 20, i 21, rujna, 29, 30, i 31, listopada.

Morović 5, i 6, srpnja, 13, 14, i 15, kolovoza.

Našice 5, i 10, ožujka, 8, i 13, lipnja, 10, i 15, kolovoza, 25, i 30, studenoga.

Nova Gradiška 25, ožujka, 21, kolovoza, 1, studenoga, na pravosl. Duhove.

Nova Pazova 23, 24, i 25, ožuj.

Novi Slankamen 17, 18, i 19, ožujka, 16, 17, i 18, listopada.

Novska 20, siječnja, 25, ožujka, 15, lipnja, 18, listopada.

Nuštar 29, siječnja marveni, 11, ožujka marveni, 19, travnja marveni, u četvrtak prije rimo-

ZAKON ŠTEDNJE

iziskuje, da se izbjegavaju nepotrebni troškovi, te da si čovjek nabavi pouzdan i otporan, nu pored toga ipak vrlo jeftin pravi švicarski sat od tvorničke kuće satova H. Suttner u Ljubljani br. 311., koja Vam na zahtjev posve besplatno šalje svoj veliki ilustrovani cjenik. Suttnerovi satovi već su 35 godina na svjetskom glasu a naročito njene marke „IKO“, „OMIKO“ i „AXO“. Evo jedan mali izvadak iz cjenika:

Već počam
od Din

35.—

prodaje tvrtka Suttner dobre žepne ure, to čini samo reklame radi. Okoristite se time!

Vrlo dobre ure po Din 58.—, 64.— itd. nalazite u velikom ilustrovanom cjeniku.

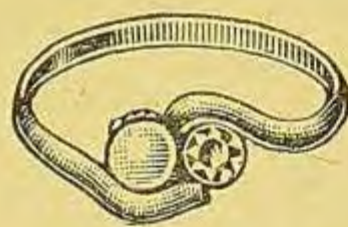
Samo 98.— stoji ura Din 98.— narukvica br. 3720. sa kožnatim remenom, vrlo dobrim strojem, dobre kvalitete.

Prave Anker-budilice sa dobrim strojem već po č a m od Din

45.—

Bolja vrsta br. 125 stoji samo Din . . .

49.—

Prsten br. 6636 Amer. double-zlato Din . . .

24.—

Ogroman izbor ura, lanaca, prstenja, narukvica, naušnica itd. iz zlata, srebra u svim cijenama nalazite u cjeniku. Tražite ga od t.

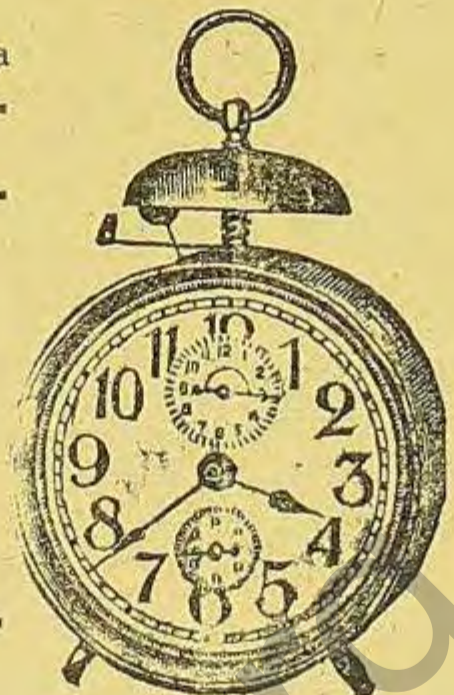
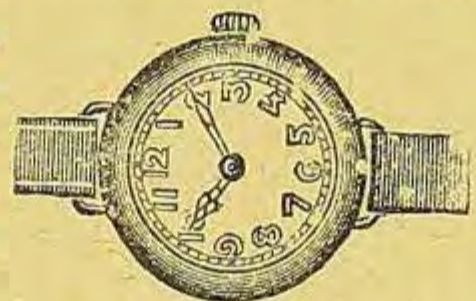
H. SUTTNER, LJUBLJANA br. 311.

Što ne odgovara izmjenjuje se ili se vraća novac! Vlastita tvornica satova u Švicarskoj.

S a m o
Din

44.—

stoji pravi švicarski Anker-Remontoirsat br. 120., koji se radi svoje otpornosti zove neslomiv.

kat. Duhova, a na Duhove robeni, 23, srpnja marveni, a 26, srpnja robeni, 24, kolovoza marveni, 28, rujna i 4, studenoga marveni.

Osijek Fabijanski, 16, i 17, siječnja, Đurđevski 22, 23, travnja, Erazmovski 31, svibnja, i 1, lipnja, Ilijinski, 18, i 19, srpnja, Lučinski 16, i 17, listopada, Katarinski 23, i 24, studenoga
Pakrac 2, siječnja, drugi dan pravoslavnih Duhova, 2, kolovoza i 21, rujna.

Petrinja na Veliki Petak, na petak poslije Tijelova, 10, kolovoza i 21, prosinca.

Petrovaradin 24, veljače. 29. lipnja i 11, studenoga.

Podravska Moslavina 10, siječnja, 1, ožujka, tri dana prije Male Gospe i 18, listopada. Na ove dane obdržavaju se marveni sajmovi, a robom na mladi Uskrs i Malu Gospu.

Požega u siječnju 8 dana pred Antunovo u koliko je taj dan nedilja, onda u ponediljak marvom, a na Antunovo 17, siječnja robom, u ponediljak pred Cvjetnicu marvom, a na Cvjetnicu robom, u ponediljak pred Duhove marvom, a na Duhove robom, 8 dana pred svetog Lovrinca u kolovozu marvom (u koliko je taj dan nedilja, onda u ponediljak), a na svetog Lovrinca

robom, 8 dana pred Tereziju marvom (u koliko je taj dan nedilja, onda u ponediljak), a na svetu Tereziju 15, listopada robom.

Ruma 12, veljače, 23, travnja, 11, lipnja, na pravosl. Petrov dan 10, srpnja, 10, listopada i 19, studenoga.

Samobor 14, veljače, 19, ožujka, na Veliki Petak, 22, svibnja, 28, srpnja, 10 kolovoza, 21, prosinca.

Sesvete (kot. Zagreb), 11, ožujka na Urbanovo 25, svibnja na Mariju Magdalenu 22, srpnja i 2, stud.

Sisak 3, svibnja na Spasovo, 14, rujna 19, studenoga.

Slatina 18, i 19, ožujka, 9, srpnja, 31, kolovoza, 16, prosinca marvom, 21, ožujk 12, srpnja, 1, rujna i 19, prosinca robom.

Srijemski Karlovci 2, 3, i 4-og rujna, 2, 3, i 4, prosinca.

Stana Gradiška 16, kolovoza, 29, rujna.

Slara Pazova 31, srpnja, 1, i 2, kolovoza, 30, i 31, listopada, i 1, studenoga.

Stari Mikanovci 1, travnja, 9, veljače, 20 svibnja, 21, rujna marveni.

Stari Slankamen dne 27, 28, i 29, lipnja.

Jubilarna pažnja staropoznate tvorničke kuće satova Suttner jest nova džepna ura, koju svaki naš čitaoc dobije već za 35.— Din. te novu budilicu za 45.— Din. Unatoč jeftine cijene obe ure imaju dobar stroj, te će svakoga zadovoljiti. — Prave švicarske džepne satove, ure narukvice, budilice i zidne satove, ure njihalice, lance, prstenje, nakitne predmete i t. d. nalazimo u ogromnom izboru u velikom ilustriranom divot-cjeniku, koji svakom našem čitaocu besplatno šalje tvrtka H. Suttner, Ljubljana br. 311. treba samo da se zatraži dopisnicom.

Staro Topolje 30, lipnja marveni.
Sveti Ivan Zelina 26, ožujka na Veliki četvrtak, dan po Spasovu, dan po Tijelovu, 25, lipnja, 27, srpnja, 14, kolovoza, 7, rujna i 20, studenoga.

Sveti Ivan Žabno 11, siječnja, 8, veljače, 1, ožujka, 15, travnja, 16, svibnja, 24, lipnja 6, srpnja, 25, kolovoza, 23, rujna 11, listopada, 22, studenoga, 30, prosinca. Ako je koji od tih dana nedilja, sajam se drži u ponedjeljak.

Šid 10, 11, i 12, veljače, 17, 18, i 19, ožujka, 30, i 31, listopada, 1, studenoga, 10, 11, 12, i 13, prosinca.

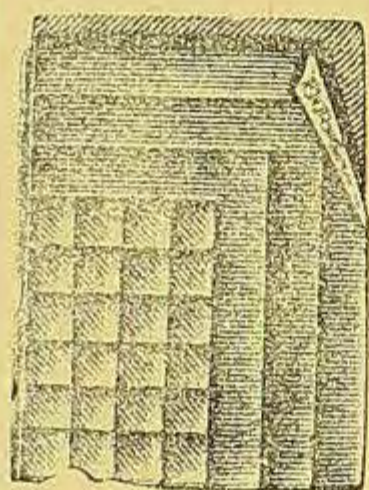
Širokopolje 12, ožujka, 28, rujna.
Tovarnik 25, ožujka, 15, lipnja, 22, i 23, kolovoza i 20, rujna.
Valpovo 21, veljače, 5, svibnja, 21, lipnja. 21, kolovoza i 5, prosinca marveni.

Varaždin 20, siječnja, 18, veljače, dan iza gluhe nedilje i 24, travnja đurđevski, na Bernardovo. 20, svibnja, na Ivanje 24, lipnja na Jakobovo, 25, srpnja na Ljudevita Kralja 25, kolovoza, na Tomu Vilanskog 18, rujna na Franju Borgia 10. listopada na Mirkovo 6, studenoga, i na Tomaševo 21, prosinca.

Vinkovci 30, i 31, siječnja, 13,

Izvadak najnovjeg, bogato ilustrovanog cenovnika:

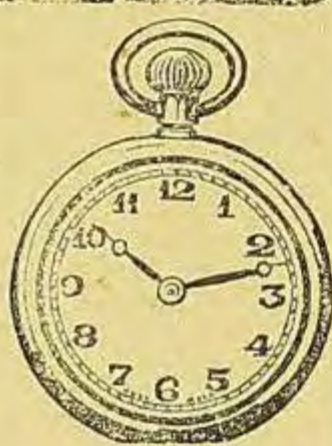
VIŠE U CENOVNIKU!

Din. 105, 108, 130

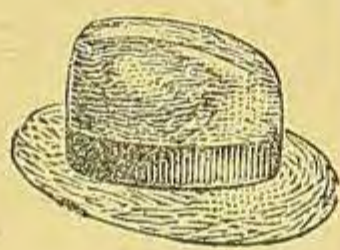
Din. 30, 45, 58

Din. 40, 53, 64

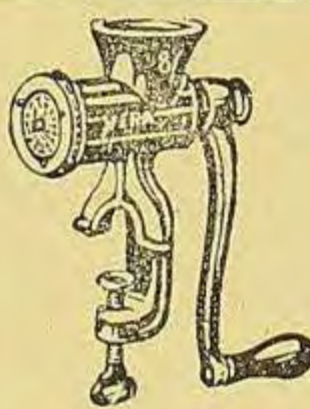
Din. 190, 300

Din. 52, 68, 80

Din. 34, 45

Din. 44, 67, 85

Din. 29, 42, 60

VIŠE U CENOVNIKU!

Tražite besplatni cenovnik, u kojem ćete naći još mnogo drugih predmeta!
 Cene vanredno niske! Izbor ogroman!

Tvornica rublja i odela

Trgovski dom STERMECKI Celje br. 258.

Neodgovarajuće promjeni se ili vrati novac!

- 14, 15, i 16, svibnja 3, 4, 5, i 6, kolovza, 29, listopada.
- Virje* 20, siječnja, 4, travnja 1, svibnja 21, lipnja, 25, srpnja, 18, kolovoza, 21, rujna, 11, studenoga.
- Virovitica* 2, siječnja 24, i 29, ožujka 27, travnja.
- Vrpolje* 6, siječnja marveni i robeni, 11, veljače marveni i 14, veljače robeni, 24, lipnja robeni i marveni i 5, studenoga marveni i robeni.
- Vukovar* 1, ožujka, 29, i 30, travnja, 1, svibnja, 22, 23, i 24, lipnja, 13, 14, rujna, 13, 14, i 15, studenoga.
- Zabok* 23, veljače, 21, svibnja, 6, kolovoza 25, studenoga.
- Zagreb* Cvjetni u četvrtak prije Cvjetnice, Markovski 26, travnja 18, svibnja, 27, lipnja, Margaretski 13, srpnja, Kraljevski, 21, kolovoza, Šimunski 28, listopada. Nikolinjski 9, prosinca.
- Zemun* 11, 12, i 13, svibnja, 13, 14, i 15, kolovoza, 25, 26, i 27, rujna.
- Županja* 1, veljače i 26, kolovoza marveni a 29, robeni,

(U Bosni i Hercegovini.)

- Banjaluka* na pravosl. Duhove i 7, i 8, studenoga.
- Bijeljina* za marvu 4, 5, i 6, svibnja, 6, 7, i 8, studenoga.
- Brčko* 24, lipnja i 4, listopada.
- Bihać* 22, do 28, srpnja,
- Bos. Brod.* 20, i 21, srpnja te 16, i 17, rujna.
- Bos. Gradiška* 20, rujna.
- Bos. Šamac* 29, lipnja, 18, listopada.
- Bugojno* 13, lipnja, 11, rujna, te glavni godišnji vašar 18, i 19, studenoga. Okolica Bugojna bogata je naročito u ovcama, koje se na ovim sajmovima prodaju radi priploda u druga mjesta.
- Derventa* 28, do 30, kolovoza, 18, i 19, listopada, za konje 25, i 26, ožujka.
- Doboj* 1, 2, i 3, kolovoza, 3, 4, i 5, listopada robeni i marveni a 19, prosinca samo marveni.
- Fojnica* na Duhove.
- Jajce* 12, 13, i 14, listopada.
- Kozarac* 29, rujna.
- Livno* 24, do 29. lipnja, 1, studenoga i prva srijeda poslije Cvjetne nedilje.
- Ljubuški* 6, 9, i 8, prosinca.
- Maglaj* 21, 22, i 23, rujna.
- Prijedor* 2, do 5, kolovoza.
- Prnjavor* 18, do 20, kolovoza i 12, i 13, listopada.
- Sarajevo* na pravosl. Duhove.
- Travnik* 6, do 8, svibnja 29, i 30, rujna i 1, listopada.
- Tuzla* veliki proljetni marveni 12, 13, i 14, lipnja, jesenski marveni 27, 28, i 29, rujna.
- Visoko* 20, 21, rujna i 1, listopada.
- Zvornik* 1, 2, i 3, kolovza, 27, listopada.
- Zenica* 15, i 16, svibnja, 24, i 25, listopada.

Tko treba da ojača, naročito tko je uposlen u zatvorenim prostorijama, pouzdano se štiti jačanjem mišica i tetiva kao i pobuđenjem kolanja krvi sa Fellerovim Elsafluidom, ovim prokušanim kućnim sredstvom i kozmetikumom. Pokusna boca 6 — Din. dvostruka boca 9 — Din. posvuda. Poštom 9 pokusnih ili 6 dvostrukih ili 2 velike specijalne boce franko 62 — Din. kod ljekarnika Eugen V. Feller, Stubica Donja br. 84. (Savska Banov.)

(U Srbiji.)

Sve po grčkom kalendaru.

- U okrugu *crnorečkom*: Zaječar 1, maja i 29, augusta.
- U okrugu *kragujevačkom*: Kragujevac 21, maja i 21, nov. Arandjelovac 23, jula; Topola 6, septembra; Rača 20, jula i 14, oktobra.
- U okrugu *krajinskom*: Kladovo 15, augusta; Negotin 5, sept.
- U okrugu *kruševačkom*: Aleksinac 29, juna i 14, oktobra; Deligrad 25, aprila i 1, avgusta; Kruševac 25. marta, 1, jula.
- U okrugu *moravskom*: Jagodina na Spasovdan i 27, jula; Ču-prija 29, maja i 6, augusta; Paračin 24, juna i 11 oktobra.
- U okrugu *pirotskom*: Vlasotinci 14, oktobra; Pirot 20, marta i 25, augusta.
- U okrugu *podrinskom*: Loznica 15, juna i 15, augusta; Mitro-vica 3, sept; Šabac 23, aprila.
- U okrugu *podunavskom*: V. Ora-šje 15, juna; Palanka 23, apr. i 24, septembra; Smederevo 24, juna.
- U okrugu *požarevačkom*: Golubac 15, augusta; Aleksandrovac 20, jula; Požarevac na Petrovo i 14, oktobra.
- U okrugu *rudničkom*: Kraljevo 20, juna i 24, septembra; Raška 15, aprila i 1, oktobra; Gor. Milanovac 9, maja i 6, oktobra; Čačak 1, maja i 29, augusta.
- U okrugu *timočkom*: Knjaževac 30, juna; Novi han 18, oktobra.
- U okrugu *topličkom*: Prokuplje 9. maja i 23, septembra; Kur-šumlija 24, aprila i 26, sept.
- U okrugu *užičkom*: Ivanjica 1, maja i 29, septembra; Požega 29, juna i 6, septembra; Užica 27, aprila i 11, oktobra.
- U okrugu *valjevskom*: Valjevo 30, jula i 20, septembra; Obre-novac 29, juna, 6, septembra.
- U Nišu na Spasovo i 1. oktobra.

Stipan Mihalj

strojna stolarija

Subotica, IV. Zlatarićeva 22.

Prima
svakovrsne stolarske poslove.

IZRADBA IZVRSNA!
CIJENE JEFTINE!

Pokušajte da se uvjerite!

Kalman Prčić

obućar

Prima narudžbe

cipela i čizama

po najjeftinijoj cijeni!

SUBOTICA, V. Gajeva 52.

POMODNA MANUFAKTURNA TRGOVINA

MARTINA VUKOVIĆ

SUBOTICA, JELAČIĆEVA UL. 13.

PREPORUČUJE SVOJE NAJNOVIJE
 ŽENSKE I MUŠKE ŠTOFOVE, KAO I
 SVE VRSTE MANUFAKTURNE ROBE

KRALJ. JUGOSLAVIJA

POVLAŠĆENA KNJIŽARA

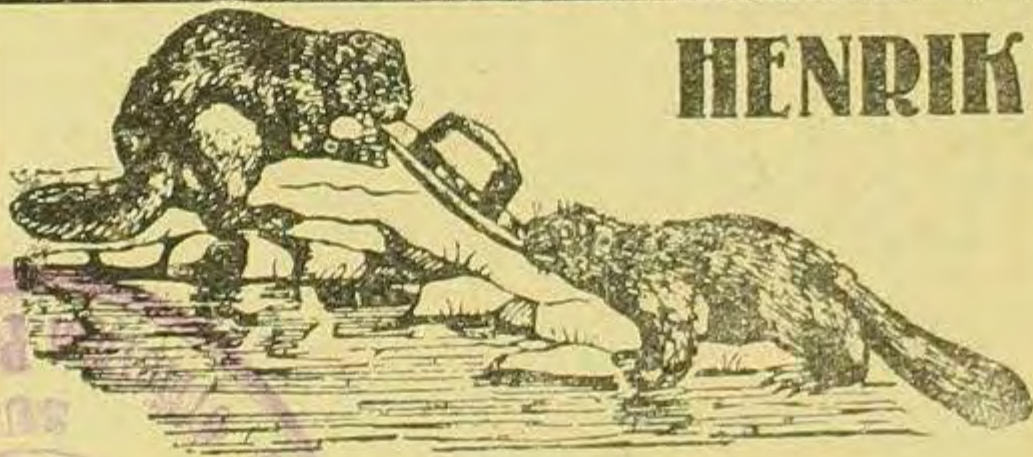
„JEDINSTVO“**KNJIŽARA**

svih školskih učbenika kao i knjiga zabavnih, pravnih i poučnih, — domaće i strane literature. Veliko stovarište svakovrsnog papira, kancelarijskog i školskog pribora. Prodaja sviju vrsta pisanih mašina i aparata za umnožavanje kao i pribora za iste.

TELEFON BROJ: 7-44.

SUBOTICA

KARADORDEV TRG 9.

HENRIK WEISZ
 SUBOTICA

HENRIK WEISS, SUBOTICA

Veliko stovarište specijalnih
 kapa i šešira

BORSALINO

i francuski

MOSSANTO

šeširi stalno na skladištu.

Jelačićeva ul. broj. 5.

(Kod male kapele.)

Mnogi žele, da znadu, koji je bio dan, kad su se rodili ili kada se dogodio kakav drugi važan događaj u njihovu životu. Kako će to saznati? Teško je računati natrag; stoga pružamo čitatelju ovu skrižaljku po kojoj će za čas naći traženi dan.

Da lakše sve to svati, navest ćemo ovdje jedan primjer. Neko se rodio n. pr. 1895. 25. travnja. Ali, koji je tada bio dan u tjednu? 1895. je bila prosta godina. Nađi tu godinu na gornjoj skrižaljci pod 95. Sada potegni ravnu crtu do mjeseca travnja i dođi češ na broj 1. Ovaj broj 1. prenesi na posljednju skrižaljku, pa pod brojem 1, potraži onaj broj dana, u kojem si se rodio; u ovom slučaju 25. Pod kojim danom nađeš taj broj, to je bio dan rođenja dotičnoga, naime četvrtak.

Ako je bila prijestupna godina, tada nađi tu godinu pod prijestupnim godinama, pa traži dalje kao gore.

Proste godine:

1800.—1899.

1900.—1950

											Siječanj	Veljača	Ožujak	Travanj	Svibani	Lipanj	Srpanj	Kolovoz	Rujan	Listopad	Studeni	Prosinac						
1801	07	18	29	35	46	57	63	74	85	91	1903	14	25	31	42	—	4	7	7	3	5	1	3	6	2	4	7	2
02	13	19	30	41	47	58	69	75	86	97	09	15	26	37	43	—	5	1	1	4	6	2	4	7	3	5	1	3
03	14	25	31	42	53	59	70	81	87	98	10	21	27	38	49	—	6	2	2	5	7	3	5	1	4	6	2	4
05	11	22	33	39	50	61	67	78	89	95	01	07	18	29	35	46	2	5	5	1	3	6	1	4	7	3	5	7
1800	06	17	23	34	45	51	62	73	79	90	02	13	19	30	41	47	3	6	6	2	4	7	2	5	1	2	6	1
09	15	26	37	43	54	65	71	82	93	99	05	11	22	33	39	50	7	3	3	6	1	4	6	2	5	7	3	5
—	10	21	27	38	49	55	66	77	83	94	1900	06	17	23	34	45	1	4	4	7	2	5	7	3	6	1	4	6
Prijestupne godine: 1800-1899.											1804	32	60	88	Prijestupne godine: 1900-1950.													
											08	36	64	92														
											12	40	68	96														
											16	44	72	—														
											20	48	76	—														
											24	52	80	—														
28	66	84	—																									

	1	2	3	4	5	6	7
Ponedjeljak	1 8 15 22 29	7 14 21 28	6 13 20 27	5 12 19 26	4 11 18 25	3 10 17 24 31	2 9 16 23 30
Utorak	2 9 16 23 30	1 8 15 22 29	7 14 21 28	6 13 20 27	5 12 19 26	4 11 18 25	3 10 17 24 31
Srijeda	3 10 17 24 31	2 9 16 23 30	1 8 15 22 29	7 14 21 28	6 13 20 27	5 12 19 26	4 11 18 25
Četvrtak	4 11 18 25	3 10 17 24 31	2 9 16 23 30	1 8 15 22 29	7 14 21 28	6 13 20 27	5 12 19 26
Petak	5 12 19 26	4 11 18 25	3 10 17 24 31	2 9 16 23 30	1 8 15 22 29	7 14 21 28	6 13 20 27
Subota	6 13 20 27	5 12 19 26	4 11 18 25	3 10 17 24 31	2 9 16 23 30	1 8 15 22 29	7 14 21 28
Nedjelja	7 14 21 28	6 13 20 27	5 12 19 26	4 11 18 25	3 10 17 24 31	2 9 16 23 30	1 8 15 22 29

SUBOTIČKE NOVINE

Izlaze svaki tjedan.
Uredništvo i uprava je u Subotici
Harambašićeva ul. 7.

Pojedini broj 1.50 Dinara.
Pretplata na godinu 36.— Din
Za inozemstvo dvostruko.

Godina XIII.

Izdavač i odgovorni urednik: **BLAŠKO RAJIĆ** Beogradski put 52.

Zapisi.

Pred kućom na dudu glasno su držali sesiju vrapci. Međutim se dvojica zainade i počerupaju. Kavgali su se i kljunom i noktima. Od zla zaslijepjeni puste grane, pa popadaju na zemlju i mačak ih ščepa. Al prije, nego bi im otkinuo lude glave, zapita ih mačak: „Zbog čega ste se tako ljuto pokavgali?“ — „Protiv svojih neprijatelja su se savjetovala braća, i nas dvojica smo se za ovo zainadili.“

*

Tri bika se dogovore, da će se na paši složno braniti od svakog neprijatelja. Tako složni prkosili su i samome lavu; ni on se nije osudio da na njih navali. No bivši jednoga dana vrlo gladan uteče se lukavosti i zavadi ih. Oni se rastanu, ode svaki sebi, a lav napadnuvši jednog po jednog lako ih savlada svu trojicu i poždere.

*

Sastavši se jednom lisica s lavicom, počne joj prigovarati, što ona svaki put okoti samo jedno, a ne više. Na to će lavica: „Istina da samo jedno, ali to jedno je lav!“

U boj proti zloj štampi!

Kad na svoje oči vidimo, kako dušmanski hara zla štampa; kako tjelesno i duševno ubija najplemenitije i najdragocjenije, što imamo, naime mladost našu, kako razara obitelji i potkopava ognjišta, kako narodu otimlje krepost i volju za radom, oduševljenje i ljubav za domovinom; kako se ruga svesmu, što je božansko i sveto, i Bogu i Spasitelju, i bl. Gospi i sv. Crkvi, i njezinu nauku i njezinim zapovijedima, i njezinim sakramentima i njezinim službenicima; kako nagrđuje i književnost i znanost i umjetnost: Kad ovo sve vlastitim očima gledamo a uz to slušamo odlučne riječi papā i odličnih katoličkih muževa, onda se u nama katolicima moraju roditi kao kremén tvrde dvije odluke:

U boj proti zloj štampi!

Sve za dobru katoličku štampu!

To je temeljna zapovijed zdravoga razuma, to je jedna od glavnih zapovijedi Crkve, to u prvom redu traži prava ljubav prema domovini i narodu. Ne smije nitko, ako uopće znade čitati, hladnokrvan

biti prema opakoj, rđavoj štampi; jer biti mlakim i i nehajnim ovdje znači donekle sudjelovati ili barem pristajati uz zlo; tko nije oduševljen za doro, taj je već na zlu putu. Vodi se boj u štampi i po štampi za Boga i proti Bogu, za Isusa i proti Isusu, za Crkvu i proti Crkvi, za duše i proti dušama, za domovinu i proti domovini! S toga vrijedi ovdje riječ Spasiteljeva: „Tko nije sa mnom, proti mene je; tko sa mnom ne sakuplja, taj prosiplje.“ (Mt. 12, 30.)

Pamti: Ne drži i ne naručuj nikada novine ni knjige, koje ne bi na smrtnom času mirne duše mogao držati u svojoj drhtajućoj ruci zajedno sa smrtnom svijetom.

Dakle pravi katolik i rodoljub ne će se nipošto i nikada pretplatiti na zle novine i časopise, ne će kupovati ružnih i protuvjerskih knjiga, ni kojekakvih knjižica što izmišljotinama i zločinima i pustolovinama omamljuju pamet i srce: nego će svim silama širiti i podupirati dobru katoličku štampu.

zkvh.org.rs

SUBOTIČKE NOVINE

Izlaze svaki tjedan.
Uredništvo i uprava je u Subotici
Harambašićeva ul. 7.

Pojedini broj 1.50 Dinara.
Pretplata na godinu 36.— Din
Za inozemstvo dvostruko.

Godina XIII.

Izdavač i odgovorni urednik: **BLAŠKO RAJIĆ** Beogradski put 52.

Zapisi.

Pred kućom na dudu glasno su držali sesiju vrapci. Međutim se dvojica zainade i počerupaju. Kavgali su se i kljunom i noktima. Od zla zaslijepljeni puste grane, pa popadaju na zemlju i mačak ih ščepa. Al prije, nego bi im otkinuo lude glave, zapita ih mačak: „Zbog čega ste se tako ljuto pokavgali?“ — „Protiv svojih neprijatelja su se savjetovala braća, i nas dvojica smo se za ovo zainadili.“

*

Tri bika se dogovore, da će se na paši složno braniti od svakog neprijatelja. Tako složni prkosili su i samome lavu; ni on se nije osudio da na njih navali. No bivši jednoga dana vrlo gladan uteče se lukavosti i zavadi ih. Oni se rastanu, ode svaki sebi, a lav napadnuvši jednog po jednog lako ih savlada svu trojicu i poždere.

*

Sastavši se jednom lisica s lavicom, počne joj prigovarati, što ona svaki put okoti samo jedno, a ne više. Na to će lavica: „Istina da samo jedno, ali to jedno je lav!“

U boj proti zloj štampi!

Kad na svoje oči vidimo, kako dušmanski hara zla štampa; kako tjelesno i duševno ubija najplemenitije i najdragocjenije, što imamo, naime mladost našu, kako razara obitelji i potkopava ognjišta, kako narodu otimlje krepost i volju za radom, oduševljenje i ljubav za domovinom; kako se ruga svemu, što je božansko i sveto, i Bogu i Spasitelju, i bl. Gospi i sv. Crkvi, i njezinu nauku i njezinim zapovijedima, i njezinim sakramentima i njezinim službenicima; kako nagrđuje i književnost i znanost i umjetnost: Kad ovo sve vlastitim očima gledamo a uz to slušamo odlučne riječi papâ i odličnih katoličkih muževa, onda se u nama katolicima moraju roditi kao kremen tvrde dvije odluke:

U boj proti zloj štampi!

Sve za dobru katoličku štampu!

To je temeljna zapovijed zdravoga razuma, to je jedna od glavnih zapovijedi Crkve, to u prvom redu traži prava ljubav prema domovini i narodu. Ne smije nitko, ako uopće znade čitati, hladnokrvan

biti prema opakoj, rđavoj štampi; jer biti mlakim i i nehajnim ovdje znači donekle sudjelovati ili barem pristajati uz zlo; tko nije oduševljen za doru, taj je već na zlu putu. Vodi se boj u štampi i po štampi za Boga i proti Bogu, za Isusa i proti Isusu, za Crkvu i proti Crkvi, za duše i proti dušama, za domovinu i proti domovini! S toga vrijedi ovdje riječ Spasiteljeva: „*Tko nije sa mnom, proti mene je; tko sa mnom ne sakuplja, taj prosiplje.*“ (Mt. 12, 30.)

Pamti: *Ne drži i ne naručuj nikada novine ni knjige, koje ne bi na smrtnom času mirne duše mogao držati u svojoj drhtajućoj ruci zajedno sa smrtnom svijetom.*

Dakle pravi katolik i rodoljub ne će se nipošto i nikada pretplatiti na zle novine i časopise, ne će kupovati ružnih i protuvjerskih knjiga, ni kojekakvih knjižica što izmišljotinama i zločinima i pustolovinama omamljuju pamet i srce: *nego će svim silama širiti i podupirati dobru katoličku štampu.*